

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

252792

ION-NEGRUȚ

ROMAN

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/?rdr=1901

Tipografia DIECEZANĂ Oradea

734020

I. NEGRUȚ

Cluj-Napoca
RBCF 01800841

CARMEN

ROMAN

Biblioteca Universității Regele Ferdinand I.
CLUJ.
Nr. 258219 31
EXEMPLAR LEGAL.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr/1931-1932

252792

— TIPOGRAFIA DIECEZANĂ ORADEA, 1930. —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul I.

ÎN ANUL 1920, după retragerea armatei române dela Budapesta: Era pe la începutul lunei Aprilie; o dimineaţă posomorîtă, cu cerul plumburiu, cu aierul presat şi umed, care înnăbuşea respiraţia la tot pasul. Mulţimea de călători, din toate categoriile se plimba încoacea şi încolo, hai hui! dealungul peronului nemăturat: Nădrăgari îngâmfaţi, cu mâinele adâncite în fundul buzunarelor şi cu dunga pantalonilor ascuţită să te tai în ea! Mizerabili cu feţe sleite, stringându-şi bulendrele împrejurul corpului lor nătâng şi strivit de toate poverile. Soldaţii din clasa treia; cântau cântări patriotice acompaniaţi de vioara unui ţigan cu faţa sclipicioasă şi rotundă ca fundul unui ceaun:

— Ţidula vă rog ţidula! — se auzi deodată vocea răguşită a portarului — care se pusese barieră la eşire şi se căznea să ţină piept mulţimei să nu i-o ia cu asalt. Dintr'un vagon de clasa treia a trenului ce sosise dinspre Cluj, se coborî un tânăr negricios cam de vre-o douăzeci şi cinci de ani, purta încă nuiforma militară, dar fără armă şi fără centură, se vedea că fusese demobilizat de curând. Acum era în Oradea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avea câteva sute de Lei în buzunar, o raniță cu câteva albituri, încolo nimic. Acasă nu putea merge, deoarece comuna în care născuse și crescuse el rămăsese cu noile frontiere în Ungaria!

Ce era de făcut?..., trebuia să se împace omul cu soartea și să-și caute un serviciu oricum și oriunde, căci nu mai era timp de pierdut! In cele din urmă își găsi un post iac'așa..., numai să nu fie pe stradă și silit să-și caute adăpost pe la azilurile de noapte, mâncare la bucătăriile populare!

Andrei — căci așa se numea tânărul — după ce depuse jurământul în fața alor trei domni îmbrăcați cu redingote negre și cari vorbeau mai mult ungurește între ei, își începu serviciul chiar din aceea zi. Acum era mai liniștit. Ii mai rămânea doar să-și caute undeva pe la mahala vre-o locuință mobilată, cam așa după cum îi era serviciul... O găsi în cele din urmă și pe aceasta, la o văduvă a unui fost învățător confesional, pe care-l omorîseră comuniștii chiar în primele zile de guvernare ale lui Bela Kun.

Din mobilierul celor trei camere ce compuneau locuința doamnei Săbău, se putea ușor deduce, că ea trăise cândva zile și mai bune de cât cele ce le trăia acuma: Covoarele prețioase și draperiile grele, cari acopereau pereții și parchetul în întregime făceau impresie de bogăție, de tihnă moleșitoare și de belșug. Andrei, se arătă mulțumit chiar dela primul moment cu locuința pe care i-o arătă femeia. Nici nu visase el așa ceva în situația care se afla. Iar fi convenit lui ce-i drept cealaltă cu întrarea separată, dar nu spuse nimic ci se împăcă cu ideia, că poate mai târziu:

— Cred și eu — începu femeia de par'că i-ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

cetit pe față ideea care'l preocupa ; că pentru un tânăr necăsătorit ar fi mai potrivită camera de alături, în special pentru unul care îi place să trăiască!... Dar este ocupată de-o domnișoară, care stă la mine aproape de doi ani, plătește totdeauna bine și foarte punctual!... În felul acesta vezi și Dumneata, că n'aș putea motiva o astfel de purtare față de ea. Decât doar, dacă Dumneata... Sau dacă i-aș interzice.., unele lucruri!...

Andrei văzu că ori ce insistență din partea lui ar fi fost de prisos și se felicită în gândul său, că nu adusese el vorba despre asta! Pe urmă când, rămas singur, începu să-și despacheteze puținele lucruri ce le avea și să le așeze cu băgare de seamă în dulapul mare de stejar care acoperea în întregime ușa ce dădea în camera vecină Singurul lui gând era de acum, ca să-și vază de serviciu, să-și câștige încrederea șefilor și simpatia colegilor cari nu se prea uitau la el cu ochii buni, văzându-l atât de modest și atât de sârguincios.

Au trecut apoi mai multe zile, ba chiar și săptămâni, de când Andrei închiriase locuința dela doamna Sabău, și nici măcar odată nu s'a gândit la vecină-sa. Intr'o seară, pe când se întorcea dela serviciu; trecând printr'o stradă laterală își aminti de ultimele cuvinte pe care i-le spusese femeia: Camera cu intrare separată, este ocupată de-o domnișoară, și că domnișoara „Carmen“ n'ar accepta un astfel de schimb cu nici un preț. Atunci, sau nu auzise el bine, sau fusese prea ocupat și nu dăduse prea multă importanță acestui nume, acum însă îi căzu ca trăznetul din senin:

Carmen.. Carmen!.. Numele acesta se înfipsese în creerul său ca un cui ruginit. Ființa care poartă un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nume atât de frumos și atât de neobișnuit prin aceste locuri, trebue că e tot atât de frumoasă, ca numele pe care-l poartă — se gândi el. Apoi să sili să-și imagineze în mintea sa toate femeile frumoase pe care le cunoscu-se el vreo dată, dar din toate frumusețele lor nu putu să-și formeze un ideal ca acela ce și-l închipuia despre aceea necunoscută!

Cu fruntea plecată, pierdut pe gânduri și cu inima strânsă ca'ntr'un cleşte; înainta Andrei, depănându-și fanteziile. Voia ceva, dar nu știa ce. Simția pentru prima dată golul care-l înconjura și singurătatea care începuse să-l sugrume și să urle în sufletul său ca o haită de lupi flămânzi.

Străzile prin care trecea, erau pustii, casele scunde și murdare, privelişte jalnică ca în urma unui dezastru. Oamenii nu mai însemnau nimic pentru el. Când ajunse înaintea casei în care locuia, era frânt de oboseală și noapte deabinelea.

Ne mai putându-se ținea pe picioare, trecu drumul și intră în curtea întunecoasă, ca'ntr'o gură de peşteră. Umbla încet, reținându-și respirația la tot pasul, ca nu cumva să fie auzit de cineva. Când se văzu în lăuntru, încuie uşa și se trînti pe pat așa cum era. Nu se desbrăcă și nu făcu lumină, căci lumina i-ar fi spulberat visurile și fanteziile cari încolțiseră în creerul său:

Stătuse mult așa; nemișcat, cu ochii deschişi, cu privirea pierdută prin întuneric. Nu dormea dar nici treaz nu era. Căzuse într'un fel de toropeală care-l mistuia și totu-și ar fi voit să trăiască așa o viață întreagă.

Era târziu de tot, când un zgomot îi ajunse până la urechi și-l făcu să sară din pat ca muşcat de şarpe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Uşa dela camera dealături fusese deschisă, cineva era acolo. Incepu atunci cu mâna tremurătoare să caute lampa de pe noptieră, când o găsi învârti şi se făcu lumină, să uită la ceas, erau orele trei.

— Sunt orele trei — şopti el cu vocea înăbuşită de durere şi ea numai acuma vine acasă! O fată tânără şi frumoasă, cum mi-o închipui eu că trebue să fie, se reîntoarce acasă la orele trei dimineaţa... Prin urmare teama încolţită în inima mea nu-i lipsită de oarecare temei. Această fiinţă nu mai merită stima care începuse să crească în sufletul meu pentru ea. Pe urmă îşi aminti de vorbele femeii când aceasta spusese: „De cât doar dacă Dumneata.. Sau dacă i-aş interzice unele lucruri...“ Aceste două fraze erau deajuns pentru el, pentru ca să ştie cu cine are deaface...

Intr'una din zilele următoare, când Andrei se reîntorcea dela serviciu. Doamna Săbău, proprietara casei la care locuia, îi eşi înainte şi-l pofti pentru aceea seară la masă. Era ziua ei onomastică.

— Doamnă! eu aş veni bucuros, dar Dumneavoastră cunoaşteţi situaţia mea. Sunt aşa cum mă vedeţi aci — încercă el să se scuze — prin urmare cu o astfel de ţinută nu m'aş putea prezenta într'o societate, dacă mă respect câtuşi de puţin...

— Modestia dumneatale, mă pune în respect tinere şi te asigur că ori care societate te-ar primi cu braţele deschise aşa cum eşti, ceeace nu e cazul meu. Eu fac aceasta numai pentru respectarea unor obiceiuri vechi care-mi mai reamintesc şi mie de zilele cu soare pe care le-am trăit altă dată şi nici de cum pentru a da prilej unor intrigi ce se fac cu asemenea ocazii. Aşa ceva nu-mi place nici mie şi la drept vorbind nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mijloacele nu-mi permit. Acum însă nu te mai scuza, căci tot nu scapi! De altcum, va fi și timpul — continuă ea — să faci cunoștință cu vecina dumitale, care mă pune pe foc de câteva zile să te prezint, căci crede că va găsi în dumneata un prieten pe care nu l'a avut niciodată! Și ca să te conving pe deplin, îți comunic, că nu voi avea cine știe ce învitați: Va fi soră-mea cu bărbatul ei și cu băiatul lor, un tânăr de curând demobilizat, o altă familie din vecini, doi tineri căsătoriți pe care eu i-am cununat, și vecina dumitale, domnișoara Carmen, care după cum ți-am spus voiește cu orice preț să te cunoască. Mi-a spus de dimineață — adaugă ea familiar — că dacă nu te pot convinge ca să primești, lasă ea totul la o parte și se duce să te aducă cu sila. Ei ce zici de atâta curaj?

— Bine, am să viu — o asigură Andrei — pentru plăcerea și respectul pe care-l am față de Dumneavoastră și nici de cum pentru plăcerea altei persoane!...

— In sfârșit, tot am să-i fac cunoștință acestei fete, la care începusem să mă cuget ca la o ființă divină — se gândi Andrei după ce intră în lăuntru — Da!... Nunmele ei m'a fermecat, și a trezit în mine cele mai curate sentimente, când colo mă pomenesc, că nu-i vrednică de stima mea și că nu-i decât o... E interesant însă, că și ea voiește să mă cunoască!... Nu cumva, va fi crezând că și-a găsit vre-o gâscă bună de jumulit în persoana mea? Asta ar fi nostim de tot — rosti el — atât de tare, încât se sperie de propria sa voce și privi în toate părțile, ca să se convingă dacă nu fusese auzit de cineva.

Timpul mesei sosi și mosafirii doamnei Sabău

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se prezintară ca la comandă. Pe cât erau de puțini la număr, pe atât erau de gălăgioși. Femeile vorbeau toate deodată ca gâștele, bărbații le țineau isonul, aprobându-le pe ele și desaprobând ceeace spuneau ele. S'a mâncat mult în aceea seară și s'a beut și mai mult! Cumnatul doamnei Sabău, — un vlăjgan de om cât un munte — par'că-și făcea de cap, făcea impresia, că nu mâncase nimic de o săptămână. Toate tavele se goleau în fața lui și toate sticlele secau ca de secetă, Până și Andrei se pomeni făcând cinste fripturei de curcan pentru a treia oară. Apoi deodată simți, că pământul se învârte cu el și toate lucrurile i-se înfățișau în roz. Nu se mai uita la nimic, de cât la ochii domnișoarei Carmen, partenerea lui de dans, care-l târîse la început, cu chiu cu vai, pentru un tur de csárdás, iar mai târziu o târa el pe ea...

Când se trezi în ziua următoare, Soarele era sus de tot, aproape de nămiezi. Muștele începuseră să-i bâzâie pe la urechi și el își simțea capul ca strâns în cercuri. Cum însă era zi de sărbătoare, nu se sculă din pat, ci căscă a lene și se întinse până-i pocniră toate încheeturile Apoi frecându-și ochii cu dosul palmelor, începu să se cugete la evenimentele din noaptea trecută, căci pentru el fuseseră adevărate evenimente.

— E un mare păcat — șopti el, întorcându-se pe cealaltă parte și căscând din nou — ca o fată atât de tânără și atât de frumoasă, cum este Carmen să o vezi tăvălindu-se în ghiarele prostituției. O! războiule, războiule, acestea toate sunt urmările tale...

Sunt foarte curios — continuă el — să aflu chiar dela ea, cum a decăzut până aci. Nu știu, dacă se va ține de cuvânt cum mă asigura azi noapte?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da! am să-ți povestesc totul — zicea ea — căci altfel nu putem fi buni prieteni. Și mie îmi lipsește prietenia cuiva. Prietenia unei persoane care să mă înțeleagă și să simtă ca mine. Această prietenie însă nu o pot găsi la femei, căci ele sunt rele din fire și orbite de invidie. Dealtfel nici eu n'aș fi în stare să destăinuesc unei femei lucrurile așa cum s'au petrecut în realitate. Nu m'aș putea exprima cu atâta lapidaritate și cu cuvinte atât de brutale în fața ei, ca în fața unui bărbat, căci tot n'ar fi în stare să mă înțeleagă.

A trecut apoi mai multe săptămâni, fără de nici un eveniment. Zilele se scurgeau monoton și cei doi chiriași ai doamnei Sabău, își reluaseră fiecare viața și obiceiurile lor de mai înainte. Scara, se întâlneau uneori, dar asta se întâmpla mai rar: Atunci se salutau, își spuneau banalități, și lucruri de nimic. Uneori când Carmen era mai bine dispusă; trîntea câte-o glumă pipărată, care totdeauna îl făcea pe Andrei să roșească. Aceasta era tot ce se putea observa între ei.

Intr'o Sâmbătă seara: Andrei avusese ceva neplăceri peste zi și stătu mai mult ca de obicei. Îi lipsea ceva, aștepta pe Carmen! Se simțea atât de singur, atât de strein! Și ar fi voit să-și verse necazurile cari începuseră să-l mistue ca o flacără lentă, dar fata nici până la orele douăsprezece nu se reintorsese. Pe urmă se culcă, dar somnul par'că fugea de el. Se sbătu aproape toată noaptea — ca între două focuri — între necazurile sale proprii și între ceeace simțea la gândul, că ea poate chiar în acel moment. .

Nu era încă ziuă, când un zgomot de voci și trîntituri de mobile îl făcură pe Andrei să sară din pat, de par'că i-ar fi ars casa deasupra capului. Se convinse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

însă numai de cât, că zgomotul venea din camera de alături: Vecină-sa se reîntorsese, dar nu singură cum o aşteptase el ci însoţită de cineva. Insoţită de un mosafir, care după cât putu Andrei constata nu prea ar fi fost recomandabil de a face cunoştinţă cu el!... Fără de voie, fu silit să asculte tămbălăul ce se petrecea acolo: O voce de bărbat, care tuna şi fulgera de furie, se distingea limpede când striga mai tare apăsînd pe fiecare cuvânt de ocară ce îi era adresat fetei:

— Crezi tu oare, că mă voi lăsa să mă porţi de nas ca pe un nătărău? Eu să te întreţin, să-ţi satisfac toate dorinţele, să-ţi dau toate de ce ai nevoie, să te faci mai frumoasă, mai cochetă, să mă ruinez pentru tine şi tu în schimbul tuturor acestor sacrificii să-ţi baţi joc de mine, satisfăcându-ţi poftele păcătoase cu amanţii tăi de săptămână?!... Te posedă toţi aceia cari sunt în stare să-ţi plătească o cină. Te culci şi cu ultimul birjar, numai să aibă el obrăznicia de a te pofti, căci rugată nu mai trebue să fi ca ultima târfă de stradă peste care a trecut toate haimanalele periferiilor. Da!..., asta eşti tu! Şi încă mai făceai pe mironosiţa, aveai curajul de a te respecta faţă de mine. Te prefăceai că crapi de furie când îţi reproşam unele lucruri despre cari nu aveam încă dovezi, dar le cunoşteam tot atât de bine ca şi tine. Te jigneau atunci cuvintele mele, îţi jigneau demnitatea de... Te arătai dispusă la orice, dacă cineva ar putea susţine despre tine că te-a avut, sau că te-a văzut cu altul afară de mine!... Ei! acum chiar eu te-am văzut, chiar eu sunt acela ce te acuză, poţi tu oare să mai negi şi de data asta? Urmă apoi o linişte mormântală câteva secunde, pe urmă o trîntitură de uşe care făcu să se cutremure toată casa. Mo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

safirul plecase, după ce și-a descărcat tot ce avea pe inimă.

Abea eșise el, când Carmen începu să fredoneze refrenul unui cântec obscen, care era foarte la modă pe timpul acela: Bătu de trei ori în perete și strigă:

— Ești acasă prietene? Vino dacă nu dormi, să mai stăm puțin de vorbă, căci mă omoară plictiseala!

— Ei! știu că ai fost martor la scena ce s'a petrecut aci — începu ea — bufnind de rîs, de par'că n'ar fi fost vorba de reputația ei, ci de ruperea unui galon de pe chiloții unei rivale în timpul valsului. Ce zici amice de toate acestea?...

— Eu ce zic?... Nimic! De altcum.., nici n'am auzit de cât ultimele cuvinte.

— Ha, ha, ha!... Știi că ești nostim! Ultimele și cele mai pipărate, nu-i așa?

Dar să lăsăm acestea: Am spus în rîndul trecut, că vreau să-ți povestesc trecutul meu, căci până când nu ne vom cunoaște bine unul pe altul până atuncea o prietenie mai tenace nu se poate încheea între noi: Scena cu imbecilul de adineori, m'a înveninat atât de mult, încât trebue să mă spovedesc cuiva, trebue să-mi vărs aleanul ce-mi mistue sufletul și mă face să mă înnăbuș și să-mi dau cu capul de pereți!

Dar pentru, ca să mă înțelegi mai bine, trebue să-ți spun în câteva cuvinte situația părinților mei: O istorioară, pe cât de scurtă, pe atât de tragică:

Mamă-mea, a fost o femeie extraordinar de frumoasă, dar de un temperament înzvăpăiat și de o fire excentrică cum nu s'a mai pomenit! De altfel nu numai ea suferea de această plagă, ci întreaga familie din care făcea parte. Asupra acestora nu voiesc însă să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

mă extind, pentru că m'aş îndepărta prea tare dela ceeace voiam să-ţi spun: Tatăl meu s'a căsătorit cu mama, fără consimţemântul părinţilor săi. Prin urmare erà de aşteptat ca să fie desmoştenit, aruncat pe stradă şi lăsat fără de nici un ajutor. Crezuse el la început, că se vor înţelege cumva? tot mai avea speranţa, că părinţii vor ceda cu timpul şi vor accepta căsătoria ulterior, dar se înşelase amar! căci aceştia nu numai că nu voiră să audă de vre-o eventuală împăcare ci lucrurile se agravară din zi în zi. Bătrânii aduseseră pe fiica lor, măritată cu un ziarist şi transcriseră tot avutul lor mobiliar şi imobiliar pe numele ginerelui, cu dreptul de uzufruct al nevestei, pentru ca ei să fie mai siguri de pedeapsa ce o aplicaseră fiului neascultător! Credeau, că în modul acesta îl vor forţa să-şi părăsească nevasta şi să le ceară iertare. Şi poate că la urma urmei ar fi învins tot ei, dacă hazardul n'ar fi trimis în calea tatălui meu un vechiu prieten de al familiei, un om cu mare trecere pe timpul acela. Acesta cu toate că nu privea nici el cu ochi buni căsătoria cu mama, totuşi îşi oferi serviciile sale, făgăduindu-i că va interveni personal ca să fie denumit în postul de subadministrator la moşia contelui Ştefan Tisza, unde el avea mână liberă de a face schimbări şi permutări după cum credea de bine, ca cel mai bătrân administrator şi om de încredere al contelui prim-ministru.

N'a trecut apoi de cât vre-o câteva zile şi denumirea sosi. Venise chiar la timp, căci sărmanul meu tată era în culmea disperărei: Nu era deajuns lipsa şi mizeria care începuse să le bată la uşe, ci mai începuse şi mama să-l tachineze cu pretenţiunile ei de mână spartă, se ţinea mereu de capul lui cu bazaconii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce nu se pot naște de cât în creerul unei femei care nu știe de cât să arunce banul cu amândouă mâinile și să cotcodăcească într'una tocmai ca o găină ascunsă pe jumătate într'o claie de fân!...

Știu că nu-i frumos din partea mea, că vorbesc în felul acesta despre mama, căci ori și cum mi-a fost mamă! Nu mă pot însă reține când mă gândesc la bietul tata, prin câte a trebuit să treacă: Intr'o zi pusese mâna pe revolver și voia să se sinucidă chiar înaintea ei și ce crezi? Ce-a făcut ea?... S'a trîntit barieră pe o canapea și aștepta cu mâinele în poală spectacolul ca la teatru, dacă în momentul acela n'ar fi întrat un vecin înlăuntru, de sigur că s'ar fi sinucis! Și ea și-ar fi trăit zilele mai departe, fără remușcări de conștiință. Cu toate acestea n'a părăsit-o. O iubea prea mult și ar fi fost în stare să îndure ori ce mizerie alături de ea. Ceeace despre mama nu s'ar fi putut spune. Ea nu iubea pe nimeni, de cât pe sine însăși. Belșugul, petrecerile și lucrurile strălucitoare erau tot ceeace o preocupau. Am aflat chiar din gura ei, că odată în tinerețe, pentru ca să-și poată procura o brățară — ce era pe timpul acela la modă și pe care tata nu avea posibilitatea să i-o cumpere — a fost în stare să schimbe și să amaneteze toate argintăriile și darurile pe care le primise la nunta lor. Și câte n'a mai făcut de felul acesta?

Toate se schimbară însă, de îndată ce se văzu din nou în bogăție. Căci era o adevărată bogăție, să devie cineva subadministrator la cea mai mare moșie a contelui Ștefan Tisza. Aci apoi avea mama la dispoziție — afară de banii din belșug și de toaletele bizare pe care și-le comanda totdeauna dela „Viena“ —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

Trăsuri cu patru cai, vizitii cu igăleţi şi cu pene de struţ la pălărie Visurile ei se realizaseră ca prin minune şi ea ştia să se folosească de toate aceste daruri venite pe neaşteptate:

Dădea ordine peste ordine, ca la ea acasă. dădea mese mari prietenilor săi şi împărţea bacşişuri grase cu gesturi largi şi dărnicie de nabab tuturor acelora cari îi făceau cel mai mic serviciu. In fine era fericită în felul ei de a fi!...

Aceasta a fost situaţia părinţilor mei, a căror victimă am devenit eu. Ţi-aş mai putea spune multe lucruri de felul ecesta, dar cred că din cele ce ai auzit poţi să-ţi formezi o ideie precisă, fără ca să mai afli şi amănuntele...

* * *

In anul 1914, când a izbucnit războiul, eu aveam abea cincisprezece ani, dar eram tot atât de mare, cât sunt în ziua de astăzi: Mă născusem şi crescusem acolo afară la moşie în mediul unor oameni simpli, cu sufletul curat şi lipsit de orice vicleşug şi făţărnicie. Iar anii de şcoală i-am petrecut în internatul „călugăriţelor Ursuline" unde n'am putut cunoaşte lumea decât doar din cărţi. Şi ce cărţi?... Işi poate ori şi cine închipui ce bibliotecă este pusă la dispoziţia elevelor într'un astfel de internat?!

Tatăl-meu fusese locotenent de rezervă şi cum nu ajunsese încă la patruzeci de ani, trebui să plece la regimentul său, chiar din primele zile ale mobilizării generale. Noi, eu şi cu mama rămaserăm singure. Plângeam şi una şi alta, dar fie care în felul ei.. Eu plângeam un tătă, care mă iubise atât de mult, iar mama îşi bocea avantagiile ce le avusese pe urma unui băr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bat atât de bun cum fusese tata, și pe care era sigură că le va pierde de îndată ce nu va mai fi el între noi!...

Administratorul, naşul meu, era şi el supărat: Se obişnui-se în ultimul timp de a nu mai lucra nimic, căci tata le făcea toate în locul lui, chiar şi afacerile personale i-le rezolva: In birou, nu mai întrase de ani de zile; scrisul era moarte pentru el. Acum însă cădeau toate în spinarea lui şi asta îl supăra foarte mult.

Intr'o zi mă dusei la el şi-l găsii căznindu-se cu pregătirea unei statistici. Bietul om! îl treceau năduşelile. Ii luai hârtia şi tocul din mână şi peste cinci minute i-o dădui gata Naşul se uită la mine mirat:

— Ia spune-mi mititico — începu el cu faţa şi ochii strălucitori de bucurie — de unde cunoşti tu porcăriile acestea? Căci înaintea lui toate erau porcării afară de cai şi vânătoare. Aceste două ocupaţiuni — zicea el — sunt singurele lucruri, pentru care se meritâ să trăeşti!... Te pomeneşti, că ai mai făcut şi până acum şi vei mai fi cunoscând şi altele.

— Mare treabă! Dar cum să nu ştiu naşule?...

— Păi..., atunci poţi să mă scapi din încurcătură, căci ţi-o spun pe cinstea mea, că nu mai ştiu unde-mi este capul, de îndată ce mă simt captiv aci între patru pereţi!?.,

Din aceea zi făceam eu toate lucrurile de birou şi naşul nu venea de cât pentru iscălit şi când avea ceva de urgitat pentru armată, ceeace se întâmpla foarte des pe la începutul războiului. Căci viaţa şi omenirea nu-i de cât o comedie, până şi războiul poate s'o entuziasmeze. In schimb, noi ne bucuram de toate privilegiile ca şi înainte: Mama era în nori de fericire la această întorsătură. Bucuria ei era cu atât mai mare cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cât venise de prompt, căci se crezuse pierdută la început pentru clica din care făcea parte. Acuma însă își reluase viața cu mai mult zel și obiceiurile dela capăt. Făcea ce vrea, nestingherită de nimeni și nici măcar nu mai pomenea numele celui ce plecase pe front.

Au trecut apoi, aproape doi ani dela începutul războiului, și jumătate Europa era în flăcări. Tata nu dăduse pe acasă, de cât o singură dată și atunci în treacăt, și numai pentru câteva ore. In schimb scria aproape zilnic, tot timpul, cât a stat pe frontul rusesc, dar de îndată ce regimentul lui a fost schimbat cu un altul Tirolez și trimis pe frontul Italian, sosirea acestor scrisori începu să se rărească, pentru ca mai târziu să nu mai sosească de loc. Nu știam în timpul acela ce urmări ar putea avea faptul? Totuși mă neliniștea și mă făcea să vărs lacrimi, unde nu mă vedea nimeni. In fața mamei, nu cutezam să-mi arăt simțurile, căci sentimentalismul o supăra grozav. Intr'o seară la masă, adusei vorba despre tata și ea izbucni ca o furtună:

— Gata!.. Nu mai pot!... Nu mai e chip de trăit cu tine într'o casă — făcu ea pe o voce guturală. Ești crudă și nu respecți nici cele mai senzibile sentimente. Devii în fiecare zi, tot mai urîcioasă și mai plictisitoare cu miorlăiturile tale, încât mă faci să iau câmpii. Am scăpat pentru câtva timp de tatăl-tău și acum începi tu să-mi faci zile fripte! Crezi doar, că-mi face plăcerea să ascult bociturile tale stupide? Izbucnise; pentru că nu mă suferea, lucru pe care eu îl știam de mult. Și pentru ca să nu spună prea multe, se ridică și aruncându-mi o privire de ură, de sub tufărișul de sprîncene oblice se îndepărtă și trecu în camera vecină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

trîntind ușa cu atâta putere, în cât zăngăniră toate ferestrele în urma ei.

Mă sculai și eu pe urmă, înnăbușindu-mi un hohot de plâns care începuse să mă sugrume. Descoperisem, egoismul scuturat din lanțurile ipocriziei, al acelei femei pe care trebuia s'o numesc mamă.. Știam că-i place să fie discutată, imitată, hulită și admirată de cercurile din care făcea parte, dar nu știam că ar putea să locuiască în sufletul ei mic atâta infamie. Să fi fost băiat, purtarea ei m'ar fi îndemnat la băutură, sau la teozofie, dar pentru că sunt fată, m'a adus la... De altfel vei înțelege mai târziu totul.

Au urmat apoi zile triste pentru mine. Mă feream să mai dau față cu mama, mă lipseam chiar și de mâncare când o știam pe ea acasă Aveam însă norocul, că asta se întâmpla cam rar!...

Zilele treceau și despre tata nu mai primirăm nici o știre. Intr'una din zile, administratorul, nașul meu își făcu apariția în biroul domeniului, unde eu singură făceam pe factorul administrativ.

— Știi ce nouătate am pentru tine? — începu el ținguindu-și gura copilărește, de par'că l'ar fi înțepat cineva cu un ac în șezut.

— De unde aș putea eu să știu, când n'am mai vorbit cu nimeni de luni de zile?!

— Ași!.. par'că eu sunt vânt înaintea ta, sau nu înseamnă că vorbești, când vorbești cu mine?

— Ba da!... Chestia însă e că nu vorbești nici odată! Vii înjurând, iscălești și pe aci ți-e drumul, pleci bombănind, de par'că eu aș fi declarat războiul.

Bine, bine văd că ai dreptate și de data asta, de acuma înainte însă n'are să mai fie nici asta așa, căci am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

izbutit în cele din urmă să obţin pentru moşie dreptul la una sută prizonieri ruşi, care vor sta aci permanent până la sfârşitul războiului Dar m'am gândit şi la tine — continâ el — cu ochii strălucitori şi reci ca un soare de toamnă: Printre ei va sosi şi un locotenent, care ne va ajutora mult în lucrurile de administraţie. Am dispus, ca acesta să vină chiar de mâine, pentru ca să-l poţi instrui pe când se va începe treeratul şi transporturile de toamnă

— E tânăr, sau bătrîn? — întrebai eu, fără să-mi dau seama că întrebarea aceasta e prea lipsită de tactică şi fără să ştiu ce voiesc.

— Poftim!... Nu te mulţumeşti că-ţi aduc un ajutor, ci pretinzi să-l mai caut şi-n gură să văd dacă i-au căzut dinţii de lapte ori nu? Intr'adevăr, ar fi trebuit să-i cer cel puţin extrasul de naştere. Ce zici? Dealtfel, asta i-o putem pretinde când va fi aci..., dacă va fi nevoie?!

Cunoşteam bine administratorul şi ştiam că dacă începe odată cu glumele nu se mai opreşte cu una cu două. Tocmai pentru aceea tăcui eu, dar el continuă — Imi pare rău că nu te-am luat şi pe tine azi dimineaţă când m'am prezentat la comandantul lagărului ca să-ţi fi ales tu pe acela care-ţi place, sau să fiu chemat pe mamă-ta să-i examineze certificatul Wasserman, poate făceam mai mare ispravă cu.. Cineva bătu la uşe şi el se opri.

— Intră! — strigarăm amândoi aproape de odată — Uşa se deschise şi un factor postal întră:

— O telegramă pentru Doamna Ghizela Albani — rosti el — între două accese de tusă seacă După ce plecă el, desfăcui banda pe care era litografiat nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mele mamei cu litere rărite și mâzgălite de tuș. Cetii cele câteva cuvinte și mă prăbușii-i ca lovită de trăznet. Tata murise pe frontul Italian.

Nu știu cum am fost dusă acasă, știu însă că am zăcut pe urmă mai multe săptămâni între viață și moarte Când m'am făcut atât de bine ca să-mi pot da seama de nenorocirea ce dăduse peste noi, am văzut pe mama în doliu, era schimbată de tot. Nu mai era cea de adineaori. Se purta bine cu mine, mă înconjura de atâta dragoste, cât nu constatasem la ea niciodată în viața mea!

Zilele treceau și noi uitarăm, cum e și evident... Pentru toată buba este leac și timpul toate le vindecă. De mai multe luni lucram acum împreună cu noul meu coleg și ne împrietenisem atât de mult încât eram de nedespărțit.

Richard — căci așa se numea locotenentul — locuia la noi și îi eram recunoscătoare pentru asta căci ne făcea viața mai suportabilă. Văzându-ne mere triste, căuta toate mijloacele, pentru a-ne face să uităm catastrofa ce căzuse peste noi.

Avem atunci șaptesprezece ani și ca fiecare fată la timpul acela aveam și eu un ideal, un erou al visurilor mele țesute printre cărțile de rugăciuni și viețile sfinților, cu care mă îndopaseră din belșug maicile Ursuline în timpul celor șase ani cât am stat la ele. O! ce viață frumoasă era aceea și câtă fericire a trebuit să pierd odată cu inocența din acele timpuri!

In ultimul timp, o schimbare se produse în sufletul meu: Visam în continuu: Uitasem de mult romanțele copilării, în care nu era vorbă decât de îngerași cu aripi de aur, de madone cu păr de lună și de pri-

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

veghetori în boschete. Toate aceste dispăruseră ca prin farmec. Acum mă atrăgea singurătatea, iluziile-mi creşteau şi începeau să ia forme omeneşti: Făpturi măreţe, figuri istorice mă urmăreau încontinu. Il priveam pe Richard pe furiş, dar faţa lui nu era bronzată şi nu avea trăsăturile marcante cum le aveau eroii visurilor mele. Aş fi dorit să trăiesc dincolo de zare, într'un castel fermecat, să-mi petrec zilele cu coatele pe piatră şi cu bărbia în palme, aşteptând să vină din fundul câmpiilor un făt-frumos, cu pene albastre de păun, galopând pe un cal năzdrăvan şi el să fie ca... Dar Richard, Richard! cum era Richar? El era: blond, avea ochii albaştri şi melancolici, buzele roşii şi în continu umede, mustaţa mică castanie, dinţi albi şi puternici ca un tânăr leopard. Trupul lui era mlădios, îl priveam în fiecare dimineaţă când făcea gimnastică în curte. Toţi muşchii i-se încordau atunci şi jucau ca viperele sub cămaşa albastră lipită de corp. Incetul cu încetul, începusem să mă obişnuesc cu el. Da, era el acela pe care-l aşteptasem şi despre care visam încontinu!... Găsisem aproape toate calităţile pe care mi-le imaginasem la idealul meu, în persoana lui Richard. O scântee se aprinsese în inima mea şi aceasta creştea ca o candelă divină, luând zi de zi proporţii tot mai mari şi mai periculoase pentru mine. Până când într'o frumoasă zi:

Era pela sfârşitul lunei August, când o idee straşnică şi întru câtva bizară îmi trăsni prin cap. Ii propusei lui Richard, să facem o baie în canalul care despica moşia noastră, la oarecare îndepărtare de fermă. Nu sufeream prea tare de căldură! las, că nici nu era cine ştie ce dogoreală?.. Ceeace mă boldea să recurg

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la acest șiretlic — dacă-l putem numi șiretlic și nu o patimă a strămoșilor mei de partea mamei, care începea să se manifesteze și asupra mea? — Nu era aceasta! era altceva; voiam, pur și simplu să-l examinez de aproape, cum examinezi un cal de curse. Știam, că nu e zmolit și nici trecut prin tinctură de iod... cum îl visasem eu. Totuși! voiam, mi-o propusesem!

După prânz am plecat apoi, fără să spunem la cineva ceva. Luasem de acasă haine de baie. Cotrobăisem prin garderoba mamei, unde am dat peste un adevărat arsenal de articole și îmbrăcăminte sportive. Am găsit și un dres bărbătesc, drept că era strâmt și cam prea scurt, dar era bun și chiar potrivit planului meu!

Ajunși apoi pe malul gârlei, ne aleserăm fiecare câte un tufăriș de sălcii pletoase, care aveau să ne servească drept cabine. Eu mă desbrăcai repede. Cât ai bate în palme fusei gata. Pe urmă mă așezai la pândă, ca un vânător de contrabandă Așteptam înfrigurată momentul de senzație, care avea să fie cea mai mare voluptate pentru mine. O voluptate în felul cum mi-o închipuiam eu?... Priveam ahtiată, ca o bufniță hămesită, care-și pândește prada din ascunzișul ei nocturn. Așteptam cu încordare și cu ochii mari deschiși, să prind o mișcare negligentă... o mică indiscreție urmată de-o scuză sdrobită între măsele din partea lui Richard, dar nu prinsei nimic... Sălcile erau prea dese și prea lipsite de complezanțe. Le voiam la dracu pe toate de pe fața pământului.

In momentul următor, tufărișul care nu-l puteam sfredeli cu privirea, foșni și se îndoi ca de-o vijelie năprasnică. Richard, apăru înaintea mea ca o statue de mar-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

moră albă. Era divinitatea întrupată. Am rămas pe loc încremenită, cu privirea fixată asupra lui şi cu buzele întredeschise. Contrastul dintre zmolitul erou al visurilor mele de mai 'nainte şi albul de zăpadă, cu buze carmenii pe care-l aveam în faţa mea, era uluitor. O lume întreagă, se prăbuşise în sufletul meu într'un singur moment. Vălul inocenţei căzuse, ca rupt de-o mână nevăzută. Şi inima începu să-mi zvâcnească cu putere, ca o limbă de clopot. Aflasem totul de acum, şi-mi era indiferent dacă mai intram în apă ori nu.. In scurtul timp de câteva minute, am învăţat mai mult, de cât învăţasem o viaţă întreagă. Descoperisem tainele unei vieţi, mă descoperisem pe mine însămi, ştiam de acum, că tot ce moştenisem dela tatăl-meu, era asemănarea; asupra cărei nu se putea discuta. Apucăturile şi toate celealalte patimi ale mamei, fuseseră ascunse până mai 'nainte, sub această mască, de care mă folosisem, ca de un lucru luat pe nedrept. Acum însă izbucniseră, fără să-mi fi dat seama şi eu mă vedeam desbrăcată în toată goliciunea mea, în faţa unui bărbat, care mă compătimea. Mă compătimea, asta o ştieam. Şi totuşi...

Scena ce s'a petrecut apoi, nu ţi-o pot spune, căci n'aş fi în stare să-ţi explic amănuntele. Să nu crezi însă că a fost mai mult... Nu! Richard a văzut totul şi era convins că numai de voinţa lui depinde.., cu toate astea n'a făcut-o, pentru că era cinstit şi tot atât de nevinovat, cum îl arăta înfăţişarea

Din acel moment, ne-am bucurat apoi împreună de cele mai frumoase zile, pe care le-a trăit cineva vre-o dată. Şi ne-am fi bucurat toată viaţa noastră; dacă într'o seară de toamnă, cu cer acoperit de nori zdrenţuroşi, nu s'ar fi prăbuşit totul ca o mină pluti-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

toare care și-a atins destinația. Și tocmai atunci, când ne credeam în culmea fericirei.

Da, era o seară posomorâtă, cu aerul înnăbușit și greoiu. Norii tăvălii, suspendați în văzduh, se rostogoleau a lene de colo până colo, lăsând uneori loc razelor de lună să se strecoare palide printre frânturile lor zdrențuite. O priveghetoare întârziată printre frunzele de măr îngălbenite, se căznea să alunge cu trilurile ei melodioase, monotonia și liniștea de cimitir așternută peste tot. Richard, plecase de dimineață la oraș, pentru a înainta unele lucrări ce ni-se ceruseră dela centru și eu hoinărisem aproape toată după amiaza, pe câmp unde-mi puteam lăsa ideile să sburde în voia lor. Visam și vorbeam singură ca o lunatecă, desmerdam sălciie pletoase, depe malul gârlei, care fuseseră martore la prima mea înfiorare de dragoste. Când m'am întors acasă era seară deabinele. Intrai în lăuntru, dar nu găsii pe nimenea. Tocmai mă pregăteam să ies, când vocea lui Richard îmi ajunse la urechi.

— Ceeace-mi pretindeți dumneavoastră doamnă, este cu totul imposibil — riposta el aspru și cu vocea tremurând de indignare Nu auzisem discuția lor anticipativă, așa că nu știeam despre ce fusese vorba și ascultai mai departe.

— Nu știu unde vezi dumneata imposibilul într'asta? și crima în felul de a trăi viața așa cum este ea? — adăugă mama la rândul ei. — Eu din contră, cred că e un procedeu de toate zilele, o acțiune mai mult sau mai puțin la modă în timpurile noastre.

— Nu insistați vă rog, căci nu mă veți putea convinge niciodată. Am spus adineaori, că ar fi o crimă și susțin că e mai mult ca asta. Și pentru ca cineva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fie în stare de a comite o faptă atât de mârşavă, ar trebui să fie scăpat dela ocnă..

— la mai lasă te rog din sentimentalism şi nu ţinea mereu de una, căci nu te aranjează de loc. De altcum... ce mare treabă.

— Să admitem, că eu aş fi un imbecil şi aş primi o asemenea condiţiune, dar nu vă gândiţi totatunci, că Carmen ar afla totul într'o bună zi? Şi ce m'aţi sfătui să fac atunci?

— Eu să te sfătuesc... Ha, ha! Ştii că eşti comic amice. Un bărbat ştie totdeauna ce trebue să facă.

— O ştiu şi eu foarte bine, căci un om fără onoare nu mai poate trăi! prin urmare; un glonţ în burtă şi gata paşaportul bun pentru cealaltă lume. Dar nu e vorba de asta, viaţa mea este numai a mea şi mă priveşte cum mi-o voiu cruţa. Nu vă gândiţi însă la Carmen?

— Nu, nu mă cuget la nimic, decât la faptul că sunt încă tânără şi voinică.. Ce?... am treizeci şi cinci de ani şi la etatea aceasta să mă mai cuget la altcineva?

— Nu altcineva, decât doar la propriul dumneavoastră copil, faţă de care cred că aveţi ceva mai mult decât o obligaţiune morală...

— Poate să-mi fie fiică cât o fi, prea puţin îmi pasă. Şi eu am dreptul la viaţă, tocmai aşa cum are ea.

— Şi eu care voiam să vă cer consimţemântul în seara aceasta.. Mă pomenesc că nu mai sunt vrednic.

— Ba da!... Dar nu de fată, că e prea neghioabă ci de mamă-sa! - Scaunele săriră dela loc atunci şi vocea lui Richard deveni seacă. — Credeţi poate, că întru cât sunt prizonier de război, trebue să mă căsătoresc numai decât cu mama?!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Nu dragul meu, nu să te căsătorești, ci doar să trăiești cu ea, cât mai e tânără și frumoasă. Pe urmă poți să-i iai fata, atunci când mamă-sa nu va mai fi bună de nimic, nici chiar să te culci cu ea...

La ultimele cuvinte ale mamei, nu mă mai putui stăpâni. Un trăsnet să-mi fi căzut la picioare, nu cred că țipam mai cu putere. Izbii atunci de perete aripa ferestrei de care mă proptisem și tablele de sticlă se risipiră pe covor în mii de bucăți. Am părăsit pe urmă casa, alergând într'o goană nebună. Nu știam ce fac și unde mă duc — știam însă că acolo nu mai puteam să rămân.

Când am ajuns pe malul gârlei, cu toate că eram singură sub cerul cenușiu, simțeam că mă înnăbuș. Voință nu mai aveam, ci umblam parcă purtată de un resort. Alergam tot înainte, ca o stafie prin noapte, până când mă poticnii și în momentul următor simții un fior de gheață care-mi învălui tot corpul. Făcusem ultimul pas, care credeam că mă va scăpa de chinurile unei vieți mizerabile. Valurile murdare se ridicară asupra mea și țipătul de disperare mi-se opri în gât Pe urmă nu mai știu ce sa petrecu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul II.

Richard când auzi țipătul fetei și zornăitura cioburilor de sticlă, își dădu seama numai decât, de ceeace avea să se întâmple. Momentul de care se temea sosise. Țipătul stridcnt și zăngănitul cioburilor îi sbârnăiau în urechi, ca o moară diabolică. Vocea femeii, care în timpul acela își încleștase brațele împrejurul gâtului său, îl trezi ca dintr'un somn greu și zbuciumat de visuri urâte și-l făcu să vază situația în care ajunsese, mult mai tragică de cum și-ar fi putut-o închipui.

Era grozav, ceeace simțea Richard în acel moment în sufletul său: Incercă în primul rând cu binișorul să scape din ghiarele vampirului, care începuse să tremure și să îndruge vorbe fără rost și crâmpeiuri de fraze în care-și vărsa toată patima isterică ce dormitase în sângele ei decenii de-arândul.

— Nu, nu încerca să scapi din mâinile mele — scrâșni ea — aruncând parcă lavă pe gură. Nu mă părăsi, căci tot n'am să te slăbesc.

— Bine, dar Carmen a auzit tot ce am vorbit, sau nu te gândești la asta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ha, ha, ha!... Carmen ne-a auzit!... Să fie sănătoasă dacă va mai trăi-o și pe asta. Iar dacă nu, atâta supărare. Cel puțin scăpăm de ea și scăpăm mai repede de cum ne-am fi putut închipui... Spunând acestea, ochii ei începură să scânteieze ca la un carnivor, apucăturile ei pătimașe se desvăluiră cu repeziciunea fulgerului.

Lui Richard i-se întunecă totul înaintea ochilor și ripostă. — Ba îți vei fi închipuit tu singură una ca asta drac împeliţat ce ești — izbucni el — forțându-se din toate puterile să desfacă brațele ei din jurul gâtului său. Când se văzu scăpat o trânti cu scârbă și cu brutalitate într'unul din cele șase colțuri ale chioșcului.

— Așa neam de viperă! Lecția asta îți lipsea ca pâinea de toate zilele sau ca aierul pe care-l infectezi cu ființa ta. Sper însă că de data asta te-am înțărcat pentru totdeauna. Îți va trece pofta de a nu lăsa lumea în pace și de a mai forța pe cineva să te iubească și să fie părtaș la crima ta din pasiune pe care voești s'o pui la cale chiar asupra propriului tău copil, care nu are altă vină decât aceea; că trăește pe lume și că e tânără și frumoasă încă.

Femeia, urla ca animalul, scrâșnea din dinți, îndurând toate durerile și vânătăile ce i-le cauzase trântitura, dar nu se dădu bătută.

Altă femeie în locul ei, n'ar mai fi fost bună de nimic o viață întreagă. Și să mai fii trăit o mie de ani, tot și-ar fi adus aminte înainte de moarte de trântitura primită...

Dar cu furia aceasta, nu s'a petrecut așa. Cel puțin pentru un moment, mai domnia încă asupra ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

setea de răzbunare şi patima sălbatecă stăpânită din tată în fiu în familia ei.

Când văzu pe Richard, îndreptându-se în fugă, spre fundul grădinei, se ridică şi ea de jos şi în ciuda tuturor chinurilor ce o munceau, nu-şi putu reţine un râs drăcesc, care sfâşie văzdul. Dăduse cu mâna peste legătura de chei şi îşi aminti că toate eşirile din grădină sunt încuiate şi zidurile atât de înalte încât nimeni n'ar fi în stare să treacă peste ele fără primejdia de a-şi frânge gâtul.

Richard după ce dibui înzădar să găsească vreo eşire şi când se convinse că nu e alt chip se cugetă la altă scăpare. Se reîntoarse şi încercă din nou cu frumuşelul.

Spune-mi adevărat — reluă el — cu vocea bine prefăcută. Mă iubeşti într'adevăr atât de mult, încât ai fi în stare să-ţi sacrifici propriul copil, pentru ca să mă ai pe mine?

— Da!.. Aş fi în stare să sacrific pe tata, pe mama şi zece copii pentru plăcerile mele — glăsui ea — plimbându-se de la un colţ al chioşcului până la celălalt şi apăsând pe fiecare cuvânt.

Richard se înfioră la auzul vorbelor ei, dar nu putu continua pe tonul de mai nainte. Îşi propusese să încerce cu frumosul, pentru a evita un şi mai mare scandal. Auzise el cândva vorbindu-se de patimi şi de suferinţe, dar nu-şi putu-se închipui că mai sunt şi altele afară de cele ce sunt cunoscute de toată lumea. Acum însă în câteva minute, se convinse, că ori ce fericire îşi are partea ei tristă şi ori ce tristeţe îşi are şi partea ei bună. Murim pentru că am trăit şi trăim pentru că vom muri...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

După mai multe momente de tăcere, în care nimic nu mai tulbura liniștea nopți, femeia se opri în fața tânărului și începu să-i vorbească grav și cu vocea răgușită.

— Vezi tu asta — începu ea — scoțând de la brâu un obiect mititel și strălucitor. Flaconașul acesta îl am de la mamă-mea și conține cea mai puternică otravă pe care a preparat-o cineva vreo dată. O singură picătură e deajuns pentru ca să provoace cea mai fulgerătoare moarte chiar și celui mai puternic animal.

Dacă te vei duce s'o scapi, să știi că mă sinucid. Comit o crimă de care te fac pe tine răspunzător și de care va trebui să dai socoteală la judecata de pe urmă, fără să mai amintesc că vei trăi o viață de om, un lucru nu chiar dintre cele mai ușoare, când știi că ai o crimă pe conștiință

— Și dacă o las pe ea să se sinucidă ?...

— Ea o va face singură, orbită de gelozie, pe când eu..., pe mine mă forțezi tu — mă forțează dragostea înflăcărată ce o am pentru tine.

Mințește — se gândi Richard — prefăcându-se îngrijorat și ridicându-și mâinele ca pentru a implora-o. Ea se opri din nou în fața lui și-l privi oarecum melancolică.

— Văd că nu dai crezare vorbelor mele — adaugă ea cu vocea stinsă și tot atunci îi întinse legătura de chei. Nu-ți văd ochii prin întuneric, dar îți simt privirea disprețuitoare ce se resfrânge asupra mea. Poți să te duci de acum s'o scapi, dar te vei căi la urmă...

Richard nu-i mai auzi ultimele cuvinte, căci în momentul ce puse mâna pe chei dispăru prin întuneric,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îndreptându-se spre colțul grădini unde credea că este portița care se deschide înspre câmp.

După o fugă disperată, în care printr'alte împrejurări și-ar fi dat sufletul, ajunse la canalul adâncit între cele două maluri negre, ca între două dealuri triste și pustii. Privind de sus în adâncime, nu se putea distinge, de cât o dâră neagră ca un șarpe uriaș care-și târâie bătrânețele a lene printre frunzele uscate ale unei păduri seculare.

Noaptea era tristă și mohorâtă, ca o cocotă bătrână, îndoliată care-și plânge adoratorii de adineaori. Nori plumburii suspendați în aier atârnau ca strangulați până aproape de vârfurile sălcilor de pe celălalt mal. Valurile murdare plescăiau și se sbăteau spălând rădăcinile sălcilor plângătoare purtate de vânt încoace și încolo ca o viață de om din timpurile noastre.

Deodată ca prin farmec și ca împins de o mână nevăzută; un nor negru se rostogoli și luna își revărsă razele palide printre frânturile lui zdrențuroase. O dungă argintie se ivi atunci în locul dârei negre de mai nainte Valurile murdare începură să sburde în directa resfrângere a razelor de lună Ceva mai la vale se auzi un horcăit înnăbușit, o plescăitură mai puternică ca aceea ce o făceau valurile purtate de vânt. Pe urmă se făcu liniște și nu se mai auzi decât foșnetul sălciilor legănate de vânt. Când luna se ivi din nou; o bucată de stofă plutea pe deasupra apei Richard se aruncă ca o vijelie în mijlocul valurilor și peste câteva secunde eși strângând în brațe corpul neînsuflețit al ființei pe care o iubea din toată inima sa, pentru care și-ar fi dat viața, sufletul, singura avere pe care o mai avea.

Palid ca un mort, cu povara strânsă la piept, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

picioarele ca de plumb și cu o lume de durere în suflet; începu să urce panta piezișă și plină de mușuroaie. Apa murdară și nisipoasă curgea din el șiroae, curgea din hainele lui, curgea din pletele fetei, curgea din norul negru ce atârna până aproape de vârful plopilor cu înfățișare de fantome, până și din ochii lui începură să curgă lacrimi amare. Totul se răscolise înlăuntrul lui, ca niște morți eșiți din morminte. Chiar viața ce-o trăise i-se păru ca un șir de lucruri vechi dintr'un trecut plin de amărăciuni, flăcări grozave îi ardeau sufletul.

Când ajunse deasupra povârnișului, se uită lung la fată, își reaminti fără voie de ziua în care strânsese pentru prima dată în brațe corpul acela de marmoră ce-l avea acum înaintea lui neînsuflețit și învelit în bulendre ude.

Ochii ei erau închiși și atunci, dar nu sticloși și fără lumină, ci plini de viață și de beția voluptății pe care o simțea în brațele aceluia ce fusese aruncat de providență în drumul ei, pentru a-i descoperi cu apariția lui toate farmecele vieței, a-i împrăștia iluziile și a-i realiza toate visurile ce pot încolți în creerul unei fete de șasesprezece ani. Corpul ei nu era sloi de ghiață — buștean fără simțire — cum era acum, ci dornic de a trăi viața așa cum este ea aevea...

O lumină orbitoare, un fulger urmat de o detunătură îndepărtată spintecă văzduhul învăluit în mantaua neagră de purpură. Richard, stătea frânt, ghemuit pierdut pe gânduri, cu inima plină de tristețe și cu privirea fixată spre Carmen. La lumina scânteetoare, el putu să-i vază fața albă ca zăpada, deși aceasta nu ținu decât o clipă, totuși i-se păru, că pleoapele ei fuseseră mișcate de o slabă tresărire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Inima lui începu să svâcnească cu putere: un val de sânge îi năvăli în față, se aplecă repede peste ea, o zgâlțâi încetișor, o strigă pe nume, o întoarse cu fața în jos pentru ca să i-se scurgă apa pe care o înghițise. Pe urmă începu să-i miște mâinele și celelalte membre ale corpului. Ii examenă pulsul și bătăile inimei, dar toate încercările lui se arătară zadarnice... Ea era moartă, moartă dea binele.

Ploaia torențială, începuse de cu seară să se cearnă des, acum însă se vărsa ca din ciubăr. Richard încremenise pe loc. Nu știia ce să facă, încotro s'o apuce? Locul cel mai potrivit pentru el ar fi fost canalul. Valurile murdare ale acestuia erau indulgente, tolerante și l'ar fi scăpat de toate prejudecățile omenești.

Dar cum, cum s'o lase singură? Cum să se despartă de ea? Ea era moartă, și totuși..., ar fi fost o lașitate, o crimă chiar din partea lui. Ar fi ucis-o din nou cu propriele sale mâini, ar fi îngropat-o de vie, s'ar fi îngropat pe sine însuși.

Nu, n'am să mă duc — strigă el — n'am s'o părăsesc Dacă într'adevăr e moartă, voi muri și eu?! La ce aș mai trăi, la ce, la ce?..

Apoi se ridică puțin, voind să-și îndrepte spinarea și să-și desmorțească membrele, dar se aplecă din nou reținându-și respirația. Un horcăit slab, un oftat adânc, urmat de un geamăt profund eșise din pieptul fetei pe care o crezuse moartă.

Să fie oare cu putință?... Mare Dumnezeule! a înviat morții: Ea trăiește! ea va trăi — strigă el nebun de fericire — Apoi începu să-și desbrace singura haină care era pe el; bluza rusească care trebuia să fie scoasă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

peste cap ca un sac și să învelească fața cât se poate de bine.

Carmen se desmetecise acum dea binele, dinții îi clănțăneau în gură, friguri grozave începuse s'o muncească Tot ce fusese până atunci era neînsemnat, pe lângă ceeace avea să fie mai târziu.

Acum Richard, o ridică din nou în brațe și porni cu ea prin noapte. Nu știa unde se duce, dar alerga într'o goană nebună peste văi și peste câmpuri. Inainte, numai înainte — se gândea el, până unde voi găsi adăpost și oameni cu frica lui Dumnezeu.

* * *

In dimineața zilei următoare: Soarele ca un glob de aur își revărsa primele raze ca de foc, scăldate în roua dimineței peste pădurea de stejar, peste imensul întins al mirиștilor înțelenite și peste lanurile de porumb îngălbenit, cari înconjurau clădirea părăsită din cea mai îndepărtată parte a moșiei.

Un om frânt de oboseală, împleticindu-se pe picioare, cu încălțămintea plină de noroiu și cu îmbrăcămintea ca scoasă dela etuvă; se apropia acum de acest sălaș jalnic, ruinat, bătut de vremi și lăsat în stăpânirea bufnițelor și ale altor păsări de noapte care-l stăpâneau pe de a întregul în timpul acesta.

O dâră vie de lumină străbătea prin crepăturile ușilor șubrede și prin obloanele de scânduri vechi, bătute cu cuie ruginite, în locul gratiilor de fier și a ferestrelor de altă dată.

In lăuntru, într'unul din cele mai întunecoase colțuri, pe o grămadă de gunoaie putrede se zărea ceva ghemuit, ceva ca un corp omenesc.

Locurile erau pustii, admosfera plină de o liniște

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mare, o liniște de cimitir izolat, o liniște neîntreruptă decât de țipătul strident al vre-unei păsări de pradă care plutea lin prin văzduh, cu aripile nemișcate ca visul unei fericiri, sau de croncănitul scurt și răguşit al corbilor, care răsuna ca o prevestire de rău.

Richard umblase toată noaptea. Cutreerase toată moșia și toate satele și fermele din împrejurime. Intrebase de toți acea ce-i întâlnise în cale; dacă n'a văzut, sau n'a întâlnit pe cutare?...

In zori de ziuă, rămăsese încă necercetată pădurea și căminul șoimilor — cum era numită de muncitori clădirea veche din cea mai îndepărtată parte a moșiei. Acum se cugeta la toate. Se aștepta chiar la cel mai tragic sfârșit. Putea s'o găsească moartă sub strașina unui gard, strangulată într'o margine de drum ca pe o cerșetoare.

Traversă pădurea în lung și lat, cu picioarele grele ca de plumb și cu inima svâcnind la tot pasul. Strigă femeia pe nume, dar rezultatul fu acelaș.

Cât n'ar fi dat Richard atunci ca s'o găsească, cât n'ar fi dat aceluia ce l'ar fi scăpat din încurcătura în care căzuse ca trăsnetul din senin. S'ar fi sacrificat bucuros el însuși, ar fi jertfit jumătate și chiar mai mult din propria sa viață, numai ca să poată restabili liniștea și armonia în casa din care acestea dispăruseră odată cu venirea lui aci; cu toate că el nu se simțea vinovat întru nimic, căci era chiar de la început condus de bună credință.

Dar destinul — perlă ne văzută, divinitatea oarbă care îndreptase pasul lui înspre aceste tărîmuri nu voise așa. Soartea — vitregă, în a cărei mână suntem cu toți unelte, jucării de copil, manechine zăngănite pe sârmă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voise ca el să fie eroul acestei tragedii, el să devie centrul acestei drame familiare, satirul blestemat care atrage după sine toate relele.

Odată cu apariția lui să ivi și microbul urei, ghermenul disperării, care mai târziu avea să devie fatal pentru el chiar, să-i distrugă viața, să-i ucidă trecutul cu toate amintirile copilăriei, să-i spulbere liniștea sufletească. Și mai pre sus de toate, săi încarce conștiința cu o crimă sau poate chiar cu două, dacă Dumnezeu nu se va îndura să cruțe cel puțin pe Carmen, pentru care și-ar fi dat viața în tot momentul. Și toate aceste isbucniseră într'un singur moment, într'o seară frumoasă a unei zi de treisprezece . . .

Pierdut pe gânduri, cu fața întunecată, cu privirea ștearsă și cu fruntea în pământ, ajunse Richard în dreptul clădirei părăsite, cu furcile despuiate, cu șindrila învechită și bătută de vremuri.

O moleșală neobișnuită îi cuprinse toate membrele, un oftat adânc îi ridică coșul pieptului, fruntea i-se umplu de sudoare și puterile începură să-l părăsească:

— Of! Dumnezeule, nu mai pot — șopti el — târîndu-și corpul istovit și frânt de oboseală înspre ușa plină de cuie ruginite, pe care o credea deschisă, dar spre marea lui mirare, aceasta era proptită pe din lăuntru.

O rază vădită de speranțe se așternu pe fruntea lui. Inima începu să svâcnească mai cu putere, dar numai o clipă. In momentul următor încremeni pe loc, din ochi îi peri strălucirea și fața i-se făcu pământie... Avea pentru ce!

Voi să strige, dar nu putu articula un singur cuvânt. Băigui ceva și vocea i-se opri în gât. Picioarele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

începură săi tremure, un fior ca de ghiață îi trecu prin tot corpul.

Cine altul ar putea fi încuiat într'un grajd părăsit de parte de lume la timpul acesta? cine dacă nu un disperat! un nenorocit, care nu mai are nimic cu lumea...

In momentul acela se lămuri totul în mintea lui. Ea era în lăuntru, cine ar fi fost altul? O vedea par'că alergând prin noapte, femeia fantomă căzută în ghiarele disperării. O vedea căutând moartea, întrînd în acel cămin părăsit cu ideia de a nu mai ieși. O vedea proptind ușa, luând otrava și apoi urlând și zbătându-se în cele mai grozave chinuri pe care cineva le-a suferit vreodată.

Voi să arunce ușa din țâțâni, dar nu mai avea putere, corpul lui era paralizat, membrele ca de plumb, arterele îi svâcneau să pleznească, pământul se învârtea cu el ca o sfârlează și în creerul lui ideile se perindau cu o repeziciune fulgerătoare. Delirul creștea mereu și el se prăvăli la pământ ca un buștean.

Tablouri oribile, perversități înfiorătoare începură atunci să-i treacă pe dinainte.

O coloană de femei depravate, un adevărat alai drăcesc scăpat din adâncimile infernului. Unele goale de tot cu trupurile mutilate, altele numai în parte, acoperite de toate spurcăciunile și duhorile pe cari iadul le poate produce. Toate se opreau în fața lui, îi vorbeau într'o limbă necunoscută, să închinau lui și-l numeau Dumnezeul lor!

Altele rîdeau arătându-și gingiile însângerate. Își băteau joc de el, îi aruncau murdării în față; sânge

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spurcat de la ele... și carne infectă, carne din carnea lor, din care se înfruptaseră toți locuitorii iaduluii.

Cele goale îl blestemau, arătându-și trupurile ciopârțite, goliciunea cruntă și diformată, ca sfâșiată de fiare, își băteau șezutul tatuat cu toate înfrumsețările iadului și cu chipurile domnitorilor lui.

Apoi alte vedenii: Bărbați tineri, cari îi semănau lui ca două picături de apă, împreunați cu femeile mutilate de lepră care urlau și gemeau de voluptate în brațele lor.

Schelete mari și deșirate, altele mai scunde, cu oasele șoldurilor lărgite peste măsură, dansau împreună clănțănindu-și oasele fălcilor și aruncând flăcări din orbitele lor găunoase.

Copii crunt bătuți, diformați, plini de sânge din acela al femeilor. Unele îi târau de mâni, altele de picioare iar altele îi făceau să țipe ca în gura șarpelui:

Nu vrem copii, sacrificăm tată, mamă și toți copiii pentru plăcerile noastre: Otravă, otravă!... Trăiască infernul cu toate orgiile lui! Trăiască împărăția iadului cu toate slujbele ei nocturne!...

Când Richard se deșteptă din delirul de care fusese cuprins în urma zbuciumelor sufletești prin care trecuse în ultimele douăzeci și patru de ore.

Soarele era către nămiezi și dogorea ca cuptorul aprins. Prin aer pluteau pânze de păianjen și ca un suspin adânc se auzea geamătul pădurei dela oare care îndepărtare. Richard se ridică în capul oaselor și respiră par'că ușurat de o mare povară, când văzu că din toate grozăveniile ce văzuse se alesese doar cu o amintire urâtă!...

Dar reveni la realitate, văzîndu-se pe sine în ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hal era, văzând mirişte arse de soare, văzând căminul jalnic şi dărîmat, sub al cărui straşină trecuse în câteva ore prin toate chinurile iadului. Capul începu să-i vâjăie din nou ca valurile unei ape care bate în zăgazuri. Îi venea să urle în mijlocul disperării şi a remuşcărilor de conştiinţă în care se vedea!

Se ridică de jos cu gândul de a înfrunta ori şi ce lovitură şi adunându-şi toate puterile aruncă uşa din ţâţâni prefăcând-o în sute de bucăţi. In momentul următor era îngenunchiat, cu fruntea plecată, lângă corpul neînsufleţit al femeiei în care crezuse că şi-a găsit o a doua mamă.

Viaţa ei îşi luase sborul, corpul acela la care ţinuse ea atât de mult, pentru a cărei plăceri ar fi fost în stare cu o zi mai nainte să sacrifice tot ce avea mai scump pe lume, acum zăcea neînsufleţit cu capul dat pe spate, cu pumnii încleştaţi şi cu faţa pământie. Sfârşitul tragic, care şi-l prevesti-se de cu seară...

La lumina slabă ce pătrundea ca un fur prin crepăturile obloanelor de scânduri învechite. Richard descoperi ceva printre gunoaiele putrede. Se aplecă şi ridică obiectul strălucitor: Era flaconaşul de cristal cu capac de aur, în care moartea înfiorătoare zăcuse captivă decenii dearîndul. Puterea iadului fusese presată în acel mic obiect, până când sosise el să-i fărîme lanţurile, să dărîme zidurile, să rupă zăgazurile, ca ea să scape şi să-şi îndeplinească misiunea ce o aştepta!...

Alături paiele erau răscolite şi amestecate cu spumă însângerată şi bale cari ţâşniseră din gura femeei în mijlocul chinurilor. Richard întoarse capul. Prin colţurile întunecate ale căminului, siluete negre se mişcau, vedeniile din visul delirant de mai nainte apărură din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nou fâlfâindu-și aripele negre pe de-asupra lui. Își ridică mâinele ca pentru a le îndepărta, dar ele își înfigeau ghiarele în creerul lui, îl asurzeau cu țipetele lor infernale.

Un cântec de leagăn îi trecu prin minte. O rugăciune scurtă, în care poporul său, poporul rusesc are încrederea oarbă și neclintită că alungă duhurile necurate. Își împreună mâinele pentru a o pronunța, dar când voi să rostească primul cuvânt, sufletul său fu cuprins de o mare zguduire. Intunericul de care fusese cuprins până atuncea se risipi, vedeniile se îndepărtară fâlfâindu-și aripile negre și Richard se simți singur, părăsit, cu lumea lui cea mică dinlăuntru, înăbușit de restul universului. Totul se lumina-se în mintea lui, o voce par'că-i striga din fundul unei prăpăstii: Criminal, criminal! și el nu se putea apăra, nu se putea ascunde, trebuia să îndure totul, pentru că era vinovat, mizerabil cu mâinele pătate de sânge și cu conștiința împovărată de o crimă.

Când își îndreptă din nou privirea asupra moartei, i-se păru că pe fața ei se așternu-se un surîs batjocoritor, de pe buzele ei țuguiate par'că se desprindeau cuvintele: Ucigașule! nu credea-i când ți-am spus că te vei căi?!

O Dumnezeule! — oftă el în culmea disperării: Când credeam că mi-ai ușurat soarta, redându-mi libertatea pe care o pierdusem într'o țară dușmană tocmai atunci m'ai pedepsit cu cea mai groaznică pedeapsă pe care ai avut-o la îndemână. M'ai smuls din ghiarele morții, pe care aș fi preferat-o bucuros alături de frații mei. Mi-ai scăpat viața, mi-ai ferit corpul de toate pericolele, mi-ai îndreptat cărările înspre aceste plaiuri și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morri1901-1932

ai sădit în inima mea dragostea şi rîvna de fericire. Şi în schimbul tuturor acestora, mi-ai sugrumat sufletul. Vei putea tu oare să mă judeci după toate faptele acestea. pe care le-am comis fără voia mea?

Apoi încetul cu încetul, toate se scufundară în memoria lui. Se trezi singur, pironit în acelaş loc cu privirea pierdută prin întunerec. Viaţa nu-i mai surîdea, trecutul îi era şters ca de o mână nevăzută

Da! s'a schimbat şi Dumnezeu cu războiul — se gândi el ştergându-şi fruntea cu mâneca cămăşii. Azi, par'că nu mai e nici el acela pe care l'am cunoscut eu şi în a cărui dragoste am crescut. Ci un altul, un Dumnezeu al războiului şi răzbunării?!

Se ridică apoi de jos şi voi să părăsească căminul blestemat, peste care moartea îşi întinsese aripele ei îndoliate, dar nu se putu mişca. Bolta căminului stătea par'că gata să se dărîme peste viaţa lui ameţită de întunerecul fără margini, în care fiinţa lui plutea ca într'un lac de smoală Prin creer îi treceau mii de întrebări şi tot atâtea răspunsuri fără nici o leegătură. Ii venea să urle de durere, remuşcările îi rodeau sufletul. Ar fi voit să ţipe în gura mare şi să-şi spună păcatul la toată lumea, dar toate încercările de a articula vreun cuvânt îi mureau în gât. Dintr'un colţ mai întunecos al căminului se desprinse un văl de lumină şi el par'că recunoscu trăsăturile logodnicei sale Işi ridică mâinile la gât şi cu o smuncitură bruscă îşi rupse gulerul de la cămaşe. Vălul de lumină dispăru şi el se simţi din nou singur. Coşul pieptului i-se umflă şi dintr'însul ţâşniră cuvintele ca dintr'un coş fără fund:

— Criminal! sunt un..., apoi nu mai putu continua. Se aplecă şi ridică ceva de jos, o hârtie boţită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe care n'o văzuse mai nainte. Ceti cele câteva cuvinte scrise cu creionul abea putându-şi reţinea o exclamaţie de bucrie. Părăsi căminul şi o luă la goană. Alergând peste arăturile negre, plesnea cu picioarele în brazdele moi şi gâfăia din toate puterile. Invoca pe Dumnezeu şi-i spunea vorbe fără rost — voiu trăi! — strigă el. Carmen mă va ierta, căci n'am fost şi nu sunt vinonat, aceasta e o dovadă! Apoi iar ceti hârtia sorbindu-i fie care cuvânt. Arăturile rămăseseră în urma lui, acum se apropia de fermă.

———

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rndm1901-1932

Capitolul III.

Eră o seară posomorită, cu cerul acoperit de nori plumburii. Ploaia călduţă de primavară se vărsase toată ziua, cu câteva scurte întreruperi. Andrei se simţea foarte abătut, din cauza unor neplăceri ce i le cauzase noul său şef de biurou; un omuleţ scund, cu buze vinete, cu ochii bulbucaţi şi zăcuţi de lungoare, despre care se vorbea, că tot din cauza mizeriei ce făcuse funcţionarilor de sub mâna sa, fusese transferat de de undeva din fundul Basarabiei, de pe unde şi-a înţercat dracu copii.

O ce viaţă! ce viaţă, se gândi Andrei, măsurând camera de colo până colo. Să munceşti din zori şi până în noapte, pentru ca un imbecil bun de înfundat puşcăria să-ţi facă zile fripte! Şi apoi să nu-ţi faci sânge rău?

— Eşti aci prietene, se auzi atunci o voce de femeie din camera de alături?

— Da, şi chiar mă cugetam să viu la tine, dar mă temeam că nu eşti acasă.

— Ba da, sunt aci şi dacă eşti dispus astăzi să mă asculţi putem continua?!

Tânărul îşi îmbrăcă haina şi în momentul următor bătu la uşa vecinei sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Unde am întrerupt, începu Carmen, după ce îl pofti să ocupe loc alături de ea?

— Spuneai, că pe urmă nu mai ştii ce s'a întâmplat.

— A, da! îmi amintesc acuma: Aşa dar vre-o opt zile n'am mai ştiut nimic din cele ce s'a petrecut în jurul meu. Când m'am făcut apoi atât de bine, ca să-mi pot da seama de evenimentele prin care trecusem, m'am mirat singură de schimbarea ce se produsese în sufletul meu. Richard şedea pe marginea patului şi 'mi ţinea mâna într'alui. Nu vorbeam, cu toate că simţeam fiecare nevoia de a ne scăpa de povara ce ne apăsa sufletele. O întrebare mă sugruma, mă uitam mereu împrejur, căutam ceva, căutam pe mama. Ultimele cuvinte pe care le auzisem din gura ei mă făceau să mă gândesc din nou la moarte.

Intr'o seară stătusem mai mult aşa, eram aproape restabilită. Faptul acesta îl observase şi Richard, căci începu el să vorbească:

— Carmen scumpa mea, tu nu vrei să mă întrebi nimic, nu vrei să afli adevărul chiar din gura mea?

— La ce te-aş mai întreba, când am auzit totul?

— De sigur, că ai auzit atunci şi ceeace ziceam eu?

— Da, am auzit câteva cuvinte, dar ceeace spunea mama era îngrozitor!

— Şi totuşi, ţi-o jur pe tot ce am mai scump pe lume că sunt nevinovat. Spunând aceste îmi întinse o hârtie mototolită, pe care recunoscui scrisul mamei. Nu-ţi pot spune conţinutul acelui ghemotoc de hârtie, dar îmi plesneşte obrazul de ruşine până chiar şi astăzi când mi-aduc aminte de unele destăinuiri ce le-am descoperit atunci. Am aflat apoi că ea se otrăvise, chiar în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aceea noapte şi că fusese înmormântată cu toată cinstea ce i se cuvine unei soţii virtuoase şi unei mame iubitoare. Naşul meu aranjase totul în aşa fel, ca nimeni să nu bănuiască adevărata cauză pentru care ea îşi pusese capăt vieţii. Toţi cunoscuţii noştri sunt ferm convinşi, că ea a făcut pasul acela într'un moment de pierderea raţiunei provenit prin zguduirea sufletească de care fusese lovită la pierderea tatălui meu. Pot să-ţi spun acum, că faptul acesta mi-a mai uşurat soarta, altfel nu ştiu zău ce se alegea de mine.

Am trăit apoi împreună cu logodnicul meu ca doi fraţi. Am plâns-o amândoi şi ne rugam lui Dumnezeu pentru sufletul ei. La început eram trişti şi unul şi altul umbra ei plutea deasupra noastră ca o pasere uriaşă fâlfâindu-şi aripile îndoliate. Amintirea ei ne învăluia sufletele într'un văl de tristeţe şi între noi se deschisese o prăpastie ne desluşită şi plină de întuneric: zile şi chiar săptămâni întregi treceau fără ca noi să vorbim mai mult de cât ne cerea interesul serviciului, căci lucram şi pe mai departe împreună la birou.

Trecuse aproape jumătate de an dela moartea mamei Amintirile ei începuseră să se şteargă şi noi ne reluasem încetul cu încetul viaţa de mai 'nainte. Vorbeam acasă, discutam ştirile de prin ziare, ba chiar m'am pomenit de câteva ori rîzând cu hohot de nişte glume pipărate pe care ni-le spunea naşul când avea chef de flecărit. Când terminam lucrul, eu pregăteam bucatele, Richard îmi ajuta la toate ce-l rugam. Căra apă, lemne, punea pe foc şi-mi ridica capacele cratiţelor prea ferbinţi, ca să nu-mi ard eu degetele. Pregătea cafeaua, punea masa, o mesicioară cu două tăcâmuri pregătită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

ca la teatru, ca să poată fi transportată dintr'o cameră într'alta după cum ne veneau toanele.

Intr'una din zile Richard primi încetățănirea, chiar când ne așteptam mai puțin i-o adusese nașul care intervenise în persoană la stăpânul său Tisza S. primul ministru al Ungariei. Tot atuncea îi adusese și denumirea de subadministrator în locul tatălui meu. Incepurăm pe urmă să vorbim de viitorul nostru, de modificările ce era să facem mai târziu și sfârșirăm prin a ne exprima dorința și unul și altul, că abea așteptam sfârșitul anului de doliu ca să ne putem căsători.

Au urmat apoi zilele frumoase. Adevărata fericire pe care nici n'o visasem măcar; Existența ne era asigurată, viitorul ne surîdea, noi eram tineri și ne iubeam, la nebunie. Trecutul dispăruse cu toate urmele sale negre, nimic nu ne mai tulbura fericirea.

Dar cum nimic nu ține o viață întreagă, era evident că nici fericirea noastră nu va ținea cât lumea. Ar fi fost o minune, în urma celor prin care trecusem!...

Richard, logodnicul meu primise tot timpul scrisori dela părinții săi și el le scria mereu. Le scrisese chiar și de căsătoria noastră, anexând la scrisoare o fotografie de a mea Ca răspuns la aceasta am primit eu scrisoare dela mama lui. O scrisoare pe care o mai păstrez și astăzi și o voi păstra toată viața mea, ca cel mai scump talisman pe care l'a primit cineva vreo dată. Era scrisă cu litere latine, dar cu cuvinte rusești. O limbă din care nu cunoștaem decât foarte puține cuvinte, totuși am înțeles că mă asigura de dragostea ei de mamă și-și manifesta dorința de a mă cunoaște personal, fapt la care deocamdată suntem forțați de împrejurări să renunțăm cu toții, dar să sperăm... De alt-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum gustul lui Richard este şi al meu — scrie ea —

Acum însă de vre-o câteva săptămâni; toate scrisorile lui rămâneau fără de răspuns. Incercasem pe toate căile, am intervenit chiar şi prin „Crucea Roşie" dar rezultatul a fost acelaş. Părinţii lui nu mai dădeau semn de viaţă.

— Ştii de ce mi-e frică? — îmi zise Richard într'o seară, în urma unei tăceri mai îndelungate. Mă tem că la noi acasă s'a petrecut ceva îngrozitor. Simt aceasta şi presimţirea nu m'a înşelat nici odată.

— A! Fantazii — îi replicai eu. Ce avea să se întâmple s'a şi întâmplat... Ce-ţi mai pasă ţie acuma când ştii că situaţia părinţilor tăi nu s'a schimbat întru nimic. Doar din ultima scrisoare pe care ai primit-o lăsa să se înţeleagă, nu numai că le merge mai bine, ba sunt încântaţi chiar sub guvernământul de azi. Moşiile fostei coroane a ţarilor, au rămas şi pe mai departe domeniul Statului şi toţi conducătorii cinstiţi îşi văd de treburi ca mai nainte. Dealtcum spiritele poporului, cred că s'au domolit acum, ce vrei? căci e aproape aunul dela răsturnarea ţarului?! Şi dacă până acum nu s'a făcut nici o răscoală, cu atât mai puţin se va face de aci 'nainte.

— Crezi tu oare, că poporul rus se va mulţumi numai cu atâta? — mă întrebă Richard fără să se uite la mine. Iţi închipui, că un popor de sute de milioane, care a îndurat jugul absolutismului veacuri dearândul se va mulţumi cu pedeapsa unei singure persoane, care poate nici nu era atât de vinovată. Ţarul a fost o jucărie, un simbol şi nimic mai mult Tirani au fost cei mai mulţi, acei ce-l înconjurau, acei ce făceau legi şi stârneau toate mârşăviile închipuite şi neînchipuite pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru ca ei să poată exploata în toată voia lor. Din cauza acestora au fost bătuți până la sânge, din partea acestora au fost expulzații cu sutele de mii în cele mai penibile regiuni ale Siberiei. Mânați din urmă ca vitele și striviți sub copitele cailor. Și pentru ce?.. Crezi tu oare că pentru lucruri mari?! Nu! Unii pentru lucruri de nimic, alți chiar nevinovați. Am cunoscut când eram copil un logofăt pe moșia vecină; el fusese 'nainte mujic cum sunt aproape toți ai noștrii, dar prin istețimea lui își câștigase încrederea stăpânilor și în cele din urmă ajunsese la un post mai omenesc. Acesta avea o fată frumoasă ca o dimineață de Mai. Într'o iarnă veniseră la vânătoare mai mulți pierde vară dela Moscova, toți erau dintre aceea ce-și petrec viața numai în petreceri, în orgii, în desfrâu și în societatea femeilor pierdute: era de prevăzut, că frumoasa fiică a logofătului, nu putea să rămână neobservată de unii dintre acești satiri mizerabili, cari sunt totdeauna dispuși să comită orice mârșăvie.

In aceea seară, câțiva dintre ei printre care și băiatul unui colonel din Garda Imperială, se duseră la locuința logofătului și turmentați de beutură cum erau, tăbărîră cu toți peste nenorocita fată, care la început țipă, ca în gura șarpelui, pe urmă căzu în nesimțire și în felul acesta a trecut cu toți peste ea, satisfăcându-și poftele lor păcătoase în modul cel mai bestial.

— Dar părinții fetei nu erau acasă?

— Ba da! dar crezi că ar fi putut face ceva?

— Așa că n'au făcut nimic, și totuși s'au pomenit peste câteva zile cu ordinul de expulzare împreună cu toată familia, ca nu cumva să-i treacă prin gând ceva...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Păi, asta-i barbarie! şi nu mă mir de loc faptul că s'a răzbunat pătura asuprită.

— Nu m'ar mira nici pe mine, dar vezi: Ei nu vor şti să facă deosebire între aceea ce le voiau binele şi între lichelele cari i-au exploatat veacuri dearândul. Schimbarea a venit atât de brusc, atât de pe neaşteptate, încât nu mai ştie nimeni unde îi este capul. Sunt sigur, că mulţi dintre ei nu ştiu nici până astăzi ce înseamnă de a fi liber şi de a-ţi manifesta ideile ori când şi ori unde, de a găsi oameni cu urechile deschise, care să-ţi asculte necazurile şi să te încurajeze cel puţin cu vorba, la nevoe.

Azi, poporul meu e ca o mină plutitoare, fără cârmă şi fără apărare, lăsat în voea soartei Nimeni n'are îndrăzneala să-l conducă şi să-i arate cărările pe care trebue să înainteze, căci nu se ştie unde este mecanismul, prin a cărui atingere ar face să zboare totul în aer. La faptul acesta se mai adaogă apoi şi aceea, că mai durează încă războiul şi floarea tineretului este pe front. Aceste împrejurări, fac ca să întârzie ziua răfuelii şi încă ceva: Un conducător cu braţe de fier, care să fie capabil de a transforma în câţiva ani cea mai mare ţară din lume, prefăcând în praf şi cenuşă marile ei metropole, cu lăcaşurile păcatelor. Babilonia de Moscova şi Petrograd, unde toată ocupaţiunea lor de veacuri a fost, de a proecta legi, care de care mai aspre şi mai încurcate, pentru a se putea pescui fără nici o frică în apele murdare.

Sunt convins, că aşa nu se va mai continua. Presimţirea mea nu m'a înşelat nici odată şi nu cred că mă va înşela nici de data asta! Ora va sosi, cu cât mai târziu, cu atât mai rău pentru ei...

Apoi deodată se opri brusc, nu-şi mai putu con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tinua povestirea înflăcărată, în care se părea că-şi pusese de gând să verse o parte din sufletul său. Un servitor bătrân, un om de încredere al naşului meu se apropia de noi, cu pasul lui timid, cu înfăţişarea bleagă, cu fruntea descoperită şi strămutându-şi pălăria soioasă dintr'o mână în ceealaltă. Bocancii lui ca două luntri izbeau cu putere pământul uscat şi răpăitul lor se auzea dublu ca o bătae de toacă venită din depărtare.

Când ajunse înaintea chioscului, se opri pe prima treaptă şi după ce îşi şterse fruntea pârjolită de soare cu mâneca cămăşei Se adresă lui Richard:

— Domnul administrator vă roagă să veniţi până la cancelarie, căci are ceva pentru Dumneavoastră! Dar mi-a spus să Vă rog în numele Dumnealui — adăugă el dresându-şi puţin glasul — să Vă grăbiţi căci pleacă la oraş şi nu se întoarce decât numai diseară, sau poate chiar mâine!

— Bine, bine Nicolae... Hai pleacă numai înainte şi spune Domnului administrator că vin şi eu numai de cât. Nicolae dispăruse de mult în dosul gardului acoperit cu viţe de vie şi Richard tot nu se mai mişca dela loc. Mă privea lung, de parc'că ar fi voit să-mi spună ceva. Ochii lui erau scăldaţi de o lumină vie şi pe fruntea lui senină se ivi un triunghiu caracteristic ce nu observasem la el nici odată înainte de aceea: Chiar pe locul acesta stăteam şi în aceea seară — rosti el — atât de încet, încât abea-l înţelesei. Spusese aceste cuvinte mai mult pentru sine şi numai la urmă îşi dădu seama că sunt şi eu de faţă! Tăcurăm apoi amândoi. Noaptea aceea îngrozitoare şi ultimele lui cuvinte răscoliră totul în lăuntrul nostru. Prăpastia reapăru din nou şi amintirea mamei, ne învălui sufletele într'un nor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de remuşcări. Umbra ei se ridică între noi ca un zid de ne pătruns

Aş fi voit atunci să spun ceva, aş fi voit să ripostez, dar inima mi-se ridicase în gât. Simţeam că n'aş fi în stare să rostesc un cuvânt fără să izbucnesc în lacrimi. Apoi el se ridică, părăsi chioscul şi mă lăsă singură, regretând poate imprudenţa ce-o făcuse scormonind fără voie rănile care începuseră în ultimul timp să se vindece. Mă ridicai şi eu, voind să alung amintirile triste şi să mă gândesc la alte lucruri. Începui să număr în gândul meu, în primul rând săptămânile, pe urmă zilele cari ne despărţeau de căsătorie. Un corb croncănia pe deasupra chioscului şi prevestirile de rău mă năpădiră din nou. Voii să părăsesc chioscul, dar îmi-amintii de saltul pe care-l făcuse Richard cu câteva momente mai nainte peste treptele de lemn cari scârţâiau acum sub picioarele mele. Simţii atunci o copleşeală în sufletul meu. O flacără, un dor ascuns se ridică din mormanul de amintiri ce zăceau îngrămădite, claie peste grămadă în creerul meu: Fericire, fericirea!.. Voiam să cunosc fericirea căsătoriei cu toate frumuseţile şi misterele ei. Felul nostru de a trăi în aceeaşi casă, a mânca din aceeaşi pâine şi de a fi mereu împreună, îmi trezise de mult acest sentiment, dar nu atât de pronunţat ca în acela moment... Saltul lui de mai nainte, mişcările mlădioase pe care le făcea trecând printre şirele de mazere îngălbenite, pasul care-i încorda pulpele şi făcea să-i joace muşchii ca viperele ne astâmpărate, umflându-i pantalonii albaştrii croiţi pe corp singura haină pe care o mai păstrase din uniforma sa de altă dată. Toate aceste se îngrămădiseră într'un singur moment în mintea mea. Poftele cărnei începură să mă sfâşie ca hienele!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Începui să număr din nou zilele de doliu și le găsii multe, multe de tot. Închisei ochii să nu mai văd lucrurile de care eram înconjurată căci îmi era silă chiar și de mine însumi. O ideie încolțită de mult într'una din cele mai adânci ascunzători ale inimei mele, izbucni ca o limbă de foc. Era cel mai simplu lucru... Pentru ce nu?.. Cine m'ar crede când aș susține că trăim ca doi frați, singuri în aceeași casă?!. Nimeni, absolut nimeni, aproape nici eu nu cred și totuși așa este!..

Aș fi ajuns poate și mai departe cu gândurile mele năstrușnice..., dacă la celalalt capăt al cărării nu s'ar fi ivit Richard. Sprinteneala lui de mai nainte dispăruse, mersul îi era împleticit ca al unui om turmentat de beutură. Arăta cel puțin cu zece ani mai bătrân de cum fusese la plecare. Îl privii cu o expresie de groază, dar nu îndrăznii să-l întreb ce i-s'a întâmplat, de frică să nu-l văd izbucnind în lacrimi ca pe un copil. Îl cunoșteam bine, știam că nu e sensibil și că lucrurile și evenimentele de toate zilele nu prea au mare influență asupra lui, deci trebue să i-se fi întâmplat ceva foarte grav. Când ne întâlnirăm, eram la mijlocul grădinei și sub directa răsfrângere a razelor de soare, totuși fețele noastre erau palide ca de friguri. Ne privirăm câteva momente în tăcere și ne sileam fiecare să cetim pe fața celuilalt cauza acestei deprimări. Apoi deodată ca trezit din somn el scoase din buzunarul dela piept, un plic învechit și cu marginele zdrențuite de sutele de mâini prin care trecuse în timpul celor trei luni decând fusese pus la poștă. Cetește — îmi zise el — întorcându-și fața într'altă parte ca să-și ascunză emoția.

O Dumnezeule! în aceea scrisoare mototolită era bariera dintre două vieți, prăpastia ce mă desparte pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mine astăzi de lumea în care am trăit altă dată. In acel plic zdrenţuit era crematorul tinereţei cu visurile şi iluziile copilăriei mele. Viitorul necunoscut cu cărările lui gloduroase şi pline de mărăcini.

Incepui să cetesc scrisoarea. Era scrisă nemţeşte, de un oarecare Serghius, un ziarist rus, fost coleg de şcoală la Harcov cu logodnicul meu, acuma însă trăia şi el ca refugiat într'un orăşel pierdut într'una din cele mai muntoase regiuni ale „Elveţiei". Ii reuşise să scape chiar pe la începutul adevăratei guvernări bolşevice şi se stabilise aci în ţara toleranţelor şi a izgoniţilor politici din întreaga Europă. Nu ştiu prin ce mijloace aflase Serghius adresa lui Richard, ştiu însă că-i scria aci despre o mulţime de grozăvenii, prin care trecuse patria lor în ultimul timp. Scria amănunte despre toate barbariile ce le făcuseră hoardele de soldaţi reîntorşi de pe front. N'a fost cruţat nimic — scria el — din cele ce ţi-ar aminti despre Rusia de altă dată, nici chiar odoarele bisericeşti.

Teodor Ivanov, tata lui Richard; fusese târît la comănduirea din Vălceanska, pe urmă aruncat în închisoarea Upravlinei. Dar prin oarecare împrejurări îi reuşise să dispară împreună cu gardianul care fusese însărcinat cu supravegherea lui şi de atuncea nu se mai ştie nimic despre el. In ziua următoare, a fost deţinută nevastă-sa Amalia Ivanovna mama logodnicului meu, pretinzîndu-i-se că cunoaşte ascunzătoarea soţului său, dar nu voeşte s'o divulge. In timpul acela acasă; gloata de mojici ca o haită de lupi flămânzi, spărseseră toate uşile locuinţei şi a magaziilor şi căraseră tot ce credeau folositor pentru ei, iar lucrurile de artă; ca picturi, sclupturi precum şi înteaga bibliotecă a lui Iva-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nov despre care aceasta era vestit în toată gubernia Harcovului, le prefăcuseră toate în praf şi cenuşă Mai scria ceva pe ruseşte, câteva cuvinte pe care nu le-am putut înţelege. Cred că erau vorbe de mângâiere? .

Când terminai scrisoarea de cetit, îmi îndreptai din nou privirea spre el. Imi sângera inima văzându-l în starea în care se afla. Işi încleştase pumnii şi privea la cer. Singura nădejde de unde mai putea spera vreun ajutor. Apoi deodată, faţa lui luă o expresie cruntă, fruntea i-se brăzdă de dungi adânci şi ochii nu i-se vedeau aproape deloc. Mişcările lui, nu mai erau cele de mai nainte, vocea i-se schimbase cu totul, nu mai avea timbrul pe care-l avusese, îşi pierduse farmecul şi răsuna sec ca eşită dintr'un gramofon învechit. Se repezi apoi la mine şi-mi cuprinse braţele cu toată puterea mânilor lui.

— Plec! — strigă el răguşit — dar să m'aştepţi căci am să viu.

Acestea au fost ultimele cuvinte ce le-am auzit din gura lui. Pe urmă a plecat, părăsind totul şi ne luând cu sine nici cel mai mic lucru de care ar fi putut avea nevoie. Sunt aproape trei ani de atunci şi el n'a mai dat semn de viaţă. Mă infior până şi astăzi, când mă gândesc că şi pe el l'a aşteptat aceeaşi soarte ce au avut-o părinţii săi.

Ultimele cuvinte pe care le rosti Carmen, fură înăbuşite de un acces de plâns nervos, care-i scutura tot corpul şi-i schimonosi faţa ce se părea atât de senină altă dată. Işi plângea fericirea şi visurile de copilă, îşi blestema soarta care fusese atât de tirană, destinul care o svârlise în vâltoarea vieţii pe care o ducea astăzi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu mai plânge! — strigă Andrei — căci îmi sfâşii inima. Vino să părăsim viaţa aceasta mizerabilă, leagă-ţi soarta de a mea şi vom pleca de prin locurile aceste de cari nimic nu ne mai leagă nici pe unul. Ne vom duce departe unde nu ne va cunoaşte nimeni şi vom trăi cu amintirile, săraci poate..., dar stimându-ne reciproc. Andrei iubea pe această nenorocită, o iubea şi-o compătimea.

— Sărmanul meu prieten! — făcu ea atunci ştergându-şi lacrimile; se vede că nu cunoşti încă lumea. Ce ai putea tu oare să mai pretinzi în schimbul iubirei tale, dela o femeie care şi-a tocit sufletul, şi-a uzat trupul şi simţurile tăvălindu se în morcilă ani dearândul? Sau poate lacrimile te emoţionează? la femei de categoria mea nici acelea nu mai sunt adevărate. Noi nu ştim decât două lucruri, să plângem şi să facem prostituţie. In momentul acesta vărs lacrimi potop, peste două minute râd cu sughiţuri şi mă arunc în braţele primului venit.

Apoi după ce îşi şterse lacrimile, îşi drese puţin vocea şi continuă. L'am plâns pe urmă ca pe mort, zile şi chiar săptămâni dearândul. Hrăneam ideia de a mă sinucide şi zău, era mai bine dacă o făceam atunci, cel puţin nu ajungeam unde am ajuns astăzi.

Intr'una din zile, îmi trăzni prin cap, să vând totul şi să părăsesc casa în care credeam că voiu gusta fericirea. Mă dusei la oraş, mă interesai şi găsii un mijlocitor. Il rugai să vină cu mine, ca să vadă ce era de vânzare. Când ajunserăm acasă, omului parcă nu-i venea să-şi creadă ochilor, văzându-mă pe mine în ce hal eram şi examinând mobilele ce i-le arătai. Mă întrebă de preţ. Ii spusei o sumă destul de mare, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu atâta, ca să nu mai poată şi el câştiga la ele încă pe jumătate Dedusei aceasta, din faptul că nu se gândi nimic, ci aprobă afacerea din două cuvinte, aşa cum crezusem eu.

Peste câteva zile, mă curăţai de toate ce avusesem în casă. Am vândut chiar şi pianul, de care n'aş fi crezut niciodată că mă voi putea despărţi. Mi-au mai rămas câteva lucruri, de care aveam absolută nevoie, cu care peste câteva zile, m'am mutat la oraş, unde credeam, că mă voiu vindeca de boala sufletească de care sufeream. Căci vezi bine, ori şi cât ar fi omul de nenorocit şi ori şi cât de grea să fie viaţa pentru el, tot mai există ceva înrădăcinat în sufletul său care-l leagă de ea. Este instinctul, pe care-l găsim până şi la animale. De câte ori n'am auzit, că cineva voia să se sinucidă şi când era aproape de moarte striga după ajutor.

Tocmai aşa eram şi eu. O rază de speranţă tot mai licărea în sufletul meu. Tot mai credeam că e posibilă vre-o minune. Imi aminteam, cum mă scăpase Richard atunci... şi numai pe urmă am aflat tot adevărul. Dece n'ar putea fi şi de data asta aşa? — îmi ziceam eu — Dumnezeu nu poate fi mereu nedrept.

Da, Dumnezeu nu e nedrept, dar oamenii sunt pe cât de mici, pe atât de mişei. La câteva luni după ce mă mutai la oraş, mă pomenii că banii ce-i avusesem erau pe sfârşite. Trebuia deci să-mi caut ceva de lucru, dacă nu eram dispusă să crap de foame pe sub garduri. La început era foarte greu, căci pe lângă, că eram lipsită, îmi mai era şi ruşine. — Nu ştiu zău! — pentru ce-a mai lăsat Dumnezeu ruşinea, căci nu e pentru omul sărac.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In ziua următoare începui calvarul. Umblam de dimineaţa până seara, din uşă în uşă, din birou în birou, dar ori şi unde intram, când mă ştiau ce voiesc, primul lucru pe care-l observai, a fost că toţi patronii mă scrutau din tălpi şi până în creştet. Nu mă întreba nimeni ce pregătiri am, nu mă întreba nimeni ce pot să lucrez, ci în toate locurile mi-se compara frumuseţea cu salariul pe care-l pretindeam. Unii au mers şi mai departe cu obrăznicia. Mi-au spus-o categoric, că mă angajează, dar pe lângă condiţiunea... Înţelegi ce condiţiuni mi-se cereau?...

Am izbucnit în lacrimi, când am constatat cât de mizerabili sunt oamenii! Am plâns o noapte întreagă mototolindu-mi perna şi muşcându-mi buzele, pe urmă am încercat din nou într'alte părţi, unde credeam că voi fi mai norocoasă. Dar în fiecare seară mă întorceam acasă cu o desamăgire în plus, scârbită de toată lumea, mă scârbisem chiar şi de viaţă Mă gândeam, că toate acele tinere fete pe care le văzusem în ultimele zile, lucrând prin comptoarele băncilor şi marilor întreprinderi au trebuit să urce acest calvar, pe care eu acum încerc să-l urc. Sau poate eu sunt singura pedepsită de Dumnezeu cu frumseţea pe care mi-a dat-o?

Altă dată eram mândră de ea, acum însă aş voi să fiu şi eu ca cele mai multe din lume, despre care se spune că sunt femei, pentrucă au două mâini, două picioare, doi ochi, două urechi şi poartă haine femeieşti, altă însemnătate nu au. Ba da!..., de una îmi uitasem: Li-s'a mai dat rolul de a se cugeta la fecunditate, ca nu cumva să le peară sămânţa, dacă la caz întâlnesc vreun prost, care să-şi lege soartea de a lor?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ultimele cuvinte le pronunțase cu o strâmbătură din buze și făcând un parantez, pe care numai un filozof l'ar fi înțeles.

Nu râde — reluă ea — căci știu la ce te gândești, dar n'ai dreptate! Vrei să spui, că tot nu lipsea în fond oarecare umbră de stoicism și că ași fi putut constata desavantagiile frumseței mele, cu toate astea mai țineam încâ la ea... Da este adevărat întru câtva! căci nu cred să existe om care să-și dorească el însuși răul. Ori slujenia e mai grea ca orice boală...

Intr'una din zile, pe când treceam pe bulevard, văzui într'o vitrină un bilețel cu inscripțiunea „Se caută domnișoară inteligentă, ca guvernantă la un copil". Mă cugetai puțin. îmi erau dragi copiii, mai cu seamă dacă nu sunt micuți de tot. Intrai în prăvălie, nu erau cumpărători, las' că nici nu prea era nimic de cumpărat, căci în ultimul timp, nu se mai vedeau decât bocanci militărești și stofe de hârtie prin toate vitrinele. Bineînțeles pentru prețul înzecit, se mai găseau ele stofe și mai bune, dar acestea nu înfrumusețeau vitrinele, ci erau scoase de prin ascunzătorile magazinelor. Să nu mă depart însă prea mult de ceiace voiam să spun: Intrai în prăvălia pustie și găsii comerciantul proptit cu spatele la soba mare de teracotă, din cel mai întunecos colț al localului.

— Ce doriți domnișoară? — mă întrebă el — grăbindu-se să-mi atragă atenția asupra unor rafturi în care se mai bălăbăneau rușinate câteva baloturi de stofe șubrede, adunate par'că de pe la muntele de pietate.

Ii spusei și lui, ceeace spusesem de sute de ori până atuncea, dar fără nici o rază de speranțe.

— Poți să vii mai târziu? — mă întrebă el pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un ton gutural, căci tovarăşul meu nu este aci şi biletul este pus de el. La tot cazul eu am să-i spun...

Mă dusei pela ora prânzului, când ştiam că se închid prăvăliile. Un domn mă aştepta deja, plimbându-se pe trotuar. Trecurăm apoi podul şi cotirăm într'o stradă din apropierea bulevardului. La una dintre casele mari sună şi poarta de stejar se deschise fără sgomot. Nu ştiu, nu văzusem eu bine dimineaţa, dar vocea însoţitorului meu era aidoma cu a aceluia din prăvălie?!

In momentul următor, intram într'o cameră destul de bine mobilată, cel puţin aşa mi-se păru mie la prima vedere. Dar după-ce mă obişnuii cu lumina din lăuntru, constatai, că mă găseam într'un birou particular, mobilat cu un gust atât de rafinat, încât ar fi făcut cinste chiar şi celui mai de seamă diplomat!

Bărbatul care mă condusese aci, după-ce desfăcu în fugă câteva telegrame ce-i fuseseră aduse în lipsa lui, se întoarse înspre mine şi-mi făcu semn să ocup loc într'unul din fotoliile adânci aşezate în jurul unei mescioare rotunde, cu placa de marmoră albastră. Pe urmă se aşeză şi el în faţa mea. scoase tabachera de argint din buzunarul vestei, o puse pe masă şi-mi spuse să mă servesc. Ii mulţumii, spunându-i că nu obişnuesc. Il privii atunci mai bine. Era cu ceva mai înalt ca mijlociu şi mai mult uscăţiv decât robust. Culoarea feţei o avea de un blond rar şi foarte puţin obişnuit la bărbaţi, ochii albaştri, ca marea în amurgul serei şi strălucitori ca două flăcări sub unde. Mă simţeam neputincioasă de tot în faţa acestui om, aşi fi voit să sbor, să hoinăresc printre amintirile trecutului!..

— Să vorbim dar domnişoară — îmi zise el —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

scoțând rotocoale mari de fum din țigara ce și-o aprinsese mai 'nainte.

Eu te văd pe dumneata mereu și de mai multe zile cutreerând orașul. Și cum pe față îți era întipărită disperarea, alaltăsereă mi-am luat curajul de a-te urmări dela distanță. Nu, nu protesta! căci n'am făcut-o cu rea intenție. Ascultă-mă în primul rând și pe urmă... Când treceai prin aleea pustie, printre arborii bătrâni, mă putui apropia, fără ca să mă fi auzit. Am fost martor atunci și părtaș la toată nenorocirea dumneatale. Te-am auzit cum vorbeai singură, sau să zic mai bine meditai aiurită despre niște lucruri, cari nu-mi sunt tocmai necunoscute. Te plângeai, de răutatea oamenilor, te plângeai de greutatea vieții, spuneai printre altele, că tot avutul dumneatale constă din câteva sute de coroane și din ultimele rămășițe pe care le mai păstrezi din casa părintească. Ai pronunțat un nume de bărbat, al cărui purtător, trebue să fi jucat un rol foarte mare în viața dumneatale și care judecând după numele ce l'ai rostit, trebue că este un străin.

Acum însă, când vezi că cunosc toate sufrințele dumneatale, știu despre toate necazurile ce te muncesc, nu te vei mira, când îți voiu spune cum am procedat ca să-ți vorbesc.

Chestiunea cu biletul din vitrină a fost... uitașa... Dacă-mi reușește bine. dacă nu atunci... Ei! atunci căutam un alt mijloc de apropiere și totuși trebuia să-ți vorbesc — mi-o propusesem.

— Mă uitai la el năucă și oarecum lipsită de preciziune. Nu înțelegeam ce voește un străin dela mine dacă n'are un serviciu să-mi dea. Cu toate, că n'ar fi fost greu de găcit, cu puțin raționament.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Spune-mi drept — reluă el — mai 'nainte ca eu să fi avut timp de a protesta. Nu cumva presupui şi despre mine, că sunt tot aşa ca ceealalţi semeni ai mei, care te-au făcut să-ţi pierzi încrederea în toată lumea?!

— Ba da, tocmai la aceasta mă cugetam — răspunse-i eu cu ură, omului care se vârîse ca un fur în viaţa mea şi care de acum îmi cunoştea toată mizeria. Am spus că mă cugetam şi susţin aceasta. Toţi bărbaţii sunteţi la fel, nu mai am încredere nici într'unul, să fie chiar tatăl meu.

— Da domnişoară, te cred, vor fi ei mulţi oameni răi, cum spui dumneata, dar de data asta te înşeli. Eu unul vreau să-ţi arat că sunt excepţii şi că mai sunt oameni cu suflet, deşi puţini, dar totuşi sunt.

— Poate că dumneata ai dreptate, eu însă sunt convinsă de contrariu, de altcum cred că nu pentru asta m'ai adus aci? Sau dacă voiai numai să-mi spui toate acestea, pe care eu le simt şi le trăesc, atunci a fost păcat de timpul pierdut. Spunând acestea, mă ridicai, voiam să plec, dar el mă reţinu.

— Nu, nu pleca, căci n'am terminat încă. Acum până când mai eşti aci, trebue să-ţi vorbesc. E drept că eu nu am serviciu pentru dumneata, dar un unchiu de al meu, va deschide în curând o magazie mare de mode şi m'a însărcinat pe mine să-i angajez personal, fiindcă el este ocupat într'alte direcţii. După cum cred că ştii şi dumneata bine; fiecare comerciant mai de seamă, conduce registre în toată regula, va avea şi el nevoe de cineva care să-l scutească de aceasta sarcină. Cred că te pricepi la contabilitatea comercială?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Nu putui răspunde nici atunci, căci continuă tot el.

— Cred că loc mai potrivit pentru dumneata, nu vei găsi nicăeri și te mai asigur, că nici unchiul, n'are să fie ca ceilalți bărbați pe care i-ai cunoscut dumneata până acuma și de a căror purtare te plângeai în seara trecută. El este un domn bătrân și foarte serios, trăește numai pentru afaceri. Dar cum aceasta, n'are să se realizeze decât peste două sau trei luni, va trebui să mai aștepți. La caz însă, că în timpul acesta vei avea nevoe de ceva, îți stau totdeauna la dispoziție. Ori când vei vrea, vei găsi în mine un prieten, un protector, care te va apăra, te va ajutora la nevoe, te va sfătui ca un părinte și va face totul pentru dumneata ca un frate. Nu mă întreba însă pentru ce sunt dispus să le fac toate acestea, căci tot nu ți-aș putea spune deocamdată poate mai târziu!..

— Ei! și acum privește în ochii mei, ca să te convingi de sinceritatea cuvintelor mele.

Îl privii atunci încrezătoare, cu toate că nu voiam să-i primesc propunerea. El stărui și vorbele lui mă pătrundeau ca săgețile. Ochii lui mă învăluiau într'o privire moale, blajină și fără nici o umbră de aceea ardoare ce o observasem la toți bărbații cu care avusesem de afăcut mai 'nainte. Văzându-mă în încurcătură, rîdea arătându-și dinții ca un copil răsfățat, care vrea să obțină ceva dela mamă-sa. In difinitiv, îmi inspiră atâta încredere, încât uitai că sunt singură cu el în dosul unor uși zăvorîte. Îi întinsei amândouă mâinele și-l asigura-i că de ori și ce voi avea nevoie, numai lui am să-i cer. Tot așa am să urmez toate sfaturile și indicațiunile lui ca pe ale unui părinte. Apoi când l'am asigurat de toate acestea, mă pregătii să plec, dar mă strigă dela ușă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acum nu-ţi lipseşte nimic?

— Când voi avea nevoe de ceva am să viu!

— Ei! vezi că nu eşti sinceră cu mine chiar dela începutul cunoştinţei noastre. Cu cinci minute mai nainte, mă făceai să cred că nu mă vei înconjura şi-mi vei cere tot ce-ţi lipseşte, iar acuma te fereşti de a-mi spune ce ai pe inimă?!

— Nu înţeleg ce vrei să spui, n'am nevoe de nimic!

— Am să-ţi spun eu atunci: Afirm, că ţi-ai schimba bucuros locuinţa cu alta, căci unde stai nu eşti mulţumită şi nici nu poţi să fii între aşa oameni!

— Da e adevărat că cu locuinţa nu sunt mulţumită, dar nu face nimic. Când voiu câştiga, voiu avea alta mai bună, până atunci..., corespunde şi asta pentru chiria ce-o plătesc. Dealtfel, viaţa m'a învăţat să nu prea aştept multe dela ea...

— Crezi poate, că o altă locuinţă, mai în centru şi între oameni mai cum se cade e mai scumpă? Nu, din contră cunosc familii, cari ar închiria bucuros camere frumoase pentru sume de nimic, numai de groaza rechiziţiei. Cel puţin atunci ştiu cui îşi dau locuinţele, pe când dacă e rechiziţionată, nu poate să ştie cine le vine în casă. Oamenilor mai săraci, nu le rechiziţionează nimeni şi apoi ei mai sunt şi avizaţi la sumele ce le încassează pentru locuinţele mizerabile pe care le împart cu alţi nevoiaşi, care nu au nici ca ale lor!

— Cât plăteşti acolo?

— Patruzeci de coroane pe lună.

— Ei, vezi! eu î-ţi pot recomanda chiar de pe acum locuinţă foarte frumoasă pentru aceea sumă, zic pentru aceea sumă, dar se poate că şi pentru una mai mică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dacă vrei s'o vezi, uită î-ți dau adresa și poți să te muți chiar astăzi, căci sunt sigur că vă veți învoi.

Luai biletul, pe care mi-l întinse, era cartea lui de vizită. Pe partea curată, avea scris cu creionul adresa unde trebuia să mă duc. Ne salutarăm la despărțire ca prieteni și apoi părăsii casa. Când mă văzui în stradă, cetii biletul: Era cu vre-o câteva case mai la vale, dar tot în aceea stradă M'am dus s'o văd și de fapt am închiriat-o. Trebuia să plătesc ceva mai mult, în schimb mă bucuram de alte avantagii. Aveam toată comoditatea cum o avusesem la casa părinților mei. Încă în aceea zi mi-am transportat lucrurile ce-mi mai rămăseseră, la noua mea locuință.

Camera în care mă mutasem, era foarte frumoasă, cu două ferestri la stradă și cu intrare absolut separată. Mobilierul era dintre cele mai de preț. Oglinzi mari de cristal în toate părțile și pe jos covoare adevărate de Persia. Începui să cred că mi-se va schimba soartea, îmi întrevedeam un viitor mai omenesc și mai puțin vitreg. Mă vedeam par'că lucrând într'un birou liniștit, în societatea unui domn bătrân, cu fața delicată și cu vocea blajină. Mă vedeam în fața registelor mari, aplecată peste coloanele nesfârșite de numeri și simțeam o plăcere în sufletul meu. Am fost veselă, aproape neastâmpărată toată seara. M'am pomenit fredonând refrenul unei operete, lucru ce nu-l făcusem de ani de zile.

Mă cugetam aproape cu drag, la noul meu prieten și protector. Nu mă mai simțeam atât de singură pe lume, nu mă mai simțeam atât de streină. Otomanele moi, camera caldă și covoarele groase, reînviaseră în mine dorul de viață. Statuia Dianei, de pe măsuța dintr'un colț al camerei mele, mă privea cu zâmbetul ei de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gheață, iar eu o amenințam cu degetul. Totul era nou și bun pentru mine în aceea seară, până și trecutul, îl priveam printr'altă prizmă... Și măcar dacă aș fi știut ce mă așteaptă ?...

Inainte de culcare, mă rugai lui Dumnezeu din toată inima mea. Nu uitai să cuprind în rugăciunea mea numele lui „Carol" căci așa se numea protectorul meu: Laudă ție doamne, pentru că nu m'ai părăsit, ci mi-ai trimis în cale acest om bun la suflet care înțelege suferințele mele...

Mă culcai, dar somnul par'că fugea de mine. Figuri hâdoase, cu miile mi-se arătau prin întuneric. Monștrii uriași îm dădeau târcoale din toate părțile, mă zbăteam ca peștele pe jeratic și nu știam ce se petrece în sufletul meu...

Ațipii în cele din urmă, dar prin somnul zbuciumat, văzui cum din puhoiul de vedenii se ridicară două umbre și încetul cu încetul creșteau înaintea mea luând ființe omenești. Primul pe care-l cunoscui era Richard, așa cum îl văzusem la despărțirea noastră Cu pumnii încleștați, cu fața teribil de schimonosită, cu privirea cruntă și îndreptată spre cer. Singurul său punct de reazim, dela care mai putea aștepta vreun ajutor.

Al doilea era Carol; cu fruntea senină, cu fața și trăsăturile fine, cu zâmbetul acela copilăresc pe buze și cu aceea strălucire în ochii, care mă face până și astăzi să tresalt, sau să fug de lume după starea sufletească în care mă aflu !...

Deodată mă cutremurai de ceeace descoperisem în sufletul meu: Il iubeam pe Carol, dar nu cu iubirea sinceră și nevinovată cum îl iubisem pe Richard. Nu-i iubeam sufletul, ci trupul, nu-i iubeam ființa ci mascu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui pe care-l gâceam ascuns sub înfățișarea lui vioaie. Am trăit apoi în vis toate plăcerile și orgiile ce există. Am prevăzut chiar din ziua următoare decăderea mea! Inzădar mă străduii pe urmă să-mi șterg din amintire, acele visuri stranii și aceea noapte de groază, căci ele reapăreau mereu sub diferite aspecte. Imi era deajuns să văd un bărbat, pentru ca inima să-mi bată cu mai multă putere și să-mi treacă fiori prin tot corpul. Patima strămoșilor mei din partea mamei se manifesta și la mine și era ceva firesc îutr'asta! căci ar fi fost o mare minune, ca eu singură să rămân teafără dintr'o familie cu aplicațiuni bolnave, din care, nici măcar unul n'a murit de moarte curată!...

Intr'una din zilele următoare, Carol și-a ținut de datorință, să-mi facă văzuta la noua mea locuință recomandată de el. Când am aflat, eram cât pe aci să bat în palme de bucurie. M'am repezit la ușă ca o sărită din minte și am deschis-o cu atâta bruscheță, încât ar fi trebuit să fie chior, ca să nu cunoască ceeace se petrece înlăuntrul meu. Mă cugetasem la el, chiar în aceea zi și cotrobăisem printre șubredele mele memorii, ca să găsesc un pretext, pentru a putea da din nou față cu el, dar n'am găsit nimic potrivit. Am lăsat pe urmă totul la noroc, în nădejdea că voi găsi mai târziu...

Nu știu cât am stat împreună și nici despre ce am vorbit, desigur banalități!... căci lucruri serioase nu aveam de unde. Știu însă, că pentru aceea seară am fost învitată să iau masa împreună cu el. Am acceptat din două cuvinte, temându-mă că nu va insista și mă voi căi la urmă. La plecare mi-a spus, că dacă-i permit, va veni pe la orele nouă cu trăsură să mă ia de acasă, să-l aștept. Am fost nespus de fericită, cu toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că-mi crepa obrazul de ruşine şi remuşcările începeau să mă zugrume...

Restul zilei l'am petrecut îmbrăcându-mă şi desbrăcându-mă, am probat pe rînd toate rochiile ce le aveam, dar nici una nu-mi era pe plac. Toate le găseam prea modeste şi prea de proastă calitate. Nici una nu mă făcea destul de frumoasă, pentru ca să mă cred vrednică de iubirea lui. Dumnezeule! ce ţi-e omul...?

Cu vre-o câteva zile mai 'nainte, blestemam frumuseţea cu care m'a înzestrat natura, acum cârteam contra creatorului, pentră că nu eram mai atrăgătoare. Şi ce crezi amice, ce-am mai făcut?

Mi-am fardat faţa pentru prima oră în viaţa mea, mi-am dat cu rouj pe buze şi mi-am creionat sprâncenele! Toate nişte lucruri, de care m'aş fi scârbit altă dată. Eram în marginea prăpastiei şi e interesant faptul că ştiam ce fac, îmi dădeam seama de urmări şi totuşi!... Nimic pe lume nu m'ar fi putut reţine să nu mă duc..

In sfârşit am găsit o rochie decoltată, printre cele rămase dela mama. Altă dată n'aş fi îmbrăcat-o pentru toate bogăţiile pământului! dar acum o credeam chiar potrivită. Mă uitai pe urmă la ceas, nu mai era mult până la nouă, dar pentru mine tot minutul era un veac, Pe la nouă şi ceva, veni şi Carol, era chiar timpul, căci începusem să-mi pierd răbdarea: Stăteam ca pe mărăcini, alergam dela o fereastră la alta şi-mi ascuţeam urechile la uruitul fiecărei trăsuri ce trecea pe stradă:

— Te-am făcut să aştepţi prea mult, nu-i aşa? — mă întrebă el — scoţindu-şi mănuşile şi privind la ceasul de pe noptieră, care arăta nouă şi zece.

— Nu, din contră!... Dacă venea-i mai de vreme

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marr1901-1932

trebuia să aștepți afară, până să-mi termin toaleta — replicai eu .

Apoi după ce mai trecu-i odată pe dinaintea oglinzii, nu atât pentru a mă privi pe mine, ci voiam ca în felul acesta să-l examinez pe el Știam eu ce fac ? Mă întorsei satisfăcută și-l rugai să-mi pună mantila. Era de prisos rugămintea mea, căci el stătea cu ea în mână, Când fusei gata, îmi întinse brațul și mă conduse la trăsura care aștepta în stradă.

Dela lumina felinarului de peste drum, două femei de stradă, cari de sigur pescuiau și ele ceva de jumulit; rîdeau și făceau haz pe socoteala mea: O privire plină de ură, câteva cuvinte nu prea drăgostoase adresate în pripă și trăsura porni într'o goană nebună. Acum nu-mi mai păsa de nimic, știam de altfel, că cele două târfe o făcuseră din invidie și că, ori care dintre ele ar fi fost fericită în locul meu! .

Ne-am dus deadreptul la teatru, unde se preda „Madame de Pompadour". Cred că, Carol a făcut-o anume, ca să-mi trezească gustul pentru lux și admirația pentru femeia care ducea o viață dublă. Dacă într'adevăr acesta-i fusese scopul, a nimerit-o, căci pe la sfârșitul actului doi, îmi era pecetluită soarta! Știam ce fac, dar nu știam ce mă așteaptă!?

După teatru, am luat masa împreună într'una din cele mai elegante Caffée Restaurant ale orașului. Separeul care fusese reținut din vreme pentru noi, era unul dintre cele mai discrete și mai bine dosite în care nu putea să privească nici o persoană nepoftită. Tot cuibul aceea era căptușit cu catifea vișinie, până și becul electric, răspândea aceeași lumină ca de foc de sub crinolina de păpușă care servea drept abatjour. Eram

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atât de fericită şi mă simţeam atât de bine, încât aproape nu regret nici astăzi pasul ce l'am făcut în aceea seară. Când am intrat acolo, toţi ne-au salutat din toate părţile. Chelnerii îşi încovoiau spinările în faţa noastră, până şi proprietarul, un om foarte mândru, mi-a sărutat mâna, lucru ce nu-l făcea de cât cu ocazia marilor evenimente şi numai femeilor pe care le cunoştea. Ni s'a servit apoi o cină compusă din cele mai bune bucate, cel puţin aşa mi-se părea mie, care trebuia să fac coadă la măcelar ceasuri întregi pentru câteva oase şi de multe ori mi-se închidea uşa în nas... Am beut la mai multe rugăminte ale lui Carol, câteva pahare de şampanie. Nu băusem nici odată, aşa că nu-i cunoşteam efectul. Pe urmă nu ştiu cum am fost dusă acasă, nu ştiu cum am fost desbrăcată şi nici cum am fost pusă în pat: Simţiam ca prin vis o fierbinţeală tulburătoare, simţeam buzele lui Carol, strîns lipite de ale mele. Când m'am desmeticit, o durere tăioasă m'a făcut să ţip... Atunci mi-am dat seama de ceeace se petrecuse cu mine... Când mi-am deschis ochii, văzui la lumina slabă, ce împrăştia becul electric de sub abatjourul verde de pe noptieră, cum Carol mă ţinea în braţe, cu sânii lipiţi de pieptul lui. Trupurile noastre erau topite unul într'altul... Am voit să sar din pat, dar braţele lui, nu mă lăsară nici să mişc...

Apoi, ca să mă împace, îmi acoperi faţa de sărutări şi-mi şopti cuvinte de dragoste. Buzele lui cărnoase, mă ardeau ca focul, respiraţia lui mă făcea să tremur din tot corpul. Cu ochii închişi am suportat toată povara plăcerilor lui.

Din când în când oftam lung între două săruturi şi el mă întreba atunci:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mă iubești? — nu-i așa?

In loc de răspuns, îmi ascundeam ochii plin de lacrimi la pieptul lui păros O beție de voluptate mă cuprinsese, în care aș fi voit să-mi vărs toată viața și tot sufletul meu. Aceasta s'a terminat apoi prin a mă da lui din nou, cu toată conștiința mea.

In dimineața zilei următoare, timpul erá posomorît, bolta cerului ca de plumb. O ceață deasă se lăsase asupra orașului Străzile erau pustii, se părea că totul doarme. Deschisei fereastra și respirai adânc aerul umed ce pătrundea prin deschizătura ei. Când îmi amintii de cele petrecute noaptea, mă uitai în toate părțile, privirea mea se opri asupra patului. Ingerul castității, care păzise patul meu de fecioară, se depărtase, mă părăsise plângând și cu aripile pârjolite. Statuia Dianei, mă privea cu ochii încruntați, pe buzele ei degerate flutura un zâmbet batjocoritor, de par'că ar fi voit să spună: De acum nu mai ai dreptul să te plângi, căci ceeace ai căutat ai găsit și poți să fi mulțumită

Icoana Maicii Domnului, care atârna la căpătâiu patului meu, mă privea cu ochii strălucitori de lacrimi, plângea și ea de mila mea. Nu puteam suporta privirea aceea dojenitoare și zâmbetul amar care par'că i-se ivise în colțul gurei. Imi veni să fug să mă îndepărtez din acest loc, din aceea casă, în care toate lucrurile erau martori rușinei mele. Mă trîntii din nou în pat, îmi ascunsei fața în pernele cari mai păstrau încă cutele lăsate de corpul lui Carol, și mai răspândeau încă mirosul trupului lui...

Plângeam și blestemam ora în care m'am născut. Era mai bine dacă mă năsteam, în mijlocul unei păduri, departe de lume. Imi amintii, câți oameni fericiți

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

văzusem într'aceea, cari lucrau din zori şi până în noapte. Printre aceia cari îşi câştigau pâinea de toate zilele prin sudoarea feţei lor şi totuşi erau mulţumiţi. Fii şi fiicele lor trăiau fericiţi în inocenţa lor, acolo afară la moşie, aşteptând primăvara cu inimele săltând de bucurie.

Plângeam şi blestemam soarta mea tirană şi destinul vitreg, blestemam autorii războiului, pentru a căror plăceri a trebuit să se curme sute de mii de vieţi nevinovate, în urma căror sufere şi suportă mizeria sute de mii de familii. Orfanii acestora cerşesc mila trântorilor şi fiicele lor se vând înbogăţiţilor de război, cari se lăfăiesc în automobilele lor luxoase, câştigate, pescuind în apele murdare şi prin mijloace, cari nu vor vedea lumina zilei niciodată, trăgând şi jupuind până şi ultima bucăţică de pâine dela văduvele şi orfanii celor ce şi-au vărsat sângele, păzind cuibul trântorilor, ca ei să-şi poată face mendrele...

O! Dumnezeule, unde este dreptatea? Nouăzeci la sută îndură foamea, frigul şi cea mai neagră mizerie, pe când unii în ascunzătoarele lor, în cuiburile păcatelor trăesc cu cele mai alese mâncări şi beuturi, cheltuesc zeci şi chiar sute de mii cu desfătările lor scandaloase, uneori împestriţează bulevardul cu mutrele lor îngâmfate şi cu fâpturile lor ca umplute cu paie, îmbrăcaţi în cele mai scumpe stofe şi cele mai fine blănuri. Mai cu seamă Dumineca şi în serbători, când îşi scot ciumele la plimbare, pentru ca să se fălească cu ele, cât sunt de durdulii şi de bine îmbrăcate.

Am întâlnit doi dintre cei cari mi-au declarat categoric, că mă vor angaja în serviciu, dar cu condiţiunea să fiu prietena lor. A celui mai în vârstă era mică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și grasă peste măsură, semăna mai mult cu un balon gata, gata să-și ia avântul în aier. Iar ceialaltă a procuristului mai tânăr, era lungă și fără nici-o formă omenească. Pe aceasta din urmă, dacă ar fi văzut-o Darwin, sunt sigură, că s'ar fi bătut pe piept și ar fi convins pe cei cari nu cred în generațiunea spontană a animalelor și omului primitiv, până ce au ajuns în starea de astăzi.

Seara nu mai puteam de durere de cap, plânsesem prea mult, mă temeam să nu-mi fi secat isvoarele lacrimilor. Mă îmbrăcai în negru și eșii puțin la plimbare, dar când ajunsei la prima vitrină din colțul bulevardului, aruncai o privire în oglinda mare, ce era așezată în dosul bibilourilor puse în vitrină pentru reclamă. Imi văzui fața la lumina electrică și mă speriai de mine însămi, mă reîntorsei acasă numai decât, îmi spălai ochii și îmi pusei pe cap o pălărie cu borduri largi, acoperită de un văl negru și des, care-mi acoperea fața în așa fel, că nu mă mai putea cunoaște nimeni, nici chiar cei mai buni prieteni pe cari îi aveam. Eșii din nou pe stradă și mi se păru că toate se schimbaseră, toate lucrurile le priveam cu alți ochi, când cineva se uita la mine, simțeam că mă înroșesc la față și tot sângele mi-se urca la cap. Mă temeam că toată lumea cetește în sufletul meu și toți trecătorii cunosc rușinea mea Mă îmbrăcasem în negru, ca să trec mai nebăgată în seamă și să mă simt la adăpost de ochii celor curioși, dar mă convinsei de contrariul. Mă convinsei, că toți bărbați mă priveau cu mai mult interes ca de altă dată. Am auzit atunci șoptindu-se în urma mea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Aceasta trebue că e o marfă nouă, căci n'am văzut-o până acum pe stradă.

— Intr'adevăr, nici mie nu-mi este cunoscută, deşi eu le cunosc pe toate din oraş, aparţinând atribuţiunei mele controlul lor — adaugă unul atunci.

— Astai!... Parcă numai decât trebue să fie o fată, dacă e frumoasă, dintre clientele tale? — obiecţionă al treilea. Câte n'or fi chiar dintre acelea .. pe care voi nu le cunoaşteţi?

Cum ştiam că era vorba despre mine, aş fi voit să mă înghită pământul. Eram cât pe aci să ţip de ruşine şi cred că nu m'aş fi putut stăpâni, dacă în acel moment nu mi-ar fi eşit în cale o veche cunoştiinţă, o colegă de şcoală, cu care fusesem în internat la Ursuline. Ea nu mă cunoscu la prima vedere, din cauza vălului des, ce-mi acoperea faţa. Dealtcum nici nu ne văzusem noi de ani de zile. Anghela — fosta mea colegă — nu era singură, ci în societatea altei fete, şi-mi era cumva greu să le opresc, dar trebuia să mă adresez cuiva ca să scap din ochii acelor imbecili, cari cu fiecare vorbă ce rosteau despre mine, îmi rupeau fâşii de pe obraz.

Când ajunsei în faţa celor două fete, mă oprii şi cu o mişcare bruscă îmi aruncai vălul peste cap şi apoi mai 'nainte de a fi recunoscută de către fosta mea colegă, mă agăţai de braţul ei. Dumnezeu te-a adus Anghelo — sughiţai eu forţându-mă să nu izbucnesc.

— Pentru Dumnezeu! dar ce-i cu tine? — exclamă ea — când mă recunoscu.

— Veniţi! veniţi! repede, căci am să vă spun totul — rostii eu abia putându-mi reţinea lacrimile. Insoţitoarea prietenei mele, mă privea cu milă şi An-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ghela îi explică la repezeală, cine sunt și de unde ne cunoaștem.

Cum nu erau încă nici orele șapte, le invitai să trecem pe la mine și le povestii scena ce o avusesem cu brutele acelea de pe stradă, cari cred despre ei că sunt atât de folositori societății. Eram recunoscătoare celor două fete, pentru că mă scăpaseră dintr'o situație foarte neplăcută.

Vorbirăm apoi despre alte lucruri și Anghela mă întrebă de starea părinților mei. Ii spusei că nu mai am pe nimeni. Tata a murit în războiu, iar mama de inimă rea după moartea lui.

Abea dacă trecuseră cinci minute, de când plecaseră cele două fete, când cineva sună.. Incepui să tremur ca de friguri, stătui un moment pe gânduri, nu știam ce să fac, să deschid ușa ori nu? In cele din urmă mă hotărâi și-o deschisei. Credeam că voi vedea pe Carol înaintea mea, dar mare-mi fu mirarea, când mă găsii în fața unei doamne cam de vre-o patruzeci de ani. Tocmai eram s'o întreb, pe cine caută, când ea mi-o luă pe dinainte.

Pe Domnișoara Carmen o căutăm, nu-i așa, că Dumneavoastră sunteți?

— Carmen este numele meu, dar nu știu sunt eu aceea pe care o căutați Dumneavoastră? — răspunsei eu — căci nu-mi amintesc să ne fi văzut vreodată.

— Nu face nimic, o să ne cunoaștem de acum înainte — zise ea și spunând acestea intră. Atunci observai, că nu era singură, ci în urma ei mai venea o fetiță de prăvălie cam de vre-o patrusprezece ani. Fetița avea în fiecare mână câte un pachet și încă destul de respectabil. Nu-mi puteam închipui, ce vo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

ieşte această străină în casă la mine cu bagajul şi chiar în toiul nopţii ?!...

— Desfă pachetele ! — se adresă ea însoţitoarei sale — Fata scoase la repezeală dintr'un pachet două blăni de vulpe siberiană, căptuşite cu cel mai fin crep de chine.

— Tot ce am mai fin în magazin sunt aceste două blăni începu ea. Sunt una şi aceiaş din toate punctele de vedere, aceeaş calitate, acelaş preţ. Rămâne doar să alegeţi culoarea, care o veţi crede mai convenabilă !

Bine doamnă ! Dar din toate acestea nu înţeleg nimic : blăni de vulpe siberiană, căptuşală crepe de chine, culoare convenabilă !... Trebue să vă înşelaţi în privinţa persoanei mele, căci eu n'am comandat nimic la nici-o magazie. Imi pare bine, că pot trăi de pe o zi pe alta, fără să mă mai cuget la blănuri de vulpe siberiană. Mă simt foarte bine în paltonul meu de stofă

— Cred domnişoară, că vă simţiţi bine, dar aceluia ce ne-a trimis aci aşa se vede că-i place mai mult să vă vadă îmbrăcată în blană de vulpe albastră şi în mătase adevărată de China...

Intre timp fetiţa desfăcuse şi al doilea pachet, din care scosese vre-o patru rochii de mătase foarte fină şi de culori foarte discrete. Fără să mai întrebe ceva, le aşternuse pe toate, pe pat.

— Acestea cred, că vor fi bune, fără modificare —adaugă femeia — rămâne numai, să alegeţi dintre blănuri, care vă place mai mult ca culoare ? La tot cazul aceasta mai închisă e la modă, căci toate damele de elită, aceasta culoare o poartă.

Eram decisă să-i arat uşa şi să-i spun, să se cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rețe cu calabalâcurile acestea, când începu din nou:

— Dealtcum și fratele Dumneavoastră, când le-a comandat, tot așa mi-a spus, că cea de culoare mai închisă îi place mai mult. Cu toate astea m'a rugat să le aduc pe amândouă, ca să-o alegeți dumneavoastră pe aceea, care vă place, căci un bărbat tot bărbat este și nu cunoaște gustul femeilor.

La ultimele ei cuvinte, un fel de duioșie mă cuprinse, acest: „fratele dumneavoastră", mă făcu să nu consider chestia atât de tragică, cum mi-o închipuisem la început. Știam, că femeia nu crede nimic din toată fraternitatea dintre mine și Carol și că ea este convinsă de contrariul... Mi se păru chiar, că pe când spunea: fratele dumneavoastră, un zâmbet ironic îi flutura pe buze. Toate acestea, nu mă împiedecară însă, ca să mă cuget cu drag la Carol, văzând cât de bun este, ca să se dea drept fratele meu, numai să nu creadă lumea despre mine ceeace sunt în realitate.. Nu m'am gândit atunci, că el ar putea face gestul acesta în favoarea lui. In orbia mea de dragoste pentru el, nu-l credeam în stare de nimic rău. Imi ziceam în mine, că cine știe să iubească cu atâta patimă, e imposibil să nu iubească adevărat. Nu știam de ce este capabil un bărbat, ca să-și ajungă scopul?

După ce plecă femeia, examinai toate lucrurile aduse de ea. Erau într'adevăr dintre celea mai fine și mai scumpe, la care niciodată nu s'ar putea cugeta o fată săracă, cum eram eu. Mă cugetai; cât de bogat trebue să fie Carol, dacă își permite să facă astfel de cadouri?... Nu mă gândeam însă la ceeace dădusem eu în schimbul acestor lucruri și că, cu acestea eram achitată pentru totdeauna, nu mai aveam drept să mă opun, tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

buia să fiu sclava plăcerilor lui atâta timp, cât el nu se va sătura de mine şi mă va părăsi pentruca să ajung pe mâinile altuia, poate mai puţin darnic de cum se arătase el, apoi a altuia şi altuia.. până la înfinit.

Chiar voiam să le aşez în dulap, când auzii din nou soneria, mă dusei să deschid. Aveam presimţirea că trebue să vină el şi într'adevăr el erà. Ii deschisei şi el se opri în prag cu mâinile la spate, mă privi cu ochii hămeşiţi, de ai fi crezut că îşi pusese de gând să mănânce cu ei. Eu nu îndrăzneam să mă uit la el, de frică să nu izbucnesc în lacrimi.

— Mă mai iubeşti Carmen, întrebă el, sau mă goneşti?

— Chiar dacă nu te-aş mai iubi, tot n'aş avea dreptul să te resping — replicai eu tremurînd.

— Cum să înţeleg aceasta?

— Mă rog, înţelege cum vrei! Dar sunt sigură, că înţelegi foarte bine, poate mai bine ca mine. Te prefaci numai. Dealtcum, puţină ipocrizie nu strică, îndeosebi pe voi bărbaţii, vă denotă de minune.

Ultimele cuvinte, mă silii să le spun cu sarcasm, dar nu-mi reuşi de loc. Nu-mi reuşise mie nimic dealtfel, nici chiar când îmi băgam ceva serios în cap, cum atunci să-mi fii reuşit o prefăcătorie?...

— Ce să-ţi dau, ca să te împac? — mă întrebă el — apropiindu-se de mine şi cu mâna liberă îmi cuprinse talia.

In definitiv, ce importanţă are, mă gândii eu. Dracu să ia toate prejudecăţiile, ele sunt pentru alte persoane şi nici de cum pentru mine. Aci sunt eu de luni de zile cu cinstea mea şi aş fi putut crepa de foame; Carol e bogat, darnic şi pe lângă asta mai e şi frumos!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Imi ridicai ochii spre el și mă lăsai puțin pe spate, știiam ce va urma...

Timpul trecu repede și eu uitai toate frământările și remușcările de conștiință ce mă munciseră în ultimele douăzeci și patru de ore. Acum el era lângă mine, cemi păsă de ce va fi mâine, putea să fie și sfârșitul.

Uitasem chiar și vorbele urîte ce le auzisem spunându-se pe contul meu. Mă gândeam că unele, vor fi făcând alte lucruri și mai și.. Pe când eu aș fi putut păcătui chiar din dragoste cu Carol.

Așa ne petrecurăm apoi fiecare noapte, îndrăgostindu-ne. In primele zile simțeam dureri, mai târziu era o necesitate pentru mine. Eram fericită în felul meu, deși știiam că aceasta n'are să dureze mult, dar mă obișnui-i și cu această idee și trăiam numai pentru moment.

După o lună de iubire, așa cum numai noi știam s'o facem, Carol începu să cam întârzie, ba în unele seri nu venea de loc.. Intr'una din zile, după o noapte de acele iubiri stranii, mă privii în oglindă. Eram strivită de tot, eram ca lămâia din care s'a stors sucul. Ochii îmi străluceau ca rubinele și par'că se mai măriseră, jurîmprejur erau pătați de cearcăne vinete, eram ca o bolnavă, care sufere pe urma unui suc de proprietăți narcotice. Când eșeam la plimbare nu mă mai jenam de cele ce se vorbeau pe socoteala mea ci din contră, cu cât se șopteau mai multe, cu atât mă simțeam mai mândră de mine. Devenisem desmățată deabinelea. Carol mă luase cu sine de câteva ori, bine înțeles numai seara, ziua niciodată. Când m'a dus prima oră la cafenea, toți bărbații mă priveau cu atât interes încât credeam, că se rupe cerul asupra mea, pe urmă m'am dedat și nu-i mai luam în seamă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'o Duminecă după masă, Carol veni la mine şi-mi spuse, că dacă mă învoiesc să preiau serviciul pe care mi-l oferise la unchiul său, să mă decid, căci magazia s'a deschis şi postul este reţinut pentru mine

lar în ce priveşte salariul, cred, că vei fi mulţumită. Dar să nu crezi că te forţez, eu voesc numai să nu fie bătător la ochi purtarea noastră, şi lumea să nu ştie că primeşti ceva dela mine. Apoi, de, va fi şi mai bine aşa, căci ne vom vedea în fiecare zi, fiindcă în prăvălia unchiului meu pot intra oricând, fără ca cineva să se cugete la alte lucruri.

Dacă voeşti să primeşti oferta, te iau acum cu mine, mergem să te prezint unchiului meu. El îţi va spune ce atribuţiuni vei avea şi totodată salarul, ce ţi-l poate da. Deocamdată nu prea vei avea de lucru, în urma greutăţilor importului de azi, dar cred, că nu va ţinea mult asta, până atunci te vei obişnui.

Era pe înserate, când intrarăm în prăvălia mare, în care se mai lucra la aranjarea mărfurilor cu toate, că era Duminică şi magazia închisă. Bătrânul domn se părea, că ne aşteptase, căci stătea în uşa biroului, construit din table mari de sticlă într'un colţ al magaziei, — cu bastonul în mână şi îmbrăcat cu palton de iarnă.

Carol mă prezintă unchiului său, dar cum era prea întuneric, acesta ne invită înlăuntru şi făcu lumină. Potrivi lucrurile în aşa fel ca să stea în faţă cu mine.

Faptul acesta mă cam încurcă la început. Mă temeam, că viitorul meu patron ştie de relaţiile mele cu nepotul său, totuşi răspunsei destul de bine la întrebările lui, căci se arătă mulţumit şi mă întrebă: ce pretenţiuni am.

I-am răspuns, că las aceasta la aprecierea lui şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că nici nu aștept să-mi stabilească salarul de pe acum, ci numai după ce se va convinge de capacitatea mea pe acest teren.

Mă privi drept în ochi, și-mi zise:

— Îmi plac foarte mult oamenii cari sunt siguri de activitatea lor. Tocmai de aceea și eu voesc să mă arat demn față de dumneata. Îți ofer o mie de coroane lunar și ori de ce vei avea nevoie din magazie, toate le vei primi cu prețul de fabrică, bine înțeles lucrurile ce-ți sunt necesare personal. Ei, ne-am înțeles?

— Da, ne-am înțeles, răspunsei eu, întinzându-i mâna, și chiar de mâine îmi pot prelua serviciul, dacă e nevoe.

— Nu, nu e nevoie, am să te înștiințez eu, când vom fi aranjați, fii numai liniștită Nepotul meu se va însărcina cu misiunea de a te înștiința, nu-i așa Carol?

— Da, da, am s'o înștiințez eu unchiule, — îl asigură Carol, făcându-mi semn de plecare.

In timpul cât stăturăm noi înlăuntru, afară se întunecase deabinele, când ajunserăm în stradă, felinarele nu erau încă aprinse și lume nu prea era pe stradă, afară de câțiva băeți de prăvălie și oameni de serviciu, cari se grăbeau fiecare după lucrurile lor. Din strada teatrului veneau spre noi două servitoare, fete dela țară, îmbrăcate cu crinoline foarte largi și scurte, ce abea le ajungea până peste genunchi, din când în când ele se opreau în loc își spuneau câte ceva, ce apoi era urmat de râsete răgușite. Din coșurile lor se împrăștia mirosul de varză și ceapă prăjită în untură artificială, cu care se găteau mâncările aproape la toate restaurantele în timpul acela.

Carol mă luă de braț și mă întrebă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Aşa-i că şi tu'l găseşti simpatic pe unchiul meu? Dar mai 'nainte de a răspunde eu, continuă tot el.

Sunt convins, că vă veţi înţelege bine împreună. Am observat în cele câteva minute, cât am stat de vorbă cu el, că simpatia lui pentru tine este mare. Dealtcum de prima întâlnire m'am temut. Aceasta ţi-o spun acum, după ce a trecut. Căci trebuie să ştii, că e cam ciudat bătrânul, eu îi cunosc toate apucăturile lui de burlac. Dacă dela prima întâlnire simpatizează cu cineva şi face impresii bune asupra lui, pentru acela este în stare de ori şi ce. Nu cred să fie vre-un lucru sau vre-un favor pe care i-l'ar denega. Dacă nu simpatizează însă dela prima întâlnire, acela mai bine să nu-i iasă în cale, căci tot mai mult îl ureşte şi tot mai multe cusururi îi găseşte. Sunt sigur, că nu peste mult, vă voi vedea, făcând împreună excursiuni cu maşina.

Mă uitai la el, nu ştiam ce voieşte să spună cu aceasta.

Tocmai mă pregăteam să-i răspund ceva cam bosumflată, când cineva mă strigă de pe trotoarul opus:

Era Angela, prietena mea, mergea la teatru, însoţită de un domn, pe care mi-l prezintă, ca pe viitorul ei logodnic. La cuvântul „logodnic" simţii, că mă înroşesc la faţă. Noroc, că era noapte şi nu mă putură observa. Numai atunci băgai de seamă, că şi eu mă ţineam de braţul lui Carol, deşi el era un străin pentru mine

Angela, par'că observă încurcătura mea căci ne făcu observaţii. Nu ştiu dinadins, sau numai din obiceiul ei de limbută, ce-l mai avea şi acum:

Bine, dragii mei! Dar ştiţi, că intimitatea voastră nu cred, că ar privi-o cu ochi buni unele persoane

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

văzându-vă așa braț la braț. Aveți noroc, că e noapte, și pe această stradă sunt foarte puțini trecători.

Spunând acestea, se întoarse spre Carol și-l amenință cu degetul, spunându-i:

— Dacă aș fi eu în locul logodnicei dumitale, pentru unele ca acestea, te-aș pedepsi foarte aspru. Aș amâna căsătoria cu cel puțin un an de zile pentru fiecare caz ca acesta, sau ca cel din seara trecută, când erai la teatru cu bruneta aceea nostimă: știi, că tot publicul vă admira?!... Cine era femeiușca aceea?

— Care? Nu cunosc nici o brunetă...

Adecă, cunosc eu, dar nu-mi amintesc să fi fost nici odată cu vre-una la teatru, căci mai cu seamă cu femei nu prea îmi place să mă arăt în public, deoarece cunosc lumea acuma atât de bine, încât știu să mă feresc de gura ei. Eu am fost singur, dar dacă cineva se așează lângă mine, sunt eu de vină?... Adecă dacă aceea ar fi întâmplător, chiar o femee sau o fată, tot așa putea să fie un bărbat. Căci dumneata asemenea îmi vei admite să constat, că în localuri publice nu poate nimeni dispune: cine să stea lângă el.

— Așa! Astea-s mofturi!... D-voastră bărbații găsiți totdeauna mijloace de a vă scuza. Dar toată lumea observă intimitatea ce o aveați unul față de altul, așa ceva se vede și se cunoaște. Nu vă mai reții însă, căci vă grăbiți poate?!

Spunând acestea plecă și ne lăsară, mai cu seamă pe mine nedumerită, nu știam ce să cred?

Pornirăm pe urmă și noi. Mergeam tăcuți, nu cutezam să curm tăcerea. Strada era ca moartă, pavajul trotoarului răsuna sinistru sub tocurile ghetelor noastre, o ceață deasă se așternuse peste tot cartierul, felinare-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

le păreau pierdute în vălul nopții și în pătura cenușie. Stropi mari de ploaie picurau de pe streșinele caselor, mohorâte întrerupând liniștea apăstoare cu picăturile lor sinistre.

— Să trecem prin aleie — îmi zise Carol — silindu-se să păşească alături de mine. Vocea lui mi-se părea schimbată, farmecul ce-l găsisem în ea dispăruse dintr'odată. Angela sfărmase toate iluziile mele cu un singur cuvânt. Știam, că acesta va fi sfârșitul și că va sosi ziua despărțirei, dar nu credeam că așa de repede și atât de pe neașteptate Mi se părea, că un sloi de ghiață îmi intrase la inimă. N-așI fi crezut nici odată, că despărțirea va fi atât de dureroasă pentru mine!

Credeam, când am cunoscut pe Carol, că scăpasem de zbucium, mă salvasem de mizerii. Dar acum mă simțeam mai părăsită ca ori când... Atunci cel puțin aveam castitatea, acum nu o mai aveam nici pe aceasta. Eram lepădată, pentru ca să mă arunc în brațele altuia. I-mi amintii de cuvintele pe care mi-le spusese adineori: Mă asigura că mă voi împrieteni cu unchiul său și că peste scurt timp are speranța, să ne vadă făcând împreună plimbări cu mașina acestuia. Atunci nu știam ce vrea să zică, acum însă mi-se clarifica totul. Voia pur și simplu să scape de mine, aruncându-mă în spinarea unchiului său, voia să facă din mine amanta unui moșneag vițios, care la rândul său avea să facă și el la fel.

— Prietena ta Angela, mi-a ușorat foarte mult misiunea — îmi zise el în urma unei tăceri mai îndelungate Cred dealtfel, că ai observat și tu schimbarea mea și că eram mai tăcut în ultimele zile?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cauza dispoziţiunei mele era aceasta: Trebuia să-ţi destăinuesc ceva, dar nu ştiam cum s'o fac şi de unde să încep? In definitiv n'aveam curajul...

Da, prietena ta avea dreptate, când spunea, că sunt logodit. E adevărat, sunt logodit, cu o verişoară de a mea.

Cred însă, că tu nu hrăneai alte speranţe mai serioase pentru mine? Deoarece ştiai, că sunt evreu şi că familia mea n'ar consimţi nici odată la o căsătorie încheiată între mine, şi o femeie de altă naţionalitate, asta este tradiţiunea noastră.

— Domnule!

Ce înţeles au toate acestea, pentru ce te scuzi? Inaintea femeilor de seama mea nu se mai scuză nimeni, căci eu eram avizată la ajutorul cuiva.

Am umblat zile şi chiar săptămâni întregi, pentru ca să găsesc un suflet de om, care să mă ajutore cu sfatul, să mă protejeze, n'am găsit pe nimeni. Pe urmă te-am găsit pe Dumneata, sau să zic mai bine m'ai găsit dumneata pe mine, că prin ce împrejurări... asta o ştii dumneata mai bine ca mine. Ai fost omul care m'ai scăpat pentru un moment, m'ai ridicat pentru a mă arunca din nou până la fundul prăpăstiei. M'ai ridicat pentru a mă prăbuşi în mocirlă de unde nu mai este scăpare, unde ştiu ce mă aşteaptă, ca leprosul când ajunge în insula izolată de ceilalţi vieţuitori...

Cred însă, că Dumnezeu te va ierta şi va atribui în favorul dumneatale acest serviciu de caritate, ce l-ai făcut faţă de mine, faţă de o biată orfană, care nu mai are pe nimeni decât pe Dumnezeu. Acum ţi-ai terminat misiunea, ţi-ai făcut datoria, pe mine m'ai ajutorat, m'ai îndreptat pe o cale, ce trebuie s'o urmez vrând, ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vrând!... Te-ai folosit de tinerețea, nepriceperea și ușurința mea; ai abuzat de încrederea unei fete neumblate în lume. Arătându-te darnic, arătându-te binevoitor, te prefăceai, că ți-e scârbă de josniciile celorlalți bărbați, când ți-am povestit calvarul ce-l avusem cu cei de categoria dumneatale. Dar fapta dumneatale a fost mai mârșavă, căci aceia măcar îndrăzneau să-mi spună în față ce voiesc. Pe când dumneata nu aveai curajul de a-ți arăta ghiarele ca animalul sălbatic! Nu mi-aș fi putut închipui nici odată, ca un domn să fie în stare de lucruri atât de josnice, să știe vorbi așa, cum vorbeai dumneata și să poată face chiar contrariul cum ai făcut dumneata și toate acestea, cu conștiința împăcată.

Așa, domnule protector! Acum sunt mai bogată cu o experiență, cunosc mai mult cu o persoană!...

Toate ocestea le-am spus cu atâta francheță, eram atât de calmă, încât mă mir și astăzi de puterea ce am avut-o! Par'că n'ar fi fost de cât evadarea unor evenimente puțin importante și nici de cum vorba despre viața mea întreagă:

Și acum să auzim de bine domnule! Nu vă mai osteniți vă rog, ci întoarceți-vă lângă logodnica dumneavoastră, care cred că vă așteaptă cu brațele deschise. Spunând ultimele cuvinte, trecui repede drumul și traversai aleea în fugă, ca nu cumva să mă ajungă din urmă.

L'am părăsit, cu determinarea categorică de a nu mai da față cu el nici odată!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul IV.

Pe șoseaua, care șerpuiește printre munții din sudul Moldovei, și atinge localitățile: Largu, Pipirig, Mănăstirea și Târgul-Neamț. Un singur călător înainta greoiu, cu capul plecat și abea tărându-și picioarele încovoiate de lunga pribegie ce-o făcuse. Din când în când se uita la soarele, care-și revărsa ultimele raze, roșii ca de foc, peste crestele codrilor de brazi.

Mai este oare mult până la stațiunea de cale ferată? — se întrebă el în sine — ridicându-și mâna de-asupra ochilor, pentru a mai privi odată globul auriu, care se rostogolea încet înspre marginea orizontului pierdut în bezna îndepărtării.

— A dracului afacere — rosti el din nou — îndreptându-și spinarea trudită și oftând odată din greu: Să nu găsești țipenie de om pe tot drumul?!... De când am trecut Carpații, deșertăciunea aceasta îmi face impresia că trec printr'o țară nelocuită! Cel puțin să știu cât mai este până acolo?..., și cum circulă trenurile înspre Iași? Apoi scoase din buzunarul dela piept o hârtie îngălbenită, o desfăcu și se uită la ea, oarecum cu scârbă: Totul e înzadar — șopti el trist — căci mizerabila aceasta de hartă, e complectată cu atâta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

superficialitate, în cât nici cele mai principale poziţii nu sunt indicate în ea. Cel ce a făcut-o se pare că nu cunoştea, nici măcar geografia patriei sale!?

Apoi tot urmărind cu atenţia încordată linioarele albastre, cari indicau şoselele şi alte drumuri pe harta îngălbenită şi soioasă, ajunse la o cotitură a drumului, de unde se deschidea un şes mai întins. Dealurile din dreapta şi din stânga şoselei se îndepărtau treptat, lăsând loc unei câmpii întinse şi presărate pe ici pe colo cu căsuţe părăsite. Altă dată, fusese şi asta altcum, acum însă, în locul lanurilor de grâu şi porumb, se întindeau holdele negre şi acoperite de bălării. Grădinile erau pustii şi la case era o jale să te uiţi!

— Da! O nouă desiluzie — se gândi Richard — căci el era călătorul: Azi noapte când am trecut frontiera, credeam că voi găsi în curând oameni dela care aş putea afla câte ceva, şi mai cu seamă, ceva de mâncare, dar văd că sunt forţat de împrejurări să mai perec o noapte prin văgăuni! Şi dacă ar fi numai atâta?... Apoi, ca să-şi uite suferinţele şi foamea care începuse să-l mistuie, ca un foc năpraznic şi să-i amorţească sufletul plin de desnădejde, care se da uneori până la fund...

Atunci ideile lui, zburau departe, departe, peste munţi şi peste plaiuri, la o casă frumoasă, clădită de strămoşii săi în mijlocul unui parc superb, situat în apropierea unei păduri de molift şi scăldată încontinuu de razele soarelui. Aceea fusese leagănul copilăriei sale, acolo văzuse el pentru prima oră lumina zilei şi tot de acolo plecase, cu aproape patru ani în urmă, când se sunase mobilizarea generală.

Dar foamea, mizeria ş priveliştea jalnică prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care trecea, îl readuceau mereu la realitate, îl făceau să se cugete la necazurile sale proprii și la greutățile prin care avea să treacă, până când — își zicea el în sine — am să-mi găsesc părinții și să-i scap de unde sunt! Pe urmă vom pleca cu toți, luând tot ce va mai fi de luat. Luând tot ce va fi de luat... Uitase pentru un moment de ceeace îl aștepta acolo...?!

Umbrele nopții se coborau încet și luna se ridica de peste deal, urcând repede printre nouraşi purpurii, ca o candelă albă pe sub perdelele găurite ale unei ferestri îndepărtate. Apoi strălucitoare de o albeață palidă se arăta pe cerul limpede, ca un disc argintiu, împrăștiindu-și razele zgribulite, peste muchea codrilor de tăciune, cari rămâneau tot mai departe în urma lui, cu fie care pas pe care-l făcea. Încercă apoi să-și lungească pasul, dar se împletici prin văgăunele șoselei părăsite. Ar fi voit să găsească un pretext, cu care s'ar fi putut reîntoarce de unde plecase, dar nu-l găsea nici pe acesta. Devenise laș în toată puterea cuvântului. Plecase cu gândul, de a-și scăpa părinții și acum i-se părea zadarnică toată sforțarea. Era o misiune pe care o privise la început prin prizma unor imaginații înzvăpăiate, crezând că e de ajuns atât, dar luptând cu foamea și cu mizeria, se convinsese de cotrariul. Se simțea mic de tot; un obiect minuscul, un bulgăr de glie, aruncat pe jghiabul unei mori! Se hotărîse pripit și nu cumpănise nimic.... Și totuși își zise el: Trebue să mai existe și o altă cale! Cu zece grame de miere se poate prinde mai multe muște decât cu zece tone de oțet, pentru ce n'aș putea încerca și eu atunci?.... Inima lui începu să bată cu putere și coșul pieptul îi răsuna ca o căldărușă spartă. Totul era mort împrejurul lui, afară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de vântul care usca băltoacele de-alungul şoselei, şuerînd sinistru, ca o prevestire de rău, printre sârmele de telefon spânzurate în pripă pe nişte stâlpi gârboviţi şi schilozi, ca picioarele de moşneag reumatic. Richard, ar fi voit să viseze în timpul acela, şi să se trezească pe altă lume, unde nu sunt suferinţe, desamăgiri, războaie şi nici bolşevism. Ar fi voit să înşele lumea cu imaginaţii sterpe, dar se înşela însuşi pe sine!... In neputinţa sa, devenise un retoric, care voieşte să-şi îndulcească situaţia minţindu-şi existenţa. Îşi plângea speranţele născute moarte, îşi amesteca fiinţa cu gliia, trecând peste şanţurile desfundate şi pline cu osăminte de cai morţi şi căruţe ţărăneşti rechezitionate, Dumnezeu ştie dela care nevoiaş şi din care parte de ţară!

O, ce mizerie! şi cât dezastru! Oare şi dincolo tot aşa are să fie? Dar până acolo, mai era încă mult. Şi cine ştie... Da! o ţară pustiită ca de lăcuste şi alta în flăcări, pe deasupra, foamea!

In timpul acela, se înserase deabinele şi Richard deveni atât de adâncit în meditaţii, încât nu băgă de seamă, că ajunsese în dreptul unei clădiri, care după exterior, trebue să fi fost cândva şcoală, sau ceva edificiu public, căci se mai vedea încă şi acum tabla de tinichea, cu stema României, pironită pe frontiscipiul ei despuiat de tencuială, sub straşinele bătute de vremuri.

La stânga şoselei, nu prea departe, se zăreau printre pomii pleşuvi şi bălăriile uscate, casele scunde, cu pereţii văruiţi alb şi cu acoperişul „parafulger" ţuguiat în aier. O ceaţă subţire de fum albăstriu, plutea pe de asupra lor, ca un văl fin lăsat în voia vântului. Era prima localitate, pe care Richard o găsea ne evacuată, de când trecuse frontiera. Tocmai se cugeta,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dacă e bine să intre în comună, sau să-şi vază de drum, când cineva apăru din dosul unei grămezi de bălării.

— Bună seara bade — rosti călătorul — la nimereală căci faţa nu i-o putea vedea prin întuneric. Şi nu ştiia dacă creştinul este bătrân ori tânăr. Apoi pentru ca să mai spună ceva, îl întrebă:

— Mai este mult până la Paşcani?

— Da voinice, mai este, cale de vre-o trei ore dacă nu mai bine — răspunse cel întrebat apropiindu-se oarecum timid.

— Dar trenul de Iaşi mai circulă şi acum ca 'nainte, ori s'a schimbat?

— S'a schimbat domnule! s'a schimbat toate cu păcatul ista de războiu. Dar după cât ştiu eu, păcatele mele; pleacă unul dimineaţa şi altul după masă. Vor mai fi circulând ele şi altele peste zi, trenuri militare şi de marfă, cu care cred că urcându-te pe vre-o frână sau pe deasupra vagoanelor, ai putea ajunge acolo cumva, cu chiu, cu vai. Dealtfel şi cu trenurile aşa numite de persoane, tot cam în felul aceasta se fac călătoriile astăzi. Mai cu seamă noi ăştiia oropsiţi de soarte..

In timpul acela, noaptea devenise tot mai neagră, luna se adâncise într'un ocean nesfârşit de nouri cenuşii. Convorbirea dintre cei doi necunoscuţi, decurgea dela oarecare distanţă şi ei nu se puteau privi în faţă unul pe altul. Richard, făcu într'o parte câţiva paşi, pentru a înconjura o mlaştină adâncă, ca o gură de mormânt. Tot atuncea şi străinul trecu şanţul pentru a se apropia. In momentul următor, aproape fără voie îşi întinseră mâna, ca semn de o apropiere sufletească, ce ţâşnea din pieptul fie căruia. Richard se vedea acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în faţa unui bătrân voinic, cu înfăţişarea blajină, cu barba şi părul capului alb ca de zăpadă. cu privirea caldă, în care strălucea ceva fascinator, ceva la al cărui adăpost i-ar fi plăcut să se odihnească o viaţă întreagă, fără să se cugete la nimic.

— Aşa-i tinere, că dumneata nu eşti român? — începu străinul vorba — dupăce se priviră câteva momente în tăcere unul pe altul. Vorbeşti ce-i drept, destul de bine românește, nu însă aşa, ca să nu se poată observa la dumneata pronunţarea cu accent străin :

— Nu domnule, nu sunt român, sunt însă creştin ca şi dumneata, dar mult mai nenorocit!... Dumneata, ai cel puţin încrederea în viaţă, speranţe în viitor, ai o patrie care te ocroteşte la nevoie, ai casa dumneatale, de bună, de rea cum e, ai unde-ţi pleca capul. Pe când eu... Eu n'am nimic, n'am pe nimeni afară de acela, la care ne rugăm cu toţii şi dela care aşteptăm uşurarea, dacă nu aici, dincolo!.. Dar să nu mă depart prea tare.

Sunt rus ucrainean, şi viu din Ungaria, unde am trăit ca prizonier aproape trei ani şi trăiam poate o viaţă întreagă dacă...

— Ştii ce tinere — îl întrerupse bătrînul cu înfăţişare de pustnic — rămâi la noi câteva ceasuri, ca să te mai odihneşti puţin, căci trebue să fii foarte obosit de atâta cale. Ştiu apoi că nici de-ale mâncării nu vei fi găsit până aci, căci toată populaţia a fost refugiată de prin acele locuri. Te vom primi bucuroşi şi ospăta cu ce ne-a dat Dumnezeu şi cu ce ne-a mai rămas şi nouă. Iar când se va face ziuă, vei pleca şi tot vei ajunge la Paşcani, pe când pleacă trenul.

Richard se învoi, cu atât mai mult, că omul îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luase cuvântul din gură. Chiar voise el să ceară ospitalitatea acestui om cinstit și cu privirea blajină

La masă apoi, cei doi bărbați, povestiră câte și mai câte. Fie care își plângea necazurile sale: Richard aștepta, ca celălalt să aducă vorba despre purtarea conpatrioților săi prin acele locuri, dar când văzu că acesta nu amintește nimic, începu el:

— Spuneți-mi Vă rog, cum s'au purtat rușii prin aceste locnri, căci tare le-a mai mers vestea, că nu s'au purtat omenește prin unele părți ale moldovei?

— Să vezi tinere!... Noi la drept vorbind, nu ne putem plânge de purtarea lor, vor mai fi făcut ei și neghiobii prin unele regiuni, cum face fiecare soldat vreau să zic, că în fiecare armată sunt oameni și buni și răi. Cum nu suntem dela o mamă, așa nu putem fi cu toți la fel. Noi însă, am putea spune cu sufletul împăcat, că cu ei am avut noroc. Căci de când s'a ocupat restul țării și noi am fost presați aci în Moldova ca peștii în putină, înconjurați din toate părțile, nu s'a mai interesat nimeni de noi, de poporul dela țară. Țara a trecut prin mari încercări și guvernul avea de grije ca armata să fie mulțumită. Prin urmare noi eram avizați la ajutoarele armatei rusești, dela care ne aprovizionam aproape cu toate: Carne, ceai, zahăr, căci toate acestea ei le aveau din belșug. Pe când noi ca vai de lume?..

A stat la noi în casă un locotenent medic. Dumnezeu să-l binecuvinteze pe unde va umbla, căci a fos foarte cinstit și foarte mult bine ne-a făcut. L-am iubit ca pe propriul nostru copil și tremuram de frică în tot momentul, să nu i-se întâmple vre-o nenorocire. Mai cu seamă în ultimul timp, când disciplina nu prea a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vea mare trecere şi ordinea era privită ca un fel de boală contagioasă în rândurile armatei ruseşti, Făcea fiecare ceeace îi trecea prin minte şi după cum credea el de bine. Ordonanţă nu mai avea nici el şi nici ceialalţi de seama lui, ci se vedeau constrânşi să pună ei mâna când aveau nevoie de ceva. In timpul acela, stătea totdeauna cu noi la masă, şi se îngrija să nu ducem nici noi lipsă de nimic. Ii zicea mamă nevestei mele şi-i săruta mâna în fiecare dimineaţă. Iar eu trebuia să i dau lecţii de limba română şi să-i corectez tot cuvântul pe care nu-l pronunţa frumos sau dacă-i da un alt înţeles.

Când a plecat dela noi, l'am plâns ca pe mort, căci luase cu el o parte din sufletele noastre. Tristeţea şi melancolia, ne-a întunecat viaţa de îndată ce ne-a părăsit. Era un mare bine pentru noi, cari n'am avut nici odată copii, să vedem în apropierea noastră un tânăr frumos şi plin de viaţă, care ne umplea casa de lumină şi inimele de bucurie cu veselia lui veşnică. A căzut între noi ca din cer şi nu-l mai putem uita. Soţia mea e cam fanatică şi-l aşteaptă într'una să se reîntoarcă. Ii face patul în fiecare seară, îi pregăteşte ligheanul cu apă de spălat, îi aerisează camera în fiecare zi şi pune totdeauna tacâm şi pentru el la masă vezi amice! chiar şi acum: Ea nu ştia că vom avea azi pe cineva. Şi totuşi...! masa este pregătită pentru trei persoane. Locul acela de sus, rămâne totdeauna gol şi noi îl privim în tăcere, mângăindu-ne cu speranţa, că Leontin al nostru, tot are să vină iarăşi după cum...

— Cum!... Dar el se numea Leontin? — îl între-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rupse Richard atunci aproape cu bruscheță. Și spuneați pare-mi-se, că era medic?

— Da, era un tânăr medic din Harcov, și se numea Leontin Jehorovits Tsheikovsky. Orfan — după cât știm noi — de amândoi părinții. El a fost crescut de o familie nobilă, înrudită întru câtva cu mamă-sa care a murit mai 'naite de a o cunoaște. Studiile și le-a făcut la Harcov, împreună cu băiatul părinților săi adoptivi. Medicina la Moscova și Viena, iar în anul 1914 când și-a terminat studiile, a fost recrutat și împărțit la o divizie cu număr mare, într'o garnizoană din Siberia, cu care apoi pe la sfârșitul anului 1916, a venit pe frontul României. Armata rusească însă, nu prea avea nevoie de medici și de spitale, pentru că nici unul din ei nu stătea pe front mai mult de douăzeci și patru de ore, nici chiar în cel mai bun caz. Prin urmare era natural, ca nici răniți să nu fie.

In felul acesta, au ajuns Leontin la Serviciul Sanitar Român, unde alături de alți medici de-ai noștri și francezi, a muncit ziua și noapte, fără să se gândească la ceeace fac cealalți compatrioți ai săi pe la toate răspântiile..

A fost decorat, în mai multe rânduri, a fost simpatizat de toți colegii săi, stimat de toți superiorii. Să nu mai vorbesc de bolnavi cari au eșit însănătoșați de sub mâna lui. A fost rugat chiar de generalul X.. .. să rămână ca medic în cadrele armatei noastre, unde i se oferea, un larg teren de activitate, respect din partea tuturor, salar frumos și înaintarea momentană la gradul de căpitan N'a primit însă, pentrucă omul tot om este și nu-și dă seama de ceeace face și nici de ceeace aruncă dela sine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când cu luptele dela Oituz şi Mărăşeşti, era criză de spitale, căci cele pe care le avem aci în Moldova, erau tixite de răniţi. Până şi căzărmile de altădată, erau toate prefăcute în spitale. S'a înfiinţat atunci şi la noi unul, în localul primăriei şi în şcoala, care de altfel rămăsese pustie. Atunci a venit Leontin aci şi chiar din primele zile s'a instalat la noi cari după cum vezi şi dumneata, nu suntem chiar cei din urmă în comună. Avem locuinţă destul de închăpătoare, şi noi suntem numai singuri! Am fi putut găzdui la nevoi chiar şi mai mulţi. Apoi pe când el căuta cuvintele potrivite, pentru a-şi încheea dialogul. Richard îl întrerupse.

— Leontin a mai rămas aci, după retragerea armatei noastre? — Cuvintele: „Armata noastră" fuseseră rostite pe o voce înnăbuşită, de par'că cineva i-le-ar fi smuls cu cârligul din bereghetă.

— Da, a mai rămas! Pentru că la început avea încă bolnavi, pe care nu voia să-i părăsească şi să-i lase numai aşa în voia soartei. Pe urmă, când ar fi putut pleca, veştile rele sosite din patria lui, se înzeceau în fiecare zi. Această întorsătură a început să-l pună pe gânduri şi noi ne foloseam de ea, insistând mereu ca să rămână şi să nu se arunce într'o aventură, care l'ar putea costa viaţa. La început era uşor şi noi credeam că l'am convins. Când într'o seară, s'a reîntors dela oficiul poştal, palid ca un mort şi cu o scrisoare mototolită în mână. Nu l'am mai întrebat de conţinutul ei, căci răspunsul îl avea întipărit pe faţă! Când ne-a spus că pleacă chiar în aceea noapte, n'am mai avut curajul de a-l reţinea, căci aceia cari 'l chemau acolo, aveau mai mare nevoie de ajutorul lui de cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

noi care l'am cunoscut numai din întâmplare. Şi totuşi îi voiam binele!...

Richard, ascultând vorbele interlocutorului său, retrăi toate momentele de fericire, pe care le petrecuse împreună cu Leontin în copilăria lor: Se vedea în vacanţele lungi hoinărind prin pădure zile întregi, respirând aerul parfumat al serilor de vară în parcul castelului învechit, auzea geamătul îndepărtat al pădurii de molift şi cântecele duioase ale poporului său, cu acompaniamentul de pian, pe care Ana verişoara sa, ştiia să le execute cu atâta măestrie. Dar îşi reveni repede! Şi toate acestea i-se părură, ca imaginaţii delirante, fantezii, visuri plăcute din care ne trezim cu zâmbetul pe buze, pentru ca în momentul următor să dispară, ca o umbră prin întuneric.

Da!... noi numai binele îi voiam — adaugă bătrînul şi tăcu din nou, de par'că se mai cugeta la ceva?..

— Constat, că sunteţi foarte bine informat asupra trecutului lui Leontin — rosti Richard, ca trezit din somn şi adaugă: Nu va vorbit el vreodată despre fratele său adoptiv?

— Despre Richard? — Ba da, ne-a vorbit de nenumărate ori. Cunoaştem de altfel toată familia, din cele spuse de Leontin. Avem fotografiile lui Feodor Ivanov şi a soţiei sale, Amalia Ivanovna, acelei minunate femei, care-şi imparte tot profitul avutului ei cu săracii şi cu cei vitregii destinului şi totuşi — adaugă el... Aşa ştie să răsplătească poporul!..

Masa era pe sfârşite, când gazda îşi ridică fruntea brăzdată de dungi adânci şi se uită lung la cel ce şedea în faţa lui. Ochii i-se deschiseră mari şi sprîncenele începură să-i tremure. Dar eu sunt un neghiob

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— îşi zise el încet ! — Ar fi trebuit să mă cuget la asta chiar dela început. Cine altul ar putea să fie ? Ultimele cuvinte fuseseră rostite cu vocea tare, aşa că Richard înţelese numai de cât, despre ce era vorba

Da, aveţi dreptate — răspunse acesta — sunt chiar eu acela şi m'aş fi mirat foarte mult, dacă nu m'aţi fi recunoscut, când vi s'a vorbit atâtea lucruri despre mine şi despre familia mea. Acum însă când ştiţi asta, cred că nu mai e nevoie să vă explic situaţia în care mă găsesc, căci aţi aflat totul dela Leontin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul V.

În anul 1917, pela începutul lunei Februarie; era o dimineață frumoasă de iarnă. Razele soarelui matinal, se revărsau peste crengile moliftului acoperite de promoroacă. Pătura groasă de zăpadă, care se cernuse și bătucise luni dearîndul, scârțăia sub picioarele trecătorului. Cerul era senin peste tot, șarpele siberian, care face să crape oasele de frig, încetase de cu seară. Se părea, că liniștea restabilită de curînd se extinsese și asupra naturei. Deși această liniște nu era de cât momentană și în aparență, ca zăgazul clădit în pripă, pentru ca mâine să fie dărîmat de apele care se vor vărsa cu toată furia lor brutală.

Poporul știa aceasta dela mic până la mare și tatuși se părea că nimeni nu-i dă nici o atenție. Toți își vedeau de treabă ca mai nainte, toți își continuau lucrurile și așteptau . . . Era ceva în atmosferă, ceva apăsător, ceva explozibil! Din depărtare, pădurea gemea și se frământa ca de o furtună groaznică, care avea să izbucnească în curînd!

Teodor Ivanov, administratorul domeniilor „Alexandrovnaia Selo" iar nu dormise acasă de mai multe zile. Dela izbucuirea primei revoluții, aproape tot a doua

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

noapte şi-o petrecea la Vălceanska, unde fusese ales ca preşedinte al unei asociaţiuni de reorganizare. Acolo lucra ziua şi noaptea, pentru binele poporului său. Nevastă sa, Amalia Ivanovna, într'alte părţi; scria la ziare, ţinea conferinţe şi împărţea orfrande caritabile pe la cei vitregi ai destinului. Cu toate acestea, simţeau şi unul şi altul, că popularitatea lor scade şi cercul credincioşilor lor se micşorează în fie care zi.

Toţi oamenii lor de încredere şi aceia pe care îi ajutoraseră, se schimbaseră faţă de ei şi le întorceau spatele ostentativ. O transformaţiune promptă se ivise în mentalitatea celor ce-i înconjurau.

Ivanov propusese în mai multe rînduri soţiei sale, să părăsească domeniul şi să se mute în casa lor dela oraş, unde credea că vor fi în mai mare siguranţă, dar aceasta îi refuza mereu consimţământul.

— Nu, nu mă voiu depărta dela datoria mea — zicea Amalia! Voiu rămânea aci şi o să vezi, că nici măcar unul nu se va găsi să se atingă de avutul meu, sau să-mi facă vreun rău. Mie! care le-am făcut atâta bine? . . .

Un lucru e adevărat însă! şi recunosc şi eu, că am greşit cu educaţia noastră, dar aceasta nu este un motiv ca să fugim şi să-i lăsăm de capul lor tocmai acum când au mai mare nevoe de sfaturile noastre. Ori aceea ar însemna o manifestaţie de frică, ceeace cred că nu ţi-ar conveni nici ţie să se creadă despre tine? Vom rămânea deci, şi nu ne vom mişca, ori ce s'ar întâmpla.

In aceea dimineaţă: Ivanov sosi mai de vreme ca de obicei şi numai de cât îşi anunţă soţia, că tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bue să-i vorbească într'o chestiune foarte importantă, care nu sufere întârziere! . . .

— Ce înseamnă asta? — întrebă Amalia de fata care-i tălmăci cuvintele bărbatului. Feodor ştie că uşa dormitorului meu nu este încuiată şi dacă spun uneori, că nu vreau să fiu supărată de nimeni, asta nu înseamnă că bărbatului meu nu-i este permis să-mi calce pragul, de cât atunci când îi voiu deschide eu uşa! . . .

— Nu ştiu nici eu! — rosti fata cam încurcată. Ştiu încă că Domnul aşteaptă în camera de alături, îmbrăcat cu blana şi cu căciula trasă peste urechi, cum a sosit dela Vălceanska.

— Spune-i să între că-l aştept — ordonă ea atunci — aruncând plapoma la o parte şi strîngându-şi pijamaua împrejurul corpului:

Feodor auzise totul şi mai 'nainte ca fata să-i fi deschis între: Faţa lui era posomorită şi fruntea brăzdată de zbârcituri.

— Trebue să părăsim moşia — începu el grav şi cu vocea răguşită, căci altcum avutul şi chiar viaţa noastră este în pericol . . .

— Viaţa noastră în pericol — grăi Amalia — făcând o mişcare de neîncredere? . . .

— Poftim ceteşte şi te vei convinge singură — adăugă soţul — întinzându-i o hârtie pe care ea ceti:

„Nu pot merge personal la Dumneavoastră, căci mă leagă jurământul ce mi-a fost luat cu forţa. Numele meu încă nu trebue să-l ştiţi. Vă asigur însă, că Vă sunt binevoitor.

Sunteţi şi Dumneavoastră printre aceia cari urmează să fie jefuiţi . . . zic jefuiţi! . . ., dar dacă ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numai atât? . . . Sunt însă fapte cu mult mai grave, de cât pierderea unei averi! . . .

Scăpaţi-Vă cât se poate de repede, de lucrurile care V'ar incomoda şi depărtaţi-Vă, fără ca cineva să vă ştie da de urmă. Dar cât mai urgent, că nu se ştie ce va aduce ziua de mâine?!

Acela care Vă vrea răul, a trăit mult timp în apropierea Dumneavoastră şi l'aţi ajutorat foarte mult. Nu căutaţi însă să-i aflaţi numele, căci numai rău mi-aţi face şi starea Dumneavoastră s'ar agrava. Lăsaţi-l în plata domnului şi scăpaţi-Vă cât puteţi mai repede!"

Atâta era scris şi fără iscălitură. Scrisul semăna cu al unui om de bune condiţiuni.

— Ei! ce zici la toate acestea — întrebă Ivanov — Mai eşti şi acum de părere că nu se va atinge nimeni de noi şi de avutul nostru?

— Da mai sunt şi acum de aceeaşi părere! Şi susţin că tot conţinutul acestei scrisei, n'are nici un temeiu. Cine-ţi garantează ţie, că toate aceştea sunt cuvinte pe care te poţi baza? şi că toate cele scrise acolo nu sunt de cât o glumă proastă, sau aşa ceva?!

Conştiinţa mea este curată şi nu cred, că s'ar găsi cineva, care să ridice mâna asupra mea, sau asupra avutului meu.

— Trebuie să-ţi spun, dragă Amalie, că cu toate că trăieşti de treizeci de ani in Rusia, încă nu cunoşti oamenii aceştia. Nu cunoşti sufletul mistic şi senzibil al poporului rusesc, torturat de problema metafizică şi plin de o speranţă oarbă in viitor, de ură şi neincredere în prezent şi în toate ce'l înconjoară.

Dar dacă tu ai atâta încredere, n'avem decât să rămânem. Voinţa ta, a fost totdeauna sfântă înaintea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mea. La caz însă, că ni-s'ar întâmpla ceva, nu mă vei putea învinovăți pe mine, eu te-am prevenit la timp.

— Te asigur Feodor, că n'o să ajungem până acolo!

— Să dea Dumnezeau, să ai dreptate — adăugă Ivanov resemnat. —

Trecuse aproape două luni, fără nici un eveniment. In situația familiei Ivanov nu se schimbase nimic. Zilele se scurgeau monoton, administratorul își continua lucrările sale la Vălceanska, ca mai înainte.

Era mai tăcut și mai zbuciumat. Imprejurările prin care trecea, îi crescuseră peri albi Acasă în familie nu-l mai putea face nimeni să vorbească, nici chiar nepoată-sa Ana cu toată veselia ei veșnică. Abea dacă mai răspundea la câte-o întrebare, pe care n'o putea evita.

Din aceea dimineață, nu mai vorbiră de scrisoarea anonimă și nici de conținutul ei. Ivanov, o cetise și recitise, de nenumărate ori și se vedea silit prin raționament de a-i recunoaște temeiul. Se convingea de altfel în fiecare zi de existența acestor amenințări, văzând pe cei din împrejurul său, tot mai tăcuți și mai morocănoși. De multe ori treceau pe lângă el oamenii săi de serviciu și nu-l salutau. Ii auzea șoptind îndărăptul lui și înnăbușindu-și râsetele.

Intr'o seară pe când se reîntorcea dela Vălceanska mai târziu, ca de obicei se pomeni urmărit dela oarecare distanță. Altă dată îi atrăsese atenția o voce prelungită, care răsuna sinistru cu ecoul din pădure.

— De ce nu m'ai ascultat? de ce vrei să sporești morții? Vor fi ei destui și fără tine...

— Impărăția morților e tristă — auzise el aceeași

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voce cu altă ocazie. — Acolo merg toți pe rând aceia cari s'au îmbogățit pe spinarea mojicului prigonit de soarte

Dute omule, fugi! până n'a sunat încă ceasul tău din urmă.. Mergi și bucură-te de fructele muncii tale. Fugi, aleargă și scapă-te, dacă vei mai avea timp.

Ivanov se cutremură. Vocea misterioasă, se repetase de data asta pe adevăratul ei ton și el o recunoscu. Era vocea unei femei, care ocupase cândva de mult, în tinerețe, un loc considerabil în inima sa. Vocea infernului grăia prin aceea femeie pe care o iubise în treacăt și-o nenorocise pe viața întreagă. O sedusese, făcând-o să-și părăsească părinții bătrâni, pentru care ea fusese totul pe lume. O momise cu cuvinte de dragoste, pentru ca la urmă să ajungă pe stradă, despuiată, flămândă și oferindu-și corpul ori cui pentru o bucată de pâine neagră ca să-și poată târî mizeria de pe o zi pe alta. O prăbușise în mocirla prostituației, de unde numai Dumnezeu știe cum a scăpat și prin ce minune a ajuns de mai trăiește încă?!...

* * *

Ori cât de stimat să fie omul și ori cât de bine văzut, desăvârșit tot nu poate să fie, căci așa suntem noi oamenii, născuți deodată cu ghinionul. Feodor Ivanov, făcuse atâta bine semenilor săi în timp de treizeci de ani de când se căsătorise, în cât ar fi meritat cele mai înalte recunoștințe din partea lumii întregi. Și totuși... Își avea și el păcatele sale. Punctul negru nu lipsea nici din viața lui, cum nu lipsește nici dela un muritor, care se naște, crește și trăiește în atingere cu lumea și cu deșertăciunile ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El născuse și crescuse, tot pe aceeași moșie, unde mai era și astăzi la etatea de șeizeci de ani. Și moștenise pe lângă averea considerabilă ce-i rămăsese dela părinți și postul de administrator al Domeniilor „Alexandrovnaia Selo". Da! era o moștenire și aceasta, căci fusese crescut anume pentru ea și purtat pe la cele mai moderne școli și Academii din străinătate, pentru ca să fie vrednic urmaș al părinților săi

La vârsta de douăzeci de ani, când terminase clasele superioare la Harcov. Părinții săi îl crezură prea tânăr și prea istovit, pentru a putea începe studiile serioase care se cereau la Universitate. Fusese numai singur la părinți și era totul pentru ei!

— Să mai stea acasă un an — zicea tatăl său — să se odihnească, zbenguind prin cele păduri și prăjindu-și ciolanele la soare în timpul verii pe malul Niprului, sau într'alte părți, unde va avea distracția și ocazie de cheltuit parale. Vreau de altcum, ca băiatul să-mi semene mie — adaugă el — privindu-și soția cu coada ochiului. Ea știa ce înseamnă asta! Știa dealtfel multe altele..

La început, tânărului Ivanov i se păru plictisitoare viața patriarhală și regimul pe care era condamnat să-l ducă în apropierea părinților săi. Se bucura ce e drept de toate dulcețile vieții. Acum însă nu mai era copil de doisprezece ani, ca să-și găsească satisfacția în tovărășia câinilor de vânătoare, sau în jocurile hachluștelor la sunete de armonică, care se întindeau până noaptea târziu, în fie care seară. Ci era flăcău, de douăzeci de ani, plin de sănătate și dornic de a trăi viața așa cum este ea și cum o privea el prin ochii lui tineri.

Intr'o dimineață, Feodor plecă de acasă și nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

reîntoarse până la ora prînzului. Plecase cu gândul de a vizita jungla aceea batjocorită cu titlu de oraş „Vălceanska“ care nu-i plăcuse lui niciodată. Nici chiar ca copil, nu mergea cu tragere de inimă în sărăcia aceea; cu uliţele largi şi ne pavate, cu casele scunde şi dărăpănate, unde se clătăneau semănţe până şi în biserica cea mare din piaţă...

Când ajunse la marginea oraşului se opri. Totul era ca'nainte, poate şi mai rău? Aci progresul înainta cu paşi de ţestoasă şi locuitorii se bălăbăneau într'un ocean de murdării. Se mai uită odată în toate părţile şi se simţi atât de copleşit, atât de trist, încât se rezimă de un gard ca să nu cază.

— A!..., la ce naiba să-mi bat capul cu idei prosteşti? Un an nu-i legat de stâlp — bombăni el — şi porni înainte scormonind cu ochii orizontul îndepărtat, peste casele prăfuite şi aruncând câte o zeflemea câinilor cari începuseră să hămăiască de pe sub toate porţile troenite pe lângă care trecea!... Când n'ai altceva mai bun de făcut, te distrezi şi cu huiduirea câinilor — adăugă el — strâmbând din buze.

Peste drum, de unde ajunsese Feodor acum, se ivi din umbra unor mesteacăni, o prăvălie scundă şi cu uşa deschisă în spre stradă. Să-mi cumpăr un săculeţ cu semănţe — se gândi el — îndreptându-şi paşii într'acolo, ca nu cumva să ştirbesc tradiţiunea locuitorilor băştinaşi!...

Intră în prăvălie, dar nu văzu pe nimenea. La dracu! — rosti el muşcându-şi buzele — Pe cât văd, nu numai uliţele sunt pustii, ci chiar şi prăvăliile urlă de singurătate. Pusese deja mâna pe clanţă şi chiar voia să iasă, când cineva întrebă din dosul tejghelei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cu ce Vă pot servi Domnule ?

— Un săculeț de semânțe cât costă — întrebă el ?

— Cinci copeici fontul — se auzi din nou vocea unei femei, care se căznea să-și strecoare bustul printre lăzile și pachetele îngrămădite clae peste grămadă la ușa magaziei. Poftiți un font — întrebă ea acum, aranjându-și o buclă de păr rebel care-i acoperea o parte din obraz?...

Feodor încremeni la vederea ei. Trăise la Harcov atâția ani, cunoscuse atâtea femei frumoase, dar ca această tânără făptură, nu văzuse toată viața lui. Poate, pentrucă rusoaicele sunt în general blonde și grăsulii ?... Aceasta era negricioasă, de statură mijlocie și avea talia ca trasă prin inel. Ochii și părul negru ca pana corbului, gura micuță cât un degetar și roșie ca o garoafă pârguită în razele de soare. Dinții albi și mărunți, ca la o veveriță, In fine, nu văzuse niciodată atâta frumusețe la un loc...

— Din care poftiți domnule ? — întrebă ea izbucnind într'un hohot de rîs zburdalnic, care-l făcu pe Feodor să-și piardă și mai mult cumpătul.

— Dă-mi din care vrei — grăi el dulceag și cu două înțelesuri. Dar nu te grăbi, căci sunt fericit să te privesc o viață întreagă, apoi încet de tot : A ! ce ochi, ce ochi !...

Acum venise rândul fetei să-și piardă capul sub privirile pătimașe ale frumosului tânăr. Nu mai spuse nimic, ci începu să scormonească distrată printre cutiile cu zaharicale.

— Dar să știi că ai niște ochi ! — începu Feodor — cari îmi străpung inima. Și fața palidă ! — apoi mai mult pentru sine : Și mie care-mi plac brunetele...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tânărul avea atunci douăzeci şi unu de ani; firea lui era brutală şi înteligentă. Cu toată tinereţea lui, se pricepea bine în materie, când era vorba de femei:

Permite-mi domnişoară să te revăd din când în când — reluă el — scrutând-o din tălpi şi până în creştet. Buzele ei întredeschise şi senzuale, căscau par'că după dragoste, ca peştele după apă şi Feodor continuă: Aşa-i că pot să viu şi de altă dată? Apoi, fără să-i mai lase timp de gândit, se aplecă peste tejghea şi începu să-i caute mâna printre borcane.

— Nu, nu!... Lasă-mă căci nu-i acasă nimeni şi tata poate să vină dintr'un moment într'altul! — protestă ea.

— Cu atât mai bine — reluă Feodor — şi ochii începură să-i scânteeze...

Mă vei aştepta şi mâine? — o întrebă el la despărţire — mai sărutând odată mânuţele acele reci, cari se ghemuiau în palmele lui arzătoare. Mă vei aştepta mâine, poimâne şi în fiecare zi de azi 'nainte! Ne vom vedea mereu, ne vom iubi mult şi vom fi fericiţi, cum n'a mai fost nimeni nici odată!

Pe urmă părăsi prăvălia cu capul buimăcit, cu mâinile goale, nu cumpărase nimic. In schimb tinereţea lui urla surd ca un câine înfometat şi energia de mascul trezită, tânjea ca găinile de cobe...

Zilele treceau de acum foarte repede şi ei se întâlneau mereu, ziua în prăvălie, seara la marginea pădurii de molift. La început vorbeau numai de dragoste, de flori şi de zile cu soare, pe urmă Feodor începu să vorbească de mediocritatea provinciei, de existenţele pe care le înăbuşe şi de iluziile pe care le pierde întrînsa. Lui i-se apropia timpul de plecare, sfârşitul anului nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era departe. Și voia cu orice preț s'o facă și pe ea să-l urmeze.

Părinții lui știau totul, dar nu-i puteau reproșa nimic, căci ei îl reținuseră acasă chiar atunci când tinerețea își cere drepturile ei...

La câteva zile după plecarea lui Feodor, părinții lui se pomeniră cu Tyoplinsky, care tună și fulgeră la început. Vorbea de nedreptatea ce i-s'a făcut. Vorbea de Dumnezeu și de Biserică. Se referea la viețile sfinților și la chinurile iadului. In cele din urmă, sfârși prin a cere despăgubire, pentru că tânărul Ivanov î-i necinstise fata. Apoi coborî vocea și începu din nou:

— De cât doar, dacă Dumneavoastră l.., da dacă Dumneavoastră a-ți consimți la căsătoria copiilor, atunci nu Vă mai pretind nimic!...

Bătrânul Ivanov, ascultase tot puhoiul de vorbărie a lui Tyoplinsky, fără să spună o vorbă. La ultimele cuvinte însă, izbucni:

— Cum mojicule? Tu-mi ceri fără timiditate, ca un Ivanov, să ia în căsătorie pe fiica ta! Pe fiica unui... tăcu, căci ceeace ar fi voit să spună era mai mult ca uluitor și omul avea întru'câtva dreptate.

— Iertați-mă domnule, dar într'asta nu văd nimic rău! In ce privește timiditatea, nu știu pentru ce ar trebui să fiu altfel?... E vorba doar de copilul meu, pe care-l iubesc și pentru care aș fi în stare să înfrunt întreg infernul, după cum cred că ați face și D-voastră?

— Ceeace aș face nu te privește pe tine obraznicule! Acum însă să pleci! hai repede cară-ți bulendrele, căci chem servitorii să te învețe minte.

Bietul om, mai îndrugă câteva cuvinte neînțelese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi plecă frângându-şi mâinile. In drum spre casă, se bătea cu pumni peste cap şi urla ca animalul muşcându-şi buzele: In Rusia pentruca să trăiască cineva trebue să se degradeze din rândul oamenilor - oftă el. Să te faci mic, dar mic de tot! Să te târîi prin pulbere, să nu vezi, să nu auzi, să nu ţipi când te doare să nu bleşteşti când te jupoaie şi să săruţi mâna aceea ce te brutalizează! Asta-i soarta poporului rus: Nemernică şi mizerabilă soartă!..

In timpul acela la Harcov, cei doi fugari închiriaseră o locuinţă foarte modestă în apropierea Universităţii. Trebue să ajungă pentru doi, ceeace era pentru unul — zicea Parascovea totdeauna, când li-se cerea prea mult pentru o cameră.

Feodor se puse pe carte chiar din primele zile, iar Parascovea conducea menajul şi se simţea în nori de fericire. Dar aceasta nu ţinu de cât câteva luni, căci biata ei frumseţe provincială, dispăru repede în mirosul de bucătărie şi Feodor începu să-şi caute mângăierea întralte părţi. Incăleca şi el cu ceealalţi colegii pe toate fecioarelei venerei ce roiau din strada Nataliţei. La început tot mai trecea pe acasă din când în când pentru a-şi schimba hainele, apoi de odată nu mai veni de loc, ci trimise doar un comisionar însoţit de un sergent de stradă, care-i strânse toate lucrurile după inventarul dat de el.

In anul următor: Feodor plecă în străinătate ca să-şi continue studiile teoretice. Uitase de mult pe frumoasa Parascovea, de acărei tinereţe şi încredere profitase cu obrăzniciel Procedeu de altfel cam obişnuit la bărbaţi. Ei nu-şi fac prea mult sânge rău, din dărăsirea unei amante care a început să-i plictisească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu supunerea și docilitatea ei prea mare. Lor le place să cucerească întruna! și să profite mereu. Tocmai pentru asta preferă târfele, care se pricep la așa ceva, care profită ele și le reușește întotdeauna să-i tragă pe sfoară. O femeie sinceră n'are valoare înaintea unui bărbat, de în dată ce își arată toată dragostea față de el, valorea ei scade mult sub zero. Se folosește doar de ea, ca să evite onanismul. Incolo basta!..

Feodor când își termină studiile la Oxford, nu se reîntoarse acasă numai de cât, ci întreprinse o călătorie prin mai multe orașe occidentale. La Amsterdam, petrecu timp mai îndelungat, unde avu ocazia să facă cunoștință, printre altele și cu fiica unui recunoscut conducător socialist: O femeie minunată și cu idei absolut emancipate. Când părinții îl chemară acasă el le puse condițiunea: Vin!... dar trebue să consimți-ți în primul rând la căsătoria mea, cu femeia pe care am ales-o eu? Feodor nu avusese gust rău, căci Amalia era una dintre cele mai frumoase și mai culte fete, dintre toate pe care le întâlnise el până atunci! Ce-i drept; zestre nu avea Amalia, avea însă Ivanov destulă! și își putea permite luxul de a lua în căsătorie, o fată săracă și cu atâtea calități bune cum era ea.

După ce Feodor se reîntoarse, cu frumoasa lui soție; ca de un vis urât, își mai reaminti de toate aventurile sale anterioare. Remișcările de conștiință, începură să-l neliniștească. Ori câtă teorie învățase el prin străinătate și ori cât i-se vorbise de sânge rece la Oxford sentimentele sale rămaseseră tot cele vechi. Era rus și pace! Rus dintre aceia cari nu pot trăi fără remușcări de conștiințe, de îndată ce pun piciorul pe pământul patriei lor. Și pentru ca să scape de această

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?id=1901-1932

neliniște, se hotări, să facă ceva în interesul sărmanei fete, la a cărei nenorocire el jucase rolul principal: Căută luni de zile în modul cel mai discret, ca să-i dea de urmă, însărcină câțiva prieteni ca să se intereseze, poate vor fi ei mai norocoși, dar toată străduința lor rămase fără de nici un rezultat. Dispăruse, de par'că ar fi înghițit-o pământul!

După ce se convinse, că pe lângă toată bună voința de care fusese condus, îi pierduse urma, deci nu-și mai putea repara pasul greșit din tinerețe, renunță, cu gândul că poate mai târziu. Se simți cumva împăcat la ideea aceasta.

Acum însă căzuse ca trăznetul din senin, după treizeci de ani, când el nici nu se mai gândea la trecut de cât ca la un vis urît, sau o palmă primită în copilărie... Apăruse ca o fantamă, când el o credea de mult printre rîndurile sfinților, proșternută înaintea tronului lui Dumnezeu. O căutase ani dearîndul și nu-i dăduse de urmă și acum răsare în calea lui ca din pământ. Tocmai când se aștepta mai puțin:

O eroare nu putea oare să fie? — Se gândi el — Nu!.., asta era exlus. Era ea! îi cunoștea vocea, ar fi cunoscut-o chiar și dintr'o mie.

Ivanov se oprise, nu mai știa ce să facă? Pământul se învârtea cu el și ecoul strigătului misterios, îi răsuna încă în urechi. Era ca strigătul din pustie, care altă dată chema oamenii la pocăință, lui însă i-se prevestea moartea

Ar fi voit să plece pe urma ei, să-i ceară iertare, să îngenuncheze înaintea ei, să-i ofere o parte din avutul lui, să-i spună cât de mult a căutat-o și câte remușcări de conștiință a îndurat pentru acel pas greșit,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe care l'a făcut într'un moment învăpăiat al tinereței.

Da! am să mă duc — își zise el — și am s'o rog până când mă va ierta! Voi să plece, dar nu avu putere nici măcar să se miște. Picioarele îi erau ca de plumb și pământul se învârtea cu el ca o vârtelniță. Apoi se gândi, că el e tare, e puternic și poate să impună... Să impună?... Ce să impună?... și cu cine? acele timpuri trecuseră. In momentul acela nu mai era vorba de forță, ci de o biată viață de om!... Apoi să sili să-și imagineze toate relele ce i-le-ar putea face lui o femeie. Și care sunt mijloacele ei de răzbunare? Scuipă cu scârbă și voi să plece! pe urmă își dădu seama, că chestiunea, totuși merită oare care atențiune:

O vedea pe Parascovea alergând cu părul vâlvoiu, o auzea blestemând cu fața schimonotisă de furie, urlând setoasă de răzbunare și agitând gloată de mojici. Și ce trebuia mai mult în timpul acela? O scântee era de ajuns, pentru ca mașina infernală să explodeze.

I-se păru atunci, că vede străzile inundate de lume, casele în flăcări, puhoiul crescând. Un ocean de capete, care se agitau, o spuză de mâini însângerate gesticulând în aier și fluturînd bulendre rupte de colo până colo. Urlete se auzeau din toate părțile, chiotele sfârtecau văzduhul și duhorile ajungeau până la el.

Câinii dela Domeniu, începuseră să latre și Ivanov își dădu seama, că totul nu fusese de cât fantasmagorii, afară de vocea amenințătoare, care îi mai răsuna încă în urechi. Și totuși ele trebue să plece — își zise el — pășind încet prin zăpada înghețată, care scârțâia sub cizmele lui greoaie. Vor lua cu ele tot ce este de luat și vor părăsi țara, cât se poate de repede. Amalia, soția mea, uu trebue să sufere pentru păcatele comise de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.staransilvania.ro/mdrr1901-1932

mine în tinereţe. Iar Ana nepoata mea, care mi-a fost încredinţată de mamă-sa chiar pe patul de moarte, nici atât! Eu sunt răspunzător de viaţa lor şi trebue să mă îngrijesc din'nainte, ca ele să fie înafară de ori ce pericol!

Când Ivanov întră în casă, faţa lui era palidă şi corpul istovit. Nu mai era bărbatul energic de mai 'naainte. Nimic nu-l mai interesa, părea scăpat din vestibulul condamnaţilor la moarte. Soţia sa, cânta ceva la pian când deschise el uşa şi Ana se căznea s'o acompanieze cu vocea, dar nu mergea de loc:

— Totul e înzădar tanti! — spunea Ana — tocmai când unchiul său deschidea uşa. Dacă nu ţii tactul de patru la cele două acorduri din urmă, uit-aşa: mi, sol, sol, mi repetat..., atunci n'are să iasă bine nici odată. Probează odată cu o singură mână şi rar de tot, să vezi că o să iasă bine!...

— Ce ai Feodor, ce e cu tine? — exlamă Amalia — lăsând toate acordurile la o parte, când auzi paşii bărbatului la spatele lor. Hai spune frate! eşti bolnav, sau ţi-s'au întâmplat ceva neplăceri pe la Upravlinie?...

Ivanov se înţepeni pe picioare, dar nu răspunse: Gândurile lui vagabondau răzleţe şi pe faţă i-se putea ceti ce gândeşte:

Dezastrul bate la poartă şi noi stăm cu mâinele în poală. Azi mai suntem încă aci, mâine cine ştie dacă vom mai vedea lumina zile.

— De ce nu-mi răspunzi Feodor — îl întrebă Amalia din nou? şi faţa ei blajină se încruntă puţin.

— Trebue să plecaţi imediat — rosti el grav — şi buzele începură să-i trenure. Ve-ţi lua cu voi tot ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

este de luat, pentru ca existența să vă fie asigurată. Apoi în câteva cuvinte, istorisi observațiunile lui din ultimele zile. Le vorbi despre vocea misterioasă, care-l prevenise pentru a treia oră, le spuse că venea dela un dușman a lui de moarte și că e sigur, că acela nu se va reține dela nimic pentru a-le face atâta rău, de cât va fi el în stare.

— Spune-mi te rog și mie — întrebă atunci Amalia — cine este acel dușman al nostru, care ne urăște atât de mult? Și cum Feodor nu se grăbi să răspundă, continuă tot ea: Dacă te gândești la Parascovea, atunci ți-o spun eu că te înșeli?! căci ea nu ne este dușmană.

— Cum, dar tu știi poate?...

— Eu?..., dar cum să nu știu! când eu am scăpat-o din mizeria în care ai aruncat-o tu!

— Feodor se uită la ea năucit și bleg, nu mai știa ce să răspundă?

— Nu zău Feodor! de Parascovea să nu-ți fie frică. Ea nu ne ureşte pe noi, ci ar voi numai să fugim de aici, ca să fim — în special tu să fii în mai multă siguranță. Te iubea așa de mult! și n'a încetat de a te iubi nici până astăzi. Apoi adăugă: Cu toate că purtarea ta față de ea, n'a fost tocmai cavalerească.

Feodor primi dojana, ca un duș rece, dar nu se revoltă. Ei și acum, dacă am ajuns până aci — Văd de altcum că știi totul — făcu el. Nu mi-ai putea spune și mie, de unde le-ai aflat tu toate acestea?

— Dece nu, am aflat chiar din gura ei. O cunoșteam încă pe când eram logodiți, îmi era ușor să aflu...

— Nu înțeleg, cum puteai tu din Amsterdam, să cunoști fiica unui dughenar din Rusia?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Când vei şti totul vei înţelege şi tot odată vei admite că e posibil !

— Va-să-zică, ştiai de pe atunci şi totuşi te-ai învoit să mă iei de bărbat ?!

— Da pentrucă te iubeam şi eu. Tu ştii bine, că noi femeile suntem egoiste din fire şi nu prea suntem dispuse să ne sacrificăm una pentru alta, mai cu seamă dacă aceea ne este o rivală. Nu dragul meu ! şi eu sunt tot femeie ca celelalte !

Când vei întâlni una, care să fie capabilă de aşa ceva, Smulge-i şalul, desbracă-i haina şi ridic-o pe un altar, apoi pofteşte trecătorii să îngenuncheze în faţa ei, căci aceea nu mai e femeie, ci o fiinţă desăvârşită. Am putea spune tot aşa de bine, o sfântă !...

Voiam însă să-ţi spun cum am ajutorat pe Parascovea :

Eram deja logodită cu tine când primii o scrisoare dela ea. — Nu ştiu nici până astăzi, prin ce mijloace îmi aflase adresa. Prin aceea mă înştiinţa de nedreptatea a cărei victimă fusese. Nu avea pretenţiuni asupra ta, înţelegea, că n'ar putea să devină nici odată soţia unui bărbat din clasele favorizate ! Imi cerea doar un ajutor, sau cel puţin protecţiunea mea, ca să se poată angaja undeva pentru servicii cinstite. I-am răspuns numai decât. Asigurînd-o că prima mea ocupaţiune — după ce voi ajunge în Rusia — va fi să văd ce pot face pentru ea. Mă angajasem deja, când îmi dădui seama, că într'o ţară străină, unde nu cunoşteam pe nimeni, nu va fi tocmai uşor de a-mi ţinea promisiunea. Spusei mamei tutol şi ea găsi repede soluţiunea, dăruindu-mi o sumă oarecare din economiile ei. In felul acesta totul s'a aranjat. Era uşor când nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trebuia să recurg la sfaturile altor persoane!.....

Eram căsătoriți de câteva săptămâni, când tu plecași la Petrograd pentru ceva afaceri. iar eu mă dusei la Harcov, chiar în aceea zi. Am găsit-o repede, căci păstrasem adresa: Am intrebat-o, ce pot să fac pentru ea și ce poate ea să lucreze? Mi-a răspuns cam în doi peri, că dorința ei ar fi să-și deschidă o mică prăvălie, de oarece în această profesiune e versată. Am umblat apoi amândouă, până când am găsit un local potrivit, într'un cartier nu tocmai rău famat. Ne-am învoit repede cu proprietarul și după trei zile, când mă reintorsei acasă o lăsai comerciantă de sine stătătoare. I-am plătit chiria pe un an înainte, avea prăvălioara tixită de mătfuri și nici-o capeică datorie.

La despărțire mi-a sărutat mâna și mi-a promis cu ochii scăldați în lacrimii, că toată viața nu-mi va uita numele din rugăciunile ei.

In drum spre gară — căci a ținut să mă însoțească, ca nu cumva să mi se întâmple ceva, noaptea, singură, într'un oraș unde nu cunoașteam pe nimenea: îi ceteam pe față întrebarea pe care ar fi voit să-mi-o pună. Am încurajat-o, crezând că mai are nevoe de ceva? ea însă mi-a mulțumit adaugând, că era prea mult și aceea ce făcusem pentru ea!... dar că totuși ar voi să știe ceva? Am insistat eu apoi, asigurând-o că am să fac tot ce-mi stă în putință, să fie însă sănceră! Și ce crezi, ce m'a întrebat? Dorința ei era, să afle ceva despre tine!... Mi s'a făcut milă de ea și i-am povestit una alta. Mi-a cerut o fotografie din ale tale, dar n'aveam la mine nici una și i-am trimis-o mai târziu prin poștă. Îți mai amintești poate de fotografia ce mi-ai dăruit-o în seara logod-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nei noastre?..: Era una în care purtai uniforma dela Oxford!... N'aveam alta la îndemână şi nu voiam să afli tu. A primit-o şi mi-a mulţumit asigurându-mă, că o va păstra cu cea mai mare sfinţenie şi se va închina la ea ca la icoana maicii Domnului. Am mai vizitat-o şi de altă dată şi m'am convins, că î-i mergea de minune. Îşi mărise prăvălia şi îşi angajase mai multe vânzătoare, dar numai femei frumoase!... Am întrebat-o; de ce nu ţine băeţi, căci sunt mai folositori? mi-a răspuns simplu; că gustase şi ea din bucuria de a fi ajutorată de cineva când se sbătea în mizerie şi că voia să facă şi ea bine, pe cât îi permite situaţia... Imi făcu apoi un semn şi eu înţelesei: Erau toate pescuite de ea din gârla prostituţiei. Cu una dintre ele făcuse cunoştinţă încă pe timpul când făcea şi ea parte din tagma lor.

Ivanov ascultase cu fruntea plecată toată istoria şi nu spusese nimic. Fiecare frază, pe care ar fi voit s'o întregească în unele locuri, era ca un duş rece pentru el.

— De ce nu mi-ai spus tu toate acestea mai de mult? — întrebă el — după câteva momente de tăcere şi după ce se convinse, că soţia sa nu mai avea nimic de spus?!

— Tu ştii foarte bine Feodor! şi cunoşti principiile mele — răspunse Amalia —: Ceace face dreapta ta să nu ştie stânga. Chiar şi tu eşti de părere, că binele pe care-l faci cuiva nu se bate la tobă! Dealtfel, ceeace am făcut eu; e caşicum ai fi făcut tu, căci suntem doar unul şi acelaşi. Trup şi suflet!...

— Da!..., ai dreptate — grăi el aiurit — pe când îşi ridica mâinele la frunte, ca pentru a îndepărta şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ultima umbră a vălului care întunecase căsnicia lor timp de treizeci de ani. Și dupăce se mai gândi câteva clipe adaugă: Chestiunea e mult mai gravă, de cum mi-am închipuit-o eu, dacă scrisorile anonime nu sunt operele Parascovei? Prin urmare îngrijorarea mea era întemeiată și aveam dreptate eând spuneam că aci nu mai suntem în siguranță! Veți pleca deci numai decât, căci tot momentul vă poate costa viața! Până acum v'am rugat, acum însă v'o impun!... Mă miră faptul, că tu le știai toate aceste și totuși nu ți-ai dat seama?

Ivanov, rostise ultimele cuvinte, cu atâta hotărîre, încât soția și nepoata-sa nu mai avură curajul să-l contrazică:

— Foarte bine Feodor, dacă ții numai de cât v'om pleca! dar să nu te căești la urmă.

*

Cu vre-o săptămână mai târziu, cele două femei așteptau să le vină rîndul la controlarea bagajelor, înainte de a se urca pe prachodul care avea să le scoată din iadul acela unde toate începuseră să meargă deandoasele.

Dumneata ești Amalia Ivanovna și tânăra de colo e nepoata dumneatale — se adresă deodată un domn urmat de patru soldati — Amalia, rămase încremenită la vederea lor?

— Da domnule! sunt eu și tânăra este nepoata mea! Doriți poate să-mi spuneți ceva?

— Nu, nu! Adica da. urmați - mă vă rog.

— Imi pare rău domnule, dar nu-mi pot părăsi lucrurile, de altcum și timpul e scurt Poate cu altă ocazie!

Un hohot de rîs izbucni atunci din toate părțile:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu cumva vei fi crezând, că tovarăşul vrea să-ţi declare amor — rînji o brută, dintre cei patru însoţitori ai străinului.

— Cum domnule! ce înseamnă asta? — Protestă Amalia în culmea indignării. De când e permis limbajul acest mitocănesc prin oficiile Statului şi modul acesta de a însulta femeile cinstite?...

Un alt hohot de rîs, fu răspunsul şi pentru a întregi insultele şi a îngroşa obrăznicia, unul cu mutră de beţiv dintre cei patru se apropie de ele: Pe cinstea mea mă! — strigă el clipind din ochii — mi-ar plăcea foarte mult, să schimb pentru noaptea viitoare serviciul cu Boris cel roşcat, care face pe hotelierul în subteranele Upravliniei!...

— Lasă-l tovarăş! — adăugă un altul — să-şi mai strîngă şi el bulendrele, căci prea era disperat creştinul în zilele trecute: Se plângea, că nu i-a mai căzut nimic de seamă în ultimele săptămâni. Clientele lui — zicea el; sau sunt prea bătrîne, sau li s'a luat caimacul pe când ajung la el...

— Intre noi să fie vorba — croncăni unul cu faţa ciupită de vărsat: Bucăţică cum e de exemlu asta aci — şi bătu pe Ana pe umăr, nu prea e de nasul lui. Şi ar fi păcat ca să...

Cele două femei, nici nu mai avură timp de protestat, căci peste câteva minute se pomeniră printre clientela roşcatului:

Subterana, unde fuseseră târîte, era murdară, mirosea a mucegai şi urină. Nu erau paturi, nu se vedeau scaune, nu era nici măcar un vas pentru eventuala lipsă... O mulţime de umbre zăceau în toate părţile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prin stratul de murdării și cioburi de sticlă. Toate aceste umbre, fuseseră adîneaori, oameni și femei de societate, acum însă nu mai erau de cât, oase eșite prin piele. Mâine nu vor mai fi nici atât...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul VI.

Vai Dumnezeule! pentru ce mă chinueşti? pentru ce trebue să sufăr atât de mult, când n'am făcut nici un rău la nimeni toată viaţa mea? E a patra zi de când mă zbat chinuită de dureri şi nimeni nu-mi deschide uşa. De patru zile frământ patul şi nimeni n'a venit să-mi spună o vorbă de mângâiere, sau să-mi dea un pahar de apă. O, viaţa, viaţă mizerabilă eşti! Sunt galbenă, tristă şi zilele trec anevoie. Medicul, o medicul! când îl văd, mă ia cu fiori pe la spate, căci nu ştie de cât să-mi ia şi puţinul sânge ce mi-a mai rămas şi să mă persecute mereu cu regimul lui afurisit!

Da! au trecut patru zile şi nici măcar doamna Sabău, nu mi-a călcat pragul. Numai acum văd cât e de fără suflet. Până când eram sănătoasă, îmi făcea ori şi ce i-aş fi cerut! Se scula din pat de zece ori într'o noapte pentru capriciile mele. se arăta dispusă la ori ce sacrificiu, pentru că ştia, că totdeauna îi cade câte-o pleaşcă, acum însă se ascunde de mine ca de ciumă.

Cel puţin Andrei să fie acasă, căci el e singurul om care mai ţine la mine aşa păcătoasă cum sunt. El este unicul muritor care mă iubeşte fără să-mi ceară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimic în schimb. O !... lumea este foarte rea ; îți ia totdeauna mai mult de cât este în stare să-ți dea !...

In ziua a cincea, Carmen se simțea mai bine, nu mai avea friguri, dormise toată noaptea. Dimineața, medicul o asigurase, că peste câteva zile va putea părăsi patul, bun înțeles regimul i-se impunea și de data asta, mult mai sever ca 'nainte !

La înbunătățirea stării ei se mai adăuga și faptul, că Andrei se reîntoarse din călătoria lui chiar în aceea zi. Acum nu mai era singură, prezența tânărului avea mai mare efect ca toate medicamentele la un loc.

— In fine, ești iar lângă mine amice — îi zise ea — când tânărul se așează pe marginea patului ei. Foarte puțin a lipsit că nu m 'am dus... Alaltă eri, nu mai credeam că voiu ajunge seara. Și tu, tu erai la sute de kilometrii depărtare. Dacă muream atunci, nu aveam nici măcar cine să-mi aprinză lumina.

— Cum ?... de unde și până unde ! Ți-a fost într'adevăr atât de rău ?

— Am fost și sunt încă și acum, mult mai bolnavă, de cât și-ar putea cineva închipui !...

— Bine, dar medicul nu-ți poate face nimic ?

— Nu, pentru că nu știe nici el. I-am spus doar câte verzi și uscate, dar nu adevărata cauză a suferințelor mele care derivă de mai mulți ani și pentru care prea ușor m'așî putea pomeni într'o zi la pușcărie. Prin urmare vezi și tu..

— Nu înțeleg, nu știu ce vrei să spui cu asta ?

— Vei înțelege numai decât, deoarece e în legătură cu istorisirea vieții mele. Ești dispus astăzi să continuăm ?

— Sunt numai urechi, când este vorbo de viața ta!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ascultă dar: Spuneam — nu-i aşa? — că m'am despărţit de Carol, cu gândul de a nu mai da faţă cu el niciodată. Am ajuns acasă sfârtecându-mi hainele de pe mine. Am plâns mai mult de cât atunci când pierdusem pe mama. Nu de dragul lui, ci de scârba ce o simţeam în sufletul meu. De odată, ceva grozav îmi trecu prin minte. Se putea foarte uşor să fiu rămas însărcinată! Aşteptai mai multe săptămâni simptoma contrară, dar nu fu nimic, mereu nimic. Spaima de a mă vedea cu burta la gură începu să mă cutremure. Stăteam mereu cu mâinele pe burtă şi mi se părea că simt mişcări în lăuntru. Nu erau, căci era prea de vreme, dar avea să fie mai târziu!... In disperarea mea, am început să ridic dulapurile dela loc, să-mi strâmtoresc burta cu uşa mare de stejar, să pun nopţi întregi comprese de ghiaţă, să beau toate lichidele greţoase, pe care le credeam eu de bune, pentru a provoca avortul. Dar din toate, m'am ales cu o teribilă deranjare de stomac. Eram însărcinată şi pace!

Când m'am convis apoi, că singură tot nu pot face nici-o ispravă; am început din nou calvarul, de astă dată în căutarea unei persoane, care să mă scapede broscoiul ce avea să-mi bată la uşă mâine poimâne.

Într'o zi, când eram mai disperată; mă întâlnii cu una dintre acele prietene, ale mele, cu care făcusem cunoştiinţă în treacăt, întrun local de petrecere. Î-i spusei ceeace aveam pe inimă, rugând-o să-mi vină într'ajutor, sau să-mă sfătuiască. În ziua următoare veni la mine şi după o scurtă consultare, îmi dădu adresa unei femei, care după spusele ei, se ocupa clandestin cu fabricarea îngerilor fără aripi. I-am urmat indicaţiunile întocmai. Îmi pusesem toată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încrederea în aceea necunoscută, sperînd că mă va putea scăpa, ca și cel ce se vede în pericol de moarte și încearcă să-și scape viața agățîndu-se de primul fir de pai ce-i iese înainte!

A doua zi mă sculai cu noaptea în cap, nu dormisem aproape nimic. Ideea de a mă vedea cu pântecele umflate mă omoră. Pe la orele opt, mă aflam departe de oraș, într'un fund de mahala: Femei nepieptenate mă priveau rânjind din dosul ferestelor murdare Trecând prin ulițele intortochiate și pline de noroiu, ici colea pe sub gardurile dărâmate se vedeau corpurile înfecte ale unor câini sau mâțe moarte. Priveam mereu tablele de tinichea cu inscripțiile dela colțul ulițelor. Nu îndrăsneam să întreb de cineva, mă temeam să nu-mi citească ceeace am în suflet.

După o oră de aleagări, găsii ulița strâmtă și murdară, cu casele joase, cu ferestrele sparte și tablele înlocuite cu hârtie groasă de diferite culori. Mă oprii la poarta cu numărul indicat de prietena mea. Nu știam ce să fac; să întru ori ba? Imi luai totuși inima în dinți și întrai.

Dela o fereastră scunda a unei locuințe din fundul curții murdare, o voce de femeie mă întrebă; pe cine cauți? Ii spusei numele.

— Cine v'a îndreptat la mine, căci eu sunt acea pe care o căutați — adaugă ea cu un zâmbet, ce mă făcu să-mă cutremur.

— O prietenă de a mea răspunsei eu

— Nu mi-ai putea spune numele ei?

— Pentruce nu? Se numește Matilda Benție

— Da!? exlamă ea privindu-mă cu mai multă atenție. In momentul acela, mi-se păru, că ochii ei de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dihor îmi găuresc burta. Dacă aş fi ştiut dinainte cu cine voi avea de face prefeream copilul ori cum ar fi fost.

— Vino puişorule înlăuntru, — reluă ea — să vedem ce-i de făcut? şi apropiindu-se de mine mă târî în locuinţa scundă, care mirosea a şobolani şi usturoiu:

— Ia spune-mi fetiţo, când ai avut ultima menstruaţie.

— Sunt două luni de atunci.

— Hm.... e cam demult, va fi cam grea afacere. Trebue să te păzeşti mai bine!

— Să mă fi păzit mai bine?. cum?.

— Ei, cum!? se vede că nu eşti de meserie: Noi femeile, nu trebue să iubim niciodată din tot sufletul, mai cu seamă să nu ne concentrăm toate plăcerile şi sâmţurile noastre în acest senz, când avem contact cu un bărbat să nu ne cugetăm la ceeace facem, să-l lăsăm pe el să simtă şi noi să fim preocupate de alte chestii.

Am cunoscut fete de meserie, când eram mai tânără. Indeosebi era una, care în timpul contactului şi chiar in momentele de volupate, prindea musca din zbor, mânca bomboane, cânta sau fluera. Sunt sigură, că aceea nu va fi având nici un copil. Lucrul cel mai bun e însă, să nu ai contact numai cu un singur bărbat, ci cu cât se poate de mulţi, atunci poţi fi sigură, că nu-ţi bat broscoii la uşe.

Dar să lăsăm teoriile şi să vedem ce pot să-ţi fac! . . .

Spunând aceste, îmi arătă o canapea jigărită, făcându-mi semn să mă culc acolo. După aceia se apropie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

î-mi desfăcu haina și începu să mă pipăie cu mâinele ei noduroase și răci ca de mort:

— Hm .... nu-i altă cale — murmură ea încet — și cu înfățișarea gravă. Numai fusul te poate scăpa!

— Cum, ce fus! ?

— O să-l vezi momentan — făcu ea — și scoase dintr'un dulap mai multe fuse, unele mai lungi altele mai scurte. I-mi puse unul în mână instruindu-mă cum să mă folosesc de el. Proba-i mai întâi încet. I-mi era frică. Dar mă convinsei, că fusul mergea prin intestine cât de adânc, fără să simt vre'o durere. O întrebai: Gata?

— Ai simțit durere?

— Nu, na'm simțit nimic.

— Atunci ia-l pe acesta, că e mai lung, se vede că e sus de tot.

— Probai cu al doilea: deodată simții durere și incetai de a mai înfige.

— Ei, ai simțit acum?

— Da, nu știu ce este, dar mă doare.

— N'are aface, dăi odată bine, ca să iasă sânge și s'a terminat, te-ai scăpat.

— Am vrut să fac așa, cum mă povățui, ea dar mă durea grozav.

— Iată na'i curaj după cât văd! ? Iți declar, că altă scăpare nu este! Vrei să-mi dai fusul să probez eu?

— Nu, nu! o să mai probez eu: Inchisei ochii și-mi încleștai buzele, pe urmă înfipsei fusul cu putere. Un țipăt î-mi scăpă de pe buze și mă răsturnai cu trupul paralizat de durere pe canapeaua jigărită. Tremuram din tot corpul. Un val de sânge mă năpădi, încât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

umplui canapeaua. In timp mai scurt de cinci minute aveam friguri grozave.

Am stat apoi acolo toată ziua. Seara mi-a adus o birjă cu care m'am dus la locuinţa mea. Am zăcut apoi între viaţă şi moarte săptămâni dealungul, fără să pot chema vre'un medic, mă temeam să nu afle cineva fapta mea hîdoasă şi să mai ajung şi la puşcărie pentru avort. Femeea venea pe la mine în toate zilele şi mi-aducea dela prăvălie câte ceva.

Carol aflase, că sunt bolnavă şi venise pe la mine aproape în fiecare zi. Bine înţeles eu nu ştiam nimic de toată venirea lui, vorbea numai cu femeia, care-i spusese totul cum se petrecuseră cu mine.

Toate acestea numai la urmă le-am ştiut când am întrebat-o cu ce-i datorez

Mi-a răspuns rînjind : că i-s'a plătit toată osteneala. Ceva mai mult, mi-a mai dat şi mie un plic închis, care-mi era adresat. Am cunoscut numai decât scrisoarea : era a lui Carol.

Când rămăsei numai singură; desfăcui plicul, în el am găsit cinci hârtii de câte o mie de coroane şi o scrisoare, pe care am citit-o şi recitit-o de nenumărate ori plângând. Conţinutul nu-l mai spun nimănui, atât însă îţi pot spune, dragă prietene, că am sărutat cu lacrimi în ochi iscălitura lui . . .

Dela sine înţeles, că pe când m'am făcut bine am început pretinia de unde o lăsasem. Carol venea mai rar acum, dar nu-mi păsa. Îl iubeam la nebunie. Numai o grijă mă mai frământa : groaza de a mai fi însărcinată din nou şi aceasta i-o spuneam şi lui aproape la fiecare contact sexual.

Intr'o zi mi-a sosit cu poşta un pachet, era din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

localitate. Când l'am desfăcut am găsit întrânsul o serie întreagă de burlane și tuburi de gumă pentru spălat. Aceasta precauțiune din partea lui mă liniști pe deplin.

Ei! și acum cred că înțelegi pentru ce nu trebue să știe medicul adevărata cauză a suferințelor mele?...

***

I-mi ocupasem de mai multe luni postul recomandat de Carol în birourile unchiului său, când se celebră căsătoria lui. Și cum unchiul său ținea mult la mine, trebui să iau parte și eu la aceasta, căci eram considerată oarecum ca făcând parte din familie. Cu toate, că patronul meu cunoștea legăturile dintre noi, totuș mă sfătui: Știu, că va fi dureros pentru tine dar cred, că-i mai bine așa?. Căci orice rană ar fi ea sunt convins, că prin operație se vindecă mai repede. In tot cazul nu va strica să fii acolo. M'am dus și am stat până în dimineața următoare, când tinerii căsătoriți au plecat în călătorie de nuntă

Îți poți închipui, ce simțeam când înainte de plecare, ne-am sărutat cu tânăra femeie?! Mă cuget până în ziua de astăzi, cum n'a observat în ochii mei ura ce o aveam pentru ea? Când mă gândeam că peste câteva ore, ea va gusta din iubirea aceea înfiorătoare în brațele lui, din care am gustat eu în prima noapte, buimăcită de șampanie, și de clocotirea sângelui meu, Dar ea, părea atât de fericită, încât nu mai observa nimic. Se părea că toată viața ei este concentrată în persoana lui. El mi-a strâns mâna și mi-a sărutat-o cu atâta foc, încât abia mă mai putui stăpâni, era cât-pe aci să mă tradez în fața mosafirilor. Atunci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mi-a trecut prin minte o frază ce mi-o spuse el în primele zile ale cunoştinţei noastre:

— „O femeie urâtă, totdeauna e geloasă pe soţul sau amantul ei. Cele frumoase nici odată, căci nu au timp, fiind în continu preocupate de ele însăşi şi geloase pe bărbaţii altor femei. La femeia urâtă totdeauna folosesc lacrimile, la cea frumoasă nici odată!"

Nu ştiu la ce se cugetase? poate chiar de pe atunci ştiă că legăturile dintre noi nu vor fi de lungă durată şi voia să mă pregătească pentru orice eventualitate...

M'am dus acasă şi l'am plâns mult, îmi venea să înebunesc, când mă cugetam că, în acest moment strînge în braţele sale maemuţa aceea, spunându-i doar aceleaşi vorbe dulci, cu care mă făceă să-mi fearbă sângele în vine. Scrâşneam din dinţi, mă băteam cu pumnii în cap, huleam pe Dumnezeu pentru nedreptatea ce o face unora, luându-le tot ce au mai scump şi făcându-le să decadă, să-şi vândă corpul lor pentru ca să poată trăi de pe o zi pe alta, iar la urmă să devie lepădate ca un obiect de care nu te mai poţi folosi!..

Of!.. amară viaţă, pentru ce oare nu-m'a lăsat Richard să mor? Cel puţin n'ajungeam să le văd şi evenimentele acestea, să fiu martoră fericirei aceluia, care m'a adus în starea în care sunt azi!....., Şi el încă mai avea cutezanţa să mă privească în ochi şi să-mi strîngă mâna? fără remuşcări de conştiinţă?!

Au urmat apoi zile foarte grele pentru mine, deşi ştiam dinainte, că acesta va fi sfârşitul. În primele nopţi de singurătate nu putui dormi de loc. Mai târziu însă, când corpul meu cădea istovit, mă trezeam în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot momentul. De mai multe ori î-mi întindeam brațele să-l găsesc, credeam atunci, că totul nu fusese decât un vis urât. Dar. vai!... era cruda realitate.....

Dumnezeule! ce multe lucruri am arunca dela noi, dacă am fi siguri, că nimeni nu le va ridica, așa eram și eu, dacă știam dinainte, nu-l mai iertam atunci, când îl părăsisem cu intenția de a nu ne mai întâlni în viață....

Frumoasă și adevărată frază am citit undeva:

— Intre femei și bărbați nu este prietenie, numai de suferință poate fi vorba: de ură, de iubire, de prietenie nici odată! —

Intr'o seară îmi trecură prin minte vorbele femeii, care mă scăpase de gravitate „lucrul principal este, să nu ai contact numai cu un singur bărbat — zicea ea — ci cu cât se poate de mulți!... " Mă cugetai cum ar fi: dacă aș urma sfaturile ei?.. Ea îmi spunea printre alte fleacuri, că foarte ușor putem avea contact cu unul și să ne imaginăm, pe acela, pe care'l iubim.

— Avea prietenul Dumitale numai un singur sistem de mângâiere? — mă întrebase ea —

— Din contră! Poate chiar pentru aceea îl iubeam așa de mult, pentu că totdeauna găseam ceva nou în felul lui de a se apropia de mine.

— Ei, vezi?! cu atât mai bine, probează de te mângâie cu altul, întâi cugetă-te la el, pe urmă îl vei uita căci pentru un bărbat nu trebuie să ne facem prea mult sânge rău, doar sunt bărbați destui, iar o fată frumoasă cum ești dumneata, numai să vrea și toate bunătățile pământului le poate avea. O femeie, nu trebue să fie nici odată roaba unui mascul, ea însă poate să robească cât de mulți cu puțină dibăcie!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Îmi trecuseră de mai multe ori prin minte vorbele acesteia, dar la început mă scârbeam de ele, ca de o boală lipicioasă. Acum însă de vre-o câteva zile, mă cugetam serios la ele şi mă determinasem să le pun în aplicare la prima ocazie.

Erá un tip, care mă urmărea de mai multe luni la acesta mă cugetai prima oră: Era mic de statură şi avea o înfăţişare caracteristică. Faţa lui era comună şi nu trăda nimic, dar avea totdeauna în gură o ţigară prea mare pentru capul lui de copil. Dacă-l întâlneam de trei ori pe zi, totdeauna purta un alt costum şi totuşi eleganţa lui, nu avea nimic cu manierele unui bărba de societate. Era unul dintre bărbaţii care au mai mult in burtă de cât în cap. Şi pe acesta îl ochisem pentru scopul meu.

Într'o zi aflai că nu era de cât un simplu mecanic, strîmbai din buze oarecum cu scârbă, dar nu-mi eşi din cap.

Pentru ce n'aş face-o? — mă gândii eu — căci nu urmăresc interese, ci doar o aventură, o pasiune pe care o voiu plăti scump mai târziu — Astăzi însă vreu să fac ceeace inima-mi dictează şi cu un altul, care m'ar plăti, nu mi-aş putea satisface poftele aşa cum doresc eu. Dealtfel, nouă femeilor. ne place totdeauna să desbrăcăm aventura de toată frumseţea ei, prin felul cum o tot amânăm de pe o zi pe alta, iar când o posedăm nu mai are nici un farmec, nici pentru noi şi nici pentru acela ce ne-a căzut în ghiare.

În seara zilei următoare, erau orele şapte când eşii dela birou şi primul om cu care mă întâlnii a fost el. Când trecui prin faţa lui, îşi ridică pălăria şi mă privi orecum rugător. Nu răspunsei, dar îi zâmbii şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atâta era deajuns pentru ca să capete curaj. Asta am făcut-o, mi-o spuneam eu într'una mergând spre casă. Noi femeile găsim totdeauna cusur bărbaților și ne silim să-i îndreptăm, apoi când ei ne sunt pe plac, nu ne mai uităm la ei

Proectul meu era făcut deja și el căzuse chiar la timp. Știam că mă urmărește, îi auzeam pașii îndesați, cu care alerga să nu-mi piardă urma.

Când ajunsei în apropierea casei în care locuiam, mă pomenii cu el lângă mine. Mă ajunsese și mă privea buimăcit, neștiind ce să-mi spună ?

= Prost trebue să fie cineva, ca să facă asemenea prostii — mă cugetai eu, privindu-l aproape cu dispreț — Totuși ! dacă am ajuns până aci! trebue să-i aud cel puțin vocea, ca să am deziluzia complectă. Mă întorsei apoi spre el și cu vocea cea mai naturală din lume îl întrebai :

— Locuiți și Dumneavoastră în partea aceasta ? In cazul acesta suntem vecini !

— Nu, nu locuesc aci — sughiță el schimbând dreptul, ca să păsească deodată cu mine — Voiam doar să vă cunosc și să....

— Aveți poate vreo însărcinare din partea cuiva ? — îl întrebai eu cu răutate. Ultimele cuvinte i-le trîntii de sus, pentru ca să-l înjosesc. Sângele începe să-ți clocotească când vezi un bărbat atât de becisnic, să nu fie în stare să rostească două cuvinte în fața unei femei !....

— Aș vrea să Vă spun ceva — începu el de par'că n'ar fi auzit vorbele mele înțepătoare. Dar pentru ca să Vă pot arăta tot ce am pe inimă, mi-ar trebui o viață întreagă și nici atunci nu cred că V'aș

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

putea destăinui totul, căci secretele inimei, sunt mai misterioase de cât ale morții.

Vorbea atât de serios, încât uitasem proectul meu de mai nainte.

— Credeți că e absolut necesar să-mi vorbiți?

— Cu riscul să mor pe urmă!

— Poftiți Vă rog în lăuntru.

Dupăce întrarăm în casă, îl poftii să stea lângă mine, declarîndu-mă gata de al asculta:

— Nu știu — începu el — ați observat dumneavoastră ori nu, că de un timp încoace Vă urmăresc tot pasul și toate mișcările, dar fără speranța de a Vă putea vorbi vreo dată? Erați totdeauna atât de rece și aveați privirea atât de severă, încât credeam imposibilă o apropriere și totuși continuam, și mă simțeam fericit că puteam călca pe urmele dumneavoastră.

— Dar acum ești fericit?

— Din contră! azi sunt mai nenorocit ca oricând.

— Pentru ce?

— Presimt, că speranțele mele nu se vor realiza nici odată.

— Nu înțeleg, ce vrei să spui cu asta?

Pentru că te iubesc atât de mult, încât aș fi în stare să fac cele mai mari lucruri, dacă te-ai învoi să-mi devii soție!

— So-o-o-ția dumitale?!

Hm!.. Așa dar, dumneta ai venit aci cu intenții serioase? Și nu urmărea-i altceva cum te credeam eu?

— Nu știu la ce te cugeți și ce credeai despre mine — rosti el atunci sărind de pe scaun și înțepenindu-se pe picioare, dar ceeace am spus susțin și o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

repet în fața lumii întregi. Da! te iubesc la nebunie și fără de tine nu pot trăi!....

— Dacă este adevărat ceeace spui Dumneata, nu pot decât să te compătimesc. Eu nu iubesc pe nimeni, nici chiar pe mine! Crede-mă, că sunt sânceră când spun asta.

— Nu-ți pretind așa ceva. Nu-ți pretind iubire, decât doar puțină îndulgență. Permite-mi să te iubesc eu și-ți voiu așterne la picioare toate corpurile cerești;

Pe când spunea acestea, fața lui se schimbase și eu îl priveam cu buzele încleștate temându-mă să nu mă înduioșeze izbucnirea lui. Și pentru ca să nu-mi observe slăbiciunea, îl întrebai cu aer împertinent, dacă nu cumva erà artist?

El mă privi cu fruntea încrețită, apoi răspunse: Nu domnișoară, nu sunr comodiant, ci un biet mecanic specialist, câștig destul de bine, ca să pot da unei femei frumoase toată comoditatea, ce o poate pretinde. Din aceste cuvinte te poți convinge că nu sunt acela, ce mă crezi și că tot ce vorbesc, ese din suflel, din dragostea mare ce o am pentru tine. Nu-mi pasă poți să mă disprețuești, să-ți bați joc de mine, căci eu sunt fericit și dau laudă lui Dumnezeu pentru darul ce mi L'a înspirat, ca să te iubesc pe tine, să trăesc într'un oraș cu tine, să respir acelaș aier, să admir aceleași lucruri, să fiu înconjurat de aceiași atmosferă. Toate aceste lucruri și atâtea altele!.. mă fac atât de fericit, încât sunt în stare să înfrunt ori și ce pe lume! Acum când știi totul, poți să mă alungi, să-ți descarci toată ura inimei tale asupra mea, ca asupra unui câine rîios, căci toate mă vor face fericit. ...

— Domnule! făceai mai bine, dacă-mi spuneai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

categoric, ce voești? Să nu-mi vii cu lucruri, pe cari nici dumneata nu le crezi. Dar te iert din deprindere, căci vă cunosc bine, toți veniți cu acest argurment, toți vreți să ne luați în căsătorie, până când vă ajungeți scopul.....

Puteai să-mi spui fără jenă ce voești, voești să mă ai? Dealtcum căsătoria e totatât de demoralizatoare, ca și fumatul, dar e mai costisitoare.

— Cu ce să-ți demonstrez certitudinea mea și că eu nu m'am apropiat de dumneata cu altă intenție, decât aceea, care am spus-o ?!

— Dragul meu domn dacă într'adevăr ai venit cu intenții serioase, am și terminat. O fată dintre cele ca mine trebue iubită mai puțin, sau cunoscută mai bine; simțurile noastre sunt tocite, inimile impietrite. In definitiv suntem ceeace ați făcut voi bărbații din noi.

Cred, că acum m'ai înțeles? Putem pleca! Poți să mă conduci, dacă n'ai ceva mai bun de făcut.

— Când e vorba de voința dumneatale, cu toate, că mi-ai prăbușit toate speranțele, totuși îți stau la dispoziție și ași fi gata să mă cobor până la fundul iadului, ca să-ți fac un serviciu.

Plecarăm apoi împreună, mergând unul lângă altul nu scoteam nici un cuvânt, se părea, că pentru a nu tulbura liniștea nopții. Când ajunserăm la poarta casei, în care eram abonată la masă, el mă privi tăcut mai multe minute, nu știam la repezeală ce să fac. Mă durea inima privindu-l, căci presimțeam că iubirea lui pentru mine este mare și că nu-mi spusese decât adevărul, dar nu puteam să-i înspir puțină nădejde, nu mă credeam în stare de a-mi petrece viața alături de un asemenea om, și când mai pui că, nu era de cât un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simplu meseriaș? I-i întinse i mâna, spunându-i să mă viziteze din când în când, căci doar prieteni putem să fim și pe mai departe. Te vei obișnui și dumneata cu ideea aceasta — îi filozofai eu — și poate că odată îmi vei fi recunoscător, dacă într'adevăr mă iubești!

— Te mai îndoești și acum de iubirea mea?

— Nu, nu mă îndoesc, dar înaintea mea tot bărbat rămâi și tot prin aceea spată țesut, ca ceialalți de categoria dumneatale.

— Foarte bine domnișoară!

Nu te-am putut convinge cu vorba, dar te vor convinge faptele mele. Ți-ai bătut joc de dragostea mea și vei vedea de ce este în stare un bărbat, când el iubește din inimă? Un bărbat, pe care dumneata îl numești brută fără suflet, cred însă că atunci va fi prea târziu?...

Când rămăsei singură, mă uitai oarecum cu duioșie pe urma acelui ce dispărea prin noapte. Făcusem de sigur și de data asta o mare prostie, ca atâtea altele în viața mea. Dar ce era să fac? Eu urmăream un scop, el altul... Asupra ultimelor lui cuvinte nu m'am cugetat decât mai târziu, dar am trecut repede peste ele, fără să le dau prea multă importanță.

Când m'am reîntors dela masă, mergeam încet, cugetându-mă la trecut și la ceeace avea să se aleagă de mine. Toată copilăria mea îmi trecu pe dinainte, ca o pasăre măiastră, fluturîndu-și aripele strălucitoare printre ramuri înflorite. Apoi scăpătarea „Icoană hâdoasă". O bufniță bătrînă, cu aripele blegite, târîndu-se prin scorburile găunoase și așteptând hămesită să-i cadă hoitul la îndemână.

Bulevardul gemea de lume, și eu nu vedeam ni-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mic din cele se se petreceau împrejurul meu. Prin aglomerație, mă izbii de un bărbat cât un munte.

— Pardon dudue, îmi zise el, ridicându-și mâna la pălărie și voi să plece.

Eu îmi ridicai ochii la el și mă înroșii. Nu-mi pot explica nici până astăzi, ce s'a petrecut atunci în sufletul meu? Și cum eu rămăsei cu ochii holbați la el, mă întreabă din nou:

— V'am lovit domnișoară? scuzați-mă căci era fără voia mea. Și pentru ca să-mi repar această greșeală, Vă rog permite-ți-mi să Vă conduc acasă.

Nu știu, nu-mi mai amintesc de restul convorbirei ce a decurs între noi pe urmă? și că am aprobat ori nu? — Probabil că da!....

Când am ajuns apoi la poarta mea, fără să mai întrebe ceva a întrat și el cu mine. Știa omul ce face!.., era sigur de efectul privirei ce mi-o asvârlise în treacăt. Surpriza mea, fusese drept un răspuns pentru el, sau un gest de aprobare. Căzusem, ca o biată turturică în ghiarele vulturului ..

În dimineața următoare, cum era Duminecă, am dormit aproape până la amiazi. Eram foarte obosită și totuși mândră de mine, căci îmi găsisem omul mai repede de cât mi-aș fi putut închipui. Fusesem a lui fără să-i știu măcar numele, fără să știu cine este, de unde vine și unde merge?! Las că era mai bine așa, cel puțin nu trebuia să roșesc în fața nimănui!

Pentru săptămâna următoare, patronul meu proectase o călătorie, avea ceva afaceri la Sibiu: Anunțase deja firmele cu care era în legătură, când o răceală straşnică îl făcu să stea în pat mai multe zile. Medicul îl

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oprise de a face vre-o mișcare afară din casă, afacerile însă nu sufereau întârziere, cu atât mai mult că acolo era așteptat. Mă chemă atunci la el și mă însărcină pe mine cu plecarea, dându-mi toate instrucțiunile ce era să le urmez și cu cine aveam de a mă pune în legătură, pentru ca să pot rezolvi ce era de rezolvit.

A doua zi plecai, pe la cinci dimineața eram în gară cu geanta doldora de dosare și extrase de contcurent ale diferitelor firme.

În compartimentul de clasa doua, în care mă urcai eu, nu mai era de cât un singur călător și acela sforăia întins pe canapeaua cenușie cât era de lung. Nu puteam distinge cum era tânăr sau bătrîn, căci lumina ce pătrundea prin geamuri, dela felinarele de pe peron, era prea slabă și vagoanele luminate ca vai de lume!....

Când îmi așezai lucrurile pe poliță, făcui din adins să-mi cază umbrela din mână pe dușumeaua cupeului. Străinul se trezi speriat, bolborosi ceva și se întoarse pe ceealaltă parte. Își frecă ochii cu dosul palmelor și dormi mai departe. Prezența mea, par'că nu-l incomoda de loc.

Mă șimții cumva jignită, văzând purtarea lui indiferentă față de mine, dar mă consolai repede, cugetându-mă că, era noapte și poate nu m'a văzut?

Eram pe la Vadul-Crișului, când a început să se lumineze de ziuă și tovarășul meu de călătorie dormea încă, să-i tragi cu tunul la ureche! Acum puteam distinge lucrurile dinprejurul meu și începui să-l examinez din colțul în care mă retrăsesem. Îl desbrăca-i în gândul meu și-i sorbeam cu ochii mărițí toate încheeturile. Era tânăr, asta am constatat-o chiar dela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

primul moment, cu toate că era întors cu faţa la perete! Corpul lui era bine făcut; avea pulpe vânjoase, cari par'că se încordau la toată respiraţia, chiar şi prin somn. Avea talia subţire ca o fată mare, capul frumos, părul castaniu şi strălucitor. La toate aceste frumseţi văzute de mine, îmi închipuiam o faţă de erou; cu trăsături marcante cu gene lungi şi sprincene înbinate, cum erau acelea al idealului meu de altă dată!...

Mă gândeam atunci la multe, mă gândeam că, pentru ce ne-a lăsat Dumnezeu pe noi femeile atât de becisnice ca să nu avem curajul de ai spune aceluia ce ne iese în cale: Ascultă, mă nătărăule! eu te iubesc şi vreau să-ţi aparţin, deşi numai un moment. Ia-mă şi sastisfă-ţi poftele, dacă mai ai încă?!...

In timpul acela intrarăm în gara Ciucea, unde trenul stătea cincisprezece minute. Străinul sări speriat de unde fusese tolănit. Se uită în toate părţile, pe urmă la mine oarecum întrebător? dar eu mă făcui că nu-l observ. Se deşteptase în mine demnitatea de fată mare, cu toate că, nu trecuse de cât câteva minute de când îmi curgeau balele uitându-mă la el, totuşi mi-ar fi plăcut acum să apar în faţa lui ca uşă de Biserică... căci vezi prietene! Aşa este lumea păcătoasă şi plină de ambiţii şi aşa are să rămână, nici dracu nu o o va schimba cu ale lui mijloace!...

Când văzu că nu i-se satisface dorinţa, se coborî din tren şi se îndreptă înspre baraca de scânduri, batjocorită cu titlul de bufet, prin ale cărei ferestre, se vedeau aşezate câteva chiftele ruşinoase şi alte fripturi uscate ca pingelele de bocanci jerpeliţi. După ce examină şi el cu alţi călători, săracele alimente se inapoie cu buzele drîmboiete. Asortimentul nu fusese îndestu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

litor pentru el. Reîntors, aprinse o țigară și se plimbă de câteva ori pe coridor, trînti țigara de jumătate și sfârși prin a se prezinta:

— Afurisit bufet — începu el vorba — după ce își spuse numele. Autoritățile ar face un lucru bun, stârpind odată și pentru totdeauna meghernițele acestea de prin gări, ca să nu se infecteze lumea cu toate porcăriile bune de aruncat în groapa cu var.

— Da, dar vezi bine că, sunt călători de toate categoriile! și nu toți își pot permite luxul de a dejuna în vagon restaurant, cum vei face dumneata de sigur! La unii le pare bine, dacă găsesc pe undeva pe la gări o bucată de pâine neagră, chiar să fie coaptă de mai multe zile, o cumpără totuși, ca să-și astâmpere foamea cu ea. Și ce e mai prost, e că de aceștia sunt mai mulți și autoritățile o știu asta!...

Vorbind cu el, îmi pierise ambiția, devenisem ceeace eram în realitate. Ce-mi păsa mie atunci? eram numai doi în tot vagonul, ne cunoscusem în treacăt, nu mă știia cine sunt, eu pe el la fel! Pentru ce atunci nu m'aș folosi de rara ocazie? de ce n'aș putea să fiu și a acestuia? când îl găsesc destul de simpatic, ba chiar frumos dacă-l privesc mai bine. Cu unul mai mult sau mai puțin tot acolo sunt! Ce am pierdut nu o să mai găsesc, zidurile castității mele s'a dărîmat de mult și eu zbor veselă din creangă în creangă, ca o pasăre neastâmpărată. Dumnezeu a vrut așa, nu mă revolt!

Prietenia se încheie apoi foarte repede între noi și când trenul porni din gara Cluj, tovarășul meu de drum mă invită să iau masa împreună cu el în vagonul restaurant, aprobai, fără să aștept să mi se spună de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

două ori. Peste câteva minute stăteam faţă în faţă la o masă frumos aranjată pentru două persoane. Când chelnerul ne servi cafeaua, ştiam cu cine am de-a face, ştiam, că prietenul meu era din Satu-Mare, că era advocat, că se numea Iuliu şi că mergea la Bucureşti. Dar chestia pentru care călătorea nu era importantă, putea să o rezolve chiar şi cu săptămâni în urmă.

Prin urmare, putea pierde o zi sau două în tovărăşia mea. — Trebuia de mult să mă duc la Sibiu — îmi zise el, dar nu prea am avut ocazie, acum însă când ne-am cunoscut şi drumul dumneatale duce acolo, dece nu m'aş folosi de rara şi neaşteptata ocazie, de-a petrece două sau trei zile în societatea unei fiinţe frumoase cum eşti dumneata, fireşte dacă-ţi convine? Şi totodată fac destul unei obligaţiuni, ce aveam s'o fac de nu cu ocazia aceasta, cu alta.

Înnoptase deabinelea când am intrat în gara Copşa-Mică, unde a trebuit să aşteptăm aproape două ceasuri până când să plece trenul de Sibiu. In timpul acela, ne plimbarăm încoace şi încolo, strânşi lipiţi unul de altul, făcând impresia unor noui căsătoriţi. Mă cugetam atunci, nu fără strop de ură că, aşa se va plimba şi Carol, pe undeva, pe malul mării, braţ la braţ cu stârpitura aceea, păpuşă de bazar, care-mi luase locul în inima lui, dacă într'adevăr mă iubise vre-odată?!

Tot gândindu-mă la el, simţeam braţul lui Iuliu, strîngându-mi mijlocul, când ajungeam în vreun colţ mai puţin luminat al peronului, atunci îmi reveneam şi simţeam par'că o satisfacţie în sufletul meu, un fel de răzbunare îmi rodea inima, simţeam un dor sălbatec de a mă arunca la picioarele primului venit, pentru a-i cerşi dragostea de care fusesem despuiată. Nu voiam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să știu nimic, din ce va fi mâine, știam că toate acestea merg în detrimentul meu și că trupul și simțurile mele se tocesc, dar plăcerea era mai presus de toate! Mă rostogoleam tot mai jos pe panta moralei, simțeam că nu mai e mult până la fundul prăpastiei, de unde nu mai este altă scăpare, decât moartea sub strașina unui gard, ca un câine fără stăpân, apoi o groapă fără semn de cruce, la marginea unui cimitir izolat. De altcum; e și ceva logic într'asta. Femeia care în viață a fost a tuturor, după moarte, să nu fie a nimănui!...

Te miră vorbele mele nu-i așa? Cu toate astea, nu-ți spun decât ceeace simt. Cine crede despre noi că suntem rele și n'avem suflet, e mai rău ca noi de o mie de ori! Suntem ceace a făcut viața din noi.

Călătoria noastră împreună, a fost apoi o adevărată călătorie de nuntă. Ajunși la Sibiu, am tras la cel mai elegant hotel. Norocul m'a favorizat, căci băiatul nu cunoștea încă viața..., așa că mi-a fost ușor să apar în ochii lui cu tôtul altcum de cum eram...

In ziua următoare ne-am pus amândoi pe treabă și încă 'nainte de orele două terminasem totul cu succes. Patronul meu îmi spunsese la plecare, să mă adresez la un advocat, dacă voi vedea că, altcum nu merge rezolvirea polițelor și confruntarea extraselor de cont curent. Imi și dăduse adresa unuia pe care-l cunoștea personal și la care-i făcuse și el cândva servicii. Bun înțeles, de intervenția acestuia, n'am avut nevoe. Inainte de plecare, îmi mai spusese pe lângă altele că, pentru a putea duce totul la bun sfârșit; va trebui să stau la Sibiu, patru sau cinci zile, ba la nevoe, chiar și mai mult! Iuliu știa asta, căci îi spusesem seara totul:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şti ce? — îmi zise el — după câteva momente de tăcere, Vrei să mă însoţeşti la Bucureşti?.. Şi cum eu nu răspunsei, continuă tot el:

Avem cea mai strălucită ocazie. Patru zile, termin şi eu la Bucureşti şi în acest timp vom trăi cele mai fericite ore din viaţa noastră! Adevărată săptămână de miere! — Intr'adevăr, pentru el era de miere, dar pentru mine ..?

Am primit propunerea lui cu inima tresăltând de bucurie. Imi convenea şi mie aventura, căci era într'adevăr o rară ocazie. Să călătoreşti cu oameni ne cunoscuţi, să stai câteva zile într'un oraş mare unde nu te cunoaşte nimeni, să hoinăreşti ore întregi la braţul unui bărbat, tânăr şi frumos cum era Iuliu, pe urmă nopţile la hotel. O! era o adevărată pleaşcă pentru mine. Cel puţin în timpul acela aveam să fiu considerată de lume, ca o femeie vrednică de stimă!

Mai aveam încă pe timpul acela momente, când mă credeam destul de bună pentru ca să-mi pot trăi viaţa ce o mai am de trăit, în linişte şi în întreaga ei frumuseţe, alături de o persoană care mi-ar arăta puţină dragoste, dar totdeauna aceste fantezii erau prăbuşite de trecut şi pătate de murdăriile lui.

Seara pe la orele zece, am luat trenul de Sibiu, care avea legătură cu acceleratul la Copşa. Am călătorit în clasa I-a, am sosit la Bucureşti a doua zi înainte de prînz, am tras la hotel „Astoria" unde era să avem neplăceri la înscriere, căci Iuliu mă da drept soţia sa, dar cu acte nu putea dovedi Pe urmă, tot s'a aranjat chestia. Ce nu se poate aranja la Bucureşti, mai cu seamă pe timpul acela?... Portarul morocănos la înce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

put, ar fi fost în stare să ne procure chiar și acte de căsătorie la urmă, dar până acolo n'am ajuns...

După masă, cum aproape în toate ministerele, erau suspendate orele de oficiu, prietenul meu, a rezolvit câteva chestiuni pe la firmele particulare cu care avea legătură, pe urmă tot timpul și-l-a petrecut lângă mine. Seara, ca ficare creștin și bun român, ne-am ținut și noi de datorie, să mergem la Teatrul-Național, cu toate că eu aș fi preferat unul de varietăți. Iuliu însă mi-a vorbit atât de frumos, încât am acceptat. — Mâine seară mergem unde vrei tu — adăugă el vesel.

După teatru am intrat la Capșa. Ni s'au servit cele mai bune prăjituri, pe cari le-am gustat în viața mea. Numai pentru aceastea, s'ar merita să meargă omul săptămânal la București, Apoi a urmat noaptea: O noapte de beție amoroasă, din care nu mai gustasem până atunci cu toată viața mea ușoară. Aci mă simțeam cumva la largul meu, împrejurarea că eram departe de casă și cu un tânăr atât de frumos, pe care nu-l voiu mai vedea cât voi trăi, apoi camera de hotel, toate acestea mă înnebuneau mă făceau să-mi vărs tot sufletul și toate simțurile mele în sărutările și în strângerile lui voluptoase. N'am dormit înainte de a întra ziua pe ferești. Când m'am trezit era aproape de amiazi. Eram singură în pat. Dar pe noptieră găsii un bilețel pentru mine, îl rupsei și cetii următoarele:

— Să nu te superi, puiule, că nu te-am sculat la plecare, dar era așa de dimineață și dormeai atât de dulce, încât era peste putința mea să te deștept...

Mă grăbesc să aranjez ce pot, ca să sbor lângă tine cât se poate de repede. Mii de sărutări. Juliu.

Râdeam în pat ca o ștrengăriță sburdalnică. Iu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

birea acestui tânăr, era o mare mângâiere pentru mine, simţeam par. că o satisfacţie alături de el, şi dinr'o dată se iscă în lăuntrul meu un dor de a trăi viaţa cu un asemenea bărbat. Dar meditaţia mea fu întreruptă de o ciocănitură in uşă. Era camerista, care îmi aducea un buchet de flori.

— De unde sunt? — o intrebai eu —

— Dela hala de flori „Camelia", le-a adus o florăreasă.

— Florăreasa a venit singură şi mă căuta pe mine?

— Căuta pe Doamna dela camera 17.

— Bine, pune-le te rog pe masă şi poţi să pleci. N'am nevoie de nimic.

Când rămăsei singură: sării repede din pat începui să cercetez buchetul, căutam vre'o dedicaţie, rupsei hârtia, in care erau invelite, dar nu găsii nimic. Tocmai voiam să le pun în apă, când observai, că pe unde era legat mănunchiul sub panglica de mătasă mai era învelit cu o hârtie, rupsei panglica şi într'adevăr găsii ceva scris cu creionul:

— Incă azi vreau să-ţi vorbesc, dă-mi ocazia.

Clientul cu monoclu dela Capşa.

Mă cugetai puţin... Da îmi adusei aminte de un domn foarte elegant, care purta monoclu şi stătea singur la o masă din apropriere. Mi-se păru atunci, că mă fixează, dar nu i-am dat atenţie. Mă gândii cum şi unde vrea să-mi vorbească, şi de unde îmi ştie adresa?!...

Intretimp veni şi Iuliu; voios ca un copil: i-am luat capul între palme şi l'am sărutat pe frunte. Mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

târziu m'am îmbrăcat pentru a merge la masă. In timpul prânzului mi-a spus, că: dacă îmi face plăcere, mă va conduce azi pela Carul cu bere, la Leul și cârnațul și altele o sumedenie de astfel de numiri scrântite. In fine vom dejuna undeva departe, departe, în fundul unei mahalale izolată de lume. Te învoești?

Bun înțeles, că m'am învoit, căci dorul meu era să cunosc Bucureștii, nu numai centrul, ci și suburbiile. Voiam să văd ceva din viață; doar omenirea și-a găsit rostul, umblând pe cărări necunoscute, dece nu s'ar putea să-l găsesc și eu al meu?

Pe la orele trei eram pe drum departe de centrul orașului, travesam străzile înguste și întortochiate cu casele vechi și dărăpănate, la ale căror streșini ajungeai cu mâna Hrăneam și mai hrănesc încă și astăzi un cult pentru oamenii, cari trăesc în mizerie. — Pe semne pentru că avusesem și eu parte de ea? — Totdeauna, când văd fețele acelea suferinde, mi se umple inima de o melancolie, de un simț necunoscut. Aș fi în stare să le dau și hainele, de pe mine, sau să fac ori și ce pentru ei, știind, că nu sunt chiar ei vinovați, ci mulți dintre ei ar merita o altă viață, mai omenească.

Nu-mi amintesc precis cât vom fi hoinărit așa, dar nu mă mai țineau picioarele. Norocul meu a fost, că tocmai când eram, mai obosită și mai sleită de puteri, atunci apăru dintr'o stradă laterală o birjă trasă de-o mârțoagă de cal, ale cărei coaste le puteai număra dela o svârlitură. Iuliu îi făcu semn să stea, apoi după ce-i spuse ceva birjarului ne urcarăm. Peste câteva minute eram la șosea:

Aci se desfășura o învălmășeală ca la turnul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Babilonului: Persoane dela cele mai înalte păturí ale societăţii, până la ultimul pungaş de buzunare. Auzeai strigăte, chiote de femei vărsite şi spicluite; golani obraznici, propteau arbori şi stâlpi de conducte electrice de pe ambele părţi ale şoselei. Toate acestea erau noui pentru mine. Nici nu visasem şi nici nu mi-aş fi putut închipui aşa ceva: O lume atât de luxoasă şi atât de neluxoasă... să poată trăi într'o armonie atât de complectă?...

La reintoarcere, am întrat într'o plăcintărie specială, unde Iuliu, a comandat două litre de plăcintă. Am bufnit de ris când l'am auzit. Credeam că, totul nu-i de cât o glumă, cu care voia să scape de chelnerii ce ne asaltau din toate părţile cu întrebările lor cam zgomotoase? Iar când am văzut că, comanda lui fusese luată în serios, m'am uitat la el întrebător şi oarecum nedumerită:

— Cum dragul meu? dar oamenii aceştia sunt nebuni, să-ţi măsoare plăcinta cu litra?

— Nu, vai de mine! da de unde... Aşa-i vorba dragă, aşa spun ei. Pe urmă mi-a explicat problema cu litra şi cu plăcinta...

Abea ne aşezasem la masă, când un domn elegat îşi făcu apariţia: Era bărbatul cu monoclu dela Capsa, care-mi trimisese florile la hotel. Numai atunci îmi dădui seama ce făcusem: El putea foarte uşor considera primirea florilor, drept un gest de învoire. Mă cutremurai de frică, să nu vină direct la masa noastră, căci o păţeam!..

Norocul însă mă favorizâ, căci chiar în acela moment se ridică şi Iuliu dela masă şi se îndreptă înspre bufet, de unde avea să comande ceva. Cum nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ştiam nici unul, nici eu şi nici el, cum se numesc bucatele, trebui să le arate cu degetul pe cele dorite.

In timpul acela, străinul se apropie de masa la care eram singură şi mă întrebă, pe vocea cea mai naturală din lume:

— Spune-mi repede, când şi unde te pot găsi singură? şi adăugă: te previu însă să nu mă tragi pe sfoară!...

Mi-ar fi plăcut atunci să-i svârlu ticălosului, farfuria în faţă cu tot ce era pe ea, dar n'am făcut-o, pentru că mă gândeam la scandalul ce ar urma şi la buchetul de flori pe care-l primisem dimineaţa dela acest nătărău! Îi trîntii repede răspunsul, fără să mă gândesc la ceeace spun: Mâine între orele zece şi unsprezece la hotel. Spusesem acestea, numai să mă văd scăpată, căci Juliu se întorcea deja dela bufet cu lista de bucate în mână şi mi-ar fi fost foarte neplăcut, să mă găsească convenţionând cu un altul, când el mă credea divinitatea întrupată. Sărmanul băiat!...

Voii să mă arăt veselă şi să-mi ascund emoţiunea când el se aşează dinoou la masă, dar nu mă putui preface atât de bine ca el să nu observe schimbarea bruscă ce se petrecuse înlăuntrul meu, într'un timp atât de scurt.

Ţi-s'a făcut rău micule? — mă întrebă el aşezându-se la masă. Eşti atât de palidă!

— Nu, vai de mine! mă simt foarte bine-rostii eu, dar simţeam că buzele-mi tremurau şi străniul mă mai privea încă dela întrare. M'am gândit, dar numai un moment să spun lui Juliu totul şi să-l rog să părăsim Bucureştii numai de cât, dar n'avui putere s'o fac. Până în ziua următoare mă puteam cugeta la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceeace era de făcut şi mă gândii că voiu găsi eu vreun mijloc ca să mă descurc snigură. Doream din tot sufletul meu, ca Juliu, să aibă cele mai curate amintiri dela mine.Il uram pe imbecilul acela cu toată ura câtă poate tâşni din măruntaele unei femei, dar la noi, dela ură până la dragoste, nu e decât un pas. Noi femeile, ducem ura până la dragoste şi dragostea până la ură. Dacă un bărbat vrea să posede o femeie, n'are decât să fie brutal, iar dacă vrea să fie urît de ea, să-i îndruge bufonării de dragoate că şi-a ajuns scopul. O! inima de femeie este o carte mai grea de cetit de cât thora, sau coranul!

In dimineaţa următoare, abea plecase prietenul meu, când mă trezii cu străinul la uşă. Era cu faţa schimonosită după o noapte de chef. Intrase în camera mea ca într'o cuşcă de stabiliment dela mahala. Nici măcar nu-şi luase osteneala să bată la uşă. Iar acum să desbrăca privindu-mă hămesit, ca feara sălbatică când îşi pândeşte prada.

In momentul următor, luase locul lui Juliu, care alerga — bietul băiat — să-şi termine lucrurile şi să vină cât mai repede lângă mine.

Cred că e de prisos să-ţi mai spun ce s'a petrecut pe urmă?... Venise dimineaţa, şi erau douăsprezece când a plecat. Îşi luase rodul muncii sale de jumătate de zi şi o părticică din viaţa şi sănătatea mea. O părticică din viaţa şi sănătatea unei fete necunoscută de el până ieri.

Când a plecat, dela uşe s'a mai uitat odată lung la mine şi par'că ar fi voit să spună: Ai văzut? aşa se tratează cu femeile de tagma ta. Pe urmă a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

M'am sculat și eu pe urmă și împleticindu mă m'am dus să deschid fereastra, căci mă înăduşam. In urma străinului rămăsese un puternic miros necunoscut de mine până atunci și care ar fi putut foarte ușor trada prezența lui acolo.

Nu trecu chiar mult până când veni și Juliu și ca de obiceiu, se repezi la mine, mă luă în brațe și-mi acoperi fața de sărutări. Se părea că nu mai vede și nu mai aude. Nu-mi vedea fața lividă, ochii înroșiți de lacrimi. Nu-mi auzea inima bătând ca o limbă de clopot în surdină. Era prea tânăr ca să observe toate schimbările și prea nevinovat să cunoască toate josniciile de care este în stare o femeie.

— Ce este asta? — întrebă el deodată ascuțindu-și mirosul — De unde vine acest miros de iod? A fost cineva pe aci în lipsa mea?

— Da de unde. Mi-ai scos cuvântul din gură dragul meu, căci tocmai voiam eu să te întreb, ce ai căutat pe la spital, sau unde ți-ai pus haina de s'a umplut cu acest nesuferit miros?. .

— Dar n'am fost la nici un spital dragă, ce-ți trece prin minte? și nici haina n'am desbrăcat-o toată ziua.

— În fine puțin îmi pasă. Principalul e că acum ești lângă mine! Dealtcum, eu nu mai simt nimic, tu mai simți ceva?

— Nu micule, când sunt in apropierea ta, nu ma simi decât mirosul părului tău parfumat și flacăra care țâșnește din ochii tăi strălucitori Nu mai văd nimic de cât frumseța ta. Lângă tine dispare și se topește toată ființa mea. Când tu ești aproape de mine, instinctul mă face atât de puternic încât aș fi în stare să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Biblioteca Universitară Regele Ferdinand I din Cluj ROMÂNIA

lupt contra întregei omeniri. Un cuvânt din gura ta m'ar face să lupt până şi împotriva infernului.

Dar să le lăsăm acestea şi să mergem la masă, căci eu nu mai pot de foame! şi cred că nici tu n'ai luat nimica de aseară?

Pe când coboram apoi treptele braţ la braţ, îmi spuse, că nu mai are decât o singură chestiune de rezolvit şi dacă totul va merge bine, încă în aceea zi termină. Incolo dacă n'ai nimica de obiecţionat, putem pleca chiar mâine — adaugă el —.

In drum spre casă, am să-ţi spun apoi ceva. Am să-ţi propun un lucru, la care mă cuget de mai multe zile.

— Te previu dragul meu, ca să nu-mi vii cu propuneri de căsătorie, căci în cazul acesta s'ar întrerupe toate legăturile dintre noi. Nu-mă întreba pentru ce, căci tot nu ţi-aş putea spune cauza. Mulţumeşte te cu cât îţi pot oferi, fii băiat bun şi discret, vizitează-mă când vei avea prilejul, căci Carmen îţi va aparţine ori când!

Vorbeam atunci despre lucruri care n'o să mă prindă niciodată! şi de care numai pe urmă mi-am dat seama....

— Bine! dacă tu nu vrei, n'am s'o fac. Deocamdată mă voiu conforma. Spune-mi numai cum trebue să mă port ca să nu-ţi displac?

— Să fii băiat bun şi discret — cum ţi-am mai spus — doar atâta e tot ce-ţi cer.

— Nimic mai mult!

După masă, când a plecat el, m'am dus şi eu la plimbare, adecă el aşa credea că de plimbat îmi arde. Era însă cu totul altceva? Când rămăsei singură, tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cui repede prin câteva strade laterale holbându-mi ochii pe la toate inscripțiile de pe pereți. Căutam un medic de boli venerice, care să-mi redea liniștea de mai 'naainte convingându-mă că n'am încassat nimic dela străinul cu miros de iod... Noroc că am fost precaută! căci altfel o pățeam... Doar atât îmi mai lipsea

Seara am cinat de vreme și ne-am retras imediat, căci la patru trebuia să fim la tren. Voiam și unul și altul sa fim cât mai mult împreună în ultima noapte ce mai aveam de a o petrece aci. Am petrecut-o... și cred că pentru aceea s'a meritat să trăiesc!...

Dimineața, când trenul plecă din Gara de Nord, tot ceasul trecut însemna apropierea despărțirei noastre și ridica bariera dintre mine și amantul de câteva zile. Când am ajuns la Brașov eram mai puțin amabilă cu el, după ce am trecut Clujul, unde s'au mai urcat și câțiva cunoscuți, abea dacă mai luam cunoștință de prezența lui. Știam că purtarea mea este urîtă și că el sufere în urma acestei schimbări, dar trebuia să mă port așa căci îl iubeam și nu voiam să-l nenorocesc...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul VII.

Bolta cerului era cenuşie, zăpada creştea mereu. Trecuse de mult miezul nopţii şi Petrogradul dormea sub pătura albă de hermină, care se ridicase pe unele locuri, la grosimea de aproape un metru.

Pe Bulevardul Orlof — într'unul din cele mai liniştite cartiere ale oraşului — două umbre omeneşti îşi târau picioarele greoaie prin pătura groasă de zăpadă abea brăzdată de câteva urme de camioane.

— Mai e mult tovarăş? — întrebă deodată ca trezit din somn, cel mai mic de statură. Ce număr ţi-a spus?

— Cred că treisprezece!.. Dracul mai ştie bine?

— Să ne uităm atunci la prima poartă care urmează, căci eu, drept să-ţi spun nu cunosc acest cartier, cu toate că m'am născut în Petrograd.

— Vom găsi noi cumva..

— Acest „cumva" al tău, e prea puţin îmbucurător. Dar stai! să ne uităm la Villa de colo, să vedem ce număr are?

— Hm... treizeci! Trebue să ne uităm şi la ceea ce urmează, să vedem dacă sunt cu pereche ori nu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dracu s'o ia toată afacerea aceasta — bombăni cel dinainte — foarte rău dispus.

— Ce-i cu tine Trofim? cu câteva minute mai 'nainte erai atât de vesel? iar acum dintr'odată ți-a pierit dispoziția. Par'că revoluția a mers în detrimentul tău, așa faci?

La naiba, dar tu ești orb! nu vezi ce se petrece în jurul tău? Nu vezi tu, că apostolii neamului nostru de azi, uu sunt cu nimic mai buni decât cei din trecut?

— Nu te înțeleg Trofim ce vrei să spui cu asta? Spune-mi limpede ce ai pe inimă și vorbește-mi mai clar ca să te înțeleg căci tu știi bine că pe mine nu m'a învățat bătrînul meu să ghicesc gândurile.

— Bine mă! dar tu nu vezi, că cei ce ne trateaza cu gogoși și predică egalitate în gura mare pe la toate colțurile de stradă ne trag pe sfoară și ca mâine o să ajungem slugă la dârloagă. Au înebunit lumea, au îmbătat poporul cu apă rece, ne-au momit, cum momește siberianul jderul pentru a-l atrage în cursă; am răsturnat țarismul, am măcelărit capitaliștii, am nimicit statuele și monumentele de artă, am necinstit lucrurile sfinte și ce crezi pe cine am păgubit? pe noi înșine! Căci aceia din al căror ordin s'a făcut n'au pierdut nimic, ci' au câștigat, ocupând locurile celor de mai 'naînte și acum își rîd în pumni, lăfăindu-se în palatele cu trecut istoric. Sau crezi tu, că tovarășa voastră Parascovea, Zeița voastră, la care vă închinați, ca la icoana Maicii Domnului, face tot, ceeace face, fără nici un interes? O să vezi numai decât unde locuește, fosta târfă a studenților din Harcov!... Cerșetoarea de eri și persoana de care depinde soarta Rusiei de mâine! Mi-ar plăcea foarte mult să-i pot arunca în față toată ura și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dispreţul, ce-l hrănese pentru ea, pentru aventuriera aceea faţarnică, care ştie să plângă, când lumea se prăpădeşte de rîsŭ şi să râdă când toată lumea varsă lacrimi de foc. Mi-ar plăcea să arăt slăbiciunile ei norodului, când se adună să-i asculte vorbirile publice, când aşteaptă să fie aplaudată de duhorile de proletari. Mi-ar plăcea să le spun:

— Nu vedeţi voi animalelor! că nimic nu-i adevărat din cele ce vă spune, căci ea vă propovăduesţe: egalitatea, libertatea, comoditatea, dar cu toată râvna ei de a vă convinge de existenţa paradisului şi a traiului bun ce vă aşteaptă, n'a neglijat nici faptul de a-şi ocupa una din cele mai frumoase vile de pe bulevardul Orlof. Incă nu răcise bine locul celor măcelăriţi din ordinul ei, când ea a şi pus stăpânirea pe toate ce se aflau acolo.

Stai, că am ajuns, să trecem drumul. Nu uita să priveşti bine în jurul tău, dupăce vom intra. Adică, dacă prea stimata noastră tovarăşă va binevoi să ne primească in sanctuarul ei?!

Fă lumină te rog, să vedem numărul, cred, că aceasta este?!

— Da, e numărul treisprezece: Să sun?!

— Nu, nu suna, căci nu ştii semnalul. Trebuie să ştii. că tovarăşa noastră, Parascovea, este prevăzătoare: Îşi are ea părerile ei, şi şi-a luat toate măsurile, ca să nu poată fi tulburată de mosafiri nepoftiţi. Numai acela poate să intre la ea, care-i cunoaşte semnalul şi care ştie loznica: De exemplu, astăzi loznica este numele de „Olga“ şi trebuie sunat de atâtea ori: câte silabe sunt in acest nume. Uite aşa! Ol-ga şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acestea repetate de trei ori cu aceiaș cadență, pe urmă de trei ori repede.

Ei, ai văzut! Uite, că a și luminat coridorul, ne primește foarte repede, par, că ne așteptase...

Peste câteva minute cei doi bărbați erau înlăuntru Parascovea. după ce încuie ușile bine și cu multă, băgare de seamă, se așeză barieră într'un fotoliu în apropierea celor doi tineri, căci erau cu mult mai tineri de cât ea. Apoi privindu-i când pe unul, când pe altul, începu:

— Ei s'a făcut tovarășilor!? a mers ușor treaba cu cele două femei?

— Nu, nu prea a mers ușor — rosti unul dintre ei — căci aveau toate actele în regulă, iscălite chiar de tovarășul Ismail și provăzute cu toate semnele noastre secrete. Una dintre ele — cea mai bătrână, — insista să fie dusă numai decât naintea lui. Protesta în gura mare contra purtării noastre, referindu-se la ceva cărți și reviste fondate de ea, pentru care spunea că au avut neplăceri pe timpul țarismului. Fusese învinuită de agitatoare și de prea mare socialistă. Și acum eu să fiu deținută? — striga ea — Asta e nemai pomenit!

— Eu, ca trădătoare a libertății!... când lucrez pentru ea de douăzeci de ani! Asta apoi e culmea!... Tocmai trecea un automobil cu mai mulți tovarăși gazetari și eram s'o pățim dacă ne observau, căci atunci de sigur ajungea chestia la urechile lui Ismail și le punea in libertate, ba se prea poate că mai pățeam și noi pe dracul?!

— Nu vă fie teamă dragii mei, căci pe tovarășul Ismail îl am eu in mână! Când e vorba de mine, el nu poate să facă nimic. De altcum: nici celor două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

femei nu o să li se intâmple nici cea mai mică neplăcere, căci intr'adevăr ele nu sunt vinovate de nici-o trădare ci din contră : Aceea, care spunea că a lucrat mult pe acest teren, are toată dreptatea. Dar ea, credea schimbarea de tot altcum, credea, că se va putea face pe cale pașnică, prin bună înțelegere. A uitat pe semne, că are de aface cu rușii și că in Rusia nu merg treburile așa ușor, ca in patria ei. Eu o cunosc de mult pe această femeiei, mi-a făcut odată un bine, pe care nu voesc nicidecum să'l răsplătesc cu rău. Dar nu puteam face altcum, trebuia să procedez in felul acesta pentruca să-mi ajung scopul. Bine înțeles, ele nu trebuie să știe nimic din toate acestea, precum nici n'au să știe, căci nu peste mult vor sosi și ele aci unde vor fi în mai mare siguranță și înafară de ori-ce pericol. Adineaori, când ați sunat voi, chiar eram ocupată cu aranjarea camerei lor, căci ele vor fi musafirele mele tot timpul, până când mi se va realiza dorința

— Faptul acesta mă bucură — adaugă Trofim — căci unii dintre brutele acelea de păzitori au și început să proecteze ceva mârșăvie pentru cea mai tânără dintre ele, care pare simpatică.

Da, da, Ana este foarte drăguță! Păcat, că ea nu-i tocmai de părerea mătușei sale și chiar pentru aceea, cele două femei nu s'au înțeles bine niciodată. Dar nu face nimic, căci pentru noi, ea nu poate fi periculoasă. Ne-ar putea face însă mari servicii, dacă am avea-o de partea noastră. Am câștiga mult cu ea, cum este umblată și cunoscută bine prin cercurile burjuilor, am găsi multe secrete de ale lor prin ea.

Ah! dar mi se pare c'a și sosit, căci sună cine-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

va: Ol-ga... Ol-ga.. Ol-ga... și acum de trei ori repede! Da, sunt ei, căci este semnalul nostru.

Acum trebuie să vă părăsesc pentru un moment, dar viu numai decât! Trebuie să le arăt tovarășilor pe unde să intre cu ele și să aflu dela ei ceva din purtarea Amaliei, vreau să știu dacă s'a deprins cu soartea?

Ei!... ce spui tu la toate acestea? — întrebă Trofim — de tovarășul său, când rămaseră singuri?!

— Drept să-ți spun asupra mea n'a făcut rea impresie această femeie. Cred, că tu ai judecat-o prea asupru pe tovarășa Parascovea. Imi făcusem și eu înainte de a o cunoaște, idei prea teribile despre ea, dar acum sunt cu totul de altă părere?...

Chiar și eu mi-am schimbat părerea, de când știu, că le aduce pe cele două femei în casa aceasta, cu toate, că nici aci, în ghiarele ei, nu cred să le fie chiar bine, dar cel puțin de brutalitatea bandiților dela închisoare au scăpat deocamdată. Păcat că nu le pot veni într'ajutor sărmanelor!...

— A!... n'are să le facă nici un rău; sau n'ai auzit-o când spunea mai'nainte, că cea mai în etate i-a făcut odată un mare bine, pe care nu intenționează să i'l răsplătească cu rău?!

— Ba da! am auzit și eu, dar cine poate să știe ce hrănește o astfel de femeie în sufletul ei negru?

*

Amalia și Ana, după ce fură închise în beciul acela mucegăit și cu miros de șobolani, crezură în primul moment, că faptul acesta mârșav e numai momentan. Se încurajau cu gândul, că sunt victimele unei erori și că acei ce le-au adus aci își vor da seama și vor veni să le elibereze în cel mai scurt timp. In felul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvana.ro/mdrr1901-1932

acesta se mai liniştiră puţin — ca acela care — îşi are conştiinţa curată.

Când se obişnuiră cu slaba lumină, ce pătrundea printre gratiile dese de fer ruginit şi tablele de sticlă murdară, observară, că nu sunt numai singure, ci mai erau nenorociţi cari se bucurau de aceeaşi ospitalitate, adevărat bolşevică.

La vederea lor, o umbră de om — schelet s'ar fi putut spune — se ridică dintr'un colţ al pivniţei şi cu paşi nesiguri se apropie do ele:

— Vai! încă două victime ale acestor monştrii cu chip de om — băigui el cu fruntea şi mâinile tremurătoare îndreptate spre tavan — Aşa-i, că nici Dumneavoastră nu ştiţi pentru ce a-ţi fost aduse aci?...

— Intr'adevăr nu! — răspunse Amalia — căci avem toate actele în regulă. Aprobate chiar de un oarecare Ismail, despre care se spune, că este foarte respectat. Cu toate acestea, pacostea a căzut peste noi, ca trăsnetul din senin. Nu mai ştim ce să credem? Sperăm însă, că ne vor elibera! Nu-mi pot închipui ca oameni nevinovaţi să fie maltrataţi în modul acesta?...

— Să dea Dumnezeu, să aveţi dreptate — şopti străinul — Dar mă tem, că o să păţiţi şi Dumneavoastră ca aceşti nenorociţi, pe care-i vedeţi trintiţi prin toate unghiurile acestui mormânt — căci îl putem numi astfel, deoarece încă nici unul, dintre câţi au intrat aci ca prizonieri n'au mai scăpat cu viaţă. Cei ce sunt aduşi aci nu sunt din ordinul guvernului şi nu primesc nici măcar apa răcoritoare, care e mai multă pe glob. Sunt despuiaţi, până şi de cele mai neînsemnate lucruri ce le au asupra lor Nu sunt ucişi, dar sunt lăsaţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să moară de foame și torturați în modul cel mai barbar, în cât ar prefera moartea de o sută de ori!

Tot așa am ajuns și eu aci: Sunt preot, într'o comună din apropierea Petrogradului. Am venit la oraș pentru ceva afaceri, fără să știu ce se petrece aci? Căci vedeți Dumneavoastră, noi pe la sate, n'avem timp să ne ocupăm cu politica.

La întrarea mea în oraș, am observat ceva: Lumea se uita la mine ca la un strigoiu. Par'că eram între oameni, care nu mai văzuseră popă toată viața lor și nu între pravoslavnicii mei de altădată, pentru cari popa era totul. M'am uitat atunci nedumerit împrejurul meu și m'am convins că nu era cu nimic mai mult de mirat asupra mea, ca de altă dată. Prin urmare îmi continuai drumul, fără să mă gândesc la vre-o surpriză. La primul colț de stradă, mă pomenii înconjurat din toate părțile de niște oameni cu fețe sălbatice și cu ochii umflați de votcă, care începură să-și bată joc de mine. Am fost pe urmă adus aci, unde de zece zile mă chinuesc și îndur toate mizeriile ce și le-a putut cineva închipui vre-odată... Am fost silit să-mi desbrac haina preoțească și să îmbrac acest spurcat caftan jerpelit, tras de sigur de pe vre-un biet jidan, care va fi sfârșit și el în acest mormânt, unde suntem cu toții sortiți să murim.

In noaptea trecută au murit doi! Sărmanii n'au mai putut îndura foamea. Eu sunt aci de zece zile și rezist încă, dar simt, că mi-se apropie și mie sfârșitul. Mult nu voiu mai putea îndura.

*

Amalia, uitase necazurile ei în fața acestui nenorocit și tocmai se pregătea să-i spună o vorbă de mân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

găiere, când o zăngănitură de chei îi ajunse la urechi. Își întoarse puțin capul și într'adevăr, ușa greoae de stejar se deschise cu zgomot :

— Amalia Ivanovna și însoțitoarea sa ! — se auzi atunci o voce de pe treapta cea mai de sus a beciului.

Femeile tresăriră la auzul acestei voci răgușite, și urmate de un rîgăit profund. care se auzi până și în cel mai îndepărtat unghiu al pivniței. Preotul se retrase făcând mătănii și privindu-le cu groază pe cele două femei.

— Să știți ! că asta e o prevestire de rău, se tângui el.

Într'adevăr ! lucrurile stau mult mai rău de cum credeam noi la început, îl întregi Ana, care începuse să tremure. Era mai bine dacă rămâneam acasă, acolo cel puțin eram între cunoscuți și nimeni n'ar fi îndrăznit să se poarte față de noi cum se poartă imbecilii aceștia !...

Prea vezi lucrurile îndoliate draga mea ! — încercă atunci Amalia să-și mângâie nepoata — cu toate că nici ei nu-i mirosea a bine. Va fi aflat Ismail — adaugă ea cu vocea pe jumătate — și de sigur se va grăbi să ne redea libertatea, căci cu tot titlul său de simplu tovarăș, eu îmi închipui că este domn ! altcum nu-mi vine să cred că ar fi ajuns capul siguranței unei metropole, nici chiar într'o țară dominată de proletari.

Chemarea se repetă, apoi urmă o bombănitură nu tocmai drăgostoasă, la adresa celor două femei.

— Venim domnule, venim ! — răspunse Amalia — și urcând treptele umede, își mai îndreptă odată privirea înspre unghiul în care se retrăsese bietul preot.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dumnezeu, să vă aibă in paza sa — exlamă acesta — şi două lacrimi mari se rostogoliră pe faţa lui brăzdată de povara bătrîneţei.

— Urmaţi-mă ! — urlă roşcovanul răsucindu — şi mustaţele încâlcite şi uitându-se chioriş la tânăra fată care-l privea cu dispreţ. Măcar o noapte să fi rămas aci ! scrîşni el...

— Unde ne duceţi ? — întrebă Amalia— grăbindu-se să păşească alături de el.

Veţi vedea când vom ajunge, bombăni el scurt.

— Bine ! dar acesta nu este un răspuns ?

— Vreţi altul ?... O să-l primiţi numai de cât. Veţi mai primi încă şi altele, adaugă el cu răutate... Un sfat, totuşi ţin să vă dau. Să întrebaţi mai puţin, căci pe la noi nu prea e la modă flecăritul. Deci cine riscă totuşi să nu respecte aceste obiceiuri. se căeşte la urmă dacă mai are timp.

— Totuşi, un cuvânt — adaugă Ana — cu vocea ei batjocoritoare — V'am spus că nu-i permis, dar un cuvânt un-i lumea. Să-l aud ?

— V'aş ruga să binevoiţi a ne spune, mai 'nainte de a ajunge la destinaţie, cum să numim autoritatea, înaintea căreia ne duceţi ? căci noi nu suntem absolut iniţiate cu titlurile de astăzi ! ..

Roşcovanul cu barba zburlită, îşi întoarse puţin capul şi se uită la ele nedumerit. Cum poate să fie cineva atât de inocent — îşi zise el — ca să nu ştie nici măcar atât, că astăzi nu mai sunt titluri ?!

— Ei ! uită asta v'o pot spune : Să-i ziceţi tovarăş, ori şi cine ar fi el.

In timpul acela, ajunseseră la clădirea principală. Un morman de zidiri, situate cu frontul la două străzi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi cu două întrări principale. Prin strada Isac, era intrarea la prefectura poliţiei, iar din Bulevardul „Velico-Petru" se intra la serviciul Siguranţei Petrogradului. O instituţie înfiinţată de curînd şi cu caracter mai mult de spionaj.

Roşcovanul, când ajunseră aci, cu toată aparenţa lui necioplită, nu părea totuşi lipsit de oarecare politeţă. Se dădu la o parte şi le arătă drumul:

— Uşa a doua la dreapta — răcni el — urmându-le bodogănind cuvinte fără nici o legătură şi ridicându-şi pantalonii la fiecare treaptă.

Camera în care fură conduse cele două femei era goală pe deantregul. Afară de câteva scaune cu spătare înalte, nu mai era nimic. Pereţii erau acoperiţi de afişe roşii, prin care se aducea la cunoştiinţa publicului, arsenalul de ordine şi puhoiul de dispoziţii luate de guvernul revoluţionar, în ultimele săptămâni.

Roşcovanul, se cugetă puţin, holbând ochii la uşa mare a cabinetului de pe care fuseseră rupte cu forţa etichetele masive cu titlurile foştilor funcţionari. Nu ştiia ce să facă? să între, sau să aştepte până când va fi chemat? Totuşi, luă par'că o hotărîre, căci le spuse celor două femei scurt:

— Mă duc să Vă anunţ, staţi aci!

În timpul acela: Amalia îşi reluase atitudinea ei obişunită, nu mai vedea lucrurile atât de tragice ca la început. În schimb Ana era disperată. Avea douăzeci de ani şi nu suferise atâta mizerie, câtă suferise în două ceasuri de când întrase în această clădire. Tocmai voia să întrebe ceva, când uşa cabinetului se deschise şi în prag apăru un domn cu nas de beţiv şi cu ochelari încadraţi în aur:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dumneavoastră sunteți Amalia și Ana Ivanovna — întrebă el ridicându-și ochelarii mai sus, deasupra tronului său de beţiv?

— Da domnule! noi suntem, eu și nepoata mea.

— Doamnă! mi-sa vorbit foarte mult despre Dumnevoastră, mi-sa spus că sunteți o partizană înfocată a socialismului, dar după cât constat eu, nu sunteți încă în clar cu situația de azi. Sau poate m'a înșelat pe mine persoana, care mi-a vorbit despre Dumneavoastră cu atâta bunăvoință?

— Credeți asta pentru că V'am spus Domnule? V'o spun și acuma și o spun la toată lumea. Cred că într'asta nu este nimic rău?

— Într'adevăr' în felul de a vorbi cu cineva, nici eu nu văd nimic rău. Sunt însă alte chestii mult mai grave, de cât acelea ce se pot pronunța prin viu grai...

— Nu voiți doar să spuneți că împărțindu-mi tot prisosul muncii mele de decenii, cu cei lipsiți și oropsiți de soarte, am făcut o crimă contra bunelor moravuri? Sau poate, foile și revistele populare fondate de mine nu vă sunt pe plac? Asta o știu, mi-au spus-o și alții. Nu-i însă un motiv, pentru care trebue să fie persecutat cineva. E drept că eu visam un alt socialism, o altă libertate. Visam realizarea lor prin buna înțelegere. Dreptate egală, legi sfinte atât pentru unul cât și pentru altul. Drepturi, de care să se bucure atât salahorul cât și deputatul, sau directorul de bancă. Dumneavoastră însă nu m'ați înțeles nici odată, sau poate n'ați voit să mă înțelegeți? Nu era chiar important faptul ce-i drept, ar fi meritat totuși mai multă atenție.

Dar să le lăsăm acestea, căci nu mai au nici un rost. Idei vechi și vorbe sterpe, la lada de gunoiu cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

ele. Ţinem fiecare pentru noi ceeace credem de bine şi dumneavoastră, cred că nu ne-aţi adus aci ca să ne ascultaţi părerile demodate, ci pentru a dispune de soarta noastră.

— Nu doamnă! eu nu dispun de soarta nimănui, căci nu cade în sarcina mea, voiam numai să vă aduc la cunoştinţă ordinul ce l'am primit în chestiunea dumneavoastră.

— Cred că n'are să fie expluzarea şi munca silnică, adaugă Amalia cu ironie ?

— Dumneavoastră puteţi crede ce vreţi, noi însă ne facem datoria. Şi pentru ca să nu vă faceţi părer prea exagerate despre noi, vom dovedi, că ştim să ne purtăm şi omeneşte cu persoanele care merită. Dacă nu vă putem reda libertatea chiar de pe acum, nu voim totuşi să vă lăsăm să îndurați mizeria şi neajunsurile alături de criminali ordinari şi de alte persoane periculoase societăţii, ci vă vom trimite într'o casă cumsecade, unde veţi avea toată comoditatea, până când va sosi ziua în care veţi fi puse în libertate.

— Vă suntem recunoscătoare la tot cazul, făceaţi însă mai bine dacă ne lăsaţi în pace şi nu vă ocupaţi de noi — biete femei!

N'aţi face bunătatea, să ne spuneţi şi nouă pe ce bază suntem deţinute, când aveam toate actele în regulă?

— Ba da! pe motivul că voiaţi să părăsiţi ţara în mod fraudulos şi cu intenţia de a nu vă mai reîntoarce.

— In mod fraudulos ?... asta nu este chiar expresiunea potrivită, iar în ce priveşte reîntoarcerea sau nereîntoarcerea noastră în ţară nu văd nici o crimă. Cu asta încă nu făceam la nimeni nici un rău.

— Cu atâta încă nu, dar e uşor de presupus că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aveați de gând să puneți ceva la cale... Din parte-mi v'o declar, că am cea mai mare încredere în Dumneavoastră, alții însă nu judecă așa.

— Vreți să spuneți, că trecem drept periculoase societății, peutru că voiam să ne ducem la părinții mei?

— Nu vreu să spun nimic, dar... Aci se întrerupse, căci cineva bătu la ușe:

Intră! strigă el atunci răstit. La dracu! dar intră odată!

Ușa dinspre coridor, se deschise cu o ușoară scârțăitură și în prag apărură două capete zburlite de milițian.

— Am sosit tovarăș comisar, raportă unul dintre ei descâlcindu-și barba cu degetele înmănușate. Mașina este gata și așteaptă în stradă.

— Așa!... foarte bine — grăi comisarul — întorcându-se înspre cele două femei. Și acum vă rog Doamnă, să binevoiți a urma pe acești oameni care vă vor conduce la noaua Dumneavoastră locuință, unde veți sta până când vi-se-va clarifica situația.

— Cum? — întrebă Amalia cu mirare — ne-ați adus aci numai pentru atâta?

— V'am adus ca să vă spun... Voiam poate să vă cunosc personal.

— Dați vă rog cărțile pe față și spuneți mai bine că voiați să-mi cunoașteți părerile, căci nu-mi vine să cred că persoana mea v'ar interesa atât de mult? Dealtfel ce importanță are? Dumneavoastră aveți toată dreptatea, noi n'avem de cât să ne conformăm. Spunând acestea se întoarse înspre cei doi milițieni și le grăi:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Suntem gata să vă urmăm domnilor, vreţi poate să ne puneţi cătuşile ?

Soldaţii se uitară întrebător la Vladimir, care în timpul acela se apropiase şi acum stătea în faţa lor înţepenit cu picioarele răschirate

— Doamnă, v'am sups mai nainte, că Dumneavoastră n'aţi fost tratate ca prizoniere nici aci şi nu veţi fi nici acolo unde vă duceţi, dar cu purtarea Dumneavoastră ironică, nu ştiu zău unde veţi ajunge ? Vă sfătuesc ca un prieten, să vă schimbaţi atitudinea, căci urmând în felul acesta, numai agravare vă poate aduce. Afară de asta ne îngrenuaţi şi nouă situaţia.

— Mulţumim domnule comisar, vom proba să ne acomodăm. Încă un cuvânt : Mergem departe ?

— Regret foarte mult, dar asta nu v'o pot spune. Vă asigus însă, că veţi fi mulţumite.

In timpul acela, afară înnoptase deabinele. Felinarele farurilor, sfredeleau întunericul cu luminile lor roşietice. Oraşul era ca mort, viaţa dispăruse odată cu prăbuşirea capitalismului Undeva pe la periferii se auzeau focuri de arme trase la mici intervale. Sirena unui prachod, răsuna sinistru — prin noapte — ca oftatul unui muribund. Grupuri de soldaţi mişunau pe toate străzile şi cafenelele luxoase deveniseră menajerii.

Ajunse în stradă, cele două femei, fură poftite de unul dintre soldaţi să se urce în automobilul de salvare, care posta la rampa Upravliniei. Pe urmă se urcară şi ei şi se aşezară în faţa lor.

— Dă-i drumul — strigă atunci unul dintre ei — către şoferul, care începuse să moţăe la volan. Maşina cu cruce roşie, fu pusă în mişare şi peste câteva mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nute dispăru ca o fantomă prin labrintul de străzi întunecoase.

Trecuse de mult miezul nopții și goana continua încă. Cele două femei erau ghemuite într'un colț al caroseriei căptușite cu piele și se cugetau, dacă ziua de mâine va aduce ceva înbucurător pentru ele?

Soldații, fumau o țigaretă după alta și striveau între măsele câte-o înjurătură, de câteori mașina trecea peste vreo desfundătură a drumului, făcându-i să-și muște limba, sau să le cază țigareta din gură.

— Mai este mult Hriska? — întrebă unul făcându-și palmele pălnie la urechea șoferului — care se părea că-și pusese de gând să nu se mai oprească.

Acesta nu răspunse, dar peste câteva minute se opri brusc și începu să hărăe din sirena lui răgușită, semnalul pe care-l știa pe de rost, căci era una și aceeași loznica pentru toți partizanii, în aceea noapte.

Parascovea, așteptase de mult semnalul și când îl auzi sări sprintenă dela loc. Așteptați puțin se adresă ea lui Trofim — căci mă duc să le deschid poarta și să văd dacă mosafirele mele s'au obișnuit cu situația pe care n'o mai pot shimba?

Când Parascovea, își părăsi mosafirii, nu se duse numai decât să deschidă poarta, deși soneria zbârnăia mereu și cu mici întreruperi semnalul cunoscut, ci să îndreptă cu pași grăbiți înspre clădirea din fundul curții, care servea de locuințe personalului de serviciu. Noaptea eră mohorîtă, orașul cotropit într'o tăcere de mormânt: Totul se părea că doarme: Dormea văzduhul cenușiu, dormeau copaci bătrîni, dormea zăpada, dormea chiar și pământul. N'ajunsese Parascovea decât pe a treilea treaptă, când ușa se deschise și în prag a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

păru o femeie cu capul nepieptănat și cu ochii umflați de somn:

— Cine-i acolo? — strigă străina — pe un ton pițigăiat.

— Haid repede! nu mai întreba — fu răspunsul. Mergi și deschide poarta, căci au sosit. Dar vezi să nu-ți umble gura. Tu nu știi nimic, n'ai văzut și n'ai auzit nimic! În schimb ori de ce ar avea ele nevoe, să le pui la dispoziție.

— Las pe mine, că am eu grijă — răspunse aceasta scurt — Te asigur că o să fii mulțumită de mine. Spunând acestea plecă, iar Parascovea rămase pe loc ca încremenită și se uită lung pe urma femeiei care dispăruse prin noapte: Ce s'ar fi ales până acum din această creatură — se gândi ea? dacă n'aș fi pescuit-o eu de pe străzile Harcovului, unde ajunsese să-și vândă corpul, ori și cui pentru un pahar de votcă și o bucată de pâine neagră.

*

Tot pe timpul acela, întâlnise Parascovea și pe Ismail; un fost student eliminat dela Universitate, pentru ceva escrocherii. Făcându-i-se milă de el îl ocroti câtva timp, dar băiatul de viață, în scurt timp deveni el mai mare la casă și aceea ce-l ajutorase, nu mai eră decât sclava plăcerilor lui.

Timpul celor patru ani, cât a durat războiul monmondial. Ismail l'a petrecut pe drumuri, fugar și ascuns prin văgăuni ca guzganul. Mai da din când în când pe la amanta sa, dar numai noaptea. Îi storcea ce era de stors și pleca din nou. Nimeni nu știia unde se duce, de unde vine și cu ce se ocupă? Când izbucni revo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luția, apăru ca din pământ și se puse pe jafuri și pe cruzimi, de plângea pământul pe unde trecea el.

Guvernele cădeau în timpul acela, aproape în toată luna. Populația, trăia sub cea mai mare teroare. Nu mai era nimeni sigur de avutul său! In cele din urmă, veni comunismul — sărbătoare a haimanalelor și puşcăriaşilor. Lumea să întorsese pe dos și Ismail se pomeni într'o bună zi cocoțat în scaunul şefului Siguranței Petrogradului. Asta n'o visase bietul student, prins cu mâța în traistă, la un joc de cărți unde se măsluia!.. Și dacă ar fi fost numai atât?.., o simplă măsluire nu-i mare treabă! avea el însă și altele, de care nu știia nimenea afară de Parascovea.

Ca om cu vază, Ismail nu-şi uită nici de amanta care-l întreținu-se ani dearîndul O înștiință de întorsătura ce survenise în viața lui, propunându-i să vândă totul la Harcov și să se mute în capitală, unde el avusese de grijă să-i facă un mic serviciu, trimițând pe lumea ceealaltă proprietarii unei frumase Vile de pe Bulevardul Orlov, ca apoi frumoasa proprietate să fie predată Prascovei ca surugon cu totul ce se găsea într'ânsa

*

Amalia și Ana, nu-şi puteau închipui unde se găsesc? Umblaseră ceasuri dearîndul cu maşina, trecuseră peste poduri lungi, cutreeraseră păduri, văi și câmpii întinse, pe care nu se vedea, decât imensa pătură de zăpadă, brodată pe unele locuri de vre-un rîuleț sau vre-o linie ferată răzleață și scoasă din uz. Acum se vedeau din nou într'un oraș mare, într'o casă de bogătaș înconjurată din toate părțile cu ziduri înegrite de timpuri și copaci bătrîni și scorburoși. Ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

vor dela noi? — se întrebau mereu cele două prizoniere — şi cine sunt persoanele care ne joacă o festă atât de neobişnuită? Apoi toate evenimentele de peste zi trecură pe dinaintea lor: Arestarea venită atât de pe neaşteptate, pivniţa cu miros de murdării, făpturile omeneşti cari zăceau acolo ca într'un purgatoriu, roşcovanul Boris, cu mănunchiul de chei şi cu privirea hămesită, Vladimir cu nasul lui de beţiv, cursa nocturnă ca la vânătoare de urşi, pe urmă această casă neobişnuit de luxoasă!...

Femeia care le condusese aci, le asigură de belşugul şi comoditatea ce le aşteaptă în această casă. Nu răspunse însă la nici o întrebare! se vedea cât de colo că era instruită. Doriţi ceva? întrebă ea. Iată acum vă servesc ceaiul, căci trebue să fiţi foarte obosite de atâta amar de drum?

Parascovea, când se convinse că, totul s'a petrecut după dorinţa ei şi încă cu cea mai mare precizitate, se întoarse la mosafirii săi de mai 'nainte.

— Am terminat! — glăsui ea — trădând oarecare emoţiune, dar totuşi aş mai avea o rugăminte. Şi cred că tovarăşul Trofim, mi-ar putea-o îndeplini cu puţină bunăvoinţă?...

Trofim se uită la ea, oarecum întrebător? Nu prea îi mirosea a bine. Misiunile cu caracter, cum fusese de exemplu cea de dimineaţa, nu-l prindeau de loc. Dar existenţa, fi-re-ar al dracului de existenţă, dacă depinde de capriciile unei femei!

Ce anume trebue să fac — întrebă el — abea mai putându-se stăpâni să nu izbucnească.

E vorba de un articol, care trebue să apară, nea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părat într'unul din cele mai răspândite ziare ale Petrogradului.

— Cam ce trebue să conțină acel articol?

— Îl am gata deja, rămâne doar să fie purificat de cineva, care știe să scrie, căci așa cum este nu cred că s'ar găsi redactor să mi-l publice chiar nici dacă mi-aș iscăli numele sub el. Ce zici? ai să-mi poți face acest serviciu? m'ai îndatora foarte mult!...

— Cred că da! căci am mai mulți prieteni gazetari, încă de când făceam serviciul la Siguranța vechiului regim și dintre aceștia, voi găsi eu vre-o unul ca să-mi facăacest serviciu. Bun înțeles dacă articolul este cel puțin în spiritul stării de azi?

— Atunci ne-am și înțeles! Iată aici manuscrisul, cetește-l și dumneata și fă tot ce poți ca să apară, căci țiu foarte mult la asta!...

— Am să încerc, răspunse Trofim vârînd hârtia într'unul din buzunarele hainei sale. Și întorcându-se înspre însoțitorul său — care în timpul acela începuse să moțăe — îi făcu semn de plecare

Hai — strigă el — căci e târziu și vreau și eu să mă odihnesc puțin în noaptea asta, căci de trei zile n'am dormit cât ai frige un ou.

A treia zi apăru în ziarul „Pravda" următorul articol:

Cunoscutul Feodor Ivanov, administratorul marilor domenii ale Statului „Alexandovnaia Sello" a fost arestat în zilele trecute. Cauza arestărei sale n'a fost încă adusă la cunoștința opiniei Publice, dar dă de bănuit, că cu toată spoiala lui de mare socialist și cu toate măștile ce obișnuia să le poarte față de popor, n'a fost

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de cât un profitor, care a ştiut să tragă pe sfoară şi Statul şi poporul deopotrivă.

Presupunerea noastră, este întărită prin faptul că, tocmai când scriem aceste rînduri, ne soseşte ştirea, că numitul a evadat din închisoarea Poliţiei Rurale din Vălceanska şi tot odată cu el a dispărut şi tovarăşul care era de serviciu în aceea noapte.

In ziua următoare, pe când voiau să părăsească ţara în mod fraudulos, au fost deţinute soţia sa Amalia Ivanovna şi nepoata lor Ana. La perchiziţia celor două femei, s'a găsit asupra lor un număr considerabil de monede aur şi argint, libele de depuneri în străinătate, o cassetă plină cu bijuterii, în valoare de mai multe sute de mii Ruble, precum şi alte obiecte de valoare.

E dela sine înţeles că Feodor Ivanov, ştiindu-se cu musca pe căciulă, a căutat să-şi pună în primul rînd familia la adăpost, expediind-o în străinătate cu o bună parte din averea strînsă pe nedrept, de pe spinarea Statului şi din jefuirea bietului mojic. Dacă asta i-ar fi reuşit, şi-ar fi găsit şi el pe cineva, ca să-i procure un paşaport tot pe aceeaşi cale şi să le urmeze foarte comod.

Dar tovarăşii dela vamă, au fost înştiinţaţi la timp şi în momentul acesta, cele două femei sunt în siguranţă şi tot ce s'a găsit asupra lor confiscat ca lucruri însuşite pe nedrept.

Cele două fugare, nu vor fi puse în libertate, până când Ivanov, se va prezenta să clarifice situaţia soţiei şi nepoatei sale şi tot odată motivul pentru care a evadat din închisoare, dacă nu avea nimica pe conştiinţă?

Acest articol, pornit par'că dintr'un curent electric, stârni mare vâlfă în cercurile socialiste, cari co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

laborau în timpul acela cu partidul bolșevic la cârmuirea țării. Toți conducătorii care se perindaseră în ultimul timp, avuseseră încrederea în Ivanov. Ca dovadă de aceasta era faptul, că toți colegii săi, foști administratori la Domeniile Statului, erau puși în disponibilitate, unii dintre ei la închisoare iar alții executați împreună cu toate familiile lor. Pe când lui Ivanov, nu i-se făcuse nici cea mai mică neplăcere. Ba chiar ceva mai mult, fusese proclamat în lipsa sa de comisar al poporului la Harcov, în acel frumos oraș, în care înfruntase mai târziu toate ironiile celor mai aprigi și mai veninoși ciocoi, dintre care făcuse și el parte înainte de a se căsători. Cu toate acestea, el rămăsese același statornic în ideile sale democratice.

Acest articol zdrobitor pentru Ivanov, apăruse tocmai când era pe cale să fie pusă în aplicare această proclamație și nimenea nu știa de unde?

Bun înțeles că adevărații lui prieteni, nu dădură crezare acestor defăimări publicate de un individ care nu avusese nici măcar îndrăzneala să-și pună numele sub calomniile sale murdare apărute în Pravda. E drept că pe timpul acela nu prea era la modă așa ceva. Redactor răspunzător nu era, era însă obligatoriu să se publice ori care dorință a cetățenilor. Aceasta era libertatea presei, adevărata libertate bolșevică.

S'a publicat atunci, timp de câteva luni calomnii, injurii, ocări, acuzări pe nedrept și madrigaluri fără sens și fără Dumnezeu. de care nu s'a mai pomenit nici la turnul Babilonului.

Intr'una din zilele următoare, câțiva prieteni și partizani de a lui Ivanov, se prezintară în audiență la tovarășul Ismail, pentru a se informa, dacă conținutul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acelui articol era adevărat ori nu? Acesta însă le spuse că nu ştie nimic din toată afacerea. Din ordinul guvernului — continuă el — nu s'a procedat la nici o arestare, nici contra lui Ivanov şi nici contra familiei sale. Eu am eliberat celor două femei paşapoartele pentru străinătate, căci aveam toată încrederea în ele dar de cele ce s'au petrecut mai târziu, n'am avut cunoştinţă. Abea azi dimineaţă am aflat şi eu!...

Să sperăm însă că, tovarăşul Ivanov, se va prezinta în cel mai scurt timp, pentru a face lumină în toată afacerea aceasta pe care n'o mai pot nici eu schimba în momentul de faţă şi pentru a clarifica situaţia soţiei şi nepoatei sale, care sunt oprite ce-i drept pentru câtva timp de a părăsi Petrogradul, dar nu arestate, cum se afirmă în acel articol tendenţios ci supravegheate numai de către o persoană de încredere care n'are nimic cu autorităţile şi într'o casă în care au toată comoditatea.

Ismail, tocmai voia să adauge ceva, când o voce dinafară îl făcu să-şi ascută urechile:

— Vreau să intru, m'ai înţeles!

O hărmălae de voci înnăbuşite, alergături grăbite şi câteva înjurături strivite între măsele fu răspunsul la acest mod poruncitor de a vorbi cu un soldat hărăzit de soarte să poarte insignele proletarizmului.

— Hai pleacă! sau nu vrei să înţelegi că tovarăşul Ismail nu primeşte pe nimeni astăzi — se auzi atunci limpede vocea de mai 'nainte.

— Dar eu vreau şi am să intru cu ori ce preţ!

— Cu purtarea ta vei intra într'adevăr, dar nu aci ci la „Upravlinie“ unde se va mai găsi un locuşor şi pentru tine. Burjuiu netrebnic ce eşti!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In momentul acela, ușa cabinetului se deschise și în prag apăru figura morocănoasă a șefului Siguranței.

— Ce este acolo? cine este omul care insistă să-mi vorbească — glăsui el — și pentru ce nu-i dați drumul, să văd ce voiește?

In momentul următor, un om bine îmbrăcat, cu căciula de astrahan într'o mână dădu buzna în cabinetul marelui om al zile. Era Fedor Ivanov, cu înfățișarea descompusă și cu pletele răschirate pe frunte. In mâna stângă strîngea un ziar mototolit, pe care-l cetise și recetise Dumnezeu mai știe de câte ori?

— Sunt eu oare nebun de tot? — rosti el — abea mișcându-și buzele, sau într'adevăr...

— Nu! prietenul meu, nu ești nebun, ci într'adevăr eu sunt Ismail, fostul tău coleg, pe care providența l'a trimis în calea ta pentru a-ți întinde o mână de ajutor. Da! cred că Dumnezeu a voit așa, ca să-mi pot achita și eu datoria ce-o am față de tine, căci prin alte împrejurări, nu știu zău când aș fi fost în stare?

Tu m'ai salvat pe mine, mi-ai redat cinstea, iar eu voiu reda libertatea soției și nepoatei tale și astfel vom fi achitați unul față de altul. Mi-ar face însă o nepus de mare plăcea să rămânem prieteni și pe mai departe! Deoarece nu-mi vine să cred, că dragostea ce ați avut-o voi; tu și soția ta — pe care n'o cunosc, dar o apreciez din auzite, — timp de treizeci de ani pentru poporul Rus, să se fi curmat promt și tocmai atunci când el are mai mare nevoie de oameni drepți și cinstiți, care să-l conducă prin greutățile cu care se luptă astăzi și să-i arate cărările cele bune, dela care l'au abătut dușmanii patriei noastre de veacuri. Nu-mi vine să cred, că soția ta: aceea admirabilă femeie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/pdrr1901-1932

care nu s'a dat bătută de antisocialism, timp de douăzeci de ani pe când aceştia îşi trăiau zilele de aur, să fi devenit trădătoarea cauzei şi principiilor noastre. Dacă atunci era în stare să ţină frontul, ba chiar să poarte lupta cu o gardă întreagă de ziarişti pentru idealul său şi pentru drepturile visate de bietul nostru popor, acum să-şi fi pierdut curajul când era pe cale de aşi vedea visul îndeplinit?... Da, cunosc intenţia şi sunt şi eu de aceaşi părere. Ea credea o libertate nobilă, o libertate generală, egalitatea atât pentru unul cât şi pentru altul. O spun sincer faţă de ori şi cine, căci şi eu altceva visam... Dar ce să-i faci? Eşti nevoit să dai norodului, ceeace-ţi cere el, pentru ca să-l împaci! El cere dreptate... Cum o faci, nu vrea să ştie, nu-l importă! El îşi cere răsplata, pentru că şi-a vărsat sângele pe altarul patriei şi la urmă tot ea a fost aceea care l'a tradat! Acum îşi cere dreptul său, dacă nu i-l dai, şi-l acaparează singur. Are oarecare dreptate, când cere moartea asupritorilor de ieri şi a trădătorilor de mâine. Trebue să le faci pe plac, căci dacă nu, le iei acestora pe dinainte, te vor strivi ei mâine, ca pe puiul de şarpe.

Să sperăm însă, că cu timpul vom ajunge totuşi la adevăratul socialism, pentru care ne-am luptat cu toţii veacuri dearîndul şi atunci toate neplăcerile şi suferinţele de azi, ni se vor părea numai ca un vis urît în umbra trecutului..

* * *

Erau orele şase dimtneaţa. O dimineaţă de iarnă, cum numai în Rusia se poate vedea. Pe cerul senin, stelele vibrau în zare printre fulgii de promoroacă, cari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se deslipeau ușor de pe crengile arborilor, scuturate de un vânt ascuțit și sfârtecător. Lumina zorilor înroșea răsăritul, învelindu-l într'o pătură de purpură însângerată. Steagurile roșii, înfrumsețate cu insigna proletarismului, atârnau fantastic de pe acoperișul clădirilor, ca tot atâtea pasări de pradă. Mișcările lor tremurătoare la adiera vântului, precedau deșteptarea zilei următoare despre care nimeni nu știa ce va aduce, ... într'un timp atât de bogat în senzații.

Ivanov urma cu pași mari drumul, ce ducea dela palatul Justiției, unde-și petrecuse noaptea, în cabinetul prietenului său din tinerețe. Privea la toate colțurile străzilor tabelele cu inscripții abia citibile încă prin întuneric. Știa, că comisarul Vladimir nu va fi încă la serviciu la o oră așa de matinală, cu toate acestea nu se mai putea stăpâni. Voia să afle cât mai curând unde îi este soția și care a fost cauza din care fusese oprită de a pleca?

— Dacă memoria nu mă înșală — îngână el — aceasta trebuie să fie strada Isac, căci îmi amintesc bine de clădirea cu trei fațade, care cred că e Upravliniea? In cazul acesta am sosit, dar nu știu cât va trebui să aștept, până când va sosi acel Vladimir, de a cărui voință a atârnat soarta soției mele, și ce o să spună el referitor la ordinul ce-l am dela Ismail?

Puțin câte puțin, străzile deșarte se populau. Gardiștii roșii treceau necontenit pe lângă Ivanov. Fețele lor erau brutale, îndobitocite și se mai putea ceti pe ele urmele unei nopți de desfrâu, numit „amor liber" pe timpul acela.

Cu cât Ivanov se apropia de enorma clădire, vedea numărul acestora crescând. Acum se iveau printre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei şi civili Aceşti din urmă, păşeau răzleţi şi cu frunţile plecate. Unii treceau în grupuri, iar alţii se urmau în şir. Pe feţele lor era întipărită mizeria şi desgustul de o viaţă ca aceea, pe care erau forţaţi s'o guste în acel paradis. La unul mai bătrân, îi străluceau ochii ca la un carnivior şi fruntea i-se brăzda la tot pasul. In toate părţile era un „dute, vino !" un caos de circulaţie, fără nici un cuvânt, sau fără un semn de mulţumire. Toată mişcarea părea un meca nism purtat de o mână nevăzută. Mersul lor era silit, ca asaltul unei armate înfrânte, care înaintează mereu cu capetele înclinate, scormonind fiecare în creerul său necesitatea ascunsă de a relua lupta dela capăt şi de a se răzbuna !..

Când Ivanov ajunse la poarta mare a mormanului de clădiri, în ale căror subterane zăceau cu sutele de nenorociţi vii între morţi şi morţi între vii.. De această ospitalitate se bucurase şi Amalia soţia sa deşi numai câteva ore. Poarta mare era încuiată şi toată clădirea părea un mister. Deasupra intrării ardea încă un felinar atârnat de un drug de fier. Nori de fum se ridicau din coşurile dela casa de peste drum, ca o coamă albă, uşor colorată, de carminul zorilor.

Ivanov mai apăsă odată cu putere clanţa grosolană de bronz, dar fără rezultat.

Când se convinse apoi că nu e chip de întrat se hotărî să se plimbe până când va sosi acela pe care-l aştepta. Il atrăgeau figurile acestor trecători în uniformă cu ţinută de ostaşi Romani Cu deosebirea că, aceştia îşi purtau gloria întipărită pe feţele lor brutale arătându-şi laşitatea în toată goliciunea ei şi scandalizând lumea cu cruzimea lor, faţă de femei, copii şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oameni nevinovați pe cari nu-i mai apărau nici legile și nici fărădelegile. S'au văzut în timpul acela familii cu sutele, părăsindu-și tot avutul lor rămas din părinți în fii, sau strâns de ele prin cele mai cinstite mijloace, legând toată capeica cu zece noduri și trăgânduși dela sine și cele mai necesare traiului de toate zilele, pentru ca astăzi să le părăsească și să-și ia toiagul pribegiei..

Când Ivanov, ajunse la capătul din sus al străzii Isac, se opri un moment și își ridică puțin fruntea pentru a se orienta. Felinarele mai ardeau încă și el își simțea ochii umezi de lacrimile provocate de frig. După ce mai făcu câțiva pași, privirile lui se opriră asupra unui grup de soldați, cari veneau dinspre Bulevardul Orlof și târau în mijlocul lor două femei și o fetiță cam de vreo șepte ani. Femeile erau legate de ambele brațe, iar debilul copil de subțiori și apoi de mâinile mamei sale Când grupul jalnic se apropie de locul unde stătea Ivanov, el încremeni pe loc. Pumnii i-se încleștară fără voie și ochii lui scăpărau ca fulgerele: Cele trei ființe omenești erau gole de tot, pe corpurile lor nu erà nimic afară de cămașa de noapte. Călăii le luaseră chiar din pat și nu le mai lăsase timp nici măcar să se îmbrace, ci le târau după ei cu picioarele goale prin zăpada de jumătate de metru și pe un frig de treizeci de grade.

Of Dumnezeule!... Tu le vezi toate acestea și totuși îi mai suferi pe fața pământului — rosti administratorul — când văzu atâta cruzime și barbarism din partea unor oameni, cari pe deasupra se mai numeau și pravoslavnici!... Urletele sălbatice și rîsul brutal și batjocuritor al drojdiei care se adunase în timpul acela,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca o haită de bestii flămânde, îl înfuriară tot mai mult pe Ivanov şi-l făcură să regrete tot ceeace făcuse o viaţă întreagă pentru aceste duhori îndobitocite şi lipsite până şi de cele mai elementare simţuri omeneşti.

Urletele creşteau mereu şi piaţa Velico-Petru se umplu de o lume hoinară şi setoasă de răzbunare, care eşise ca din pământ. Toate ferestrele erau deschise şi din toate părţile se auzeă acelaşi vuet demonic. Ivanov se miră! . . . Cum se face oare, ca locuitorii acestor case? . . . Dar îşi dădu seama repede şi se lovi cu palma peste frunte: Înţelege acuma totul. Îşi aminti de vorbele lui Ismail: Poporul cere egalitate! dacă nu i-o faci şi-o face el singur! . . .

Prin urmare toate aceste palate şi clădiri istorice, sunt comunizate de proletari? sunt locuite de nişte brute fără căpătâiu? Chestia stăteă mult mai rău de cum şi-ar fi putut-o el închipui.

Va-să-zică, tot nu-i egalitate! de cât doar lucrurile s'au chimbat: Proprietarii de ieri au devenit cerşitori, cari mai sunt încă în viaţă, iar puşcăriaşii le-au luat locul! Asta e ceva teribil: Toate târfele mahalalelor şi toţi surghiuniţii să se lăfăiască în aceste clădiri monumentale şi să le murdărească cu mâinile lor pătate încă de sânge?

Asta n'o vreau!.. Mai bine mort de cât tovarăşul de idei al unor paraziţi, puşcăriaşi născuţi din perverzităţi, şi educaţi prin tavernele dubioase ale periferiilor — se gândi el şi începu să articuleze fraza de protestări, cu frînturi de cuvinte,

Lumea se mişca de colo până colo, ca purtată de un resort şi zgomotul creştea. Cele trei nenorocite şi soldaţii cari le târau de funie ca pe vite, la un mo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ment dat, fură ridicați de gloată și împinși înspre locul unde stătea Ivanov. Acesta văzând atâta cruzime, își ridică mâinile la ochi și își mușcă buzele: Pielea bietelor femei, erà vânătă, pe fețele lor lacrimile se prefăcuseră într'o pojghiță de ghiață — Spectacolul erà într'adevăr sălbatec:

Mititica, se împiedeca la fiecare pas și cădea prin zăpada mare. Picioruşele ei erau degerate și mădularele-i plăpânde, nu mai erau în stare de a îndura frigul. Când nenorocita mamă, care nici ea nu erà mai puțin vrednică de plâns — se ruga îngenunchi, învocând pe Dumnezeu și pe toți cei din jurul ei, să-i deslege cel puțin mâinile. pentru a-și putea ridica copilul la piept. Rugămintea ei era primită cu hohote de rîs și huiduieli din toate părțile. O bucată de lemn zbârnăi pe deasupra mulțimei și biata mamă se rostogoli cu capul însângerat în zăpada frământată de miile de picioare. Atâta mai lipsise și aruncăturile se urmară cu droaia. Soldații voiră să le apere, dar târfele se întăritau tot mai mult și își spărgeau capetele una la alta, în sălbătecia și setea lor de răzbunare.

Ivanov, se dădu la o parte, ar fi voit să nu mai trăiască în momentul acela!....

— Cine sunt aceste nenorocite și de ce anume s'au făcut vinovate? — întrebă el, de un om care purta uniformă, dar pe a cărui față se puteà ceti cale de-o postă nemulțumirea și desgustul, ce trebuia să-l înghită la tot pasul:

— Sunt rămășițele nenorocitei familii a căpitanului Stanilov — răspunse acesta — despre care se vorbește că, ar fi dezertat din garnizioana „Ecaterinenburg" unde fusese comandant la garda de pază a țarului și că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trecând Uralii, s'ar fi înrolat într'una din diviziile trupelor albe, formată la Kurgan. Bun înţeles, acestea nu sunt de cât presupuneri. Precis nu ştie nimeni?

— Atunci ceeace se petrece aci e mai mult ca crimă? — scrişni Ivanov — şi totuşi niminea nu se revoltă?

Streinul ridică din umere şi în privirea lui se reflecta: Încearcă tu de vezi! dacă nu ţi-e dragă viaţa — apoi plecă!

Totuşi e prea din cale afară — îşi zise Ivanov, trăgându-şi căciula peste urechi, apoi se repezi ca un tigru printre gloata de coate goale, răsturnând tot ce-i cădea înainte:

Să nu mai arunce cineva — strigă el — cu vocea poruncitoare, căci pe Dumnezeul meu, praf vă fac pe toţi în două minute. Cuvintele izbucniseră din pieptul lui ca dintr'un vulcan şi pământul se învârtea cu el.

Nu se cugeta însă, că ceeace spusese l'ar putea costa viaţa?

— Puneţi mâna! puneţi mâna! — se auzi atunci o voce dela etajul al doilea al unei clădiri. — Ucideţi-l cu pietre, că e un trădător!

— Tovarăşi! tovarăşi! dar ce înseamnă asta — urla lumea din toate, părţile. Cum puteţi lăsa să se atingă cineva de voi, şi un scârbos ca acela să vă ia prada de sub nas?

Soldaţii rămaseră încremeniţi, se vedeau în cea mai mare încurcătură, nu ştiau cine este străinul?

— Cine eşti tu? — Întrebă unul din ei — văzând, că nu mai e glumă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Feodor Ivanov, comisar gubernator al Harcovului — răspunse acesta.

— Hu!... hu!... hu!... minciuni! Este cel din ziarul de alaltăeri. Evadat din închisoarea poliției Valceansca! Puneți mâna pe el, luați seama să nu vă scape — răsuna toată piața de urletele lor!

Peste câteva minute Ivanov era condus de puhoiul de proletari, legat cu mâinile la spate. Fața lui era acoperită de sânge, capul îi fusese spart pe mai multe locuri, hainele sfâșiate curgeau de pe el in mii de fleanduri.

Când ajunse din nou naintea Upravliniei, poarta mare era deschisă, felinarul nu mai ardea, drumul era liber, dar nu pentru a intra la comisarul Vladimir, ci pentru a face cunoștință cu subteranenele clădirei împreună cu cele trei nenorocite.

In ziua următoare apăru un alt articol in coloanele ziarului „Sveznea“ din Harcov;

— Referitor la articolul de alaltăeri apărut în ziarul X... din capitală, care tratează arestarea tovarășului Feodor Ivanov și a soției sale: Respingem cu energie toate aceste calomnii. Din tot conținutul acelui articol nici un cuvânt nu-i adevărat!... Feodor Ivanov, se bucură în această Gubernie de cea mai mare popularitate dintre toți conducătorii politici. Iar în ceeace privește arestarea soției și nepoatei sale, dacă aceste știri sunt adevărate, protestăm cu toții contra acestei proceduri și rugăm comisariatul central să ordone imediata punere in libertate a celor două femei deoarece sunt deținute pe nedrept! Suntem convinși, că ele nu voiau să părăsească patria cu reacredință Proba acestei afirmațiuni e faptul, că la plecarea lor toată casa au lăsat-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o pe mâna unei tovarăşe, care în momentul aceasta este aci şi răspunde la întrebările noastre.

Chestiunea cu obiectele de valoare este o minciună, deoarece, toate acestea sunt neatinse. Chiar înaintea noastră avem o casetă de lemn plină cu bijuterii, din care partea cea mai mare poartă marca unui bijuier din Amsterdam şi numai foarte puţine sunt fabricaţiuni şi lustruiri de ale noastre.

Suntem convinşi, că dacă tovarăşa Amalia: ar fi plecat pentru a nu se mai reintoarce, aceste obiecte cari sunt proprietatea ei, rămase dela părinţi, nu s'ar mai găsi în acest moment înaintea noastră Ar fi găsit ea mijloace de a le expedia ? !

Credem, că acestea sunt destule argumente, pentruca tovarăşa Amalia să fie pusă în libertate în cel mai scurt timp.

Comitetul central socialist din Harcov.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul VIII.

Nici azi n'a sosit nimic pentru mine Doamnă? — cu aceste cuvinte intră Andrei în casă și de data asta, și tot cu acestea intrase ieri, alaltăieri și în fiecare seară, în ultimele două săptămâni.

— Ba da, ba da! se grăbi ea să-l asigure. Aveți o telegramă, am pus-o pe noptieră. Dar am avut de furcă cu îndrăcitul acela de factor, până să-l conving că, m'ați autorizat să iscălesc eu în asemenea cazuri.

Andrei nu mai auzi nimic, din tot puhoiul de explicațiuni, în care se avântase proprietăreasa, în rîvna ei de a demonstra odată și pentru totdeauna, cât de mult se interesează ea de nevoile chiriașilor. Tânărul însă, o cunoștea bine, știa câte parale face. Știa că are a gură... o gură... și o limbă trebue să aibă, ca de clopot, pe care când o punea în funcțiune, îți trebuia nervi, ca să-i poți asculta toate ondulațiunile!

Din trei sărituri, fu înlăuntru și după ce încuie ușa, ca să nu fie tulburat de concertul de pe coridor, care mai continua încă, se repezi la noptieră, puse mâna pe depeșă și ceti cele câteva cuvinte, de mult așteptate și care-l făcură să vadă toate lucrurile tranda-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

firii Până şi vocea doamnei Sabău i-se păru mai dulce de acum şi mai armonioasă ca altă dată...

* * *

Cu câteva săptămâni înainte, era o seară posomorîtă. Soarele nu se arătase toată ziua. Andrei plecă de acasă plictisit de singurătatea ce o simţea în sufletul său, în mijlocul acelei tăceri chinuitoare. Hoinări ore întregi, cu fruntea plecată, pe străzile mohorîte ale oraşului adormit. Trecuse de mult ora douăsprezece, când se pomeni în faţa unei cafenele, cu vitrinele strălucitoare de sutele de becuri molticolore şi de candelabrele improvizate. Uşa era întredeschisă şi perdeaua groasă de catifea dată puţin la o parte. Cineva eşea! Un răpăit de saxofoane, îi izbi auzul cu puterea unei vijelii. O voce par'că-i striga: Hai nu te mai gândi! Intră şi petrece o noapte fără să te gândeşti la ce va fi mâine. Viaţa e scurtă de altfel şi nu merită atâta bătaie de cap.

Trecuseră multe luni, de când nu mai călcase prin localurile de petrecere şi acum se simţea oarecum strein şi stingherit de atâta vuet. Localul era ticsit de o lume pestriţă, care ferbea ca într'un cuzan. Toate mesele erau ocupate de bărbaţi, cu feţele înroşite de beutură şi de femei obraznice, cu umeri goi, cari le ţineau tovărăşia acestora. Nu departe de muzică, într'un colţ mai retras, o mescioară de marmoră, era ocupată de un singur domn mai în etate, pe a cărui faţă se putea ceti viaţa ordonată, inteligenţa şi ţinuta păturei din care făcea parte. Andrei se apropie de el şi cu vocea limpede a unui tânăr bine crescut, îi ceru voie, arătând cu mâna scaunul neocupat dela aceea masă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Poftiți vă rog, poftiți! — răspunse străinul — întinzându-i mâna.

Privirile limpezi ale tânărului și cuvintele lui respectuoase, îl interesară pe străin, căci peste câteva minute erau adânciți într'o convorbire amicală, de par'că fuseseră cunoscuți de ani de zile.

În timpul acela, muzica începu din nu să cânte și în mijlocul localului, pe parchetul anume făcut pentru reprezentații, apăru una din femeile spilcuite și îm brâcată ca vai de lume! Corpul ei era mai mult gol, de cât acoperit: În dreptul toboșarului se opri și cu un gest larg, începu în primul rînd să cânte ceva, ce numai nemțește nu era. Vocea ei era spartă și cât se poate de falsă. I-ai fi plătit bucuros ori cât, numai să tacă.

— Înțelegeți ceva? — întrebă străinul pe Andrei, căci eu drept să Vă spun nu pricep nimic, cu toate că-trăesc în Viena de mai mulți ani și posed limba nemțească tot așa de bine ca și cea maternă!

— Eu știu ce vrea să zică, fiind că cunosc opera, aș fi însă mai fericit în asemenea cazuri, dacă n'aș pricepe nimic. Vedeți Dumneavoastră, pentru unele ca acestea, nu-mi place mie să frecventez localurile așa numite, de petreceri. În seara aceasta, a fost doar o întâmplare că am intrat, dar va mai trece mult, până când voiu mai pune eu piciorul aci! Mă miră faptul, că poliția, sau chiar publicul mai select tolerează așa ceva. Nu obsearvă cum o depravată ca aceasta își bate joc de artă. Mozart, sau discipolul său Beethoven, dacă s'ar scula din morți, ar muri din nou, văzând unde au decăzut operele lor. E revoltător, să vezi o târfă ca cea de colo, ciufulind arta cu miorlăiturile ei. Dar și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

publicul.... ce public!... Nu vreau să generalizez, de oarece vor mai fi și excepții, cred însă că, nătânga aceasta nu va primi aplauze din partea acelora. În cât mă privește pe mine, eu aș aranja-o: Un picior undeva... și peste graniță cu ea!.. Priviți Vă rog la bruta acea cu monoclu. Ce credeți că este el?

— Boxer, sau așa ceva!....

— Intr'adevăr, boxer, dar dintre aceia cari se luptă cu animalele la abator.

— Măcelar?

— Da!... și cu unul ca și aceasta stă la masă amazona predestinată să răspândească cultura. Nu știu, zău! unde vom ajunge și ce poate aștepta o lume intelectuală dela o târfă, care este în stare să asculte vorbele unui astfel de om, să supoarte râgetul brutal și cuvintele lui de mângăiere?!...

— Cunoașteți mai multe limbi?

— Da, afară de cea maternă și cea maghiară, pe care am fost silit s-o învăț, trăind printre ei, mai cunosc cinci la perfecție.

— Care anume?

— Fraceza, Engleza, Germana, Spaniola și Italiana.

— Hm... de un om ca dumneata am avea noi mare nevoie!... V'ați putea decide să părăsiți patria pentru un post bun în străinitate? Bineînțeles, tot în serviciul Statului Român!...

— De ce nu?... Nimic nu mă leagă de patrie, căci n'am pe nimeni în ea. Unde și despre ce este vorba?...

— E vorba de un post destul de însemnat la legațiunea Română din Viena, dar cât se poate de ur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gent! Eu plec la București. Dacă aveți posibilitatea să mă însoțiți, Vă voi prezenta chiar eu domnului Ministru de externe și Vă asigur, că peste câteva zile vă veți putea număra printre noi. Dealtcum eu sunt secretarul de ambasadă — poftiți legitimația mea — adaugă străinul — întinzându-i carnetul său de legitimație — apoi continuă: Când am plecat în concediu, am fost însărcinat cu angajarea unui funcționar român, dacă e posibil, dar care posedă mai multe limbi, printre cari și cea ungurească, căci cu aceștia avem mai mult de face. Ei fug la consulat cu orice lucru de nimic. Și n'avem nici un fucționar care să cunoască această limbă. Funcționarii noștrii de acolo, aproape toți sunt evrei: Vedeți dumneavoastră; românii, cari au oarecari calități, nu mai părăsesc țara, ci probează să se fericească în interiorul ei. Se fac politiciani — cel mai ușor lucru — in țara noastră. Așa dar ați avea plăcerea și posibilitatea de a mă insoți?

— Da, Domnule secretar! Posibilitatea o am și aș fi cel mai fericit om din lume, dacă v'aș putea însoți. Dar nu știu cum să fac cu lipsa dela serviciu?

— Fleac!... Cel mai ușor lucru: un certificat medical procurat chiar în această seară, căci nu mă îndoiesc că aveți vre'un medic cunoscut?... Pe urmă se poate trimite prin poștă sau prin vre'un curier special și toate sunt aranjate!...

— Bine, dar dumneavoasră plecați chiar în această noapte?

— In caz că vă decideți, rămân până mâine și plecăm împreună.

S'a făcut!... Incă în această seară îmi procur

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

certificatul şi'l predau servitorului, care îmi este favorit. Cred, că va fi bine aşa?

— Nici vorba..... cel mai bun lucru va fi acesta!....

A treia zi, Andrei fu prezentat Ministrului de Externe, care se arătă foarte binevoitor faţă de el promiţîndu-i că în cel mai scurt tim va primi denumirea, şi sfătuindu-l totodată: să se reintoarcă liniştit acasă şi să-şi dea demisia din postul, pe care'l ocupase mai nainte.

Andrei urmă sfaturile primite şi acum aştepta de patrusprezece zile ordinul, care nu mai sosea! In cele din urmă începu să'l neliniştească toată afacerea, auzise el, că, oamenii mari nu se prea ţin de cuvânt, dar nu-i veni să creadă, că şi ministrul să se numere printre aceştia. Inaintea lui un minisru era sfânt, şi ce promite acesta trebuie să fie ca îndeplinit.

Acuma însă nu ştia ce să creadă? Nu cuteza să-şi mărturisească lui însuşi faptul, de care se temea.

— Impachetaţi, viu, ordin la mine. —

Andrei, începu să danseze de bucurie şi nu băgă de seamă că uşa se deschisese în timpul acela şi în prag apăru Carmen cu zâmbetul ei binevoitor

— Ei, amice!.. Te credeam mai serios! Dar observ, că ai şi însuşiri copilăreşti!....

— Ce nu-i în stare omul să facă, când e fericit?!

— Vre'o declaraţie de amor, care şi-a găsit ecoul?

— Tu ai fi ştiut în primul rând, dacă ar fi fost vorba de aşa ceva!...

— Nu înţeleg, ce vrei să spui cu asta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu înțelegi? . . . De cine alta credeai, că m'aș fi amorezat când te cunosc pe tine? . . .

— Tu ești un copil! Un alt bărbat, care ar cunoaște trecutul deochiat al unei fete cum îl cunoști tu al meu: nu numai că nu s'ar mai cugeta la ea, dar s'ar scârbi să stea cu ea sub un acoperemânt! . . .

— Un altul, poate?! . . . dar eu, chiar pentru aceasta, te stimez mai mult, pentrucă simt în tine adevărul întrupat și admir francheța, cu care divulgi unui bărbat niște lucruri, pe cari alta, fiind în locul tău, n'ar fi dispusă să le descopere sub nici un pretext! Câte femei nu le vor fi făcut toate acestea, ba poate altele și mai mârșave și totuși trec ca cele mai oneste și mai virtuoase femei în fața lumii?!

— Să le lăsăm acestea, prietene, căci n'au nici nn rost! Spune-mi mai bine: cărei norocite întâmplări putem mulțumi bucuria ta de astăzi? — Folosesc pluralul, deoarece mă interesează și pe mine soarta ta întru câtva, considerând în tine adevăratul prieten. care mă iubește fără a-mi cere nimic în scimb, și ține la mine așa păcătoasă cum sunt! . . .

— Cetește telegrama aceasta și o să vezi.

„Impachetați, viu, ordin la mine"

— Bine! dar din aceste trei cuvinte nu înțeleg nimic . . .

— Nu eram sigur de rezultat, pentru aceea nu ți-am spus mai demult

— Cum, despre ce era vorba?

— Am să plec în străinătate! . . .

— Când și unde!?

— La legațiunea română din Viena.

— Și postul de aici?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am dat demisia, când m'am reintors dela Bucureşti.

— Va-să-zică aceasta era cauza, care te-a făcut să pleci pe neaşteptate?

— Aceasta.

— Totuşi cred, că mie îmi puteai spune, doar ştii cât de mult ţiu la tine?!

— Nu eram singur.

— Când pleci?

— Poate mâine, poate poimâne, depinde de sosirea secretarului.

— Cine este acest om?

— Ideie n'am. Ştiu doar, că se numeşte Salvator şi că-i cel mai simpatic şi mai cinstit dintre toţi oameii, pe care-i cunosc

— Îl cunoşti mai demult?

— I-am făcut cunoştinţă la cafenea înainte de a pleca la Bucureşti.

— Şi te-ai încrezut într'un un om, pe care l-ai văzut atunci pentru prima oară? Era imprudent din partea ta!

— Are o înfăţişare atât de cinstită, încât l-aşi fi urmat până la marginea pământului.

— Admit, că era de bună credinţă, dar tot aşa de bine puteà să fie şi un excroc . . .

— Şi, ce-mi putea face?

— Nu-ţi făcea nimic, dar îţi pierdeai serviciul!

— La aceasta m'am gândit dinainte, căci chiar in aceea seară mi-am procurat un certificat medical, prin care se justifica absenţa mea.

— Să dea Dumnezeu să ai noroc!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mulțumesc prietena mea. Dar stai! Ai fi dispusă să-mi îndeplinești o dorință înainte de a pleca?

— Ce anume?

— Să continui istoria ta, bine înțeles dacă ești dispusă în această seară?

— Cu plăcere amice, tocmai pentru aceea venisem aici.

— Dă-mi voie atunci, să te tratez cu un păhar de vin din sticla asta, care o păstrez anume pentru proxima întâlnire. La al doilea pahar: ochii fetei începură să strălucească, ca la o pisică și continuă:

— Ți-am spus, mi-se pare, cât de disperat a fost sârmanul băiat la despărțire. Să nu crezi însă că voiam să-mi bat joc de el, sau că sunt o ființă fără suflet. Era absolut nevoie să procedez cum am procedat! Căci iubirea mea pentru el creștea văzând cu ochii și tot aceleași manifestări le observasem și la el. Alta în locul meu, n'ar fi făcut așa, ci de sigur s'ar fi bucurat de efectul frumseței sale asupra unui tânăr fără experiență. Eu vedeam, că sunt în stare să fac orice din el. Dar tocmai de asta mă feream. Nu voiam să mă pun barieră începutului vieții unui tânăr, care era pe cale să-și creze o situație strălucită și să-l fac să-și uite datoria, ce o avea față de părinții săi, despre cari știam că: sunt bătrâni și că și-au spesat aproape tot avutul cu creșterea unicului lor fiu, pentru ca la bătrânețe să aibă și ei un stâlp de reazem...

Mă durea și pe mine despărțirea, dar îl iubeam atât de mult, încât preferam să sufăr eu, decât să-l ruinez pe el! Voiam să sufăr, căci suferința este un balsam bine făcător, când suferi pentru ființa, pe care o iubești. Știam, că amintirea mea se va șterge cu tim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pul şi zilele fericite care le-am trăit impreună se vor înveli de întuneric în memoria lui. Mă mângâiam cu gândul, că odată o să-mi fie recunoscător, când va vorbi ca om bătrân intimilor săi, de numele unei fete frumoase, cu care a făcut cunoştiinţă în treacăt, care i-a fost dragă şi care lui îi poate mulţumi cele mai fericite momente din viaţa ei...

Seara eşii la plimbare, căci nu fusesem de săptămâni de zile nicăiri şi singurătatea mă omora. Primul cunoscut, cu care mă întâlnii a fost specialistul, care se apropiase de mine cu propunerea de căsătorie. Nu ştiu nici până astăzi, dar trebue să-i fiu zâmbit, căci se opri brusc şi cu un gest foarte elegant îşi ridică pălăria, cerându-mi voie de a mă însoţi... Acceptai bine-înţeles:

— Ei! nu mai eşti supărat, amice ? — îl întrebai eu —

Vai de mine! cum presupuneţi una ca asta ? Nu cred că s'ar putea cineva supăra pe Dumneavoastră.

— Aşa crezi ?

— Aşa cred, toţi aceia care vă cunosc, aşa cred şi eu şi pentru ca să v'o dovedesc aceasta : Vă cer un lucru ?

— Să nu-mi cereţi ceva, ce n'aş fi în stare să îndeplinesc, căci mi-ar veni foarte greu un nou refuz, ca cel din rândul tecut...

— Nu, nu!... de asta vă asigur. E vorba de un lucru foarte neînsemnat, dar care pe mine m'ar face cel mai fericit dintre muritori:

— Să auzim!... Despre ce-e vorba?...

— Permiteţi-mi să Vă vizitez din când în când!

Tocmai treceam pe dinaintea unei vitrini foarte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luminate, când îmi spunea aceste cuvinte. Privirile noastre se încrucișară. Ochii lui străluceau ca de febră și buzele-i tremurau. In privirea aceea, se reflectau toate poftele câte pot încolți în sufletul unui om. Incepui să tremur și nu-i putui răspunde, el însă mă prinse și nu mai insistă. Ne-am înghesuit apoi ore întregi printre mulțime, dela un capăt până la celalalt al bulevardului, dar nu mă m'ai putui uita în ochii lui. Cu o singură privire se făcuse stăpân pe voința mea. Evident, că în aceaș seară am luat masa împreună. La cină nu vorbeam decât banalități, dar știam și unul și altul, că acestea sunt ca zefirul de apus, care precede uraganul, ce avea să izbucnească în sufletele noastre. Stând la masă, îl putui privi în voie, căci mă așezasem în așa fel, ca să nu fiu cu fața în directa resfrângere a luminei electrice, ci ca să-l pot studia în toată voia. Pot să-ți spun acuma, că pe cât era de mic, pe atât era de vânjos. Fața și mișcările lui elegante nu mi displăceau! Mâinile lui, deși erau ale unui meseriaș, semănau mai mult, cu ale unui om din lumea bună, fața deși nu-i eră frumoasă, dar era interesantă, avea buzele roșii ca carminul, dinții albi ca fildeșul și mărunți ca de veveriță. După cină m'a condus acasă și fără să-mi mai ceară voie întră cu mine înlăuntru. Nu știam ce să-i spun, simțeam ceva revoltător înlăuntrul meu. O jignire în amorul propriu, dar nu mă simții în stare să-i arăt ușa! . . .

Îl uram din tot sufletul! . . . . Și totuși voiam să-i aparțin... Mă vei întreba pentru ce? . . . Pentru ca mâine să-i pot da cu tifla. Vezi amice, așa-i inima de femeie, singură nu știe ce voește? . . .

N'așî fi crezut nici odată, că un om atât de mic

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fie atât de bine construit... Cunoscusem atâţia bărbaţi, dar ca acesta nici unul!... Nu vreau să vorbesc de Carol, căci el e evreu şi ca toţi evreii, e mult mai rezistent. Lucru foarte uşor de înţeles dacă luăm în consideraţie sanguinitatea rassei semite! Căci pe când la un alt bărbat de altă naţionalitate, cât ar fi el de pubertos, contactul sexual cu o femeie, nu durează mai mult de cinci minute, nici în cele mai bune condiţiuni, pe când la Carol; la al treilea sau al patrălea raport rezista treizeci-patruzeci de minute. Aşa dar aproape cât şapte sau opt bărbaţi de altă naţionalitate. Nu te strâmba, prietene, căci îţi vorbesc numai adevărul! Voi bărbaţii nu cunoaşteţi femeile, ele sunt construite altfel, nu ca voi. Vorbesc bineînţeles de adevăratele femei, pe care voi le numiţi isterice, acestea se irită până şi în cele mai neînsemnate părţi ale fizicului lor. Când am cunoscut pe Carol, la primele două sau trei întâlniri amoroase, aş putea spune, că nu simţeam nici o plăcere, ceva mai mult: sufeream dureri. Pe urmă, după o săptămână, începui să simt delir din ce în ce mai mare şi tocmai pentru că era atât de resistent îl iubeam mai mult...

M'am mirat la început de repeziciunea, cu care termina actul un creştin, şi am ajuns la concluzia că acesta n'ar fi în stare să îndestulească o adevărată femeie, purtându-se cu ea, cum se purta Carol cu mine. Este însă impunător oricărei femei şi implică resistenţa celuilalt cu brutalitatea şi forţa de care se foloseşte în aceste cazuri!...

După prima noapte de amor cu specialistul, mă simţeam pe deplin satisfăcută. N'aş fi în stare să-ţi spun ce simţeam în apropierea lui: ură sau dragoste,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

durere sau un fel de amorțeală? care îmi paraliza voința, să nu-i pot spune un cuvânt de protestare, să nu mă pot opune contra dorinței lui. Când după o noapte, în care nu dormisem nici un moment, numai înceta nici dimineața cu mângâierile lui, ci repeta altele și altele mai noi și mai voluptoase, la toate atingerile lui masculine mă înfioram și tremuram din tot corpul. Apoi la lumina zilei care străbătea printre perdelele de muselină albă, vedeam fața lui încadrată de bucle înîncâlcite și privirea ironică triumfătoare, de par'că ar fi voit să exprime: așa-i, că nu mai fi crezut în stare de așa ceva?!

Erau aproape orele zece, când a plecat și cum era Duminecă aveam timp și unul și altul. La plecare mă mai sărută odată și-mi spuse: la revedere pe deseară!... Un alt procedeu revoltător pentru mine. Nu-și mai luă osteneala să mă întrebe, dacă îl voi primi, ori nu, ci-mi spunea pur și simplu, că va veni! Cu toată revolta ce o simțeam în sufletul meu, nu eram în stare să-i spun: că nu! Acest „nu" mi se opera în gât ori de câte ori voiam să-l rostesc!...

Au trecut apoi săptămâni așa. In fiecare zi îmi trimitea flori, seara venea încărcat, primeam tot ce-mi aducea, dar nu mă puteam obișnui cu el. Îl uram, deși mângâerile și atingerile lui par'că-mi plăceau. Cred, că ceeace îmi convenea mai mult la el era chiar mărimea... și nesațiul, cu care se purta față de mine.

Mă uscam văzând cu ochii acest mascul; îmi tocea nu numai trupul, ci și sufletul, până când într'o seară i-am spus, că așa nu mai merge! Eu am nevoe de odihnă și reculegere. El să caute să-și satisfacă nesațiul într'alte părți...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar spune-mi! cum să fac?... când te cunosc pe tine!...

— Cum să faci, mă întrebi pe mine? Nu vezi în ce hal am ajuns, decând te cunosc pe dumneata? Cu alte cuvinte nu sunt absolut dispusă să mă distrug pentru plăcerile bolnave ale unui bărbat. Dumneata ai fi in stare să distrugi chiar şi pe cea mai puternică femeie în timp de un an!

— Carmen, scumpa mea! Cere-mi, te rog, ori şi ce sacrificiu, căci de toate sunt capabil, cere-mi să ucid pe tatăl meu, căci am s'o fac, dar a te părăsi, niciodată! Asta nu mi-o cere, căci mai degrabă mă sinucid, decât să mă despart de tine!

— Şi totuşi va trebui s'o faci, mai târziu, sau mai de vreme, căci relaţiile dintre noi nu vor dura cât lumea. Dumneata ai să te căsătoreşti, căci nu-mi vine să cred, că-ţi va face plăcerea să stai burlac o viaţă întreagă pentru capriciile unei femei!

— Nu, nu!... cu altă femeie nici odată, dar cu tine mâine dacă vrei!?...

— Dragul meu, domn! un alt răspuns mai înbucurător decât acela din rândul trecut, nu pot să-ţi dau nici acum, adecă răspunsul e, că „nu" şi totdeauna nu!..

— Atunci ne vom distruge reciproc!

— Cum înţelegi aceasta reciproc?

— Aşa, că ne vom iubi, până când ne vom distruge unul pe altul. Iar dacă nu, atunci... atunci...

— Dacă nu, ce va fi atunci? Mi-se pare că vrei să mă ameninţi?

— Scuză-mă, dar nu pot trăi fără tine! Nu mă alunga, fac tot ce-mi ceri, numai permite-mi să te iubesc!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Îți permit cu o condițiune, și anume: să nu vii la mine de cât atunci când te voi chema și când voiu crede eu de bine. Dacă te obligi, atunci mă învoesc...

— Și dacă nu mă vei chema nici odată ce-mi rămâne de făcut?

— Te voiu chema!

— Încă o rugăminte; permite-mi să viu de două ori pe săptămână. Ziua, o las s'o hotărești tu!... Cred, că asta cu puțină bunăvoință o poți face?

— Și vei pleca când voiu spune eu să pleci?

— Mă oblig și la asta, numai să știu ceva sigur.

— Așa dar ne-am învoit. Ce-i astăzi?

— Miercuri.

— Să vii Miercurea și Sâmbăta!

— Bravo!.. Să începem chiar de astăzi — strigă el — repezindu-se la mine cu brațele deschise. Voiam să mă opun, dar când am văzut cât de mare era bucuria lui nu l'am putut alunga. Și am mai petrecut o noapte; poate mai stranie ca cele dinainte!

Am reușit mai târziu să-l dresez după placul meu, numai de o boală nu-l puteam vindeca, adică gelozia: Mă urmărea ca umbra, ori și unde m'aș fi dus, știa despre toate mișcările mele, cu cine vorbeam ziua, știa precis cu cine mă plimbam în cutare seară, la cutare oră, ora fixă la care mă culcam, la câte mă sculam, care rochie purtam în cutare zi, ce floare purtam la piept! toate nimicurile acestea. Aflase într'una din zile, că vorbisem cu Carol în treacăt, fapt care mi-l reproșă cu vehemență. I-am spus, că acesta era un vechiu prieten de a părinților mei, că este nepotul patronului meu, că e însurat, că are o nevastă tânără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaraseva.ro/mdr1901-1932

şi frumoasă ca un înger. In fine, câte argumente nu poate aduce o femei, ca să împace şi să convingă un amant gelos ? ! Sfârşeam prin a reuşi să-l conving, că gelozia lui nu are nici un temeiu. Mă revolta de multe ori purtarea lui, şi totuşi nu-mi displăcea interesul ce mi-l purta. Il iertam căci începusem să mă deprind cu el. Aflasem, că se certase cu familia şi intrerupsese legăturile cu toţi prietenii. Nu petrecea ca mai nainte, trăia numai pentru mine...

Cu Carol nu ne mai puteam întâlni decând se căsătorise şi mai cu seamă la mine acasă. Trebuia să fim foarte prudenţi, ca să nu afle tânăra lui soţie. Am descoperit într'o zi un fel de hotel clandestin nu prea departe de centru. Cu prima ocazie îi spusei lui Carol şi ne învoirăm, ca pe ziua următoare să ne întâlnim acolo, să petrecem câteva ore nesupăraţi de nimeni. Proectul era bun! Dar cum să-l punem în practică? Pentru el erà uşor, căci se îmbrăca în hainele de şofer. Cum avea maşina lui proprie şi făcea de multe ori pe şoferul, nu era de loc bătător la ochi!.... Insă cum era să mă duc eu,.... ca să nu afle specialistul meu gelos ?!... Am găsit şi mijlocul acesta :. . Ce nu găseşte o femeie, când îşi bagă pe dracul în cap ?.

Am scăpat apoi mai mult timp, azi cu o minciună, mâine cu alta. Ştia, că-l înşel, dar nu ştia, cu cine ? Nu cunoştea cuibul nostru de întâlnire. Până când într'o seară ne pomenirăm, că cineva bate la uşa camerei în care eram închisă cu Carol Credeam că este proprietăreasa şi deschisei fără frică, să văd ce voieşte? Când m'am pomenit cu dracul faţă în faţă, era să cad din picioare, dar îmi dădui seama repede şi-l întrebai foarte indiferentă :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

Pe cine căutați, domnule?

— Scuzați, vă rog, dar am greșit adresa — bombăni el încet — retrăgându-se. Voia numai să știe cine era bărbatul cu care stăteam închisă într'o cameră de hotel obscur cum era acela?

Pe urmă am eșit, nu mai avea nici un rost să ne ascundem. De acum ne era tot una... Un singur lucru mă neliniștea: Mă temeam, ca nu cumva să-i trăsnească prin minte să se ducă la nevasta lui Carol, doar atunci jocul foarte ușor m'ar fi putut costa postul. Dar n'a făcut-o ci a așteptat până când ne-am despărțit. M'am convins pe urmă că nici ideie nu avea cine era Carol. Il credea pur și simplu, șofer, vizitiu, sau așa ceva.

M'a condus apoi acasă fără să scoată un cuvânt, iar după ce am ajuns, mi-a făcut o scenă, pe care nu o voiu uita câte zile voiu trăi și la care ai asistat și tu. Îți mai amintești?...

Și totuși: chestia deși cam bizară, si-a avut și partea ei bună. De atunci nu mi-a eșit în cale mai mult. Dacă știam, aranjam scena mult mai 'nainte...

Așa, prietenul meu! Acum, când îmi cunoști tot trecutul, poți să mă judeci?

— Nu te-am judecat niciodată și nu te judec nici acum. Te-am iubit dela primul moment și te voi iubi toată viața mea, dar n'am dreptul să-ți cer mai mult, deoarece inima ta aparține altuia!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuvania.ro/mdrr1901-1932

Capitolul IX.

Procesul lui Feodor Ivanov, avea să fie primul, în care va aduce sentința un tribunal bolșevic. Acest proces stârnise mare vâlfă în metropola proletarismului. Toată lumea aștepta cu încordare pronunțarea sentinței adusă de primul judecător al poporului. Ziarele publicau cu litere mari părerile diferitelor partide politice. Partidul socialist, din care făcea parte Ivanov îl apăra până la cuțite contra tuturur bârfelilor aduse înpotriva lui, justificându-i cu probe evidente patriotismul. Iar ziarele partidelor opozante îl acuzau mereu deși nu puteau aduce dovezi prin care s'ar demonstra inculparea lui, totuși susțineau din răsputeri pedeapsa lui cu moartea, pe motivul, că se amestecase în chestiile agenților, cekei, când aceștia arestaseră nenorocita familie a căpitanului Stanilov.

Ziarul „Sveznea“ o foaie mică și de curînd fondată, care apărea în redacția unor pantofari guralivi. Acest fleac de ziar: revoltase lumea contra bietului Ivanov, publicând zilnic coloane întregi de calomnii scrise cu litere roșii: Il făceau trădător, spion al cehilor, publicară numele mai multori haimanale, despre care se zicea, că susțin cu jurământ, că Ivanov fuse-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se în legătură cu comandanții trupelor țariste de peste Urali. In fine toate relele, cu care s'ar putea agrava situația unui înfractor politic, până când în cele din urmă chiar și prietenii lui cei mai buni începură să-l părăsească și să se clatine în credința lor pentru el. Numai îndrăzneau să se expună ca la început. Le era frică, să nu se dovedească ceva contra lui. Știau ei, că nu toate câte se vorbesc sunt adevărate, dar în timpul acela era deajuns un lucru cât de mic, ca să sfârșești în tranșeul cu rumegături de ferestrău, pentru ca la urmă cadavrul să-ți fie aruncat de pe podul lui Isac în Neva, sau în groapa comună cu nenorociții cari se strivesc printre trosnetele motorului cu benzină, pus în funcție în fiecare seară în curtea închisoarei !...,

Locul de execuție al bolșevicilor, era un tranșeu adânc, săpat dealungul unui zid și umplut până sus cu talaș și rumegături de ferestrău, pentru ca sângele celor jertfiți pe acest altar bestial, să nu lase urme prea bătătoare la ochii, în văzul tuturor. Își aveau bolșevicii ideile lor, în astfel de chestiuni. Un joc mai drăcesc decât acela, nu și-ar fi putut imagina nici fantezia cea mai perversă !

Motorul cu benzină, încă își avea importanța sa istorică. Acești oameni inculți și mucaliți, erau practici în toate, dar mai cu seamă în modul de execuție erau adevărați specialiști. Se vor fi gândit ei ce se vor fi gândit ?... Știau conducătorii, cari în mare parte erau venetici și streini de ori ce sentiment creștinesc, că ori și cât ar fi proletarul rus setos de răzbunare, când ar vedea cu ochii, cele ce se petrece între zidurile negre ale închisorii și cu câtă cruzime se distrug sute de vieți ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vinovate într'o singură noapte. Sângele şi sentimentul lor de creştin s'ar revolta şi ura sădită de veacuri în sufletele lor mistice s'ar răsturna toată asupra acestor apostoli mincinoşi, cari le propovăduesc dreptatea pe la toate răspântiile, dar nu neglijează nici faptul de a se folosi de ocazie, luând locurile conducătorilor de mai 'nainte, în conducerea ţării, în palatele confortabile în automobilele luxoase, în logile dela Operă, în blănăriile scumpe şi prin toate localurile de petrecere. Vasă-zică, tot nu este dreptate! de cât doar lucrurile s'au schimbat în detrimentul unora şi în favoarea celorlalţi! Aceştia sunt termeni potriviţi. Lor însă puţin le pasă, se simt bine aşa. Când le va ajunge la nas mirosul de hoit, vor fi doldora de toate bunătăţile. Viaţa le va fi asigurată şi pe aci ţi-e drumul!

În timpul acela, Amalia era torturată de toate chinurile iadului, nu pentru că i-ar fi lipsit ceva, ci pentru că nu putea face un pas în interesul soţului său, pe care-l ştia că zace printre umbrele mizerabile din beciurile Upravliniei. Afară de asta o mai neliniştea şi soarta lor. Nu-şi putea închipui, ce vor fi având cu ele, aceste persoane misterioase care le ţin secvestrate şi le acordă toată comoditatea, numai libertatea nu?!...

Paraseovea, avea ea de grijă. ca cele două femei să fie mulţumite, fără ca ele să ştie unde se găsesc? O bibliotecă întreagă le era pusă la dispoziţie, de care Ana se şi folosea în toată voia ei. Ziarele, le era aduse foarte punctual în fie care zi. Din acestea Amalia aflase tot ce se petrecea cu Ivanov. Întreba în fiecare zi pe femeia care le servea, o ruga oferindu-i bani, bijuterii, tot ce avea asupra ei, numai ca să afle unde

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se găsesc? cine sunt persoanele care le găzduesc și ce scop au cu ele?....

Dar femeia, sau nu răspundea de loc, sau le da cu totul alte răspunsuri tocmai contrarii întrebărilor lor. Se vedea cale de-o poștă, că era dresată și că pentru nimica în lume n'ar trăda ceva din secretele stăpânilor săi.

Într'o dimineață, când Amalia se sculă, ca de obicei, găsi pe masă, alături de samovarul de argint, toate ziarele și revistele de peste zi. „Narodnaia Gazeta" una dintre cele mai răspândite foi ale capitalei, se părea că fusese așezată anume, în așa fel, ca nu cumva conținutul ei să le scape din vedere celor două femei, pe care de sigur avea să le intereseze. Privirea Amaliei, se opri asupra unui articol scurt, dar tipărit cu litere de o șchioapă:

În ziua de 27 a lunei curente, va avea loc la Tribunalul Revoluționar, desbaterea procesului lui Feodor Ivanov și a soției sale Amalia Ivanovna. Tovarășul Kușnițov, noul procuror, a introdus ca martoră în acest proces, numele unei femei, pe care nu-l publicăm aci, pur și simplu pentru că nu-l cunoaștem nici noi. Se afirmă însă în cercurile interesate, că dela aceasta martoră, se așteaptă mult, ba chiar foarte mult! și că de declarația ei depinde soartea celor acuzați:

Ochii verzi fosforii, a-i Amaliei, începură să strălucească și continuă! E curios însă că, contra Amaliei Ivanovna și contra nepoatei lor Ana, încă nici până astăzi n'a fost eliberat ordinul de punere sub acuzare, cel puțin, la comisariatul central, n'a sosit încă nici până în momentul când scriem aceste rânduri, cu toate că în proces figurează și numele lor. Cele două femei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deşi nu sunt arestate, dar sunt ţinute sub supraveghere în casa unei vechi cunoscute de a familiei, care le-a scos de unde erau, depunând o garanţă nu chiar de toate zilele. Numele acestei persoane — care după cât ştim e o femeie — este forte popular, dar nici acesta nu ne-a fost divulgat. Bănuim însă că, această tovarăşe misterioasă, este una şi aceeaşi persoană, care figurează ca martoră în acest proces.

Dupăce Amalia ceti articolul până la sfârşit, lăsă ziarul să-i alunece la picioare şi privi îngândurată pe fereastra ce da în grădina mare, înconjurată jur împrejur de arbori bătrâni, edificii înalte şi mohorite!

— Ce-i tante, ce ţi-s'a întâmplat? — o întrebă Ana — apropiindu-se de ea. Pentru ce eşti azi atât de rău dispusă?

— Uită! ceteşte şi tu şi o să vezi că am toate motivele să fiu aşa cum sunt!

Ana adună ziarul de pe covor şi ceti repede, tot câte două rînduri deodată.

— Bine tuşico, dar dacă toate acestea sunt adevărate, foarte uşor ne poate aduce libertatea! După părerea mea, chiar şi în ce priveşte persoana aceea misterioasă care ne găzdueşte văd oarecare legătură.

— Se prea poate!... dar atunci cum? Dacă într'adevăr ţine la noi şi ne este prietenă, pentruce se fereşte să dea faţă cu noi? Ne-a scos de unde eram, ne ocroteşte în casa ei şi nu ne-a cercetat nici măcar în fugă! Asta e ceeace nu pot eu înţelege!

— Eu aproape ştiu şi înţeleg situaţia ei — adăugă Ana — răsfoind ziarul distrată.

— Ce crezi tu şi cum motivezi atâta mister?

— Foarte simplu. Dacă într'adevăr ne este bine-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voitoare — fapt de care nu ne mai putem în loi — n'ar lăsa-o inima să nu răspundă la întrebările noastre, ori noi am întreba-o câte în lună și în stele și te pomenești că-i va fi interzis și ei? Cine poate să știe, pe lângă ce condițiuni ne-a scos ea pe noi din acel cartier mizerabil al condamnaților la moarte? sau ce i-s'a cerut ca garanță pentru libertatea noastră? Posibil că i s'a impus aceasta și va fi și ea supravegheată. Cine știe? azi ne putem aștepta la toate!... Ai văzu cât e de tăcută și cum se poartă față de noi femeia care ne servește? N'ar trăda un cuvânt, s'o tai în bucăți!

— Nu știu! nu știu!... nu mai pricep nimic. Am început să nu-mi mai pot da seama de cele ce se petrec în jurul meu.

— Curaj mătușico, căci Dumnezeu este bun și ne va ajuta!...

In dimineața zilei de 27, încă înainte de orele opt, sala de ședință a tribunalului revoluționar era tixită de lume, bărbați, femei, tineri și bătrâni, deși ședința avea să se înceapă numai pe la zece și sosirea judecătorului de instrucție era anunțată pentru nouă și jumătate. Era interesant și oarecum lucru neobicinuit să vezi băncile pline de o lume atât de răbdătoare, atât de mulțumită. O lume, care cu câteva săptămâni mai înainte prăbușise iconostasul bisericilor, ucisese cu pietre episcopi, miniștrii și alți demnitari a-i țarului. Degradase generali punându-le câte un instrument, (lopată sau târnacop) în mână și forțându-i la lucrurile cele mai josnice, pentru ca apoi mâncarea să o primească la bucătăria comună câte opt la blid. Și lumea acea, care a fost în stare să le facă toate acestea s'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

vezi acum docilă, blândă. In sala de şedinţă a unui tribunal, unde avea să pledeze peste câteva minute un judecător de instrucţie clocit de revoluţie şi descoperit prin plămădeala teroarei roşii !...

La orele nouă fix, o uşe laterală se deschise fără zgomot şi un omuleţ îşi făcu apariţia era mic de stătură şi cu faţa ciupită de vărsat. Lumea din sală îl primi cu o plecăciune măgulitoare din capete. Se părea, că dela acest om îşi aşteptau mântuirea. Era mult aşteptatul judecător de instrucţie al plebei.

Pe la nouă şi jumătate fu adus de către patru soldaţi acuzatul Ivanov. La câteva minute după ce acesta ocupase loc pe banca acuzaţilor între doi soldaţi, fură aduse şi cele două femei, soţia şi sora nenorocitului căpitan Stanilov. In urma lor, un soldat aducea pe mititica Varia în braţe, învelită în paltonul de iarnă a lui Ivanov. Acesta se desbrăcase de singura haină pe care o avea, pentru ca să îmbrace nenorocita copilă. Un adânc oftat ridică atunci piepturile tuturor celor din sală. Altădată acest spectacol ar fi produs o mare revoltă în mijlocul poporului, văzând suferinţele şi mizeria, în care trebuie să se stingă o viaţă atât de plăpândă cum era aceea.

Un bătrân cu barba mare se ridică atunci de pe una din băncile din urmă şi strigă cu vocea tremurătoare :

— Tovarăşi !

Cred, că cel mai important scop al nostru era, ca nimeni să nu sufere pe nedrept în această ţară. Pentru aceasta ne-am luptat o viaţă întreagă, pentru aceasta ne-am vărsat sângele şi mai suntem în stare să-l vărsăm şi acum, pentruca odată să ne bucurăm de toate drepturile noastre, să avem legi egale şi nepărtinitoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ori, aceasta dreptate, ce o avem înaintea noastră este o injurie contra Creatorului!... Eu, ca cetățean modest al acestei țări și tată alor cinci feciori, cari și-au vărsat sângele pe altarul patriei mele, rog respectuos pe tovarășul judecător, ca să binevoiască a ne explica un lucru: adecă faptul, de care s'a făcut vinovat acest nenorocit copil ca să fie tratat așa .. și despre care cred, că nu are alt păcat, decât doar acela, că s'a născut pe lume!...

Un bâzăit ca de muște trecu atunci prin toată sala și toate capetele se mișcară afirmativ.

La aceste cuvinte, ieșite din gura unui bătrân cu înfățișare respectabilă și vrednică de toată stima, judecătorul par'că se încurcă puțin, dar își reveni repede și începu să vorbească:

— Intr'adevăr, acest copil, nu este vinovat de nimic, căci legea nu prevede pedepsirea copilului pentru o faptă a părintelui său și tot așa nici urmărirea soției pentru crima sau delictul săvârșit de soțul ei. Mai cu seamă, că acesta nici nu era în cercurile familiei, când s'a comis fapta, dacă într'adevar s'a comis?!...

Acestea le spun ca judecător și ca om al dreptății, fără ca să părtinesc pe unul mai mai mult ca pe altul dintre fii acestei țării.

Am spus mai 'nainte, că soția sau alt membru din familie, nu poate fi pedepsit pentru crima, sau delictul săvârșit de soț, sau de altul, care este capul familiei, dacă aceștia n'au luat parte în vre-un chip la comiterea acestui fapt. Ori, tovarășele, pe care le aveți în fața voastră, sunt acuzate că știau de fuga căpitanului Stanilov, ceva mai mult, la dosarul lor sunt anexate mai multe denunțuri, prin care sunt acuzate, soția și sora

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căpitanului, că chiar ele l'ar fi sfătuit să-şi trădeze patria, pentruca apoi să ridice arma contra ei !...

In cazul acesta, ele sunt vinovate tot aşa ca şi dânsul. Am spus, în cazul acesta ! Dar asta, nu cred, că se va putea dovedi, căci denunţurile nu pot fi luate ca probe demonstrative, fiind toate neiscălite şi se prea poate întâmpla ca totul să nu fie de cât rea voinţă.

Huu !..., jos cu el ! .., jos cu secătura aceea, care numai proletar nu e ! Burjui, trădător venit aci să apere lipitorile care ne-au supt sângele ! — se auzi atunci urletul unei târfe din vârful galeriei. Toată lumea ridică ochii în partea de unde venea vocea, dar nimeni nu scoase un cuvânt, ci toţi cei din sală se părea chiar că o privesc cu ură pe aceeia ce striga....

Trădare !.. , trădare ! — zberă ea din nou, mă duc să vă pârâsc la ceka. Să-i spun tovarăşului Ismail, că v'aţi răsvârtit şi procedaţi contra ordinelor lui. Totatunci un galoş ţerpelit zbârnăi pe deasupra capetelor şi trecu prin fereastra dela spatele judecătorului. Târfa credea, că cu gestul acesta va ademeni lumea, s'o urmeze, cum ademenise o stradă întreagă în dimineaţa zilei când cele trei nenorocite erau târîte la închisoare... Dar de astă dată se înşelă .. Căci nimeni din sală nu făcu nici o mişcare.

Sala de şedinţă răsuna încă de urletele târîturei din balcon, când uşa laterală se deschise din nou şi o femeie îmbrăcată în negru, întră. Toate privirile se îndreptară atunci în partea aceea. Se părea, că fusese aşteptată, căci judecătorul după ce mai puse câteva întrebări acuzaţilor, la cari bineînţeles primea tot răspunsuri negative, se ridică şi făcu semn de linişte :

— Tovarăşilor ! — începu el — precum vedeţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și voi, acuzații nu vor să recunoască nimic și nici martorii pe cari i-am ascultat, nu pot aduce alte probe decât doar, că au văzut pe tovarășul Ivanov ridicând copila de jos și învelindu-o în haina sa de iarnă!... Iar în ce privește declarațiile dela dosar, nici la un caz nu le putem lua de bază, fiind toate neiscălite și prea exagerate. Prin urmare: ultima martoră, adecă aceea, care va face lumină în toată afacerea aceasta, a sosit. Cred, că nu mai este nevoie să vă spun cine este, căci numele ei este bine cunoscut. De declarația ei depinde soarta acuzaților. Ea este persoana, despre care tovarășul Kușnițov, procurorul general vorbește în acest proces, dar care figurează fără a i-se aminti numele. Ea va dovedi cu probe adevărul, nu numai în afacerea tovarășului Ivanov ci și în aceea a soților Stanilov!..

Și acum, tovarășa Parascovea, martora de drept are cuvântul!

La auzul acestui nume, toată lumea din sală sări dela loc, ca mușcată de șarpe. Numele acestei femei era de ajuns ca să electrizeze nervii tuturor celor ce o mai auziseră vre'odată vorbind de situația poporului rus. Ea nu făcuse rău nimănui, din contră scăpase multe persoane dela tranșeul cu praf de ferestrău.

Parascovea își ridică cu o mișcare bruscă vălul de pe față și începu:

— Tovarășilor!... Cred, că numai este nevoie să mă legitimez înaintea voastră. Sunt aceea, care am fost în stare de cele mai mari lucruri pentru interesele comune.

Corpul meu n'a simțit nici odată oboseală, când a fost vorba de interesele poporului meu, pentru a cărui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bine şi propăşire, mi-aş sacrifica viaţa în fie care moment. N'am riscat însă nimic, nici de data asta:

Am cunoscut pe căpitanul Stanilov încă din clasele primare, i-am cunoscut familia şi mediul în care a fost crescut, tocmai pentru aceea nu l'am crezut în stare de a-şi trăda patria: Când am aflat despre cele ce se petrecuseră cu familia lui, am luat trenul chiar în aceea zi, am plecat la Ekaterinenburg, am făcut tot posibilul, să aflu ceva precis în legătură cu dispariţia lui. La început am găsit ceva, dar foarte puţin... Toată lumea era de părere că, el se află în tabăra trupelor ţariste dela Kurgan. N'am crezut, şi am căutat mai departe. Voiam să vorbesc cu tovarăşii lui de arme, ca să văd ce părere au ei despre el. A mers cam greu dar am reuşit în cele din urmă să întâlnesc câţiva dintre ei. Erau şi ei de aceeaşi părere..

În ziua următoare, o norocoasă întâmplare, m'a adus faţă în faţă cu un băiat, care făcuse pe ordonanţa personală a căpitanului. Dela acesta am aflat că, Stanilov, dispăruse chiar în aceea noapte, când au fost executaţi membrii familiei domnitoare. L'am întrebat, dacă l'ar fi crezul el pe stăpânul său capabil de a-şi trăda patria

— N'am crezut asta nici odată! — a fost răspunsul — şi nu cred nici acuma!...

— Dar atunci cum îţi explici tu dispariţia lui într'un mod atât de misterios?

— Sunt aproape convins, că tovarăşul Stanilov, a fost răpus de bandiţii cari au încercat să scape pe marea ducesă Anastasia!

— Ce te-a făcut să crezi asta?

— Toate împrejurările: în primul rînd,cei doi ofi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţeri, cu care a plecat căpitanul de acasă, în aceea noapte sau reîntors fără nici un rezultat mai nainte de a se face ziuă. După cum spun ei, de acasă, au făcut drumul împreună până la marginea pădurii, acolo s'au despărţit şi şi-au ales fiecare câteo cărare printre munţi, pentru ca mai târziu, peste câteva ore să se întâlnească tot în acel loc. Şi dacă vre-unul dintre ei s'ar rătăci, sau ar găsi ceva urme... un foc de armă aveă să fie semnalul şi ceialalţi doi aveau să-i vie într'ajutor. Nu sa auzit însă nici un semnal de alarmă, în schimb a început un viscol cu zăpadă să prăpădească lumea. În ziua următoare, a fost găsit calul lui Stanilov, dar bietul animal nu trăda nimic. Câinele lup, care îi eră favorit şi care nu se despărţea de el nici odată, sa reîntors la vre-o câteva zile, istovit, secat de puteri şi împleticindu-se de foame. Din acea zi, nu mai pot face nimic cu credinciosul animal. Abea dacă'l mai pot face să mănânce ceva.

Chiar în acea zi, am căutat să mă întâlnesc cu ceialalţi doi ofiţeri, cu care întreprinsese Stanilov expediţia. I-am rugat să vină să-mi arate, cel puţin direcţia ce o luase căpitanul în noaptea de douăzeci şi patru Ianuarie. S'au declarat de acord şi unul şi altul, căci în sufletele lor, tot mai licărea o rază de credinţă sugrumată de bârfelile stârnite pe socoteala camaradului lor.

În ziua următoare, mai 'nainte de răsăritul soarelui, pornirăm o expediţie compusă din şase persoane. Ne-am dus cu săniile cât s'a putut, când n'am mai putut înainta în felul acesta, am luat-o pe jos. Eram dealtfel provăzuţi cu schii, cu bastoane de turişti şi cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

funii de cățărat. La plecare luasem cu noi pe Saşca, câinele şi fostul prieten al căpitanului. Acesta, când am ajuns la poalele munților, sări din sanie şi începu să chelălăiască! Îşi recăpătase vioiciunea de mai 'nainte. La o răscruce părăsi drumul şi'o luă razna prin pădure, Alerga bietul animal în zig-zag şi noi îl urmam cu greu pe cărările neumblate. Urcarăm şi coborîrăm mult, ba chiar ne folosirăm în câteva locuri, de funiile ce le aveam la noi. Pierdusem toată speranța, când Saşca se opri şi începu să scâncească şi să scrume zăpada cu botul, apoi luă o altă derecție şi noi pornirăm pe urma lui înspre desişul pădurei.

Înaintarăm şovăind, pe cărările pustii şi necălcate de picior de om. Îndemnam mereu câinele şi-i supravegheam toate mişcările. La un moment dat, el se opri, ciuli urechile şi începu să latre învârtindu-se pe loc. Se uită la noi cu ochii lui inteligenți, apoi o zbughi pe pantă la vale. La marginea unei prăpăstii se opri şi începu să scâncească, îl mai îndemnarăm odată şi ne pomenirăm că, se aruncă de pe creastă, într'o adâncime de cel puțin 60 metri. Trebuia să-l urmăm şi noi cu ori ce preț! Am ocolit mult, până să găsim un loc potrivit ca să putem răzbi până acol. Când ne apropiarăm, după o oră de cățărături. Saşca lătra mereu, dând târcoale unui corp omenesc, pe care-l descoperise cu labele sale, de sub pătura groasă de zăpadă. Era corpul neînsuflețit, al căpitanului Stanilov. Țeasta lui fusese zdrobită şi corpul găurit de mai multe împunseturi de cuțit. Cu toate că, de când dispăruse el, trecuse mai multe săptămâni, corpul lui era totuşi de recunoscut. Mormântul de zăpadă, îl conservase atât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de bine, încât se părea că fusese asasinat chiar în acea zi.

Ca probă la toate aceste afirmațiuni, am adus aci lucrurile găsite asupra aceluia ce se numea Stanilov. Spunând aceastea, Parascovea depuse pe masa judecătorului, un portmoneu cu actele fostului căpitan; câteva bilete de bancă, un ceasornic de aur cu gravuri și o verighetă cu inscripția „Varea", iar din poșeta ei scoase pe urmă hârtiile: procesul verbal și actul de înmormântare eliberat de autoritățile din Ekaterinenburg și le întinse și pe acelea judecătorului.

Și acum să vă spun tovarășilor — reluă ea întorcându-se înspre publicul din sală — cine a fost cauza tuturor acestor intrigi și a suferințelor pe care a trebuit să le îndure această nenorocită familie, pe când căpitanul își vărsa sângele, făcând un serviciu pe care patria i-l cerea. Cauza tuturor acestor nenorociri și a multor altele, a fost lifta aceea păgână, care zbera adineaori făcând spume la gură, că nu i-se face dreptate și care nu-i alta, de cât una și aceeași persoană, cu care a colaborat spurcatul de Rasputin la trădarea sfintei Rusii: este Cecilia Werner, evreica poloneză!...

Un murmur trecu atunci prin toată sala. Lumea începu să se miște și de sus se auzi o voce înnăbușită. La toate ușile fuseseră postați câte un soldat și Cecilia se prinsese singură în cursă voind să se facă nevăzută în ultimul moment.

Încă în aceea zi familia fostului căpitan Stanilov, a fost purtată pe umeri, de lumea de pe stradă, pe tot parcursul drumului, dela Tribunalul Revoluționar, până la locuința lor din Bulevardul Orlov. Iar Cecilia Werner, pe lângă toate țipetele ei de protestare, a tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

buit să le ia locul la închisoare, pentru ca peste câteva zile, să-şi sfârşească mişeliile în tranşeul cu talaş şi rumegături de ferestrău, unde trimisese chiar ea nenumărate persoane nevinovate.

Parascovea era femeia aceea, care ştia să întocmească lucrurile în aşa fel, ca ele să apară ca opere filantropice. Ştia să facă din lucrurile ei personale, afaceri comune, iar din afacerile comune lucruri personale. Era iscusinţa întrupată, adevărata femeie a zile...

Cu două ore mai târziu, după ce trecuse peste toate formalităţile, Ivanov traversa Piaţa „Velico Petru" alături de Parascovea. Ei mergau încet şi vorbeau cu vocea pe jumătate. Administratorul nu îndrăznea să privească în faţa însoţitoarei sale, care începuse să-i explice cum transportase în casa ei noaptea, pe cele două femei şi cum le ţine de mai multe săptămâni acolo, fără ca ele să ştie cine este persoana care le găzduieşte, sau ce scop are cu ele.

În ziua următoare, erau cu toţii la masă. Soarele pătrundea zâmbitor, printre perdelele albe de muselină ale unei ferestre, care se deschidea înspre grădină. Ivanov, se ridică din capul mesei şi începu să vorbească cu o voce emoţionată:

— Parascovea! — se adresă el amfitrioanei. Poţi tu oare să-mi ierţi toate relele, ce ţi-le-am cauzat eu odată. pe când eram încă copil?... Ştiu că nu sunt vrednic, dar...

Nu!... nu mai departe Feodor — îl întrerupse ea: Te-am iertat de mult, pentru că te iubeam şi te mai iubesc şi astăzi. Te rog însă să nu dai alt înţeles cuvintelor mele... Te iubesc pe tine, iubesc pe Amalia ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe sora mea. E drept că tu mi-ai dat brânci, dar soția ta m'a ridicat și a făcut pentru mine ceeace n'ar fi făcut o altă femeie! Fără de ajutorul ei, nu știu zău ce s'ar fi ales din mine? Am fâcut și eu ce-am putut și cred că astăzi suntem achitați. Tinerețele s'a dus, iar noi ne-am schimbat cu totul!....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

Incheiere

Trecuseră anii de zbucium, teroarea par'că mai încetase şi poporul rusesc, respira uşurat, începeă să se obişnuiască cu situaţia pe care n'o mai putea schimba. Emigranţii, se reintorceau în patrie, momiţi de făgăduelile guvernului, aruncate din belşug pe la toate răspântiile şi de chemările celor de acasă, cari gustau din fructele acelui paradis în putrefacţie.

În anul 1922, după ce mai multe din statele europene, recunoscură ca Stat, Republica Sovietelor. Numărul acelora ce se reîntorceau, creştea în fiecare zi. Guvernul trimisese circulări prin toate ţările, cu care avea oarecari legături, ca toţi supuşii ruşi, fără deosebire de naţionalitate, să-se reîntoarcă în ţară, asigurându-i că nu li se-va face nici cel mai mic rău. Afară de asta, mai eliberase o altă circulară specială, prin care erau somaţi foştii ofiţeri, profesori, medici şi alţi oameni de ştiinţe cari la prima învălmăşeală se refugiaseră prin ţările vecine, cu intenţia de aşi creia o situaţie şi de a nu se mai reîntoarce. Li-se impunea doar o singură condiţiune; adeca de a nu face propagandă cu caracter politic, într'altă direcţie de guvernamânt, de cât aceea actuală. Toţi aceia — scria mai de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

parte circulara — care se vor reține dela acest punct, se vor bucura de toată libertatea și de toate drepturile lor de mai nainte. cu excepția proprietăților feudale cari sunt trecute în domeniul Statului pentru totdeauna.

În timpul acela, sau reîntors Richard și Leontin din pribegia lor, unde petrecuseră aproape patru ani, luptându-se la început cu bandele de Tatari și Cerchezi, mai târziu cu mizeria, pe care trebuiau s'o înfrunte, o armată a nimănui!

Cu patru ani în urmă, când trecuseră Nistrul printre ploaia de gloanțe ale patrulelor Române. La Teraspol, făcură cunoștință mai multor ofițeri, cari își petreceau timpul aci, măsurând trotoarul dela un capăt la celalalt al orășelului și ronțăind la semințe, din, noapte până în noapte, într'o ceainărie cu miros de mahorcă și de haine murdare. Aci se găseau ei la largul lor, aci își plângeau necazurile unul altuia și își clădeau cetăți din iluzii, proectând lovitura care nu avea să le reușească nici odată.

O veste, despre organizarea unor trupe, contrarevoluționare la Kurgan, și într'alte orașe ale Siberiei, îi mai scutură puțin din monotonia de toate zilele. Mii de speranțe strecurase această veste în sufletele lor și răzbunarea le trecea pe dinainte ca o fantomă. Acesta era visul lor de mult visat, acesta era idealul care-i întărea și-l făcea pe fiecare să meargă mereu înainte. ca un al doilea Jidov rătăcitor. Apoi mai erau și altele relative și vremea trecea peste viețile lor.

Dar cum aveau să ajungă până acolo? Asta era problema, asupra căreia discutaseră zile dearîndul și n'o mai puteau deslega. Intre Kurgan și Teraspol, e o distanță de peste zece mii de verste — explica sfătos Ha-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luşca, mângâindu-şi mustaţa îngălbenită de fumul de mahorkă — şi o ţară inundată de flăcări şi sânge, dela un capăt până la celalalt. A risca să faci această călătorie pe drumul obişnuit, ar însemna să ne săpăm singuri groapa.

— Ei ! şi par'că aci suntem în mai mare siguranţă — ripostă un locotenet cu barba zburlită, Haluşca ! vorbeşti de par'ca-ai fi pe catedra ta din Glazov...

— Ştiţi ce băeţi ? — se auzi atunci vocea unui căpitan, care nu se amestecase până atunci în discuţia lor : în primul rînd, noi trebue să ajungem la Odesa, unde chiar eu am mai mulţi cunoscuţi printre autorităţile portului. Mai am apoi câţiva colegi de şcoală, printre ofiţerii marinei noastre dintre care unii, fac serviciul la şantierele Odesei. Aceştia, sunt sigur că, ne vor da tot concursul, ca să ajungem pe bordul vreunui vas de comerţ cu destinaţia Asiei mici, de unde apoi vom străbate mai uşor până în Siberia

— Da ! dacă nici până acum n'or fi primit prietenii tăi pasapoarte pentru ceea lume ? — observă cu sarcasm un maior bătrîn, care stătea totdeauna singur la o masă din cele mai întunecate colţuri ale localului.

— Foarte bine ! — strigară atunci mai mulţi dintre ei — fără ca cineva să răspundă la vorbele veteranului. Dar cu toţii de odată, tot nu putem merge nici acolo ! — continuă căpitanul. Prin urmare ; va trebui să meargă unul sau doi, să ne curăţească drumul, şi numai pe urmă noi, ăştialalţi.

— Vă însoţim noi, Domnule căpitan — se grăbi Richard Feodorovici să răspundă — Eu şi Leontin ! Cred că trei putem merge nu-i aşa ?

— De ce nu ? — Doi sau trei nu-i mare lucru !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Unde se găsește loc pentru doi, se poate îndesui și al treilea ! adaugă acesta.

— Până aci, toate sunt bune ! — strigă atunci un praporcic uscățiv și cu un cioc ca de pasere, dar chestia cea mai importantă ați uitat-o pare-mi-se !

— Ce-am uitat mă puștiule ? — întrebară atunci mai mulți deodată.

— Ați uitat, că și până la Odesa, sunt peste o sută cinzeci de verste și cei mai mulți dintre noi, nu sunt în stare nici măcar să-și plătească patul pe o săptămână. Cum vreți atunci, ca să facă acest drum ?..

— Lasă-i amice, să se îndoape cu iluzii, dacă cu altceva mai bun nu se pot — croncăni bătrînul maior — încruntându-și fața mohorîtă. Apoi învârtindu-se pe scaunul său fără spătare, aruncă țigara, care începuse să-i pârjolească mustața, într-o găleată așezată acolo pentru acel scop.

— Mâine, sunt sigur că n'o să vorbiți așa Domnule maior ! — răspunse atunci, cu o strîmbătură din buze Locotenentul Pavlovici — care în timpul acela își făcuse calculul, câți tovarăși poate să ducă pe cont propriu până la Odesa. Dealtcum, dumneavoastră veți merge pe socoteala mea adaugă el și încă vre-o zece dintre ceialalți camarazi.

— Bravo băiete ! să știi că ești tare pe piață ! Se vede că ai făcut parte din Cartierul General ! și că aproape tot războiul l'ai petrecut la Iași, în apropierea serviciului de aprovizionare !....

— Dumneavoastră, puteți crede ce vreți ! Eu însă mi-am făcut serviciul, până în ultimul moment. Fapt care-l pot dovedi cu documentele și inventarele ce le am la mine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, da!... şi dacă nu, atunci te-ai înşelat, nu-i aşa ? La loc comanda!...

— Am fost totdeauna şi sunt şi acuma stăpân pe ceace fac. La caz, că n'am procedat corect, voiu şti să mă descurc singur!

— Vom vedea, vom vedea! făcu maiorul, care ura tot ce era tânăr şi frumos. Vom vedea atunci, când se va stabili ordinea şi se va cere socoteala fiecăruia. Şi adăugă: numai să nu te toarne la gherlă, cu toate dovezile şi inventarele tale ?

— Se prea poate şi asta! dar cred că, atunci vi se va cere şi dumneavoastră socoteala celor o sută de tunuri, cu tir lung, şi a celor şase sute de cai, pe cari i-aţi lăsat în Paşcani şi Timişeşti, în mâinile alor două biete companii de soldaţi români, din Regimentul V. M. Şi când te mai gândeşti că aceia făceau parte dintre cei ce i-aţi echipat dumneavoastră la Kiev, cu echipamentele aruncate de armata noastră... Cred că acestea vor stârni mai mare vâlfă, de cât serviciul meu de aprovizionare, care era numai cu numele. Inlăuntru însă bătea vântul!

Maiorul tăcu şi înghiţi în sec. Tânărul locotenent îi atinsese latura senzibilă. Chestia care-l făcea pe el, să fie atât de moroncănos şi de posac...

* * *

Richanrd şi Leontin, erau acum de mai multe luni în Siberia. Trecuseră printr'o serie întreagă de mizerii şi acolo îi aşteptau altele şi mai mari. În loc de trupe organizate, găsiră la Kurgan, şi într'alte oraşe, câteva batalione de voluntari, Cehi şi Români ardeleni, cari fuseseră opriţi aci de bolşevici. Toţi erau prăpădiţi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

flămânzi, și îmbrăcați ca vai de lume. Fără arme și fără muniții, fără căpătâiu și fără o rază de speranță în viitor. Viața lor era ca o barcă jalnică, aruncată la largul mării și lăsată pradă valurilor. Cerul lor era mereu învăluit de ceață și mulți dintre ei, își pierduseră memoria, despre zilele cu soare, pe care le trăiseră altă dată!... Comandanți mai de seamă nu aveau, dar las, că nici n'ar fi avut ce să comande. La început îi ajutoraseră orașele, în schimbul serviciului pe care-l făceau, apărîndu-le avutul, contra hoardelor de Cerchizi și Tatari, cari distrugeau fără milă, tot ce găseau rusesc în calea lor. Acum însă nu mai era nevoe nici de asta. Microbul năvălea de peste Urali, crescând mereu ca o limbă de foc și cucerind terenul pe nesimțite. Căci oamenii, nu sunt doar de cât păpuși în aparență dar bestii în realitate.

Aceasta armată a nimănui, care le păzise avutu și-i scăpase dela multe pericole, ajunsese din nou huiduită, poată mai rău ca în primele zile ale prizoneriei. Descurajați bieții oameni și scârbiți de o așa viață, dezertau în fiecare zi cu duiumul. Schimbau mizeria cu alte greutăți, pe care aveau să le supoarte dincolo, unde pe timpul acela, era o adunătură de paraziți. O armată poliglotă, compusă din toate limbile de pe glob. O spuză de indivizi, fie care cu ideile sale.

Timpul trecea pe deasupta lor și lumea se obișnuise cu mediocritatea. Ce n'ar fi în stare omul să supoarte?... Cehii, căzuseră de mult la învoială cu comandanții trupelor roșii. Aceștia din urmă, le asigură trecerea liberă prin teritorul ocupuț de ei și aveau să le pună la dispoziție atâtea trenuri de câte vor avea nevoe. În schimb, trebuia să depună armele și să lase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

orașele în mâinile învingătorilor. Pentru cehi era ușor, căci ei aveau o patrie care-i ocrotea și care-i aștepta cu brațele deschise, dar cu bieții răsvrătiți ce avea să fie ?. Ei se vedeau din nou a-i nimănui și siliți de a-și lua toiagul pribegiei, înspre pustiile arse de soare ale Caucazului, unde rămăsese totul în voia soartei.

Intr'un orășel turcesc, ascuns la poalele munților Persiei și departe de toate centrele civilizate, îi căzu lui Richard în mână un ziar din Petrograd. Era un număr vechiu de tot, dar pe el îl interesa de aproape, căci se ocupa de ancheta părinților săi din anul 1918. Prima pagină, era tixită cu amănuntele arestării, mamei și verișoarei sale. Urmau apoi alte evenimente la rînd, în ordinea cum se petrecuse : chestia familiei căpitanului Stanilov, intervenția lui Feodor Ivanov, mai pe urmă ceeace era de așteptat ! ... Acuzarea tuturor și trimiterea în fața Tribunalului Revoluționar.

Se vorbea apoi, despre intervenția unei femei, al cărei nume nu-l amintea, dar care trebue să fi avut mare trecere, într'un timp atât de bogat în senzații, cum fusese anul 1918. Despre această misterioasă persoană, se vorbea mai pe larg ! Isprăvile ei patriotice, erau mult apreciate, faptul acesta se putea ceti printre rînduri. Cine poate să fie această anonimă ? — întrebă Richard atunci pe Leontin — care stătuse tot timpul la spatele lui, urmărind și el amănuntele, cuvânt cu cuvânt.

— Ideie n'am — răspunse acesta — ridicând din umeri și privind drept înainte. Gândurile lui erau departe și el se simțea pierdut pentru ființa la care se cugeta ziua și noaptea !

Atunci Richard, sări dela loc și începu să se scotocească prin toate buzunările : Era să uit — grăi el —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A sosit ieri o circulară, care ne priveşte pe noi toţi ăştia de aicea! Şi adaugă: ce dracu mă? da unde am pus-o?

Leontin se strîmbă şi făcu un gest cu mâna, de par'că ar fi voit să spună: A! mai lăsa-ţi-mă în pace cu speranţele voastre neghioabe...

— Ce te strîmbi frate? am avut-o chiar eu în mână! dar n'am cetit-o, pentru că mă grăbeam să-ţi arăt acest ziar. In cele din urmă găsi hârtia mototolită şi începu să cetească cu vocea răspicată, condiţiunele impuse de Guvernul Sovietelor, tuturor acelora, cari voiau să se reîntoarcă în patrie.

— Ce zici amice? — continuă el — după un moment de tăcere. Crezi că ne vom putea conforma restricţiunilor, care ni-se cer?

— Şi cine-ţi garantează ţie, că toată porcăria asta nu-i de cât o cursă, pe care ne-a întins-o ca să ne prindem singuri în ea? — apostrofă Leontin supărat.

— Ce cursă omule?! Poate crezi că n'or fi având nevoe de oameni?

— Ba da! ba da!... Vor fi având ei nevoe de oameni, dar nu de ăştia ca noi?

— Eu însă îţi declar, că nu le cred toate bârfelile câte se vorbesc pe socoteala lor. Chestiunea părinţilor mei, e destul de puternică dovadă, că lucrurile nu stau chiar aşa de rău, cum le zugrăvesc gurile rele. Totuşi — continuă el — cred că am făcut bine, când ne-am schimbat numele. În cel mai rău caz, putem spune că...

— Uitaşi dragul meu, că nu suntem numai noi, ci la început eram câteva sute. Câţi dintre aceştia n'or fi căzut până acuma în ghiarele celor dela Moscva?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi dacă totuşi te-ai încăpăţina să mergi, îţi vei găsi dosarul pregătit, cu toate păcatele litografate.

— În cel mai rău caz, vom spune adevărul, ce poate să ne facă? Nu voiam doar să aruncăm Duma în aier şi nici să dărîmăm Kremlinul, sau Catedrala Sfântului Petru?...

Leontin zâmbi fără voie, apoi adăugă: Dacă ar fi fost vorba numai de asta din urmă, cred că ţi-ar fi dat şi ei tot concursul...

— Nu zău Leontin! lasă glumele, ci spune-mi mai bine ce să facem?

— Să vedem! In primul rînd, trebue să vorbim şi cu ceialalţi, cari mai sunt aci. Să vedem ce zic ei?

— Cu care să mai vorbeşti? căci aproape toţi sunt căpătuiţi, toţi îşi văd de treburile lor! Ba mai în zilele trecute, îmi spunea Locotenentul Pavlovici, că i-a născut nevasta un copil. Ce vrei să aştepţi dela aceştia? Până şi Haluşca şi-a luat un nume turcesc şi trăieşte în concubinaj cu o contrabandistă de cocaină, care a făcut în mai multe rînduri cunoştinţă cu poliţia de frontieră a Persiei.

* * *

Richard erà acasă de mai multe săptămâni şi încă nici odată n'avusese ocazia să vorbească părinţilor săi despre cele petrecute cu el în timpul celor opt ani de pribegie. Într'o seară, pe când stăteau la masă, tatăl său, părea destul de bine dispus şi el crezu că e mai bine să vorbească fără înconjur:

— Tată — începu el — după ce îşi drese puţin vocea, Există oarecare convenţiuni, între Rusia şi România?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Feodor Ivanov, încruntă din sprîncene. Nu se aşteptase la o întrebare atât de bruscă. Apoi răspunse cu vocea lui trăgănată: Nu, şi nici o speranţă nu-i ca să avem în curînd!

— Prin urmare, a încerca pe cale cinstită, să obţin un paşaport pentru România, ar fi o absurditate? Şi nici tu, ca comisar al poporului, nu cunoşti vre-o modalitate?!

— Nu!...

— Cred, că nu mai e nevoe, să vă spun la ce mi-ar servi acest paşaport? şi că, de obţinerea lui depinde fericirea şi întregul meu viitor.

— Tot n'ai uitat-o încă? Sărmanul meu copil!— îl întrebă atunci Amalia Ivanovna, abea putându-şi înnăbuşi un adânc suspin.

— Nu mamă, n'am uitat-o!.., şi nici nu o voiu putea uita toată viaţa mea!

Sosise timpul, ca Richard, să-şi verse tot ce avea pe inimă şi totodată să se achite de o datorinţă, pe care o avea faţă de părinţii săi. Le istorisi, cum şi printre ce împrejurări, cunoscuse pe Carmen. O descrise pe ea în câteva cuvinte, apoi trecu la proectele şi speranţele, ce le avuseseră şi unul şi altul pentru viitor, până când într'o zi de Septemvrie a anului 1918, primi scrisoarea lui Serghius. A fost peste putinţa mea, să mai stau cu mâinile în poală — continuă el — şi să mă bocesc ca o femeie, când aflasem despre cele ce se petrec, aci! Ştiam, că nu o să pot face mare ispravă, dar era o necesitate pentru mine. Preferam să mor eu, de cât să vă ştiu pe voi târîţi prin închisori. La plecare, i-am spus să mă aştepte şi mă va aştepta o viaţă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întreagă. Aş fi un ticălos, să nu mă mai gândesc la ea.

— Aşa dar, vrei cu ori ce preţ să obţii acest paşaport? — îl întrebă Ivanov — cu faţa posomorîtă şi cu privirea în tavan, cum avea obiceiul să fie, totdeauna, când i-se vorbea despre lucruri sentimentale!...

— O să plec şi fără el, dacă nici tu, ca comisar al poporului, nu vei găsi modalitatea, răspunse Richard hotărit.

— Vom vedea! — adăugă Ivanov la rîndul său — Mâine cred că-ţi voiu putea spun mai mult. Pentru România la nici un caz, asta ţi-o pot spune chiar de pe acum! In schimb, ai putea obţine pentru Viena, motivând călătoria cu continuarea studiilor. Acolo apoi, poate să meargă şi ea, dacă într'adevăr te mai iubeşte, cum o iubeşti tu, şi dacă până acum nu şi-a găsit un altul, căci de obicei, femeile sunt cam aşa — încheie el — punând mâna pe căciulă şi pregătindu-se să iasă.

— Nu tată!... Nu toate sunt aşa!.. Ar trebui s'o cunoşti pe Carmen... Sunt sigur, că dacă ai vedea-o o singură dată, ţi-ai schimba părerile. Ea este un înger! şi nu seamănă întru nimic cu celelalte de sexul ei. Ea nu va fi capabilă, să iubească un alt bărbat, mai degrabă îşi va curma viaţa!...

Ivanov, nu mai spuse nimic. Va fi crezut el ce va fi crezut.. Lăsă însă băiatul, să rămână cel puţin cu iluziile, căci se mai observau încă pe el urmele celor opt ani de mizerie, şi nu voia să-l mai neliniştească şi cu asta tocmai acum!

In timpul acela, Carmen, trăia singură, retrasă şi izolată de lume. Din ziua în care plecase Andrei la Viena, n'o mai văzuse nimeni pe afară, decât doar când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mergea la birou și când se reîntorcea. Pierderea acestui prieten, care o iubise, fără ca să-i ceară nimic în schimb, lăsase un mare gol în sufletul ei. Plânsese prea mult în viață și acum nici lacrimile nu-i mai aduceau mângâiere!

Intr'o zi, pe înserate, stătea la fereastră și răsfoia o carte, ce-i căzuse în mână ca din întâmplare. Nu cetea, căci cuvintele fugeau pe dinaintea ochilor ei, lăsând coade ca de comete. Printre ramurile abea îmbobocite, ale castanilor de sub fereastră, păsările ciripeau și ei îi venea să-și astupe urechile, la auzul acestui concert vioiu și primăvăratic, pe care-l adorase altă dată. Se ridică apoi repede, svârli cartea într'un colț, își puse un șal peste umeri și plecă de acasă fără nici o țintă. Alergând pe străzile pustii, cu case sărăcăcioase, puținii trecători, cari umblau tăcuți de colo până colo, se uitau blegi pe urma ei și-și vedeau de drum. Ea alerga tot mai repede dintr'o stradă într'alta și privea la fiecare cotitură, tablele de tinichea pleoștite, cu inscripțiile abea cetibile. Se părea că trece pentru prima oară prin aceste locuri, cari miroseau a sărăcie și a ceapă prăjită în untură rîncedă.

Carmen, simțea acum o dorință sălbatecă de a face ceva? nici ea nu știa ce!

Când ajunse la un capăt al Bulevardului Regal, se opri pentru un moment, apoi o luă înainte. Lumea forfotea pe aci, ca de obiceiu. Vorbărie multă, chiote strivite între măsele, rîsete vesele, miros de parfum și de bălegar, umpleau văzduhul. Un roșcovan cu mustăcioara, cât un zmoc de murdărie, sub găurile nasului și cu fața cam tomnatică, începu să-i facă ocheade și vârîndu-și mâinile adânc în buzunările pantalonilor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se luă pe urma ei. Dar îi trecu pofta numai decât. Cu o singură privire, fu pus la punct şi forţat să-şi reocupe din nou locul lângă zidul pe care-l proptise mai înainte, în aşteptarea unui vânat, care i-ar conveni lui..

Erau orele unsprezece şi Carmen era încă pe stradă. Lumea se îndrepta înspre grădinile de vară, abea deschise! Şi străzile se înfundau în întuneric, ca într'un mormânt. Grădina publică, era pustie la ora aceasta şi băncile aruncate alandala!..., unele adunate trei patru la un loc, pentru ca taifasul să devină mai comod, acelora ce-şi petreceau serile aci, distrînd crescătoarele de copii, cu bonete albe, sau fetele de prăvălie, care veneau pe aci ca să încasseze câteva ciupituri eftine şi câte-o vorbă de spirit, dela frizonii cari ştiau să le aplice bine fripta, pe la serbările populare.

Carmen, traversa aleea, încet şi cu fruntea plecată. Înconjura a lene, băncile târîte de-a curmezişul cărărilor şi se cugeta cu scârbă la trecutul ei deocheat, la persoanele cu care făcuse cunoştinţă în treacăt şi la mângăerile bărbaţilor, pe care nu i-ar mai fi recunoscut acum.

La o cotitură a drumului tresări, cineva se ridică de pe o bancă aşezată în dosul unui boschet şi se apropie de ea:

— Cei puişorule? ce faci pe aci la ora asta? — grăi străinul — pe o voce guturală. Nu te înfricoşează singurătatea? — adăugă el apropiindu-se de ea.

Carmen, ar fi voit să fugă, dar era prea târziu şi atât de aproape de el, încât nu mai putu face nici un pas.

— Venişi chiar la timp! — continuă el — căci tocmai era să ....?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fugi Domnule! — strigă ea cutremurîndu-se, ori chem poliția.

— Lasă, nu te mai osteni porumbițo! căci e reprezentată prin mine.

Privindu-l mai bine, constată într'adevăr că, acela care-i ținea calea, era o brută de polițist, cât un munte, un vlăjgan, cu privire sălbatecă și cu brațele ca două lopeți.

— Ce vrei dela mine? — îl întrebă ea — ferindu-se să nu o atingă.

— Te vreau pur și simplu pe tine! — exclamă el — rînjind, și aplecându-se puțin îi cuprinse mijlocul cu brațul lui mușchiulos, apoi o târî spre banca din dosul boschetului.

— Brută! — scrîșni Carmen — svârcolindu-se să scape din ghiarele bestiei, care o ținea ca într'un clește. Crezi poate că...

— Ceeace cred, o să vezi imediat! Dacă mai faci însă o mișcare, sau dacă bleștești un cuvânt, să știi că te duc la poliție. Apoi bombănind cuvinte neînțelese, își desfăcu haina cu mâna liberă... Ori vrei poate să mă faci să cred că ești ușă de biserică? Asta s'o spui lui mutu! Te cunosc eu câte parale faci. Dealtfel, de mine scapi repede! Nu-ți fie frică, n'ai să întârzii prea mult. Uite acuși...

Carmen, nu mai văzu și nu mai auzi nimic. Avea senzația că se cutremură pământul și că o bucată de cer se prăbușise peste ea. Mirosul de uniformă murdară și de alcool o înăbușeau și ea își pierduse vlaga, nu mai putea nici măcar să se apere.

Ajunsă la locuința sa, Carmen uită că era flămândă și că de două zile nu luase nimic în gură. Se trînti

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe o canapea, aşa cum era îmbrăcată şi adormi cu capul vâjâind de durere şi cu ochii umflaţi de plâns. Prin somn tresări de mai multe ori şi totuşi în dimineaţa următoare, se sculă mai întremată şi par'că mai vioaie de cum fusese în ultimele zile.

La birou, bătrînul ei patron, o primi cu acelaş zâmbet părintesc şi cu aceleaşi vorbe blânde, pe care i-le spunea în fiecare dimineaţă, de când erà în serviciul lui. Apoi îi arătă pe masa de scris o telegramă ce sosise seara pe adresa ei:

— Voiam să ţi-o trimit acasă — adaugă el — dar n'am întâlnit nici un cunoscut, care să meargă în partea aceea de oraş. Eu însă, după cum ştii şi Dumneata bine, nu prea pot umbla cu mizerabila asta de reumă,

Carmen, desfăcu depeşa şi ceti:

„Procură-ţi paşaport şi vino" Legaţiunea Română Viena.

Andrei.

— E vre-o veste rea Domnişoară? — o întrebă atunci bătrînul domn, văzând-o dintr'odată tristă şi cu privirea visătoare fixată asupra unui morman de hârtii şi registre vechi, aruncate clae peste grămadă într'un colţ al biroului.

— Poftim! cetiţi şi Dumneavoastră şi sfătuiţi-mă ce să fac — rosti Carmen — întinzându-i hârtia:

Bătrînul, ceti de mai multe ori cele câteva cuvinte litografate pe hârtia ordinară, apoi o întrebă: Cine este acest domn, şi de unde Vă cunoaşteţi?

— E tânărul cu care am locuit timp mai îndelungat la aceeaşi gazdă şi despre care, cred că V'am vorbit şi Dumneavoastră în mai multe rînduri. Erà şi el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

ca mine, un vitreg al destinului, unul din nenumăratele victime ale războiului mondial. Gustase din toate sucurile narcotice ale acestei opere, trecuse prin toată puzderia de mizerii și răscolise toate putregaele omenești, cum ai răscoli un munte de băligar. Le-au învins însă pe toate, pentru că nu era crescut în puf, era antrenat cu așa ceva. Energia, cu care l'a înzestrat natura a răzbit totul și l'a ridicat deasupra tuturor greutăților. Ca subsecretar la Legațiunea română din Viena, viitorul lui este asigurat, bezna care-i cotropea cărările a dispărut și astăzi poate să spună și el că trăește o viață, cum trebue să trăiască un om!

— Și nu erau între dumneavoastră oarecari legături, din care ai putea deduce ce vrea să zică această chemare? Să nu te mire această întrebare, căci am pus-o numai pentru că vorbești despre el, cu mai multă bunăvoință de cât se vorbește despre un străin, cu care n'avem nimic nici în clin nici în mânecă...

Și totuși v'o declar — îl întrerupș Carmen neputându-și ascunde îndignarea — că n'a fost mai mult de cât o simplă prietenie, o camaraderie, care se ivește totdeauna între persoanele de aceași tagmă. Ne respectam principiile unul altuia și ne stimam reciproc. Asta a fost totul și nimic mai mult:

— Admit, eu însă sunt de părerea că, el hrănea chiar de pe atunci alte speranțe pentru viitor, dar nu îndrăznea să ți-le destăinuiască, pentru că nu-și vedea asigurată existența! Acum însă lucrurile se schimbă cu totul, când are o carieră în mână!... In cât ceri părerea mea, eu te-aș sfătui să mergi, ca să nu regreți mai târziu!.... În cel mai rău caz... Dar asta e cu neputință — se corectă el — Un domn, despre care se vor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

besc atâtea lucruri frumoase, nu cred să fie în stare de a face o glumă proastă, care să te coaste parale, dacă nu are nici un motiv serios? Prietenia e numai prietenie, şi nu-i moneda cu care să poţi eşi din încurcătură !.. .

Aventura din noaptea trecută, o desgustase pe Carmen, de tot ce era omenesc. Cunoştea bine acest animal nu însă şi toate mârşăviile, ce se pot naşte dintr'o astfel de scăfârlie. In ultimele douăzeci şi patru de ore, ar fi preferat bucuros mortea, de ori ce natură ar fi fost ea, dar asta nu vine la comandă şi ea se simţea prea slabă ca să-şi pună singură capăt vieţii.

Telegrama sosită dela Andrei, o făcu să uite totul pentru un moment şi-i trezi din nou speranţele de atâtea ori născute moarte. Încercă să-şi înnăbuşe scrupulele, cu care era infectată de mediul în care trăise, dar ele izbucneau, ca nişte limbi de foc, de câte ori se uita împrejur, unde toate obiectele erau martori trecutului ei deochiat. Ultimii patru ani, erau o barieră ca un munte de granit, o pată pe care n'ar putea-o spăla cu toate apele continentelor. Totuşi ideia ca atare, îi mângâia sufletul ca un balsam binefăcător.

Nu, nu ! — izbucni ea — mai bine moartă sub streşina unui gard, de cât o şi mai mare înjosire. El nu mă poate iubi, de îndată ce ştie totul. Şi tot aşa nu-şi poate lega viaţa de un suflet fără corp cum nu şi-ar putea-o lega de un corp tără suflet. Ori mie nu mi-a mai rămas de cât sufletul, corpul şi simţurile mele sunt tocite. Prin urmare, numai compătimi mă poate, ceeace nu-i tot una cu iubirea !

Acum se vedea, ca în primele zile, alergând pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

stradă din noapte până în noapte, bătînd la toate uşile şi spunând mereu aceleaşi vorbe.
Vedea bestiile rînjind şi spunându-i vorbe cu subînţelesuri. Ii mai răsunau încă în urechi propunerile murdare ale unor patroni, cari se arătau dispuşi s'o angajeze pentru douăsprăzece ore de muncă istovitoare la zi, pe un salar de batjocură, în plus, mai trebuia să se oblige că va suporta eventualele mângăieri a vreunui burtos cu faţa puhavă şi gura cu miros de metal şi usturoiu.

Urmau apoi la rînd toate evenimentele, până şi cele mai neînsemnate detalii: moartea părinţilor săi, cunoştinţa cu Richard, speranţele ţesute din iluzii, apoi decăderea şi trecerea din mână în mână, ca o mostră fără valoare. Până când într'o zi, opinia publică, nu mai era pentru ea de cât un monstru ..

In timpul acela, la rampa palatului Legaţiunei Române din Viena; un automobil albastru se opri din nou şi din el sări sprinten un tânăr cu faţa palidă, dar de o eleganţă extraordinară. Sosise de trei zile la Viena, şi vizitase legaţiunea română de treizeci de ori!

— N'a sosit încă nimic pentru mine? — întrebă el — de primul funcţionar, care-i ieşi în cale.

— Ba mi-se pare că a sosit o telegramă pentru domnul secretar — fu răspunsul — şi dacă nu mă înşel, e aceea din ţară, pare-mi-se chiar dela persoana de care vă interesaţi dumneavoastră!

Richard, căci el era tânărul elegant, cu faţa palidă şi cu înfăţişarea suferindă, nu mai ascultă şi ultimelele cuvinte ale impiegatului, ci când înţelese că e vorba de o telegramă, dădu buzna în cabinetul dealã-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

turi, pe a cărui uşi căptuşite cu verde srtălucea eticheta cu înscripţia „Secretar"

— A sosit? — întrebă el, cu vocea tremurând de emoţie, apoi adăugă ca trezit din somn: Scuza-ţi Vă rog, că mă port ca un zmintit faţă de Dumneavoastră, dar nu mai sunt stăpân pe ceeace fac! Ultimele trei zile, de când mă bălăbănesc în nesiguranţă, au fost o adevarată tortură pentru mine. Nu mănânc, nu beau, nu dorm, nu pot să mă cuget, ci umblu fără nici o ţintă, ziua şi noaptea ca un lunatic. Dacă nesiguranţa asta va mai dura încă, într'o zi veţi ceti prin ziare, că am fost strîns de pe stradă şi internat într'un ospiciu de nebuni.

Andrei îl privi cu milă, dar nu-i putu spune nici un cuvânt de mângăiere. Pe care ar fi voit să le rostească, îl strîngeau par'că de gât. Te compătimesc amice — se gândi subsecretarul, dar n'am dreptul să te clarific. Apoi îi întinse telegrama, pe care o cetise şi el de mai multe ori şi care nu conţinea de cât patru cuviute:

„Sosesc cu Expresul de noapte" şi iscălit Carmen.

O!... nu mai este mult — exclamă acesta — trîntindu-se pe cel mal apropiat scaun şi acoperindu-şi faţa cu mâinile. Nu, nu mai este mult; Ea vine! peste câteva ore va fi aci, o voiu vedea, o voiu auzi vorbind şi plângând de bucuria revederii, o voiu strînge la pieptul meu, îi voiu spune cât am iubit-o, cât m'am gândit la ea şi cât am suferit în timpul celor cinci ani de pribegie. Da, dar de acum s'a terminat, toate greutăţile învinse, toate barierele dărîmate, norii se vor risipi şi pe cerul nostru va apare adevărata aureolă a fericirei.

Trebue să vă par caraghios, domnule secretar —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

grăi Richard atunci — cel puțin purtarea mea nu e nici de cum bărbătească, dar nu mă pot stăpâni. Știu că în sine nimic nu este nici bun, nici rău, ci doar din memoriile noastre sunt născute și una și alta. Și totuși... Dumneavoastră, ve-ți înțelege starea mea sufletească, dacă a-ți iubit și a-ți fost iubit vreodată!

Apoi forțîndu-se să-și păstreze calmul înaintă puțin: Crede-ți-mă că nici odată nu voiu uita ceeace ați făcut pentru mine — rosti el cu vocea pe jumătate. Cum să vă pot fi recunoscător?

— Acordându-mi puțină prietenie — răspunse Andrei — privindu-l cu aer de compătimire.

— O! în ce privește prietenia mea, vă asigur de ea, dar asta e prea puțin, comparînd-o cu cele ce-ați făcut dumneavoastră pentru mine.

— O prietenie sânceră, nu se poate compara cu nimic pe lume; ea încălzește, mângâie și ne umple sufletul de o satisfacție, din care rar avem ocazia să gustăm în mediul în care trăim. Cuvintele de mulțumire, sunt fraze în vânt, iar faptele pe care le facem ca contra servicii, sunt de cele mai multe ori gogoși, deșertăciuni, cari nu odată sunt executate scrîșnind din măsele, sau în cel mai bun caz, pentru a ne ridica pe noi în fața lumii. Farizeism modern și nimic mai mult.

Pe când subsecretarul spunea acestea, în gândul său mai erau încă vii amintirile trecutului nu prea îndepărtat. Îi mai răsunau încă în urechi destăinuirile făcute de femeea pe care acest tânăr de puf cu înfățișarea palidă o diviniza și se cugeta la ea cu sfințenie, ca la o pronie cerească. Să plecăm — adaugă el întorcându-se spre Richard — căci sunt orele opt și până când mai trecem pe la mine pe acasă să pregă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tim ceva, şi să vedem, dacă gazda mea e dispusă să închirieze pentru câteva zile o cameră pentru domnişoara, vor fi aproape zece. Timpul de mers la tren!

Richard, nu mai spuse nimic, dar faţa şi mişcările lui trădau mai mult, de cât ar fi putut cineva explica priu viu grai.

După trei zile, tot la aceeaşi oră, erau din nou în gară cu toţii. Carmen se despăţea pentru ultima oră de bărbatul care ştiuse s'o iubească atât de mult! |Să înfrunte atâtea mizerii şi greutăţi, pentru a respecta o făgăduinţă făcută într'un moment de disperare, dar păstrată cu sfinţenie într'una din cele mai adânci cute ale inimei sale. Când venise aci, la chemarea lui Andrei îşi punea mii de întrebări, acum însă pleca cu o singură ideie...

În primele două zile, dela sosirea ei la Viena, Carmen fusese mereu tristă, iar acum era bolnavă deabinele. Când Richard o întrebă; ce înseamnă durerea aceasta? şi care este motivul tulburărilor, care o făceau să verse lacrimi, tocmai atunci când ar trebui să fie mai fericită? Ea nu-i dădu nici un răspuns hotărît, ci pretextă tot ce o femeie poate să pretexteze, când nu voeşte să spună adevărul...,

În zilele următoare, Richard alergă într'una dela un consulat la altul, pentru formalităţile ce erau de făcut în vederea actului de căsătorie, care avea să fie încheeat la Legaţiunea Română, imediat după reintoarcerea fetei. Când totul era gata, chiar şi paşaportul modificat, menţionându-se în urma numelui: Richard Feodorovici Ivanov, „şi soţia“ — trecu pe la Andrei şi-i mulţumi încă odată pentru demersurile făcute de el la consulatul român, în vederea căsătoriei. Să ştii prietene

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/marr1901-1932

— adăugă el cu entuziasm — că viața merită să fie trăită, chiar și dacă ne face uneori să urlăm ca mușcați de viperă! Cele ce a trebuit să le îndur până acum de când ne-am despărțit, mi-se par azi o nimica toată comparîndu-le cu fericirea în care mă bălăbănesc. Andrei î-l ascultă, dar nu răspunse nimic. Apoi se despărțiră, urmând să se întâlnească la masă, unde stăteau în fie care seară pe terasa unui restaurant de vară din „Mariahilferstrasse" povestindu-și unul altuia impresiile de peste zi, sau proectele ce și-le țeseau pentru viitor.

Când Richard întră în hotelul, în care își avea locuința, băiatul dela ascensor îi întinse o scrisoare voluminoasă, care sosise cu poșta în lipsa lui. Plicul verzui și scrisul cu cerneală violetă, ascundeau, în contrastele lor sarbede un mister. O mână de gheață îi întră atunci la inimă și totul începu să urle împrejurul lui ca într'o menajerie. Presimțirea de rău își înfipse ghiarele în creerul lui ca o hienă flămândă și pământul începu să-i fugă de sub picioare. Ajuns în cameră, se trînti pe pat și cu degetele tremutătoare desfăcu plicul și ceti:

Scumpul meu Richard!

Când aceste rînduri vor ajunge în mâinele tale, eu n'am să mai fiu printre cei vii. Lumea nu trebue să știe: cine am fost, cum am trăit și ce m'a determinat să fac pasul acesta?... Dar că am fost o nenorocită — una dintre acele vitrege ale destinului, cari vin pe lume într'o noapte fără stele, sfâșiată de gemete — o vor gâci, din coloanele ziarelor, care de sigur au să scoale morții din morminte cu urletele lor, făcute pe socoteala unei biete creaturi căzută în ghiarele disperă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rii, dar care totuşi a avut curajul să nu stea cu braele încrucişate în faţa neputinţei...

Nu! nu te speria amicul meu, căci n'am să recurg la mijloace nedemne de o fată inteligentă, cum o fac de obiceiu, femeile cari vreau să înduioşeze lumea şi după ce au înghiţit o cantitate oarecare de sodă caustică, strigă după ajutor Nu! nici odată!... Dacă în viaţă am fost vrednică de iuburea ta, moartea mea îţi va face cinste. Nu-mi va tremura mâna zburîndu-mi creerul cu revolverul, pe care târfa de schelet mi-l întinde rînjind înfiorător din toate unghiurile locuinţei mele, în care până şi cel mai mic obiect a fost martor la ruşinea mea .

Totuşi faptul, că adevărata cauză a morţii mele, nu o va şti nimeni — afară de tine şi de prietenul nostru Andrei. — mă mângâe întrucâtva: Un strop de bucurie, într'un ocean de desnădejde — şi mă va întări în misiunea mea. Zic misiune, de orece e o necesitate pentru mine să procedez în felul acesta: Să nu te înşel pe tine, pe acela ce l'am iubit ca pe Dumnezeu, şi pentru a cărui feri.ire îmi dau bucuros viaţa, dela care nu mai pot aştepta nimic

O!... cât n'aş da astăzi, să fiu o spălătoreasă, să-mi câştig pâinea de toate zilele, tocindu-mi mâinile pe la uşile creştinilor, cât n'aş da să-mi fiu chinuit corpul, târîndu-mi mizeria de pe o zi pe alta, dar să-mi fiu păstrat ce aveam mai scump „cinstea" ca astăzi să fiu vrednică de iubirea ta!

Simt că ar trebui să-ţi scriu mai mult!.. dar n'am putere. Mă înroşesc numai la gândul că mâine vei afla totul şi că atunci mă vei dispreţui. Roagă-l pe Andrei, să-ţi povestească el amănuntele, căci el ştie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

totul. El mi-a fost singurul prieten care m'a iubit așa păcătoasă cum sunt și care a ținut la mine fără să-mi pretindă nimic în schimb. Mi-a propus în mai multe rînduri să părăsesc viața de mai 'nainte și toate lucrurile cari mi-ar mai aminti de ea. Să plecăm undeva, unde nu ne va cunoaște nimeni, să trăim cu amintirile noastre, săraci poate, dar stimându-ne unul pe altul și împărțind între noi. atât cele mai negre mizerii, cât și cele mai supreme bucurii. Știam că nu iubirea, ci mila, nu dragostea, ci compătimirea îl făceau să vorbească în felul acesta. Pentru aceea n'am primit nici dela el și nu pot primi nici dela tine acest sacrificiu. Prefer ceeace destinul a hărăzit pentru mine...

O viață! viață!... altă dată te credeam frumoasă, dar astăzi te privesc în adevarata ta haină murdară. Chiar și puținele bucurii ce le-am avut în tine, n'au fost de cât crîmpee de iluzii zdrențuite și totuși... astăzi trebue să le plătesc scump...

Carmen.

Sfârșit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932